

GRAHAM SWIFT

Ultima comandă

Traducere de

PETRU CREȚIA și CRISTINA POENARU

Postfață de MARIA-SABINA DRAGA

Editura **UNIVERS**

București • 1999

Coperta colecției: DONE STAN Redactor: CĂTĂLINA IRICINSCHI Redactor artistic:

VASILE SOCOLIUC

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale SWIFT, GRAHAM

Ultima comandă / Graham Swift; trad.: Petru Creția, Cristina Poenaru; postf.: Măria Sabina Draga. - București: Univers, 1999

256 p.; 13 x 20 cm. - (Romanul Secolului XXI)

TiL orig. (eng): Last Orders.

ISBN 973-34-0507-8

I. Creția, Petru (trad.)

II. Poenaru, Cristina (trad)

III. Draga, Măria Sabina (postf.)

821.111-31=135.1

Lui Al

GRAHAM SWIFT

Last Orders

Copyright © 1996 by Graham Swift

Toate drepturile asupra acestei versiuni

aparțin Editurii **UNIVERS**

79739 București, Piața Presei Libere nr. 1.

ISBN 973-34-0507-8

J

*Dar omul e nobilă ființă, strălucită în cenușă
și măreață în mormîni.*

Șir Thomas Browne - *Urna cu cenușă*

Îmi place să mă aflu la marginea mării. John A. Glover-Kind **BERMONDSEY**

NU-I O ZI CA TOATE CELELALTE.

Bernie îmi umple o halbă și mi-o pune dinainte. Mă privește, nedumerit, cu fața lui lăbărtată, de ciine, dar își dă seama că nu am chef să pălăvrălesc. Tocmai de aceea sînt aici, la cinci minute după deschidere, pentru o mică ceremonie tăcută cu o halbă de bere. Bernie mă vede că port cravata neagră, deși sînt patru zile de la incinerare, îi întind o hîrtie de cinci lire, o duce la casă, îmi aduce restul înapoi. Pune monedele lîngă mine, cu un gest extrem de blînd, pe bar, lîngă halba mea, privindu-mă. „N-o să mai fie ce-a fost, nu-i așa?” zice, clătinînd din cap și lăsîndu-și, scurt, privirea să alunece de-a lungul barului ca și cum n-ar fi fost nimic acolo. „N-o să mai fie ce-a fost”.

Zic: „Ai să-l mai vezi, n-avea grijă”.

Zice: „Am să ce?”

Sorb spuma berii. „Am spus că ai să-l mai vezi.”

Se încruntă, scărpinîndu-și obrazul, privindu-mă „Sigur, Ray”, zice și dispăre în spatele barului.

Nici prin cap nu-mi trecea să glumesc cu asta.

Sorb două degete de bere și îmi aprind o pipă. Să mai fie, în afară de mine, încă vreo două-trei păsări matinale, iar localul nu arată ca în -zilele lui cele mai bune. E frig, se simte un damf de dezinfectant, e

prea mult loc gol. O rază de soare trece prin geam, plină de fire de praf. Te duce cu gândul la o biserică.

Stau și mă uit la ceasul vechi agățat sus, în spatele barului *Thos. Slattery, Ceasornicar, Southwark*. Sticlele se înșirau pe raft ca tuburile de orgă.

Primul care sosește e Lenny. Nu poartă cravată neagră, nu poartă nici un fel de cravată de altfel.

Aruncă o ocheadă scurtă la ce port eu și simțim că amîndoi ne-am făcut o socoteală greșită. „Dă-mi voie, Lenny”, zic. „Halbă?”

Zice: „Țin'te tare”.

Bernie vine la noi. Zice: „Ce-ati făcut, v-ați schimbat programul?”

„Neața”, zice Lenny.

„O halbă pentru Lenny”, zic eu.

„Am ieșit la pensie, nu Lenny?” zice Bernie.

„Păi, cum, eu nu-s trecut de vîrsta pensiei, nu. Bern? Eu nu-s ca Raysy al nostru, om fără probleme. Comerțul de fructe și legume nu se poate lipsi de mine.”

„Nici astăzi”, zice Bernie.

Bernie umple o halbă și se duce la casă.

„Nu i-ai spus?” mă întreabă Lenny, uitîndu-se la Bernie.

„Nu”, răspund, uitîndu-mă la berea mea, apoi la Lenny.

Lenny ridică din sprîncene. Fața lui arată răvășită și aprinsă. Așa arată mereu, ca și cînd ar sta să se învinețească. Duce mîna la guler și se trage de el, că n-are cravată.

„Țin'te tare!” zice. „Și Amy nu vine? Vreau să spun, nu s-a răzgîndit?”

„Nu”, zic eu. „Rămîne-n seama noastră, cred. Cercul de taină.”

„Propriul ei soț”, zice Lenny.

Înșfacă halba, dar nu se repede să bea, ca și cînd astăzi ar fi alte reguli, chiar și la băut bere.

„Ne ducem la Vie?” întreabă.

„Nu. Vie vine aici”, zic.

Dă din cap. Își ridică halba, apoi își ia seama, brusc, în timp ce-o duce la gură. Înalță și mai mult din sprîncene.

Zic: „Vie vine aici. Cu Jack. Dă-i drumul, Lenny, bea”.

Peste vreo cinci minute sosește Vie. Poartă cravată neagră, dar e ceva normal, dat fiind că e antreprenor de pompe funebre și dat fiind că vine direct de la firmă. Dar nu e în mare ținută. Poartă un pardesiou maro din buzunarul căruia îi iese un capăt de basc, ca unul care a încercat să le-mpace pe toate: e de-al nostru, nu e treabă oficială, e altceva.

„Neața”, zice.

Mă întrebam ce-o să aibă la el. Cred că-tot așa se întreba și Lenny. Îmi închipuisem că o să-l văd pe Vie deschizînd ușa

10

barului și intrînd, cu pompă, în pas de marș, tinînd în mînă o mică raclă de stejar cu încuietori de alamă. Dar tot ce are cu el, sub braț, este o foarte simplă cutie de carton cafeniu, înaltă de vreo 30 cm și de cam 15 cm lățime. Are aerul unui om care a umblat prin magazine și și-a cumpărat plăci de faianță pentru baie.

Se instalează pe scaunul de lîngă Lenny, punînd cutia pe bar, descheindu-se la pardesiou.

„Acu' l-am scos”, zice.

„Ăsta e, vasăzică?” zice Lenny, uitîndu-se la cutie. „Ăsta e el?”

„Da”, zice Vie. „Ce bem?”

„Ce-i înăuntru?” întreabă Lenny.

„Ce crezi?” îi răspunde Vie.

Întoarce cutia ca să putem vedea un cartonaș alb, lipit cu scotch, pe care sînt scrise o dată, un număr și un nume: JACK ARTHUR DODDS.

Lenny zice: „Mă gîndesc că n-o fi pus doar într-o cutie, nu-i așa?”

Drept răspuns. Vie ia cutia și îi desface clapele de sus cu policarul. „Pentru mine un whisky”, zice, „cred că e o zi de whisky”.

Dibuie înlăuntrul cutiei și scoate de acolo la iveală, încetișor, un recipient de plastic. Arată ca un borcan mai mare de cafea instant, are același gen de capac înșurubat. Dar nu e din sticlă, e dintr-un plastic bronzuliu și vag strălucitor. Pe capac o altă etichetă.

„Ține", zice Vie și îi întinde lui Lenny urna.

Lenny o ia, șovăielnic, ca și când nu prea i-ar veni la înde-mână s-o ia, dar n-are încotro, parcă simțind nevoia să se fi spălat întâi pe mâini. Pare surprins de greutatea obiectului. Stă pe scaunul lui la bar, ținând urna în mâini, neștiind ce să spună, bănuiesc că se gîndește la ce mă gîndesc și eu. Dacă ce se află acolo este Jack și numai el sau Jack amestecat cu cîte puțin din alții, cei care au murit înainte și cei care au murit după el. Așa că Lenny ar putea ține în mâini ceva din Jack și ceva din nevasta altui tip, de exemplu. Și, dacă este *numai* Jack, să fie

Uoare într-adevăr tot Jack sau numai cît a încăput în urnă, Jack fiind o namilă de om.

Lenny zice: „Nu pare posibil, nu-i așa?" Apoi îmi încredințează urna cu tot felul de fasoane, ca și când ar fi o partidă de joc la o petrecere. Ghici cît e de greu!

„Foarte greu", zic.

„Ambalajul e greu", zice Vie.

Mă gîndesc ca n-aș putea umple urna, eu fiind mai degrabă mărunțel. Cred că nu s-ar cădea să deșurubez capacul.

I-o dau înapoi lui Lenny. Lenny i-o dă înapoi lui Vie.

Vie întreabă: „Unde e Bern?"

Vie e pătrășos, unul din ăia puși-pe-treabă, unul din ăia care își freacă mîinile când se apucă de ceva.

Are mîinile întotdeauna curate. Se uită la mine ținînd urna ca și când tocmai îmi făcuse un dar. E o mîngîiere să știi că antreprenorul funerar e prietenul tău. Trebuie să fi fost o mîngîiere și pentru Jack. E o mîngîiere să știi că propriul tău prieten o să se ocupe de tine și o să te așeze într-o cutie și o să facă tot ce e de trebuință. Așa că ar fi bine ca Vie să aibă zile multe.

Trebuie să fi fost o mîngîiere pentru Jack faptul că aici era prăvălia lui, *Dodds și Fiul. Măcelar de familie*, și colo, chiar vizavi, era atelierul lui Vie, avînd în vitrină flori de ceară și blocurile de marmură și îngerul cu capul plecat: *Titcker și Fiii. Servicii Funerare*. O mîngîiere și o încurajare, dar și un soi de potriveală, dat fiind că într-o parte erau animale moarte și în cealaltă cadavre.

Poate de aceea Jack n-a vrut să se cîntească niciodată din loc.

titlu **RAY**

ÎI ZISESEM LUI JACK: „Chestia asta nu s-a urnit niciodată din loc", iar Jack îmi zisese: „Ce anume Raysy? Nu te aud". Era aplecat către Vince.

Venise vremea ultimei comenzi.

12

Eu ziceam: „îi zic Diligenta cu Cai, da' n-a mers niciodată nicăieri".

El mă întreba: „Ce?"

Eram cocoțați la locul obișnuit de la bar. Eu, Lenny, Jack și Vince. Era ziua de naștere a junelui Vince, așa că eram cu toții bine aranjați: Vince făcea patruzeci de ani. Iar Diligenta o sută, dacă te luai după ce scria pe ceas. Mă holbam la el -DILIGENTA CU CAI scris cu litere de alamă în partea de sus a discului, *Slattery, 1884*. Prima oară că mă gîndeam la asta. Iar Vince se holba la noua angajată de la barul lui Bernie Skinner, Brenda, sau era Glenda? Mai bine zis !a fusta care plesnea pe ea, de parcă, stînd în picioare, ar fi șezut.

Nici eu nu mă zgîiam numai la ceas.

Jack zicea: „Vince, o să-ți iasă ochii din cap".

Vince zicea: „Și ei îi iese fundul".

Jack a rîs. Se putea vedea pe noi ce mult am fi dorit, noi aștilalți, să avem din nou anii lui Vince.

Nu-l mai văzusem pe Jack atît de prietenos cu Vince de multă vreme. Poate așa se cuvenea să fie, gîndindu-te că era marea zi de naștere a lui Vince. *Dacă era* marea lui zi de naștere, pentru că Lenny mi-a spus, tot în seara aia, cînd ne-am întîlnit la veceu. „Nu te-ai întrebat niciodată de unde știe că e ziua lui de naștere? Jack și Amy n-au fost de față la eveniment, este? N-au nici un certificat. Joan a mea crede că Amy a ales trei martie așa, la întîmplare. Ar fi fost o nimereală mai bună întîi aprilie, nu crezi?"

Lenny e un cîrcotaș.

Stăteam acolo, urînd și scuturîndu-ne și eu am zis: „Nu, nu m-am întrebat asta niciodată, toți anii aștia".

Lenny a zis: „Oricum, în ultima vreme, am cam uitat de ziua mea de naștere. Noi aștilalți am împlinit patruzeci de ani cam de mulțisor, nu, Ray?"

„Asta așa e."

Lenny a zis: „Nu trebuie să ne fie ciudă că i-a venit și șmecherului ăstuia rîndul”. Și-a tras fermoarul și s-a întors, împleticindu-se, în bar, iar eu am rămas acolo, uitîndu-mă fix la porțelan.

13 Ziceam: „Ce mai nume pentru o circumă!”

Jack zicea: „Care?”

Zicea: „Diligenta. Diligenta. Tot încerc să-ți spun”.

Vince zicea, uitîndu-se la Brenda: „Ăsta-i bancul lui Ray”.

„Cînd ea nu s-a clintit niciodată din loc.”

Jack zicea: „Așa e, dar trebuie să îndrepti lucrurile, Raysy. Tu ai ce ai cu caii. Ar trebui să-i spui bătrînului Bernie de colea să pocnească din bici”.

Vince a zis: „Fata poate să pocnească din biciul meu cînd poștește”.

Jack a zis: „O să te pocnesc eu în cap. Dacă n-o face Mandy”.

N-a trecut bine nici un minut că a intrat și Mandy în persoană, venită să-l ia pe Vincey acasă. Trecuse pe la Jack pe acasă, să trîncănească puțin cu Amy și cu Joan. Vincey n-o vede, pentru că se uită la alte alea, dar Jack și cu mine o vedeam, dar nu ne trădăm și ea ajunge în spatele lui Vince și îi acoperă fața cu minile și îi zice: „Salut, ochiosule, ghici cine-i”.

Nu mai are silueta Brendei, dar nu arată prea rău la cei aproape patruzeci de ani ai ei, și unde mai pui toalele, măcar jacheta de piele roșie peste bluza de dantelă neagră. Zicea: „Am venit să te iau, sărbătoritul”, și Vincey o apucă de mîna prefăcîndu-se că i-o mușcă. Poartă una dintre cravatele lui *fantaisie*, în zigzaguri albastre și galbene, cu nodul slăbit, îi mușcă ușor și mărunț mîna lui Mandy, iar ea își ia cealaltă mîna de pe fața lui și se prefăce că îi sfîșie pieptul cu unghiile. Drept care, cînd sînt pe cale să plece și noi ne uităm la ei cum se îndreaptă spre ușă, Lenny zice: „Mare iubire mare, deh!”, cu limba în colțul gurii.

Dar, înainte ca cei doi tineri să plece, Jack zice: „Vasăzică pe mine nu mă sărută nimeni?”, iar Mandy zice, zîmbind: „Cum să nu, Jack”, și toți o privim cum îl cuprinde pe după ceafă pe Jack, ca la carte, și îi aplică, întîi pe un obraz, apoi pe celălalt, două pupături mari și umede și toți vedem cum Jack o cuprinde, în timp ce ea îi atîrnă de gît, și o bate peste fund. Cu mîna lui mare. Toți vedem unui dintre călcîiele lui Mandy scăpîndu-i din pantof. Gîndesc că a băut și ea un strop de

14

oarece cînd a vizitat-o pe Amy. Apoi Jack zice, scuturîndu-se din îmbrățișare: „Hai, gata, erai pe picior de plecare. Și ia-l și pe măscăriciul ăsta de-aici”, arătîndu-l pe Vince.

Apoi Jack și Vince se uită unul la altul, și Jack zice: „La mulți ani, fiule! Mi-a părut bine să te văd”, ca și cînd n-ar putea să-l vadă cînd ar avea chef. Vince zice: „Tte bună, Jack”, luîndu-și jacheta atîrnată în cîrligul de sub bar și, pentru o clipă, nu mai mult, pare că ar vrea să-i strîngă mîna lui Jack. Uită și iartă, în loc de asta își pune mîna pe umărul lui Jack, ca și cînd ar avea nevoie de ajutorul lui, dar, după mutra lui Jack, cred că doar îi strînge scurt umărul.

Jack zice: „Ți-a mai rămas doar o oră”.

Mandy zice: „Ar fi bine să profităm de ea din plin”.

Lenny zice: „Să n-o crezi”.

Vince zice: „Nu știi niciodată cînd dă norocul peste tine”.

Mandy îl trage de braț pe Vince în timp ce el își ia paharul, sorbind și ultima picătură, fără grabă. Zice: „Tine-le flămînde, asta-i părerea mea”. Se șterge cu dosul palmei la gură. „Se impune”.

Lenny zice: „Ești bătrîn, de-acum, Flăcăule. Acasă înainte de ora închiderii, și trebuie să te ducă cineva”.

Zic: „Pleacă diligenta”.

Lenny zice: „Nu-l lua în seamă pe Ray, Mandy. Nu e ziua lui. A pariat pe calul necîștigător. Să dormi dusa, Mandy, nu-i așa că o să dormi dusa?”

Jacheta roșie a lui Mandy nu se asortează deloc cu fața lui Lenny.

Mandy zice: „'Pte bună, băieți”.

Jack zîmbește: „'Pte bună, copii”.

Și se vede cît de colo, în timp ce ei ies, Vincey atingînd cu mîna, ca din întîmplare, fundul lui Mandy, că sînt singurii din circumăsta care au dat de bine. Au, parcată afară, o mașină frumoasă, ce-a putut face el mai bine. îi așteaptă acasă o fetiță frumușică, de paisprezece ani. Asta ar veni cam optsprezece acum.

Lenny zice: „Parcă-s doi porumbei, nu?”, mîngîindu-și paharul gol. „Cine-i la rînd?” Iar Jack zice: „Eu sînt ăla”, cu aerul că este și ziua lui.

15 Venise vremea ultimei comenzi, atunci cînd Beraie lovește în clopoțel, ca și cum localul n-ar fi diligentă, ci mașină de pompieri. Și nici atunci nu se pune în mișcare. Era fum și zarvă și pălăvrăgeală și chicot și Brenda aplecîndu-se și bălți de băutură pe zincul barului. Sîmbătă seara. Iar eu: „Face o sută de ani, anul ăsta, n-a observat nimeni?”

Jack zicea: „Cine face o sută de ani?”
Ziceam: „Localul, Diligenta. Uită-te la ceas”.
„Jack zicea: „E unsprezece fără zece”.
„Dar nu a mers niciodată nicăieri, este?”
„Ceasul?”
„Diligenta, Diligenta.”
Și Jack zicea: „Unde crezi că ar trebui să meargă, Raysy? Unde crezi c-aveam de mers cu toții ca afurisita asta de diligentă să ne ia cu ea?”

Naratorul BERMONDSEY

Vie IA BORCANUL ȘI ÎNCEARCĂ să-l facă să cadă înapoi în cutie, dar e o treabă gingașă și cutia îi alunecă din poală pe pardoseală, așa că pune borcanul pe bar.

Este cam de mărimea unei halbe.

Zice: „Bern!”

Bernie este la celălalt capăt al barului, purtînd pe umăr, ca de obicei, ștergarul de pahare. Se întoarce și vine spre noi. E pe cale să-i spună ceva lui Vie, apoi vede borcanul, lîngă halba lui Vie. Se abține și zice: „Ce-i asta?” Dar ca și cînd deja ar fi găsit răspunsul.

„E Jack”, zice Vie, „cenușa lui Jack”.

Bernie se uită la borcan, apoi la Vie, apoi dă un ocol scurt cu ochii în jurul întregului bar. Se uită cu privirea pe care o are atunci cînd e gata să dea afară un client nedorit, lucru la care se pricepe foarte bine. Ca și cînd ar aștepta să adune destulă furie în el. Apoi chipul i se liniștește, devine aproape sfios. „Asta-i Jack?” zice, aplecîndu-se mai aproape de borcan, ca și cînd acesta i-ar putea răspunde, ca și cînd ar putea spune: „Salut, Bernie”.

„Isuse Cristoase”, zice Bernie, „ce face aici?” Așa că Vie îi explică. E cel mai potrivit să-i explice, el fiind profesionistul. Dacă i-am spune noi, Lenny sau eu, ar putea crede că-i spunem prăpăstii.

După aceea zic: „Așa că ne-am gîndit că are dreptul să arunce o ultimă privire înăuntru Diligentei”. „înțeleg”, zice Bernie, cu aerul că nu înțelege.

„Țin'te tare!”, zice Lenny.

Vie zice: „Dă-mi un whisky mare, Bernie. la-ți și tu unul”.

„O să-mi iau, mulțumesc, o să-mi iau, Vie”, zice Bernie, tot numai considerație și respect, ca și cînd un whisky ar fi potrivit și nu se cade să refuzi un pahar oferit de un antreprenor de pompe funebre.

Ia două pahare de pe raft, tine unul la gura sticlei de whisky, toarnă două doze, apoi, pentru el, numai una. Se întoarce și îi împinge peste bar lui Vie paharul mare de whisky. Vie îi întinde o hîrtie de cinci lire, însă Bernie ridică o mîină. „în contul casei, Vie, în contul casei”, zice. „Nu-i o zi ca toate celelalte, nu?” Apoi își ridică paharul, cu ochii la urnă, ca și cînd ar urma să rostească ceva măreț, un discurs, dar spune doar atît: „Doamne Isuse, n-au trecut decît șase săptămîni de cînd ședea pe scaunul ăla de-acolo”¹⁶.

Noi ne uităm, toți, în paharele noastre.

Vie zice: „Bine, închin pentru el”.

Ne ridicăm paharele, mormăind Jack-Jack-Jack.

„Și acum pentru tine, Vie”, zic eu. „Joi ai făcut o treabă bună.”

„A mers grozav”, zice Lenny.

„Să nu mai vorbim despre asta”, zice Vie. „Cum îi merge lui Amy?”

„Se descurcă”, zic eu.

„Vasăzică, tot nu s-a hotărît să vină cu noi”.

„Nu, o să se ducă în vizită la June, conform programului”.

Toți tăcem.

Vie zice: „Așa a hotărît ea, nu?”

16

17Lenny stă cu nasul în pahar, ca unul care nu are nimic de spus.

Bernie se uită la borcan și privește neliniștit prin bar. Se uită la Vie de parcă tot ce-ar vrea este să nu facă o scenă, da'...

Vi. /ice: „Hai că m-am prins, Bernie” și ia urna de unde stătea. Se apleacă după cutia căzută: „Păgubos pentru afaceri. nu?”

„Și pentru afacerile tale e păgubos, Vie", zice Lenny.

Vie strecoară borcanul cu grijă înapoi în cutie. Este unsprezece douăzeci după ceasul lui Slattery și nu te mai simți ca la biserică. Mai intră niște mușterii în bar. Cineva a pus o melodie la tonomat. *O să mă întorc într-o ii, orice-ar fi, în Albastrul Bayou...* Altă viață, altă viață...

Primele cercuri umede pe mese. primele dîre de fum albastru.

Vie zice: „Nu ne mai lipsește decît șoferul".

Lenny zice: „Asta-i melodia lui. Mă întreb ce-o să aducă. De-o vreme își schimbă mașina la săptămînă, după cîte văd".

Bernie zice: „încă un rînd la toată lumea?"

în timp ce vorbește se aude din stradă zgomot repetat de claxon. O pauză, apoi o nouă rafală.

Lenny zice: „Pare a fi el, pare a fi Vincey".

Iar claxonează.

Vie zice: „Nu intră?"

Lenny zice: „Cred că vrea să ieșim noi".

Nu ieșim, dar ne ridicăm și ne ducem la geam. Vie ține strîns de cutie, ca și cînd s-ar teme să nu i-o șterpelească cineva. Ne înălțăm în vîrfurile picioarelor, cu capetele apropiate unele de altele, ca să putem vedea pe deasupra jumătății mate a geamului. Eu abia ajung, dar tac din gură.

„Isuse Cristoase", zice Lenny.

„E un Merțan", zice Vie.

„Știe Flăcăul nostru ce face", zice Lenny.

Mă împing de pervazu ferestrei și izbutesc să mă salt. O clipă. E un Mert albastru regal, capitonat în crem, strălucind în soarele de aprilie.

„Isuse", zic. „Un Mercedes."

l!

Lenny zice, cu aerul că a ținut în el gluma asta timp de cincizeci de ani: *J-ar plăcea* lui Rommel".

Titlu RAY

Any MĂ PRIVEȘTE în timp ce ridic ochii de pe scrisoare.

Zice: „Cred că s-a gîndit că pînă la urmă tot o să ajungă acolo, într-un fel sau altul".

O întreb: „Cînd a scris asta?"

îmi zice: „Cu cîteva zile înainte să..."

Mă uit la ea și zic: „Ar fi putut foarte bine să-ți spună. De ce a trebuit să scrie o scrisoare?"

Amy zice: „Presupun că a crezut că o să cred că glumește. Presupun că a crezut că doar în felul ăsta o să-l iau în serios".

Nu e o scrisoare lungă, dar ar fi putut fi și mai scurtă, ținînd seamă de felul în care ceea ce spunea era învîluit în limbajul pe care îl vezi cules cu litere de format mic pe spatele formularelor. Nu e deloc felul de a vorbi al lui Jack. Presupun însă că un om poate ajunge să folosească vorbe foarte alese și oficiale cînd își dă seama că numărul lui s-a terminat.

Ce vrea el să spună e însă limpede. Spune că dorește ca cenușa lui să fie azvîrlită în mare de la capătul digului Margate.

Nu zice nici măcar: „Dragă Amy". Zice: „Cui vrea să citească".

Amy zice: „l-am spus lui Vie. A spus că e totuna, în testamentul lui scrie să fie incinerat, incinerat o să fie, dar cu cenușa se poate face orice după aceea. Poți s-o arunci unde vrei, doar să nu fie pe o proprietate privată".

„Și-atunci?"

„Și-atunci Vie zice: «Amy, dacă vrei să faci lucrul ăsta, fă-l. Dacă vrei să-l fac eu, o să-l fac eu. O să am grijă să nu încarce prea mult nota de plată. Dar un lucru e sigur», zice Vie, «dacă nu faci asta, Jack n-o să știe niciodată»."

„Și-atunci?"

19Stăm în grădina de lîngă biserica Sfîntului Toma, vizavi de Big Ben. Privește rîul ca și cînd și-ar spune ei însăși ce-ar face dacă ar avea acuma la ea cenușa lui Jack și el i-ar fi spus să o arunce în Tamisa, în sunetul Big Ben-ului. Dar nu avem încă cenușa lui Jack. Tot ce avem sînt cele două pijamale ale lui Jack și peria lui de dinți și briciul și ceasul lui de mînă și încă o seamă de fleacuri, lucrurile pe care ți le dau într-o pungă de plastic cînd ridici formularele. Așa că nu mai trebuie să ne

mai ducem, de-acum, pe-acolo, nu mai avem de ce. S-a terminat cu plimbatul pe coridorul acela scîrîitor, cu așteptările, cu băutul ceștilor de ceai. Acum o fi deja alt biet nenorocit în patul lui! E o zi blîndă și cenușie și apa rîului e cenușie, iar Amy se tot uită la ea fără o vorbă, așa că, gîndindu-mă că asta e ceea ce dorește să zică, zică: „Dacă vrei să faci asta, o să te duc eu”.

„În vechiul tău camper?” zice, întorcîndu-se spre mine.

Zică: „Cum altfel?” Mă aștept să zîmbească și să spună da. Mă aștept ca ziua să se lumineze.

Zică: „Nu pot să fac asta, Ray. Adică... îți mulțumesc. Dar, și-așa, nu vreau să fac asta”.

Își întoarce din nou privirea către rîu și nu-mi dau seama dacă totul îi pare o glumă proastă, toată acea istorie cu Jack al ei care, în final, fusese pe punctul de a face ceea ce părea că n-o să facă niciodată: să vîndă prăvălia, să-și pună în cui șorțul cu dungi și să caute alt fel de a-și trece timpul. Apropo de felul în care ea și cu Jack găsiseră căsuța aceea frumoasă tocmai în Margate. Westgate. Totul era aranjat. Nu mai puteau da înapoi. După care Jack moare de mușcătura scîrboasă a unui cancer la stomac.

Nu eu ar trebui să zică asta, dar iată că zică: „E rugămintea unui muribund, Amy”.

Se uită la mine. „Vrei să faci asta *iu*, Ray?” Fața i s-a golit de orice expresie, „În felul acesta treaba se face, nu? În felul acesta i se împlinește dorința El spune doar atît: «Cui vrea să citească», nu doar atîta spune?”

Tac doar o clipă. „Bine, fac eu asta Nu încapă vorbă c-am s-o fac. Dar ce-o să zică Vince?”

20

„Nu i-am spus lui Vince. Despre treaba asta, vreau să zică.” Dă din cap, uitîndu-se la scrisoare. „O să-i spun. Poate tu împreună cu el...”

Zică: „O să vorbesc eu cu Vince”. •

Îi dau înapoi scrisoarea. E scrisul lui Jack, dar scrisul lui Jack mai mărunț, mai firav și mai subțire. Nu seamănă cu scrisul pe care îl vedeai pe cartonul de la intrarea în măcelărie: *Cotlete de porc - preț redus*.

Zică: „Ar fi putut fi mai rău, Amy. Ați fi putut să fi cum parat deja viluța aceea și să fiți pe cale de a vă muta. Sau puteați să vă fi instalat de curînd și...”

Zică: „Asta e, ai zice că, și de data asta, tot cum a vrut el a făcut”.

Mă uit la ea.

„A muncit pînă a căzut jos.” Împăturește scrisoarea. „La urma urmelor, *eu* eram problema. *Eu* eram piedica. Nu știi? Cînd mi-am dat seama că vorbește serios de plecare, cînd am înțeles că avea cu adevărat de gînd să ne mutăm de-a binelea, am zis: «Și eu ce-am să mă fac cu June?» Iar el a zis: «Tocmai despre asta e vorba, fetițo. Dacă eu pot să renunț la a mai fi Jack Dodds, măcelar de familie, atunci poți și tu să renunți să mai umbli, săptămînă de săptămînă după cai verzi pe pereți». Așa mi-a zis, că umblu după cai verzi pe pereți.”

Privește din nou apa. „Știi bine cum era cînd îi venea vreo idee: voia ca toată lumea să fie de aceeași părere cu el. A zis: «o să devenim oameni noi».” Pufnește încă o dată: „Oameni noi”.

Îmi întorc privirea înspre grădină pentru că nu vreau să-mi citească gîndul care s-ar putea ivi pe fața mea: că, una peste alta, o căsuță în Margate e destul de puțin ca punct de plecare pentru a deveni oameni noi. Nu este tocmai pămîntul făgăduinței.

În colțul din partea cealaltă a grădinii, pe o bancă, o infirmieră mușcă dintr-un sandviș. Porumbei pășesc legănat.

Poate Amy se gîndește la același lucru sau s-a gîndit deja Nu-i pămîntul făgăduinței.

Zică: „Ești sigură că n-o să vrei să vii?”

Clatină din cap că da „Am motivele mele, nu crezi, Ray?”

21 Se uită la mine.

„Presupun că și Jack le-a avut pe ale lui”, zică, băfînd cu degetul în scrisoarea din mîinile ei. Mîna mi s-a ridicat ușor și i-am strîns puțin brațul.

„Marea, nu-i așa, Ray?” Se uită din nou la rîu. „Da, avea motivele lui.” Apoi tace.

Infirmiera are păr blond, bine strîns, cum și-l piaptănă infirmierele. Picioare negre.

„Oricum”, zică, nu cred că am fi putut să ne mutăm. „Cît puteam aduna? Și aveam de scăzut și ce datora la prăvălie.” O undă amară îi trece peste chip.

„N-aveam toată suma. Ne lipsea cam mult.”

Infirmiera își isprăvește sandvișul, își scutură fusta de fărîmituri. Porumbeii își grăbesc pasul legănat, ciugulesc. Seamănă cu o împrăștiere de cenușă, grămăjoare mici de cenușă cu aripi.

Întreb: „Cît vă lipsea?”

naratorul VECHIUL DRUM AL KENTULUI

IEȘIM DIN ORAȘ TRECÎND pe Albany Road și Trafalgar Avenue și curba Rotherhithe. Green Mân, Thomas ă Becket. Lora Nelson. Cerul e aproape tot atât de albastru ca și mașina.

Vince zice: „Merge ca lumea, ce ziceți?” și își ridică mâinile de pe volan ca să simțim și noi cum mașina are singură grijă de ea. Parcă trage nițel spre stînga.

A zis că se simte dator să-l facă pe Jack să fie mîndru, să-i ofere ceva de zile mari. Tot stătea Merțanul degeaba în salonul de prezentare de aproape o lună, din cauza unui „client” care nu reușea să se hotărască, și ce mai contau cîțiva kilometri în plus și, de altfel, nu e bine să lași o mașină să lîncezească. S-a gîndit că-i dator să-i dea lui Jack ce e mai bun.

Dar nici pentru noi nu e rău, pentru Vie, pentru Lenny și pentru mine, încă pe picioare, vii, respirînd. Lumea ți se arată

22

destul de frumoasă cînd stai colea pe piele crem și o privești, prin geamuri automate albastrii; pînă și Vechiul Drum al Kentului arată bine.

Trage nițel stînga. Lenny zice: „Vezi să n-o ciocnești, Flăcăule, n-aș vrea să pierzi o vînzare”.

Vince zice că el nu lovește mașini niciodată, și cu atât mai puțin cînd conduce extra ferm și cu grijă, dată fiind ocazia specială.

Lenny zice: „Da, luînd mâinile de pe volan”.

Atunci Vince îl întreabă pe Vie ce fac ei, cioclii, într-un dric, cînd au de mers pe o autostradă.

Vie zice: „Accelerăm”.

Vince nu și-a pus cravată neagră. Nu ne-am pus decît noi, adică eu și cu Vie. Și-a pus o cravată țipătoare, roșu cu alb, și un costum albastru-îchis. Sînt țealele pe care le poartă în salonul de prezentare și venise direct de la salon, dar ar fi putut să-și aleagă altă cravată, își scosese sacoul și și-l pusese, împăturit, pe scaunul din spate, între mine și Lenny. Stofă de bună calitate. Cred că lui Vince îi merge bine, la urma urmelor nu are o slujbă rea Zice că, acum, cînd cei din City se simt la strîmtoare, mai dau cîte o fugă în pauza de prînz pînă vizavi ca să facă afaceri pe bani gheață.

Lenny zice: „Să nu-l încurajezi, Vie”.

Vie zice: „Un dric e altceva, toți se dau la o parte din fața unui dric”.

Lenny zice: „Vrei să spui că oamenii aceia nu-i fac loc lui Vincey al nostru?”

Vie stă pe scaunul din față, lîngă Vince, ținînd cutia pe genunchi, îmi dau seama că așa trebuie, Vie fiind cel de meserie, totuși nu mi se pare drept s-o țină el tot timpul. Poate ar trebui s-o ținem cu rîndul.

Vince se uită la Vie. Zice, zîmbind: „Vacanță la locul de muncă, nu. Vie?”

Vince poartă o cămașă albă cu butoni de argint și miroase ca o frizerie. E pieptănat cu părul dat tot spre spate. Costumul este nou-nouț.

Înaintăm pe lîngă uzina de gaze de pe Ilderton Road, pe sub podul de cale ferată. Prințul de Windsor. Soarele iese dintre

23blocurile turn, aruncîndu-și strălucirea pe fețele noastre, astfel că Vince scoate de sub tabloul de bord o pereche de ochelari groși de soare. Lenny începe să fredoneze, timid, *Albastrul Bayooo...* și toți simțim asta, din cauza soarelui și a berii băute și a drumului pe care-l facem: că Jack ar fi făcut asta pentru noi, anume ca să ne simțim altfel, ca să ne ofere o distracție. Ca și cînd am fi plecat într-o excursie sau la un chef și lumea ne-ar părea minunată, parcă toată lumea e a noastră.

Titlu Any

El BINE, SĂ-I LĂSĂM să plece, nu June? Lasă-i să facă ce e de făcut, ei, cu toată trupa S-o facă fără mine. Și fără tine. Mai ies și ei ca băieții. O să le facă bine.

Jack trebuia să știe asta. Muncă și iar muncă. Dacă nu pui la socoteală cît proptea barul la Diligenta

Asta i-am spus încă de mult, toți anii ăștia Ar trebui să ne dăm un răgaz, să ne oferim o distracție, ar trebui să ne luăm un concediu. Micuța și viteaza lui, Amy. Cînd cazi de pe cal trebuie să sari repede la loc în șa. Noi ar fi trebuit chipurile să ieșim din noi înșine. *Oameni noi.*

Poate n-aș mai fi fost silită să aleg între tine și el.

Sărmanul, viteazul meu Jack.

înapoi la călușei, înapoi la datul în leagăne. Distracție la mare. La toate lucrurile astea, pe care tu, June, nu le-ai trăit niciodată. Plimbatul pe măgăruși, gălețica și lopățica, Punch și Judy. Valurile spărgându-se de țărnișă și îngrămădeala de pe plajă și copii strigând, alergând, copii peste tot, iar el uitându-se la toate astea ca și când ar fi fost o șmecherie. Uite păsărică, săru-tă-mă iute, capătul digului. Însă nu era Digul, a înțeles greșit. Era Cheiul. Ar fi trebuit să-și amintească: Digul și Cheiul sînt două lucruri diferite, chiar dacă Cheiul arată mai mult ca un dig, iar digul era doar un zid de port. Numai că o furtună a măturat, cu ani în urmă, Cheiul; bine că s-a dus și amin. Așa că poate nu era greșeala

24

lui, poate s-a aranjat pentru cealaltă posibilitate. Dar dacă trebuia să fie aruncat de undeva, dacă era vorba de o aruncare, dacă trebuia neapărat să fie dus pînă la capătul a ceva și aruncat acolo (dar să nu contezi pe mine, Jack, n-o să mă dedau la nici o aruncare) atunci trebuie să fie Digul. Deși ar fi trebuit să fie Cheiul.

Naratorul NEW CROSS

Vie ZICE: „PAM VĂ TRIMITE SALUTĂRI. Numai gînduri bune”.

Lenny zice: „La fel și Joan”.

Vince zice: „Și Mandy”.

îmi dau seama că, dacă sînt pomenite soțiile, eu trebuie să tac din gură.

Vince zice: „Mi-a părut bine că am văzut-o pe Pam la ceremonie, Vie. Nu avem prea des plăcerea asta.”

Vie zice: „Halal plăcere”.

Lenny zice: „A mers de minune”.

Ajungem la semaforul de la stația New Cross Gate, iar fluxul traficului se încetinește.

Cred că, desigur, Carol n-a auzit ce se întîmplă. Dacă s-ar fi arătat la ceremonie, m-ar fi trăsnet la mir.

Lenny zice: „Ar fi putut să vină și ele. Joan era hotărîtă. Cred însă că dacă Amy...”

Zic: „Nu văd cum ne-am fi înghesuit toți șapte, Lenny, pînă și în chestia asta”.

Vince zice: „Cinci”. Apoi zice: „Nu-i o chestie, Raysy, este un Mercedes”.

Lenny se uită la mine și la traficul din preajma noastră. „Orice-ai zice, nu s-a inventat încă mașina care să scape dintr-un trafic blocat, ce zici, Flăcăule?”

Lenny e un cîrcotaș.

Vie zice: „Pam voia neapărat să ne facă sandvișuri și să ne dea un termos, i-am spus însă că sîntem destul de mari ca să

25vedem singuri de noi”. Ține în brațe urna ca și când și-ar avea prînzul în ea.

Vince zice: „E fată bună, Vie. M-am bucurat s-o văd”.

Lenny zice: „Joan era și ea hotărîtă nevoie mare”.

Ne mai tîrîm cinci kilometri, apoi ne oprim. Lumea trece pe lîngă noi pe caldarîm, strecurîndu-se în intrarea de la metrou ca și când ar fi o zi obișnuită. Ar trebui să avem o semnalizare care să ia ochii: CENUȘĂ.

Lenny zice: „Orice mașină ar fi, e totuna într-un trafic blocat, ai?”

Vince bate darabana pe volan.

Vie zice: „Oricum, Pam zice că Jack se bucură de o gardă de onoare ca la carte”.

Noi toți ne ținem mai drepți, de parcă am fi oameni de alt rang, regesc, iar oamenii de pe caldarîm ar trebui să se oprească și să ne facă din mină.

Titlu VINCE

ESTE UN 380, CLASA S, asta e. V8, automat. Are deja șase ani, dar poate prinde peste doua sute de kilometri fără probleme. Dar nu pe New Cross Road.

Vopsit la comandă, capitonat numai în piele.

Așa că Hussein ar face mai bine să-l cumpere cît mai curînd cu bani gheață, acum ori niciodată. Altfel, am rămas fără un ban în buzunar.

Nu spun nimănui, nici lui Amy, nici lui Mandy, despre ultima mică rugămintă a lui Jack sau despre micul meu dar. Întotdeauna i-am spus: nu da fuga la mine, Jack, nu te aștepta de la mine să fac vreo plată.

Mi se pare că singura dată când un om poate obține ce vrea este atunci când moare. Deși n-a cerut un Mercedes clasa S, cu distanța între osii extralungă, cu tabloul de bord din lemn de nuc. Așa că sper că apreciază asta, da, sper că apreciază al dracului de mult chestia asta

26

Hussein să se grăbească dracului, altfel... Are cauciucuri cu apărătoare albe. Cel din față stînga e puțin lăsat.

Am zis: „Dă-mi voie să mai ofer un rînd, Jack, apoi o întind acasă. Sînt om cu familie acuma, de!” Numai că el se uită la mine, ridicîndu-și deodată mîna, ca și când toată lumea ar trebui să tacă, ca și când lucrul ar fi fost provocat de această ultimă remarcă a mea. și îi văd pe Ray și pe Lenny privind atent în berile lor.

Dar era adevărat. Eu, Mandy și micuța Kath. Pe atunci purta încă șosetuțe.

Zice: „Să ne scuzați, domnilor, Vince și cu mine trebuie să schimbăm cîteva vorbe între patru ochi”, și mă împinge la o masă dintr-un colt. Zice că a fost o săptămînă grea și dacă nu-i poJ da o hîrtie de cinci, cît să poată oferi lui Ray și lui Lenny un rînd, fără să se facă de rîs, dar mi-am dat seama că nu e vorba de cinci lire. mi-am dat seama că, din capul locului, nu m-ar fi chemat acolo pentru atîta. Auzi, cinci lire. Poate cinci sute. Dacă ai de gînd să te rogi, roagă-te o dată.

Dar nu devine umil și rugător. Mă privește ca și cum eu aș fi cel care trebuie să-l implor, ca și când n-ar vrea să ia banii cu împrumut, ci mai curînd să mă someze să-i achit o datorie. Ca și când lucrul cel mai mic pe care i l-aș datora, și de care nu mi-a spus pînă acum. ar fi fost să mă asociez cu el, ani în urmă, și să mă port ca și când aș fi fost carne din carnea lui. Atîta că nu era vorba de carnea lui, ci de carne de măcelărie. Came sau mașini, între astea era de ales.

Zic: „Nu te aștepta să plătesc eu pentru tine”.

El însă mă privește ca și când tocmai asta aș fi dator să fac, ca și când am fi încheiat un tîrg și acum așteaptă să-i dau partea mea din înțelegere. Ar cam trebui să mă pricep la afaceri - nu-i așa? - fiind eu însumi om de afaceri, pe piața mașinilor la mîna a doua. Ca și când ceva n-ar fi în regulă cu mașinile la mîna a doua și ar fi ceva teribil de sfînt cu carnea de măcelărie.

Zic: „Nu ești în stare să vezi ce-ți stă sub nas. Un nou supermagazin ceva mai sus, iar proprietarii îți oferă, ție primul,

27ssă fii managerul lor la Raionul de carne. N-ai de ales, nu-i așa?”

Zice: „Am?”

Zic: „Rămii unde ești, dacă așa ai chef. Dar îți sapi singur groapa”.

Zice: „Măcar sînt propriul meu stăpîn”.

Zic: „Propriul tău stăpîn? N-ai fost niciodată propriul tău stăpîn. Ai fost întîi sluga bătrînului tău, zi că n-ai fost. Ce scrie deasupra magazinului?”

Se uită la mine ca și când ar vrea să mă pocnească între ochi.

Zice: „Nu există decît o cale sau alta, nu-i așa?”

Zic: „Nu te aștepta să plătesc eu pentru tine, asta-i tot”, și îi dau o hîrtie de cinci. „Să nu aștepți de la mine nimic”, și îi mai strecor o hîrtie.

Zic: „Uite zece, Jack. Du-te și cîstește-ți amicii. Co-mandă-ți și ție o halbă, tot dichisul. Eu acuma m-am cărat”.

Și, la urma urmelor, ce mare ispravă a făcut? Cine a făcut ceva a fost Amy. Tot ce-a făcut a fost să se întoarcă învingător din război și uite-mă-s - darul lui de bun venit - în pătuțul care fusese cumpărat pentru June.

Chestia asta are control de direcție, pilot automat.

Și uite-l, după patruzeci de ani, zăcînd cu tuburile în el, propriul lui stăpîn, nici vorbă, și zice:

„Apropie-te, Vince. Vreau să te rog ceva”. Văd că o ține una și bună.

E o mașină frumoasa.

Și chirurgul ăla - Strickland - se uită la mine ca și când aș fi următoarea lui victimă, ca și când în mine ar urma să-și înfigă bisturiul. Probabil pentru că știe că nu sîntem cu adevărat rude de sînge. Dar mă răzgîndesc: Nu, pentru că, întîi de toate, bătrînul păcătos i-a dat de furcă și acuma bulangiul ăsta își varsă ciuda pe mine. Așa era Jack, în stare să dea de furcă pînă^ și omului care l-ar fi putut scăpa cu viață.

Începe să-mi explice. Zice: „Ai idee cum arată stomacul tău?” ca și când aș fi complet tîmpit

Zice: „Și știi unde este?”

E singurul fel în care mă pot gândi la treaba asta Ca la o reparație. O nouă gaură de sfredel, o decoxare. Nu știu cum funcționăm pe dinăuntru, dar pot să-mi dau imediat seama dacă o mașină e bună sau nu, știu cum să demontez un motor. Dacă e să-mi dau cu părerea, a fi carne din carnea cuiva nu e chiar așa mare lucru, nu întotdeauna, însă o mașină bună este o mașină bună. Așa că e mai bine ca Hussein să verse paralele.

Titlu RAY

JACK ZICEA: „O adunătură de fântome, asta sînteți voi, cei din biroul ăsta, Raysy. O adunătură de momii prăpădite”. Zicea: „E musai să vii la Smithfield într-o zi să vezi cum ciș-tigă o pîne oameni în carne și oase”.

Și cîteodată mă duceam. Dis-de-dimineață, mai ales în vremea cînd din relația dintre mine și Carol se alegea praful, cînd nici măcar nu ne mai vorbeam. Mă strecuram afară devreme și luam. ca de obicei, autobuzul 63, dar coboram două stații mai încolo și porneam pe jos pe calea Farringdon, pe strada Charterhouse, în timp ce abia se lumina de ziuă. Micul dejun la Smithfield. Ne duceam la bufetul acela de pe Long Lane sau la una dintre crîșmele care servesc bere și la șapte și jumătate dimineața. Erau cu noi Ted White din Peckham și Joe Malone din Rotherhithe și Jimmy Phelps din Camberwell. Și, firește, la început era și Vince care, înainte de a deveni părtaș, trebuia să deprindă meseria. Și ziceau oamenii ăștia: Raysy, ce-ți trebuie ție este să-ți umpli zdravăn burta, arăți cam jigărit. Trebuie să pui puțină carne pe tine. Eu ziceam că asta e constituția mea naturală. Categoria muscă. Oricît m-aș îndopa nu se cunoaște.

Ciudat lucru, dar nu vezi niciodată un măcelar jigărit.

Jack avea năravul să mă bombardeze cu toată flecăreala asta despre Smithfield, cu toată pălăvrăgeala asta despre Smithfield. Cum că Smithfield era adevăratul centru, adevărata inimă a

29Londrei. O inimă însingurată, de bună seamă, din cauza cărnii de măcelărie. Cum că Smithfield nu era doar Smithfield, era Viața și Moartea. Asta era: Viața și Moartea. Pentru că exact vizavi de piața de carne era spitalul Sf. Bart și exact vizavi de spitalul Bart aveai Vechea Curte Centrală de Justiție, clădită pe locul fostei închisori Newgate, unde obișnuiau să-i spînzure în toată legea. Așa că aveai în Smithfield cei trei M: Măcelărie, Medicină și Moarte.

Numai că Jimmy Phelps mi-a zis că, atunci cînd Jack zicea toate astea nu făcea decît să repete, cuvînt cu cuvînt, ceea ce-i zicea bătrînul lui, Ronnie Dodds. Și tot Jimmy Phelps e cel care mi-a zis, cînd Jack era prea departe ca să-l audă, după ce Jack și Vince încercaseră și erau pe drumul de întoarcere la Bermondsey, că Jack din capul locului n-a vrut și n-a vrut să se facă măcelar. Se făcuse doar pentru că bătrînul său nu putea să vadă lucrurile altfel. Dodds și fiul, măcelari de familie din 1903.

Zice: „Știi ce voia să se facă Jack? Să nu-i spui niciodată lui Jack că ți-am spus, te rog!” Iar fața lui e pe jumătate zîm-bitoare. pe jumătate înspăimîntată, ca și cînd Jack ar mai fi acolo și ar putea să se arate pe neașteptate în spatele lui. „Pe cînd Jack era cum e Vince acum, luat ca ucenic, așa cum am fost și eu la vremea mea. petrecea fiecare minut liber zgîindu-se la infirmierele care ieșeau din spitalul Sf. Bart. Cred că de la infirmiere i s-a tras, își închipuia că fiecare medic primea gratis cîteva infirmiere pentru folosul lui personal, fapt este că numai ce-mi spune într-o zi, și nu glumea, că e în stare să lase totul baltă, și să-i spună bătrînului că n-are decît să fiarbă în suc propriu, pentru că ceea ce voia el cu adevărat era să se facă doctor.” Fața lui Jimmy se încrețește de rîs. L.Jite-l coala cu șorțul lui pătat, ținînd în mîini o cană de ceai și stricîndu-se de rîs. Zice: „Era serios. A zis că tot ce-i trebuie era să schimbe un halat alb cu altul. Poți săHi închipui? Doctor Dodds”.

Vede însă că nu rid și se potolește.

„Să nu-i spui lui Jack”, zice.

„Nu”, zic, cu un aer gînditor, ca și cînd aș putea totuși să-i spun.

Și mă întreb dacă Jimmy Phelps a dorit dintotdeauna să fie măcelar, îmi aduc aminte ce spunea Jack în deșert, că pe dinăuntru sîntem toți la fel, ofîterii și soldații, toți făcuți din aceeași stofă. O dungă pe epoleții unui om nu face nici cît o ceapă degerată.

Nici eu nu m-am făcut conștient la asigurări pentru că m-aș fi dat în vînt după asta.

Nu i-am spus niciodată lui Jack, iar Jack nu mi-a suflat o vorbă, și totuși ai putea crede că, în timp ce zăcea acolo, la , spitalul Sf. Thomas, cu o grămadă de doctori și de infirmiere în jurul lui, ar fi fost o ocazie nimerită. Însă n-a zis decît: „Ar fi trebuit să fiu la spitalul Sf. Bart, ce zici Raysy? Așa ar fi fost .drept”.

Iar eu cred, indiferent dacă a vrut sau nu să se facă doctor, că în toți anii ăștia cât a fost măcelar, în toți anii ăștia cât s-a tot dus la Smithfield, a strâns în el un zdravăn hohot de râs față de profesia de medic, un râs de râs la urmă. Pentru că îmi spune că atunci când chirurgul a venit la el pentru bine cunoscuta discuție de-la-om-la-om, bine cunoscuta vorbă șoptită la ureche, n-a vrut deloc să fie cruțat. N-avea chef de bla-bla-bla. „Raysy”, zice, „i-am spus să-mi spună pe șleau care sînt șansele mele la cursa asta. Zice că el nu e om să facă pariuri, dar pînă la urmă îl silesc să-mi spună. «Hai să zicem că ai o șansă din două», zice. Zic: «Sună ca și cînd eu aș fi favoritul cursei, fir-aș al naibii, eh?» După care se pornește să-mi spună că poate să facă aia, că poate să facă ailaltă, dar eu îi zic: «Hai să nu mai batem cîmpii». Și mă desfac la pijama. Zic: «Unde o să tai?» Iar el face o față de parcă îi cade nasul fiindcă nu vreau eu să joc după reguli, așa că îi zic: «Din interes profesional, înțelegeți. Simplu interes profesional.» El se uită la mine nedumerit, așa că spun: «Nu scrie colea, în fișa mea, ce meserie am? Pardon, vreau să spun *am avut*». Prin urmare aruncă o privire în fișele lui - puțin pleoștit acum, și zice: «A, văd că ai fost măcelar, domnule Dodds». Și eu zic: «Meșter măcelar».

Naratorul "s**BLACKHEATH**

„AȘA CĂ CINEVA SĂ FIE BUN să-mi spună”, zice Vie. „De ce?”

„E locul unde ne duceam de obicei”, zice Vince. „Cînd ieșeam duminicile, în furgoneta aia veche de carne.”

Lenny zice: „Știu foarte bine, Flăcăule, tu ce crezi? Crezi că nu-mi amintesc? Dar astăzi nu e vorba de o ieșire de duminică”.

Zic: „E locul unde au fost ei în luna lor de miere”.

Lenny zice: „Eu știam că nu au avut lună de miere. Am crezut că strîngeau bani pentru un cărucior de copil.”

„Au avut o lună de miere mai tîrziu”, zic. „După ce s-a născut June. Sau măcar s-ău gîndit că s-ar cădea să aibă luna lor de miere.”

Lenny îmi aruncă o privire: „Ce mai lună de miere o fi fost și aia”.

„E adevărat, zău”, zice Vince. „în vara lui '39.”

„Apăruseși deja, Flăcăule?” zice Lenny.

Tăcem cu toții.

„De la o furgoneta de transportat carne la un Mercedes, ce ziceți?” zice Lenny. „Ia gîndește-te nițel, Raysy, nici tu nu erai prin partea locului.”

Vince se uită la noi prin oglinda retrovizoare. Nu poți să-i vezi ochii prin ochelarii ăia Zic: „Mi-a spus Amy”.

Lenny zice: „Ți-a spus Amy. Da' de ce n-a venit acum cu noi ți-a spus?”

Tăcem cu toții.

Vie zice: „Tot aia e, nu-i așa? Pentru Jack e totuna. De fapt i-am spus lui Amy că, și dacă nu face absolut nimic, pentru Jack este exact același lucru. Dacă i-ar fi presărat cenușa în grădina cimitirului, Jack habar n-ar fi avut”.

„Și cînd te gîndești că tu tocmai cu asta te ocupi”, zice Lenny.

Zic: „E în vizită la June. Astăzi e ziua ei de vizită la June”. 32

„Asta-i bună, acum”, zice Lenny. „Dacă Amy sare o zi de vizită la June, mare lucru. Pentru June este exact tot aia. în general, pentru June e tot aia Dacă Amy nu era hotărîtă să nu vină, ar fi putut să mai aștepte o zi, nu trebuia s-o facem neapărat astăzi.”

Vie zice: „Nu se cade s-o judeci”.

Lenny zice: „Cenușa e cenușă”.

Vie zice: „Și cel mai bine e să faci lucrurile pe loc”.

Lenny zice: „Și dorințele sînt dorințe”.

Vince zice: „De unde știm că pentru Jack ar fi fost totuna?”

Lenny zice: „Nu vreau să spun că aș fi fost destul de nerod ca să las cu limbă de moarte o asemenea dorință”.

„Jack n-a specificat nimic”, zic.

Lenny zice: „Ce n-a specificat?”

„în scrisoarea lui. Despre dorința sa. Nu spune niciunde că Amy ar trebui s-o îndeplinească, doar atît, că voia să-i fie împlinită dorința.”

Lenny zice: „De unde știi?”

„Mi-a arătat Amy.”

„Ți-a arătat Amy? Vasăzică sînt singurul care habar nu are." Privește pe fereastră. Ajungem la Blackheath, dincolo de capătul Parcului Greenwich, pe partea din spate. Sînt narcise pe bordură. „Iar Raysy, aici de față, este o mină de informații."

Vince se uită prin oglindă.

Vie se simte groaznic de jenat și iritat, de parcă ar fi timpul să schimbăm subiectul. Zice: „Așa e el și cînd e vorba de pariat pe cai. Curînd trebuie să-l plătim bine ca să scoatem ceva de la el".

Vie ține cutia. Nu cred că se cuvine s-o țină el tot timpul.

Lenny zice: „Chiar și așa dă sfaturi proaste".

Zic: „Ultima oară am nimerit-o".

Vince continuă să ne privească prin oglindă.

Lenny zice: „Oricum, nu era pentru nici unul dintre noi".

Vie zice: „Cine, Raysy?" Vie ar fi foarte bun ca arbitru.

Zic: „Secret, nu?"

Mă uit pe fereastră. Blackheath - bărăganul negru, cum ar veni, nu e negru și nu este nici cîmpie goală.

E numai iarbă verde sub cer albastru. Dacă n-ar fi brăzdat de șosele, ar fi un

33bun teren de curse. Erau pe vremuri aici fîlhari de drumul mare. Diligente spre Dover. Banii sau viața.

Vie zice: „Orice-ați zice, rămîne un mister. De ce Margate?"

Lenny zice: „Cred că a vrut numai să ne pună la încercare, să vadă dacă o facem".

Vince se întoarce pe jumătate în scaunul său: „Deci crezi că știe? Tu crezi că ne poate vedea?"

Lenny clipește și se oprește o clipă. Se uită la mine, apoi la Vie, ca și cînd ar avea nevoie de ceva arbitraj.

„E doar așa, un fel de a vorbi, Vincey, un fel de a vorbi. Bineînțeles că nu are cum să ne vadă. Nu mai poate să vadă nimic."

Mîinile lui Vie se plimbă o clipă peste cutie.

Apoi Lenny chicotește. „Gîndește-te puțin, Flăcăule, dacă nu poate să ne vadă, dacă nu poate vedea nimic, la ce bun să împrumuți un Merțan?"

Vince se uită la drumul din fața lui.

Soarele scînteiază pe iarbă. Jack nu poate să vadă.

Vie zice, încet, cu blîndețe: „Gestul contează, Vince. E un gest frumos. O mașină frumoasă".

Vince zice: „Nu e o furgonetă de carne".

Titlu VINCE

OCHII LUI JACK sînt închiși, pare că doarme, și mă gîndesc că aș putea s-o șterg, dar dacă nu doarme o să vadă că am șters-o, poate doar mă pune la încercare. Așa că zic: „Jack", iar el deschide ochii imediat

E de serviciu infirmiera aia, Kelly, cea care-mi place mie, cu părul negru. Mă gîndesc. Cu nițel noroc, aș putea încerca. Sînt împrejurări speciale, la urma urmei. Ca atunci cînd se sfîrșitul lumii.

Cum ar veni treaba asta, Surioară, tu și cu mine? Aș putea s-o șterg cu Sora Kelly.

Zic: „Mi-a spus Amy că vrei să-mi spui ceva între noi doi".

O vreme nu scoate o vorbă, apoi zice: „I-am spus lui Amy că vreau să-l văd pe Ray. I-am spus lui Amy să-i spună lui Ray să treacă pe la mine".

Se uită la mine.

Zic: „Sînt eu, Jack. Vince". Mai știi, cu medicamentele astea și tot restul poate nu mă recunoaște.

Zice: „Nu mi-am pierdut mințile". Mă privește fix.

Presupun că, la ora asta, știe, chiar știe. I-a intrat bine la cap și a avut timp să trăiască cu ideea asta, *să trăiască cu ea*, înțelegînd că nu-i joacă nimeni nici o farsă. Ca atunci cînd cineva îți spune că, gata, s-a isprăvit, dar tu de fapt nu ai ajuns încă la capăt, departe de asta

De bună seamă că știe. Dar nu-mi dau seama ce înseamnă să știi. Și nici nu vreau să-mi dau seama

Zice: „Știu că ești tu, Vince, și știu că eu sînt eu. Vrei să facem schimb?"

Zîmbesc prostete.

Zice, „Hai, Vince, apropie-te, vreau să te rog ceva".

Afară e o seară năvălă, umedă, bate vîntul. Pe geam, la capătul salonului, poți să vezi stropii fremătînd și risipindu-se în vînt. Dar nu cred că aici mai are importanță cum e afară, ploaie, soare, nu e un subiect interesant de conversație.

Mă gîndesc la Sora Kelly ieșind din tură, scoțîndu-și fusta.

„Apropie-te, Vince.”

Consider că sînt destul de aproape, dar mă mut nițel mai în susul patului și mă aplec spre el. Mîna îi zace acolo, pe așternut, cu degetele pe jumătate îndoite, cu acele și plasturii ceva mai sus, pe încheietură, pe unde intră tuburile. N-ar fi teribil de greu să-l iau de mîna - știu că asta vrea - dar ar fi ca și cînd gata, m-a prins, n-o să mă lase să plec niciodată.

Zice: „I-am spus lui Amy că vreau să schimb o vorbă cu Ray, între patru ochi”.

„Foarte bine”, zic. „Ray ți-e prieten.”

„Ray mi-e prieten”, zice.

Se uită la mine.

34

35 Zice: „Amy nu știe ce se petrece, nu-i așa? Amy nu știe dacă e albă sau neagră”.

Zic: „Amy e în ordine, se descurcă. O să se descurce”.

Știind bine că deocamdată nu-i așa, chiar dacă va fi așa. Știind că o să vină diseară la noi, în camera de musafiri, unde dormim noi. Mandy și cu mine, și-o să mă pună s-o țin în brațe și s-o strîng, acolo în fata lui Mandy, ca și cînd aș fi noul ei soț. ca și cînd aș fi Jac k.

Zice: „Eu am ales partea cea mai ușoară”. Mă uit la el.

Zic: „Mie nu mi se pare chiar floare la ureche”.

Zice: „Oamenii se sperie”.

Sora Kelly se apleacă peste alt sărman nenorocit, îi tot spuneam lui Jack. cînd ani văzut-o întîi pe Sora Kelly: „O sa-fi meargă bine aici, ai picat unde trebuie”. De fapt. nu știu. Nu știu dacă a fi îngrijit de Sora Kelly este un chin sau o bine-cuvîntare cînd e să-ți pui pălăria în cui.

O cheamă Joy, bucurie vasăzică. Sora Joy Kelly. Așa scrie pe insigna de pe sinul stîng.

Jack moare și eu am o erecție.

Zice: „Și ce ti-a zis moș Strickland? înainte de operație. Te-a luat cu vorbe dulci, ai?”

Mă gîndesc puțin, apoi zic: „Pot să-ți spun acuma, e totuna. A zis că ai o șansă din zece”.

Se uită la mine: „Una din zece. Și n-ai pariat, nu? Pariez că n-ai pariat”.

Sigur și-a dat seama că, într-un fel. eu am știut tot timpul. că n-am dorit și n-am sperat.

Ai luat plasă, Jack.

Zice: „Ajută-mă puțin, Vince”. și mă apucă de mîna; eu mă încordez, ca să se poată trage în sus. De bună seamă îl doare fermoarul ăla din burtă, e o pată roșie pe bandaj, dar Jack nu clipește, așteaptă să-i aranjez pernele cu mîna liberă. Nu mai e așa greu, Jack uriașul.

Zice: „E mai bine”. Dar, în timp ce spune asta, văd cum îl apucă spasmul. Văd cum i se mișcă gîtlejul. Stă să mai verse ceva din noroiul ăla. Iau repede un vas de pe poliță și pregătesc șervefelele de hîrtie.

Așa era cînd Katli era mititică.

36

Se întinde la loc, ștergîndu-și gura Așez vasul pe noptieră. Normal ar fi să nu mai semene cu el însuși, dar nu-i așa, dimpotrivă. E ca și cînd, trupul, părăsindu-l, s-ar fi adunat, tot cît e, în chipul lui, care, deși s-a schimbat, deși s-a scofilcit și îi atîrnă pielea, face ca firea lui să se vadă mai bine prin toate astea, de parcă cineva i-ar fi aprins înlăuntru o luminiță.

Zic: „Ce m-ai chemat să-mi spui?” Vorbisem ca un om foarte ocupat, nerăbdător să-și vadă de treabă. Sunase prost.

Se uită la mine. Se uită drept în fața mea, ca și cînd ar fi căutat și el o luminiță, ca și cînd și-ar fi căutat propria lui față într-a mea; plivirea îi trece drept prin mine, ca și cum aș fi gol, ca și cum aș fi găunos, pentru că n-am ochii lui, glasul lui, oasele lui, pentru că nu am felul lui de a-și încheșta fălcile și de a te privi drept în ochi fără să clipească.

Dacă le-ar fi găsit în mine, toate astea nu s-ar sfîrși, n-ar trebui să se sfîrșească.

E ca și cînd n-aș fi real, n-aș fi fost real niciodată. Jack este însă real, mai real decît oricînd. Deși nu pentru multă vreme.

Zice: „Aș vrea să-mi împrumuți ceva bani”.

Zic: „Bani gheață?”

Zice: „Bani gheață”.

Zic: „Ai nevoie de bani gheață?”

Atinge sertarul noptierei. „Portofelul meu e acolo, lângă ceas și lângă pieptene.” Trage pe jumătate sertarul, cu un aer precaut și secretos. Parcă toată viața lui s-ar afla acolo.

Zic: „Vrei să-ți pun bani în portofel?”

Zice: „Am nevoie de bani, băiatul meu”.

Dar e ca și când eu aș fi tatăl lui. Ora culcării, Jack. lasă-te de pozne, am venit să-ți spun noapte bună. Mă uit la el, dau din umeri și vreau să-mi bag mîna în buzunarul dinăuntru, dar mă apucă de mîna.

Zice: „Mă gîndeam la o mie de lire”.

Zic: „O mie de lire? Vrei o mie de lire?”

Zice: „Să zicem vineri. Și să nu știe suflet de om”.

Se uită la mine, mă uit la el. Mă ține de mîna. Zice: „Nu mă întreba nimic, Vince, nu mă întreba E o rugăminte, nu-i o comandă.”

37Mă uit la el. Deasupra capului îi stă atîrnată o inscripție: NU ADUCEȚI NIMIC DE MINCARE.

Zic: „împrumut?”

titlu RAY

ZICE: „IA HĂȚURILE, RAY băiatule. Hai, ia-le de la tăticii”. Scrin: „FRANK JOHNSON - COLECTOR”, așa scria pe cartonul de pe dosul spelezei: cîteodată tata mă lăsa să stau cu el acolo, pe capra căruței, preț de un drum. Dar zicea că nu eram croit pentru munca de colector. Zicea că va trebui să-mi găsesc o slujbă de birou, cu mintea pe care o am, și n-am înțeles niciodată dacă zicea asta din cauză că eram mărunțel sau din cauză că aveam ceva minte sau în ideea că, oricum, din cîte socotea el. munca de birou era o meserie mai de soi. Așa ca, și de m-aș fi născut numai mușchi, el tot ar fi crezut ce credea, tot nu m-ar fi lăsat să descarc căruța Pentru treaba asta îl avea pe Charlie Dixon.

Nici el nu era cine știe ce vînjos, doar că era înalt, cu un corp care îi atîrna, îi flutura slobod de umeri, ca o haină pe gard, de parca i-ar fi priit să fi fost mai aproape de pămînt cu vreo cinci centimetri. Și mă minunam uneori cum de un om de înălțimea lui zămislise un prichindel ca mine și dacă nu cumva era ceva greșit în producerea mea, eu neamintindu-mi de mama

Nu că ar fi fost o afacere de care să te rușinezi: negustor de fiare vechi. Nu era un telal. Nu mergea cu căruța aia să strige pînă răgușește, oricum n-ar fi fost în stare, era slab de piept. Nu lucra la nimereală, ci după înțelegere, cu contract. Totuși.

Așa se face că am luat slujba de la casa de asigurări. Era mîndru că băiatul lui lucrează într-un birou. El, care era propriul lui stăpîn. Stăpîn peste mormanul de fiare vechi. Apoi a venit războiul și afacerea cu fiare vechi a căpătat mare avînt și i-ar fi fost de folos o pereche de brațe în plus, dar aveam de 38

ales între a fi contopiși sau soldat. Zicea: „Pe unul ca tine o să-l scape din vedere”. Dar n-a fost așa. Atunci mi-a zis: „Oricum, o să-ți fie mai ușor să-ți pleci capul. Țasta e sfatul meu: pleacă-ți capul”. Și așa am făcut. Iar după război cel care dispăruse nu eram eu, ci el. Nu l-au dat gata bombe, ci plămîinii. Iar eu m-am întors la slujba mea de birou. După ce am făcut campania din deșert cu Jack Dodds, m-am întors într-un birou din Blackfriars. îmi rămăseseră curtea și o cămăruță de doi pe doi nevătămată de bombe. Cu chiria pe una, pe care o încasam de la Charlie Dixon, îmi achitam cheltuielile pentru cealaltă. Proprietar în toată legea, s-ar fi zis, însă eu mă duceam la lucru, ca funcționar, în fiecare zi. în parte pentru că știam că e totuna: în capul unui om ceea ce face și felul lui de viață sînt două lucruri diferite. Dar în parte și în amintirea lui, ca și cînd ar fi putut să mă vădi. Mă lăsa să lîncezesc, doar să-i dau nutreț lui Duke și, din cînd în cînd, să stau lîngă el pe capra căruței. Dar nu eram dator să ridic nici măcar o așchie. Tropa-tropa, tropa-tropa. A venit și vremea cînd mi-a spus că pot să iau hățurile, și le-am luat și am învățat cum se conduce o căruță. Zicea: „Nu trage de ele întruna, trage scurt și pocnește din limbă mai cu nădejde”. Și nu i-am spus niciodată: uite o treabă pe care o pot face și cei mărunței, numai cei mărunței. Șă-și facă de lucru cu caii.

Sîntem în Bermondsey, Ray băiatule. Unde le crezi - la Ascoi?

Am impresia că așa, stînd lîngă el pe capră, uitîndu-mă la dosul lui Duke, am avut primele gînduri deocheate despre femei. Puținul pe care îl știam ca să nutresc asemenea gînduri. După mine femeile ar fi putut fi un alt soi de animale, atîta pricepere aveam. Dar nu era de ajuns ca să merg mai departe, iar cînd am luat-o pe Daisy Dixon cu mine, într-o duminică, să i-l arăt pe Duke, știind bine că Duke nu era în grajd pentru că bătrînul meu avea o treabă specială, mirosul de baligă și de urină de cal n-a părut să trezească natura ei animalică. Nu, n-a părut să aibă efectul scontat, întinsesem pe jos paie curate

pentru acest prilej și i-am zis: „Locul e la dispoziția noastră”. Iar ea zice, ținnoasă și cu țăndăra sărită: „Și ce să fac cu bucățile astea de zahăr?”

39iSH

Apoi, zece ani mai târziu, pe când tata nu mai era de mult, apare sora ei mai mică, o chema Carol, dorind să știe dacă am de gând să vînd curtea, nu de alta, dar tatăl ei era îngrijorat, neștiind dacă să cumpere căruța fără să aibă un loc sigur unde s-o pună. Mă gîndesc: Atunci de ce nu mă întreabă Charlie în persoană? Și mă mai gîndesc: Știe oare că întotdeauna mi-a plăcut Daisy? Ce i-o fi spus Daisy? Și mă mai gîndesc, în timp ce se apleca să pună gaz peste foc: frumușel fund.

Era o lume de cai, asta era. Cînd mă gîndesc la el, șezînd lîngă mine pe capra căruței, nu-mi vin în minte fiare vechi, alamă, aramă, plumb, fontă. Mă gîndesc la Duke. Mă gîndesc la viața căruțașilor și a negustorilor ambulanți, îl văd aplecat, cu coatele pe genunchi, după ce am luat eu hăturile, și privind în jurul lui, ca și cînd pînă atunci nu văzuse lumea care trecea pe lîngă el. Îl văd scărpinîndu-se la ceafă și așezîndu-și mai bine pălăria. Îl văd aprinzînd un capăt de țigară, ce dacă era slab de plămîni, și dînd afară primul fum, cu buza de jos ieșită în afară, apoi frecîndu-și bărbia cu vîrfurile degetului mare, ținînd țigara între degete apoi trecîndu-și buricul degetului mare de-a lungul frunții, și știu că și eu fac la fel, toate la fel, fără să vreau, aceleași gesturi, aceleași mișcări.

N-ar fi trebuit să-l las *pe* Vince să ia curtea aia

Titlu LENNY

IEȘIRI DE DUMINICĂ în furgoneta de carne, ca și cînd nu mi-aș aminti.

Ca și cînd nu mi-i-aș aminti lăsîndu-ne-o pe Sally a noastră - pe jumătate adormită uneori - și pe Joan a mea spunînd: „Nu intrați o clipă sa beți o cafea?” Și pe Amy spunînd: „Mai bine nu, mai bine îl ducem pe Vince acasă să se culce”. Ca și cînd nu mi-aș aminti nisipul dintre degetele de la picioarele lui Sally și gălețica plină de scoici și fire de alge și crabi morți și mirosul ei de mare, în păr, în haine și loțiunea de calamină cu care o ungeam pentru că era prăjită de soare.

40

Am fi dus-o chiar noi, numai că nu aveam bani pentru biletul de tren și nici, firește, mașină. Nu aveam nici mașină, nici magazin, nici cine știe ce locuință, trăgeam mîța de coadă, da, trăgeam mîța de coadă. Mă descurcam mai bine cît am fost militar, credeți-mă. Și îmi amintesc privirea lui Amy - dar poate doar mi-o închipuiam, nu i-ar face cinste unei femei ca Amy - cînd spunea că nu, nu intră la noi. Că adică noi locuim într-un apartament din prefabricate și ei trăiau în cărămizi și tencuială. Mi se părea că Amy se dă mare. Ea și cu Jack și-au petrecut ziua la mare, iar eu și cu Joan am fost să dăm de mîncare ratelor din Parcul Southwark.

Amy mai zăbovea ținînd-o pe Sally de mîna și mîngîind-o pe păr și aplecîndu-se să p sărute, iar mie îmi venea să zic: „Uite ceva pe care noi îl avem și voi nu”. Dar am tăcut din gură. Stăteam doar să mă uit cum o sărută Amy pe fetița mea, iar Joan se abținea și ea.

Doar nu era vina noastră că bombele au căzut unde au căzut. Nu era vina mea că tot ce mi-a mai rămas de la tata era un zero tăiat în patru plus o roabă în Piața din caitier. Și să nu uităm că Jack și Amy au avut și ei nenorocul lor, și să ne gîndim și la micuțul Vince, desigur, sărmanul de el, banditul. Este noroc și noroc. Hai s-o luăm și așa, că doar mi s-a părut, că mă gîndeam, doar atîta: lui Amy îi prinde bine o zi de vacanță și ceva aer de mare, arată foarte bine. Arată încă grozav, Jack.

Jack zicea: „Hai să megem, Ame”. Iar Vincey se tot fișia pe bancheta furgonetei. gata să fie transportat direct în pat; dar nu părea prea somnoros, stătea cu ochii pe Amy și pe Sally, cum vorbeau în prag la noi, și spera, teribil spera, că Sally se va întoarce să-i facă un semn de salut.

Ne-ar fi priit și nouă să ieșim o zi din oraș, Mi-am zis că ultima plajă unde m-am bălăcit era la Salerno, și nu mă dau chiar așa de tare în vînt după plaje, dar zău că ne-ar fi priit o zi în afara orașului. Mi-ar fi plăcut s-o văd pe Amy în costum de baie. Dar mă gîndesc că asta înseamnă să fii părinte, să tragi dinadins paiul cel scurt. Nu era loc și pentru noi în furgoneta, e de mirare cum s-au înghesuit acolo toți patru. Așa că totul era

41de dragul lui Sally. Și de dragul lui Jack și Amy, desigur, în special pentru Amy. Ca și cînd n-am fi prins mesajul.

Joan zice: „Copiii ăștia doi parcă ar fi frate și soră, nu crezi?”

Dar într-o zi Sally vine de la școală și ne spune cum la joacă au început să se spună tot felul de lucruri despre Vince. Că nu-i zdravăn la cap. La fel cu *sora lui cea mare*. Că ar trebui să fie și el dat la un cămin, un cămin Barnardo. Deși, dacă stai să te gîndești, ar trebui una din două, orfelinatul ori lada de gunoi. Zice că Vince se bate tot timpul și că ea, Sally, nu știe ce să mai creadă.

Prin urmare, îi spunem. Să fi avut pe atunci vreo zece ani. îi spunem să nu sufle o vorbă nimănui că i-am spus, dar noi îi spunem. La urma urmei, suna pe jumătate a basm și pe jumătate a ceea ce crezi că poți să-i spui unui copil.

Cum, cu mulți ani în urmă, când s-au căsătorit unchiul Jack și mătușica Amy, care, desigur, nu erau mătușa și unchiul ei adevărați, dar asta știa, au avut o fetiță botezată June. Dar nu era un copil ca toți copiii, se născuse anapoda, trebuia să fie îngrijită altfel decât alți copii. Se mai întâmplă uneori, nu prea des, aproape niciodată, dar se întâmplă. Iar mătușica Amy și-a dat seama că nu mai poate avea alt copil, sau cel puțin nu fără să riște să pălească la fel, astfel că nu era o femeie fericită. Și nici Jack nu era prea încântat.

Apoi a venit războiul. Au căzut bombe peste Bermondsey și una a picat pe casa cea veche a lui mami și a lui tați, dar asta e altă poveste, pentru că e vorba de o altă bombă, care a căzut pe casa familiei Pritchett unde tocmai se născuse un copil, pe nume Vince. Vincent Ian Pritchett, dacă vrei să știi: V.I.P. Vina părinților. Lucrul s-a petrecut pe calea Powell, acolo unde sînt acum clădirile cele noi, cum dai colțul de pe strada Wheeler, unde iocuia pe atunci mătușica Amy. Era în iunie '44 - o bombă zburătoare. După o săptămînă, doamna Pritchett și Vince urmau să fie evacuați - duși undeva la adăpost. Și era luna în care se născuse, în urmă cu cinci ani, June. De aceea o cheamă *pe ea* June, că e născută în iunie. Domnul Pritchett era acasă în permisie, un nenoroc, sau poate nu, depinde cum vezi lucrurile. Iar tăticul tău și cu unchiul Jack erau

42

departe, luptîndu-se cu nemții, deși pînă atunci nici măcar nu dădusem cu ochii de ei.

Ei, n-a mai rămas mare lucru din familia Pritchett. N-a scăpat decât Vince, care, fiind un copil plin de viață și neastîm-păr, scapă fără o zgîrietură. Și, dacă n-ai ghicit pînă acum, Amy este cea care l-a luat pe Vince și l-a îngrijit și s-a apucat să-l crească întocmai ca pe copilul ei. Poate îți dai seama, sau o să-ți dai seama într-o zi, că avea destule motive s-o facă.

Există reguli, există legi despre cum trebuie să crești un copil orfan, dar era vreme de război, amintește-ți, cînd se uită de reguli. Așa că, atunci cînd, peste un an sau doi, unchiul Jack se întoarce acasă, nimeni nu s-a discuta faptul că el și Amy nu adoptat un copil și Vince s-a văzut cu o nouă mamă și un nou tătic. Așa că putem spune că, pînă la urmă, toate s-au isprăvit frumos și cu bine. Atîta doar că mai există June, care n-ar mai trebui să fie un copil și totuși este. Mă asculți? Iar Amy și-a dorit întotdeauna, și-a dorit cu tot dinadinsul, o fată.

„Să nu sufli o vorbă despre asta”, îi zicem.

Dar n-a trecut multă vreme după aceea că Sally ne spune că duminica viitoare ei se duc din nou la Margate, dar că n-o iau și pe ea. Joan zice înspăimîntată: „Ce le-ai spus?”. Și Sally zice că n-a spus nimic, atîta că va fi mare înghesuială în furgonetă, chiar dacă Vince o să meargă în spate. Zic: „Îl pun pe Vince în spate?” Sally zice: „Da”. Și după cîteva zile vine de la școală, cu lacrimi în ochi, și zice că Vince știe acum. I-au spus chiar ei.

Ce să-i faci, lucrul trebuia să se întîmple mai devreme sau mai tîrziu, și cum să găsești momentul potrivit? întrebă-mă să te întreb.

Iată că acum Vince are cu adevărat ceva pe suflet, îi spune lui Sally treaba asta, acum cînd știe că ceea ce-i spuneau la joacă e adevărat, iar Sally îi zice că n-are nici o importanță, că tot Vince rămîne, și că ea ține cu el. Iar Vince dă cu ea de pămînt.

Cred că fiecare generație vrea ca următoarea s-o ducă mai bine, să facă să pară că mai există o șansă. Ar fi trebuit să știu că Sally era genul care, pe măsură ce era mai călcată în

43spicioare, devenea mai pasionată. Fapt este că era bună cu Vincey, dulce ca zahărul, și mă gîndesc că ar fi fost o bună soție pentru el, nu orice femeie l-ar fi suportat, cunoscînd miza. Pe de altă parte, ar fi putut să se descurce mai rău decât să se căsătorească cu Dodds și Fiul, după cum se prezentau lucrurile. Ai fi zis că nu era mare lucru să pui ochii pe așa ceva, o măcelărie, dar cînd tot ce are bătrînul tău este o tarabă de fructe și legume, era totuși un progres. Numai că Vince avea propriile sale idei în ce privește Dodds și Fiul, ca și cînd n-ar fi avut nimic de a face cu măcelăria și mă gîndesc că, dacă aș fi știut ce întorsătură o să ia lucrurile, aș fi spus „Vîră-ți ghearele mai adînc, fetițo” sau i-aș fi spus: „Stai departe, că nu-i de tine”.

Dar era și visul meu cîndva, era visul oricărui nenorocit. Un costum lux, o cravată lux, o mașină lux, un maldăr de sute mereu în buzunar. Pe cînd mergeam în fiecare seară la sala de sport a lui Scobie, asta speram. Și cele mai trăsnet femei la picioarele tale. Războiul a pus capăt la toate astea. Un boxer, ce zic, un luptător? Un spectacol bun și om erai. Deși n-am înțeles niciodată cum faptul de a avea un bun croșeu de stînga ți-era de folos ca să dai o gaură.

Și uite cine a ajuns prima la destinație. Micuța domnișoară Mandy. O fătucă dată-n Paște, din Lancashire.

Mă gândesc că fiecare generație se prostește de dragul celei următoare. Vince avea ideile lui în ce privește Dodds și Fiul. dar, chiar așa, cred că a exagerat făcând ce a făcut, și anume să se angajeze în armată pentru cinci ani, numai și numai ca să scape de Jack; și asta tocmai în vremea când orice băiat de vîrsta lui îi mulțumea bunului Dumnezeu că nu mai era vorba de mobilizare. Socotesc că un tur în Orientul Mijlociu era un preț greu de plătit ca să nu fii ucenicul unui măcelar și ca să înveți cum se repară un jeep. Băiatul putea chiar s-o pățească. Nu că mi-ar fi păsat cine știe ce.

Și nu-mi împuia, fetiço, capul cu nerozia că o să se întoarcă și o să se răscumpere față de tine. Pentru ca apoi să dea fuga să se înscrie în Legiunea Străină ca să facă om din el.

44

Zic: „Bine, Jack, nu poți să spui că nu calcă pe urmele tale. Cîndva ai fost și tu soldat, nu numai măcelar”.

Se uită la mine cu aerul că n-are chef de glume.

Zice: „Meseria de măcelar mi-am ales-o eu”.

Dar știam că și în treaba asta existase ceva constrîngere. Vezi bine, avusesem cîteva mici conversații cu Raysy.

Zice: „Soldat - un infractor nenorocit i-aș spune. Un ticălos de dezertor. Așa i-aș zice”.

Mă gândesc: „Și ai avea dreptate”.

Zic: „Cred că n-a fost singurul lui motiv. Tu ce motiv crezi că a mai avut? - nu era singurul lui motiv”. Dar Jack nu mai ascultă.

Mă aude, dar nu ascultă ce-i spun. Ca și cînd în lume ar exista un singur motiv și acela e Jack Dodds, măcelar de familie.

Zic: „Nu-i proprietatea ta, Jack. Nici unul dintre noi nu sîntem proprietarii lor”.

Zice: „Spui prostii”.

Se uită la mine și mă gândesc: „Ar trebui să fii bucuros că nu e proprietatea ta, numai ascultă-mă bine: oricît ai fi tu o namilă de om, iar eu oricît n-aș fi călcat de cincisprezece ani într-un ring, totuși”.

Zic: „Nu sînt proprietatea noastră, nu-i așa? Chiar cînd sînt ai noștri, nu sînt ai noștri”.

Zice: „Vorbești prostii mai mari decît tine”.

Așa că îi zic: „Celălalt motiv era Sally. I-a lăsat un mic dar la despărțire. Aș zice că va trebui să scape de el”.

Naratorul DARTFORD

LENNY ZICE: „Și lui Kath cum îi mai merge?”

Vince nu răspunde multă vreme. Parcă n-ar fi auzit sau se concentrează asupra drumului, îl văd uitîndu-se în oglindi „Mai lucrează pentru tine la garaj?” întrebă Lenny.

45 Lenny știe că nu e așa și Lenny știe că lui Vince nu-i place cuvîntul „garaj”. Acum îi zice „salon de prezentare”, Lenny este cel care ne-a spus într-o seară la Diligenta: „îi zice salon de prezentare, deh, știm cu toții ce se prezintă la vînzare”.

„Nu”, zice Vince. „A plecat.”

Lenny zice: „Sper că nu e șomeră”.

Vince nu răspunde.

Lenny răspunde în locul lui. „Nu, am auzit că nu e șomeră”

Vince zice: „Atunci de ce mai întreb?”

Vince apasă puțin pe accelerator, foarte puțin. Noi toți auzim cum cresc turațiile.

Vie zice: „Ce-ați zice să oprim undeva, să facem o pauză, să luăm prînzul?”

Lenny zice: „Eram doar curios. Nu poți crede tot ce auzi”.

Zic: „Bună idee, Vie”.

Vie continuă să țină cutia N-ar trebui să pună stăpînire pe ea.

Lenny zice: „Atîta doar, e păcat că nu s-a dus nici măcar o dată să-l vadă pe Jack la spital. Cînd era... lui Jack i-ar fi făcut plăcere. A fost o vreme cînd ea îi spunea Bunicul”.

Vince zice: „Dar nu-i era bunic”.

Vie zice: „Mă gândesc c-ar fi bine pe undeva lîngă drumul spre Rocliester.”

Lenny zice: „Fete. Cui îi trebuie fete?”

Ajungem la intersecția M 25. Trafic intens.

Lenny se uită la mine. Zice: „Ai vești de Ia Susie a ta?”

Zic: „Mai scrie câteodata”,

Zice: „Ce crezi, ar veni dacă tu ai... Vreau să spun, crezi că ar veni să te vadă?”

Vie zice: „Ce întrebare!”

Lenny zice: „E o întrebare la locul ei”.

Zic: „Nu m-am gândit la asta”. Deși m-am gândit.

Lenny zice: „E o întrebare la locul ei”.

Vie zice: „Jack și-o fi închipuit că o să luăm și noi o pauză de prînz”. Vince se uită la el.

Lenny zice: „Dar băieții tăi cum o mai duc, Vie? Mă gîndesc că ai făcut ce trebuia să faci - ai doi băieți, i-ai angajat

la firma ta, poți să te retragi cînd vrei. Le treci făclia. Cu tot dichisul”.

Vie zice: „Nu mă pot plînge”.

Lenny zice: „«Tucker și Fiii» - sună bine, nu-i așa, Vince?”

Vince nu răspunde.

„Nu-i așa, Vince?”

Vince zice, scos din fire și şuierînd: „Sînt aici. Uite-mă”.

Iese de pe bandă ca să depășească un camion.

Lenny zice: „Fete”.

Cerul e senin și albastru, curat, abia cîteva dîre de nori. O briză adie prin arborii de pe marginea șoselei.

Indicatorul arată „Sevenoaks, Tunelul Dartford”. Sîntem departe de Londra, însă priveliștea, de o parte și de alta, nu se poate hotărî dacă e oraș sau sat. E ca și cînd am tot merge, dar am sta pe loc.

Zic: „De bună seamă ai început să simți greutatea cutiei. Vie. Nu vrei să ne-o dai nouă, aici, în spate?”

Lenny zice: „Și cînd ai de gînd să te retragi din afacere, Vie? Cînd o să-ți lași băieții s-o preia?”

Mă uit la Lenny. Și mă gîndesc. Nu te da bătut, Vie, mai sînt și eu pe aici.

Vie zice: „Nu-i nici o grabă. Mai sînt cîțiva clienți pentru care mai rămîn o vreme”.

Nu pot să văd fața lui Vie, dar nu chicotește și nu s-a întors spre noi să ne facă cu ochiul.

„Și nici băieții nu mă dau afară încă. Ți-e foame, Lenny?”

„Mi-e sete.”

Vince zice: „Poți ținti mai departe, Vie. Îți poți permite ceva mai bun decît Margate”

Lenny zice: „Flăcăul ăsta merge cu gîndul pînă în Bahamas”.

Vince zice: „Locurile cele mai bune sînt o mie bucata”.

Lenny zice: „Ce, Jack costă atîta? Joan ar trebui să înceapă să pună bani deoparte”.

Vince: „Așa bănuiam și eu”.

Vie tace din gură.

Lenny zice: „Nu plătești tu nota, Flăcăule?”

Zic: „Așa că, dacă vrei, dă-mi mie cutia, Vie”.

46

47 Vie zice: „Scuză-mă, Raysy”, ca și cînd ar fi uitat „Vrei s-o ții și tu puțin, nu-i așa?” Se întoarce și zîmbește cu blîndețe, ca un om care nu vrea să supere pe nimeni.

Lenny zice: „Totuși, Vie, dacă se întîmplă să dai ortul popii la lucru, totul ar fi pregătit”.

Vie zice: „M-am gîndit la asta Ține”.

Îmi dă cutia.

„Dick și Trev fac bine treaba?” zice Lenny.

„Bine, da.”

„Bună treabă”, zice Lenny, „plăcută treabă. Fete, ce ziei Raysy? Numai necazuri.”

Acum țin eu cutia, Jack stă pe genunchii mei. O vreme ne uităm cu toții la ce trece pe lîngă noi, apoi

Lenny zice: „Totuși te poți retrage, Vie. Dacă poate s-o facă, tînără cum e. Katli, cred că poți și tu”.

Vince zice: „Kath nu s-a retras”.

Lenny zice: „Nu? Atunci e adevărat că nu are de umblat după furțișaguri? Să știi, Flăcăule, că ai pierdut cu asta un mare avantaj, cred, c-atrăgea mușterii.”

Vince nu spune nimic.

„După socoteala mea, una dintre fustele ei făcea cît șase dintre cravatele tale.”

Vince nu spune nimic, dar parcă i se strîng umerii.

„Aud că acum are mușterii ei pe care-i atrage.”

Fața lui Lenny e răvășită și încinsă. Nu mi-am dat seama niciodată dacă asta se datora boxului de odinioară sau dacă fața lui a fost întotdeauna așa, n-a fost netezită din capul locului, îmi aruncă o privire scurtă de mă simt prost, acum că am cerut-o, că țin cutia în poală ca un copil care își vrea jucăria.

Vince zice: „Da, poate ar trebui să ne oprim să facem o pauză”.

Lenny zice: „Poate-a fost mai bine că nu s-a dus să-l vadă pe Jack. Așa n-a mai ajuns să afle că nepoata lui e o...”

Vince zice: „Nu era nepoata lui”.

„Da' în cealaltă privință?”

Vince zice: „Domnilor, să ne amintim pe cine avem la bord”. I-ar fi trebuit un fluier.

48

Lenny zice: „Nu poate auzi nimic, și de văzut nici atât Doar dacă îți pui mintea cu Flăcăul ăsta”.

Ridic cutia de pe genunchi. Cu gândul s-o pun pe banchetă între Lenny și mine, dar acolo se află jacheta lui Vince.

Lenny zice: „Curios, să mă fi întrebat dacă Vincey are o deviză, aș fi zis că e: «Ochii care nu se văd se uită»”.

Lenny se uită la mine cum jonglez cu cutia Zice: „Jack într-o cutie, ce zici, Raysy?”

Pun cutia jos pe jachetă și bat ușor stofa cu palma, ca și când ultimul meu gând ar fi s-o șifonez. Vince schimbă puțin unghiul oglinzii să vadă ce fac, dar îmi dau seama că nu-i pasă, nu la jachetă îi stă gândul. Nu repune oglinda în vechea poziție.

Ne continuăm drumul în tăcere, deși se simte că Vince e muncit de un gând pe care vrea să-l rostească. Se tot uită la cutia de pe sacoul lui. Până la urmă își înalță capul și îl clatină ca și când ar vrea să spună că nu se adresează nimănui anume, dar, dacă o face, vorbește cu Lenny. Are în glas o încordare ciudată.

Zice: „Credeam că pot să mă vadă. Când eram mic, credeam că eu nu-i pot vedea pe ei, dar ei mă pot vedea pe mine”.

Titlu RAY

SUSIE PUNE JOS USCĂTORUL și apoi își dă cu mâna prin păr de două-trei ori, scuturându-l cu degetele desfăcute, cu mișcări scurte și energice, să și-l răsfire, și mă gândesc că da, arată mai bine decât a arătat Carol vreodată, chiar la vârsta de acum a lui Susie. E un gând lipsit de loialitate și respect față de Carol, dar n-are mare importanță, pentru că Susie e o parte din Carol, este în ea o parte din Carol, facem, fiecare dintre noi, parte din celălalt Asta nu înseamnă că, dacă mi s-ar mai da o șansă, aș alege-o pe Sue, în locul lui Carol, pentru că fără Carol, Sue n-ar fi existat Rămîne totuși adevărat și că dacă eu aș fi un alt bărbat, mai tânăr, m-ar chema Andy și aș veni din

49Sidney, Australia, mi-ar plăcea Sue, așa cum mi-a plăcut Carol, doar ceva mai mult. Mi-ar plăcea propria mea fiică.

Și mai e ceva adevărat, că acum ei obțin tot ce vor mai bine; mai bine, mai ușor, mai rapid. Când aveam anii ei de acum era vremea când îți luai ranița în spinare și te duceai să te doboare. Poate că ar fi trebuit să mă nasc mai târziu, ca Vincey. Numai că eu nu sînt ca Vincey, și, oricum, n-ar fi existat pe lume nici o Susie, avînd acum optsprezece ani.

Tranzistorul ei funcționează. *Vin, vin, vin la tine, vin la (ine...* își mișcă umerii în ritm ca și când ar dansa, dar stînd pe loc. Bat din nou la ușa pe jumătate deschisă, înțîia oară nu m-a auzit, uscătorul de păr, radioul, așa că am așteptat acolo vreo jumătate de minut, ținînd în mînă ceașca de cafea.

Carol e plecată după cumpărături, Sue își spală părul. Sîm-bătă dimineața. Și dintr-o clipă în alta plec și eu. Cursa obișnuită: tutungerie, agenția de pariuri, cîrciuma Ceașca de cafea e un fel de a-mi ușura ieșirea, dar și de a-rni spiona fiica.

Se uită împrejur, zîmbește și își răsfiră părul din nou, de data asta numai de dragul gestului, iar eu zic în sinea mea. cum am zis și prima oară cu ani în urmă, când abia scăpase de cărucior: „îi place să flirteze, al naibii de bine știe să flirteze. Flirtează cu propriul ei tată, știe cînd face asta, și înseamnă că vrea ceva.”

Zice: „Mulțumesc”, închizînd tranzistorul și cuprinde cu degetele ceașca și soarbe scurt din ea, suflînd înțîi peste caimac. Apoi pune jos ceașca și începe să-și pieptene părul și se uită la mine, bănuitoare, ca și cînd mi-ar sta mintea la rele, și zice: „Pleci la Diligenta?” întrebare care nu cere răspuns dat fiind că

mă duc la Diligenta aproape în fiecare sîmbătă, dar întrebă ca să mă descumpănească, alt motiv să-mi dau seama că urmărește ceva. Iar cînd fac vechea glumă - „Păi, dacă nu, vine Diligenta la mine” - zîmbește și se încruntă totodată, îi observ o mică încrețitură tocmai deasupra nasului, ceea ce mă face să cred că vrea de la mine ceva mai mult decît un fleac.

Îi dispare zîmbetul și soarbe iarăși din cafea. „Bine, da' mai stai puțin.” Trage aer în piept, încet și adînc. Își ține cafeaua în poală și se uită la ea, cu părul atîmîndu-i în lături, parcă și-ar spune în gînd o dorință, parcă și-ar spune

50

rugăciunea, iar eu mă gîndesc: *huse*. Aproape că exclam. Amintindu-mi de Sally, amintindu-mi cum a venit Lenny la mine: „Raysy, dă-mi repede numele unui cal cîștigător”. Amintindu-mi numele calului care a cîștigat la Kempton: Bold Buccaneer, Piratul cel îndrăzneț, unsprezece la doi. Își ridică privirea, îmi citește pe cliip ca pe o tabelă de afișaj. „Nu, nu-i vorba de *asta*”, zice, aproape rîzînd, aproape relaxîndu-se. „Nu-i asta, e altceva.”

Apoi netezește patul, ca să mă așez, patul mic și îngust, de o singură persoană, în care doarme de cînd avea șase ani.

Zicea: „își caută rădăcinile”.

Carol a întrebat-o: „Ce învîrt acasă la ei?”

Ea zice: „Străbunii, originile. Vrea să ia urma familiei lui, vrea să ajungă de unde au venit ei. Mulți dintre ei fac asta după ce stau o vreme aici”.

Toți își caută rădăcinile.

Și se nimerea bine că neamul lui se trăgea din nu știu ce sat de la cîpătui celălalt al Comitatului Somerset, pentru că în felul acesta aveau parte de o vacanță plăcută, de o excursie plăcută în Vest. Puteau trece pe la Stonehenge, Catedrala din Salisbury, defileul Cheddar și toate celelalte obiective turistice care l-ar putea interesa prin părțile locului pe un australian. Cu un cort și un vechi Ford Anglia își pescuise o tovarășă de drum. Lucru comod, era vară, prima ei vară la colegiu, iar vremurile se schimbau, pînă lung, fuste scurte și șanse rapide. Să nu-mi spună cineva că nu asta era cauza pentru care se afla pe acolo, origini pe dracu”, puțin le-ar fi păsăat dacă n-ar fi găsit în veci Chirpiciul de Jos sau cum i-o fi zicînd, totul era să găsească ceva cîmpuri cu iarbă înaltă în care să se tăvălească. N-am fi spus niciodată da de n-ar fi fost în joc blestematele lui de rădăcini.

Dar trebuia să-ți dai consimțămîntul, erau vremurile per-misive, nu mai avea importanță ce-ar fi spus cei din neamul tău, propriii tăi strămoși.

51 *Nu poți avea tot, Ray băiatule! Ia-o și tu ceai Văd că Daisy Dixon se mărită.*

Însă după ce au plecat am dorit să le fie bine. Aș fi dorit să fiu în locul lor. M-am gîndit cum străbat Anglia Hampshire, Wiltshire, Somerset, peste dealuri, departe, departe. Mi i-am închipuit instalîndu-și cortul și încovrigîndu-se împreună acolo, cu mirosul ierbii și numai o pînză subțire între ei și noapte. Aș putea să-ți spun cîte ceva, fata mea, despre cum e să dormi sub stele, și cum îți îngheață fundul de frigul deșertului. Și, indiferent dacă au făcut asta sau nu, nu m-am putut opri să nu mi-i închipui găsind vreo bisericuță pierdută, cu cimitirul ei verde și pașnic, și citind numele de pe pietrele de mormînt. A fost nevoie de un război ca să mă facă să călătoresc, ca să mă facă să văd lumea, dacă asta se numește a vedea lumea. Dar uite-l pe el venind într-un salt tocmai din Sidney în Somerset, și uite-o pe ea călătorind împreună cu el, colindînd drumurile, și uite-mă pe mine, trăind mai departe în Bermondsey, ținînd și acum curtea bătrînului meu, ca să-i fie bine mai departe lui Charlie Dixon. Barul, agenția de pariuri, autobuzul pînă la Blackfriars. Și în mai mult de cincisprezece ani n-am dus-o pe Carol nicăieri.

Am zis: „Pe cît pui pariu ca mașina îi lasă în drum?”

Carol a zis: „Pe cît pui pariu că se întoarce acasă însărcinată?”

Avea fața încremenită și dură, ca și cînd eu aș fi purtat toată vina, toate din cauza mea, pentru că, din capul locului, nu ea fusese de acord.

Da, voi doi, de ce nu vă luați de mîna și nu vă cărați împreună?

N-aș ști să spun ce-a fost întîi: poate îi crescuse fata și fata asta avea o mulțime de lucruri pe care ea nu le-a avut niciodată și asta o făcea să se poarte ca o femeie care alesese greșit; sau poate a avut gîndul ăsta de-a lungul anilor, dar și l-a ascuns chiar de ea însăși, ca s-o crească pe Sue. Avea patruzeci de ani, bătea spre patruzeci și unu. N-a mai vrut să aibă alt copil, unul îi era prea destul. Cîteodată mă gîndesc că n-a dorit-o nici pe Sue. Susie era copilul meu, Cîteodată mă bate gîndul că trăim într-o lume nedreaptă, cînd te gîndești la Amy.

Ea zice: „Și atunci care e pariul, mă Norocosule? De ce nu-ți plasezi banii în asta?”

Sue mai ia o înghițitură de cafea și continuă să aibă încrețitura aceea pe frunte, și mă gîndesc: „Dacă n-a rămas cu burta la gură, atunci care e problema și de ce îmi găsește atît de greu cuvintele? Și în clipa aceea simt ca și cînd mi-aș fi tras un picior pe dinăuntru, un picior zdravăn, atît de tare încît aproape fac un salt acolo, pe pat, pentru că înțeleg ce urmează, limpede ca ziua și ar fi trebui să înțeleg mult mai devreme, prostul de mine, și îmi dau seama că ea înțelege că am înțeles, pentru că atunci îi dă drumul de parcă i-aș fi dat liber, își scînteiază ochii aceia căprui pe care știe cum să-i facă să scînteieze și spune: „Tați”.

Zice că la iarnă Andy se întoarce la Sidney și că vrea să plece și ea, să trăiască cu el acolo. Vrea să meargă și să trăiască în Australia.

Încă o dată, prostul de mine. Le-am dat un deget, întîi se duc cu mașina în Somerset, acum vor să zboare la Sidney. Mă gîndesc: Asta e una dintre simbetele cînd n-o să mă duc la Diligenta.

Își pune mîna pe brațul meu și mi-l strînge, parcă ar vrea să-mi spună că, numai pentru moment, lucrul rămîne între mine și ea - bietul Andy nu intră la socoteală - e ceva pe care ea și cu mine trebuie să-l punem la punct. Ca și cînd, dacă eu aș fi spus nu, ea ar fi acceptat

însă lucrul pe care nu-l spun, cum ar fi zis Carol dacă ar fi depins de ea, este: „Nu. Nu, fetișo. Încă o dată, nu”.

Zic: „N-ai un cămin aici?” Dar, chiar în timp ce spuneam asta, îmi dau seama că e un început prost, pentru că poate să-mi răspundă simplu: „Am optsprezece ani și nu sînt proprietatea ta”. Dar nu spune asta, doar mă privește ca și cum ar putea s-o spună.

Zic: „Și cu colegiul cum rămîne?”

52

53 Ceea ce nu e tocmai un fleac, nu e chiar așa o nimica toată că fata lui Ray Johnson merge la colegiu și vrea să se facă învățătoare. Bătrînul meu ar fi fost mîndru.

Zice: „Și în Australia sînt colegii, și acolo sînt învățători”. Se uită la mine, pregătită să vadă dacă o să atac mai departe pe linia asta, pentru că știe că nu tocmai prin exemplul meu a făcut ce-a făcut. A fost totdeauna un punct dureros pentru ea, pe care nu-l mai aduce în discuție, ca și cînd l-ar fi dat pe tătîcul ei drept pierdut, pentru că n-am știut să-mi folosesc mai bine mintea pe care se presupune că o am. „Îl duce capul”, tot spunea Jack, „Îl duce capul, Raysy, să știi.”

Ai fi putut să faci o treabă mai bună decît să te duci ia plictiseala aia de birou.

Numai că eu chiar asta fac, mă duc să pariez, îmi pun mintea la contribuție, mizez pe cai.

Zic: „Nu știi nimic despre Australia”.

Zice: „O să aflu, nu? Și Andy o să-mi arate”. Tresare. pentru că avusese de gînd să nu-i pomenească numele.

Zic: „Nu mă îndoiesc. Nu mă îndoiesc nici că pot să-i arăt eu dosul palmei”.

Se uită surprinsă și jignită și furioasă, toate în același timp. pentru că nu-i frumos, nu-i vrednic de mine, parcă n-aș fi eu. Vorbe de încăierare. Cu mintea mea, cu fizicul meu. Și nu spusesem niciodată că nu pot să-l sufăr pe Andy. De fapt mie îmi place de el, îmi place de secătura asta.

I se aprinde fața, ochii îi strălucesc, însă își schimbă tactica - nici ea nu e proastă deloc - și deodată e năvălă dulce și implorare.

Iar eu mă gîndesc: E normal să arate mai bine decît a arătat vreodată maică-sa la optsprezece ani, pentru că lumea progresează, da, progresează, e gîndită să fie mai bună, nu e vina nimănui că unii oameni s-au născut prea devreme. Atîta doar că n-am văzut-o pe Carol cînd avea optsprezece ani, stăteam încă în bătaia gloanțelor. Așa că de unde să știu? Și de fapt nu i-am spus asta niciodată lui Sue, poate acum e momentul, că mie îmi plăcea sora mai mare a maică-sii.

Întotdeauna mi-a plăcut de mătușica ta Daisy.

Zic: „Atunci, ce are să-ți ofere Andy? Ce are să-ți ofere?”

Îi văd traversînd Australia într-un jeep.

Dar atunci Carol se întoarce de la cumpărături. Auzim ușa de la intrare și zgomotul pungilor trîntite. La ora asta ar trebui să fiu la Diligenta, cu prima halbă în față, după ce m-am înscris cu un triplu la agenția de curse. Și atunci scînteile încep cu adevărat să țîșnească, atunci o încasez cît o încasează și Sue. Pentru că e numai vina mea, zice Carol, eu sînt capul răutăților, speră că înțeleg asta, vorbește de parcă Sue *chiar* ar fi rămas însărcinată. Așa că trebuie să iau partea lui Sue, să mă apăr pe mine, trebuie să susțin un lucru pe care nu-l doresc. Presupun că e tocmai ceea ce dorea Sue. Numai că ceea ce spun eu nu duce prea departe nici într-un sens, nici în celălalt, pentru că lupta e între ele două. Eu

nu sînt altceva decît omul prins la mijloc de care fiecare dintre ele caută să se descotorosească Și o țin așa tot weekend-ul, ca două mîțe și vine un moment cînd eu sînt buimăcit și îmi pierd capul și nu mai pot gîndi corect și mă gîndesc că am trăit cu ele amîndouă peste optsprezece ani și încă tot nu înțeleg. Vine o clipă în care nu le mai văd pe Sue și pe Carol, cînd văd numai fundul lui Duke.

Pun cinci lire pe un cal numit Silver Lord, un outsider de cinci ani. Treizeci și cinci de lire în '65. Nu spun nimănui. Mă gîndesc. Dacă învinge, înseamnă că Sue pleacă și că va avea și banii de drum. Altă cale de a aranja lucrurile nu este. Presupun însă că ați putea spune că am și hotărît deja, pentru că nu aveam de gînd să pierd treizeci de lire. Și sînt momente cînd judeci după reguli și după precedente și după ultimul fleac pe care îl știi despre un cal, dar alteori mergi numai după fler. cînd nu vezi decît seninele.

Nu oricine vede semne, mie însă mi se spune Johnson cel Norocos.

E drept că uneori greșesc.

Mă gîndesc: Pun bani pe viața lui Susie, pun bani împotriva a ceea ce doresc, dar undeva în mintea mea sună clopoțelul unui alt gînd, nu vreau să mă gîndesc la asta, totuși mă gîndesc și cred că s-a gîndit și Carol. Că dacă Sue n-ar fi aici, că dacă ar fi undeva departe unde să n-o putem vedea, asta ar

54

55^{a,j}

putea fi o cale pentru mine și pentru Carol de a mai face o încercare.

Sosește la finiș cu jumătate de lungime, doisprezece la unu, și cînd maică-sa nu e prin preajmă, îi strecor banii, trei sute șazeci de sunători. Zic: „Să nu suflă un cuvînt”. Zic: „Aștia sînt banii de drum. Folosește-i cînd ai nevoie. Dacă ai nevoie”. N-aveam de gînd să-i spun cum am făcut rost de parale, dar cred că nu era greu de ghicit. Prin urmare zic: „Silver Lord. Chepstow. O jumătate de lungime”.

Atunci And}’ cel Oportun apare și el să-și spună numărul, cu Sue șezînd lîngă ei, cu mîinile lui cuprinzîndu-i genunchii. Zice că s-au liotărît, că asta-i calea și nu alta, și că o să aibă grijă de Sue. Zice că se simte mult mai împăcat acum, că și-a găsit originile - ceea ce e greu de crezut uitîndu-te la el în jacheta aceea afgană. Zice că se simte mult mai „laolaltă” acum, datorită tuturor împejurărilor, datorită lui Sue. Are cuta asta pe față, ca și cînd ar avea obiceiul să se uite drept în soare. Simt nevoia să-i trag un picior. Simt nevoia să-i strivesc tipului umărul.

Carol iese din cameră. Auzim cum se trîntește ușa de la bucătărie. O pauză, apoi insul zice:

„Mulțumesc, domnule Johnson. Un cal trăsnet, nu-i așa?!” Mă uit la Sue, care își mușcă buza și se uită în pămînt Andy zîmbește ca un imbecil. Atunci mă ridic și mă duc la Carol.

Nu mai este mînioasă, plînge, își ține o mîină pe față. E ca și cînd ușa aceea trîntită de la bucătărie ar fi fost ultima ei încărcătură de cartușe. Se apleacă peste chiuveță, plîngînd. Zice: „Dacă pleacă, nu mai vreau s-o văd niciodată, înțelegi?” Dar nu vorbește cu mînie, vorbește ca și cînd ar vrea să fie altfel.

O iau în brațe. Este încă destul de slabă pentru o femeie de patruzeci de ani, pot să-i simt coastele.

Dacă aș fi mai înalt și-ar fi cuibărit capul sub bărbia mea, iar eu i-aș fi sărutat părul. E ea și cînd ar fi devenit pentru mine o altă fiică. A fost întotdeauna fetița tăticului ei, fetița lui Charlie, De dragul lui s-a măritat cu mine.

Zic: „Nu poți s-o oprești. Are optsprezece ani.”

Zice: „Și eu nu-i mai am”.

Și în clipa aceea mi-am dat seama că nu o necăjește faptul că Sue se pregătește de o nouă viață de partea cealaltă a lumii. Era doar geloasă.

Am încercat să îndrept lucrurile, am încercat să ne încropim o viață mai bună. Am renunțat chiar și la pariuri. M-am învățat să mă lipsesc.

Dar n-a mers. Sau poate ar fi mers dacă în acel decembrie n-ar fi murit tatăl ei, subit. Un necaz nu vine niciodată singur. Cade în timpul unei lucrări, niște streșini de fontă și își crapă capul. Moare pe loc.

Charlie Dixon, Comerciant de Fier Vechi, Colector.

N-a fost ca și cînd aș fi avut o presimțire, n-a fost ca și cînd aș fi văzut vreun semn, dar n-a fost nici ca si cînd asta ar fi eliberat-o pe Carol. Dimpotrivă.

Am dormit în vechiul pat al lui Sue, sau n-am dormit. Am plecat la lucru în zori. Micul dejun la Smithfield.

Apoi, într-una din zilele aceluia aprilie, mi-a venit inspirația, am văzut semnele. Sau s-ar putea spune că mă săturasem să fiu cuminte, din toate punctele de vedere. Dacă pot s-o fac o dată, pot s-o fac mereu.

£100. Toată suma asta aș fi putut s-o bag în pariuri timp de trei luni bune. Și într-o sîmbătă eu am fost cel care s-a dus după cumpărături. Cînd m-am întors fredonam o melodie. *Sînt liber ca în vis ți-mi*

place să hoinăresc... Am privit-o în față de parcă ar fi venit primăvara și m-aș fi repezit s-o vestesc. I-am zis: „Vreau să-ți arăt ceva - afară, pe stradă”.

S-a uitat pe stradă și i-am arătat.

Rockabilly, Uttoxeter, o sută la opt

Zice: „Ce-i asta?”

Zic: „Este un dormobil. O mașină de camping, model de lux. Un cămin mobil pentru două persoane”.

Zice: „Asta le-a pus capac la toate”.

56

57

titlu **VINCE**

Nu ERA CA ACUM, o goană pe autostradă și cu gustul Londrei încă în gură la jumătatea drumului prin Kent Era ca o călătorie pe mare, numai că avea alt sens. Așa că, în loc să aștepti și să sperii să vezi pământ, te deplasai pe pământ, asta ți-era țelul, arzînd de nerăbdare, pregătit să zărești acea primă priveliște. Țărnul mării. Marea.

Mă uitam la picioarele lui Sally. Mă uitam la cîmpuri și la păduri și la dealuri și la vaci și la oi și la ferme și mă uitam la drum, cenușiu și fierbinte, ca d piele de elefant, venind spre • noi, mereu venind spre noi, parcă îl sorbeam, parcă îl mîncam, dar atunci mă uitam la picioarele lui Sally, șezînd în brațe la Amy. Sau nu atît șezînd, pentru că și le mișcă mereu, mutîndu-se, alunecînd și cînd am ajuns lîngă mare picioarele ei au început să se legene în sus și în jos, cu degetele intrîndu-i sub tabloul de bord, în felul în care o făcea cînd a cîștigat jocul dc-a ghicitul, „L” de la livadă, „S” de la stație de benzină, sau, cînd Amy a întrebato dacă vrea să oprim, ca să facă pipi, „P” de la pipi. Atunci Sally și cu Amy ieșeau din mașină amîn-două, dar se duceau separat, după un tufiș, așa că înțelegeam că nu era doar vorba de a scoate cocoșelul, era ceva diferit.

Nu era atît felul în care Sally își mișca picioarele sau chiar felul în care i se ridica fusta de bumbac astfel că Amy i-o trăgea la loc, dacă n-o făcea chiar Sally. Era netezimea și goliciunea lor, faptul că ți se lipeau ochii de ele, fără-să-fie-lipi-cioase și mai era și mirosul lor, pe care nu-l puteai simți peste mirosurile drumului cu mașina, dar care știam că există și știam că așa miroase Sally din cap pînă-n picioare, cu părțile pe care nu le puteam vedea cu tot. Era ca mirosul țărnelui mării, era ca mirosul distinct al țărnelui mării înainte de a ajunge acolo.

Sally în poală la Amy, eu la mijloc, Jack. Am fi putut face schimb, aș fi putut fi eu în poală la Amy, nu eram așa de greu. *Pe Sally aș fi putut s-o țin eu în brațe.* Dar așa dorea Amy să stea lucrurile. Vedeam bine asta

58

Oricum, într-o zi Jack a zis: „Va trebui să mergi în spate. Nu vă faceți mai mici nici unul, nici celălalt. Dacă vrei ca Sally să vină cu noi, va trebui să mergi în spate”.

Așa că m-am așezat în spate, de unde nu mă puteam uita la picioarele lui Sally, iar de mirosit, tot ce puteam să miros era izul dulce, stătut, înăbușitor al cărnii.

Nu-l simțeau de la bun început. Era sacoșa cu gustările pentru picnic și era sacoșa cu lucrurile de plajă și covorașul pe care îl puneau pentru mine și mirosul cine știe cărui detergent cu care Jack spăla interiorul furgonetei. Numai că, după o vreme, mirosul de carne străbătea prin toate, parcă pînă atunci ar fi stat ascuns și, după încă o vreme, te lua greața și erai nevoit să te lupți cu ea.

Eu însă n-am spus niciodată, niciodată n-am spus și nu cred că au bănuț ceva, pentru că ei mergeau cu geamurile din față deschise și îi bătea vîntul, niciodată n-am bătut în peretele de metal să le spun:

„Lăsați-mă afară, îmi vine să vărs”. Mă purtam așa de dragul lui Sally, ca sa poată veni cu noi. Ședea în față, unde n-o puteam nici vedea, nici nu-i puteam simți mirosul, puteam să miros doar miros de carne, dar faptul că era acolo unde nu puteam nici s-o văd, nici s-o miros era un lucru mai bun decît să nu fie cu noi deloc, iar cînd o să coborîm la capătul drumului va fi acolo, cu adevărat, și cu adevărat va fi acolo și țărnul mării. Mirosul de carne și greața or să fie alungate complet de mirosul mării și, deși știai că se află încă acolo în furgonetă și că mai era și drumul înapoi, nu re mai gîndeai la asta pînă te cuprindea din nou. Cînd e una, nu-i alta. Și cînd intram din nou în furgonetă, ca să ne întoarcem acasă, mă gîndeam: se compensează, pentru că într-o direcție te gîndești la ce te așteaptă și în cealaltă îți amintești, și poate nu te poți aștepta nici la mai mult, nici la mai puțin decît atîta, nu te poți aștepta la nimic mai mult sau mai puțin, un lucru bun între două rele. Aer și soare și, în ambele direcții, să stai închis într-o cutie.

Mă gîndesc că Sally ar trebui să fie impresionată că fac asta de dragul ei. Prin urmare, nu le-am spus niciodată. Dar poate nu era impresionată, poate nici nu bănuia ce se petrece, poate se gîndea că e ceva de tis, că stau acolo în spate, ca un

59animal în cușcă, și poate adevăratul motiv pentru care doreau ca eu să stau în spate era acela că o preferau pe Sally.

June nu este sora mea. Eu nu am nici o soră.

Intram în furgonetă, iar el închidea ușile în urma mea, una pe care scria: DODDS și cealaltă pe care scria: ȘI FIUL. Apoi dădea ocol și pornea motorul, iar eu începeam să-l urăsc, îl uram și uram izul de carne pînă cînd deveneau unul și același lucru. Era cel mai bine ca să pot lupta cu senzația de greață, mai bine decît să te gîndești la ce fusese plăcut, la mare și la Sally, pentru că în sentimentele astea nu era nici o luptă. Stăm acolo pe covor și îl uram și mă gîndeam: N-o să mă fac niciodată măcelar, nu asta am să mă fac. Și cum stăteam acolo, urîndu-l, am mai descoperit ceva, dincolo și dedesubtul mirosului de carne, ceva care făcea aceste drumuri suportabile, îmi lipeam urechea de covor. Simțeam cum vibrează motorul dedesubt, auzeam hîrîitul și încheștarea transmisiei, zgomotul valțurilor preluînd puterea roților și mă gîndeam: Așa funcționează un motor, stau întins peste măruntaiele camionetei. Nu sînt eu, sînt o parte a acestei mașini.

Totuși într-o zi n-a mai fost chip și am vomitat: peste covor, peste sacoșa de plajă, peste picnic, peste tot. N-am spus nimic, pur și simplu am vomitat. Așa că nu mai era mirosul de carne, era mirosul de vărsături

Rîndul viitor Jack zice că Sally n-o să mai vină, ca să pot sta eu în față. Așa că mă gîndesc, iute, am făcut-o, acum Sally n-o să mai vină niciodată cu noi și zic: „Nu-mi pasă, nu-mi pasă să merg în spate. N-o să mai vărs, pe cuvînt”. Dar el zice: „Oricum nu vine, nu de data asta. Așa că hopa în față”.

Nici unul dintre ei nu spune mare lucru. E ca și cînd atunci cînd stăteam în spate ar fi fost un soi de pedeapsă, iar acum, cînd stau în față, e tot un soi de pedeapsă. Dar apoi mă gîndesc: Nu eu sînt cel căruia îi pare rău, nu-mi pare rău, lor le pare rău. Le pare rău pentru că m-au pus să merg în spate, le pare rău pentru că s-au jucat de-a părinții lui Sally, dar acum tot pe mine mă au. Apoi Jack face un ocol și iese din drumul principal, ca și cînd n-am mai merge la mare.

Ne oprim aproape de vîrfurile unei coline, cu coastele pline de terenuri cultivate. Verde pretutindeni Mă gîndesc: Nu scot o

60

vorbă, nu întreb: „De ce sînteni aici?” în vîrfurile colinei este o moară de vînt veche, îmi amintesc și acum de ea, și de acolo se deschide o priveliște: cîmpuri și păduri și garduri vii și livezi, o fermă, un tum de biserică, un sat. Se întinde pînă departe, făcut parcă din petice cusute laolaltă de cineva. Stăm o vreme cu motorul mergînd și briza bătînd peste noi de afară. Apoi se uită unul la altul, iar el îmi zice: „Uită-te acolo jos. Acolo ne-am întîlnit noi întîia oară, mami a ta și cu mine. Aici am avut noi un hop, la cules de hamei”, însă asta nu înseamnă mare lucru pentru mine: știu ce înseamnă să sari și știu ce înseamnă cînd Jack zice: „hop în mașină”, dar n-am nici cea mai vagă idee ce înseamnă „hop la cules hamei”. Așa că întreb, iar el încearcă să-nii explice, ca și cînd partea asta nu intra în vederile lui. Dar nu înțeleg mai nimic. Iar Amy zice: „Kentul e numit Grădina Angliei”. Zîmbește amuzată la mine. Apoi el spune, ca și cînd niciodată n-ar fi intrat în vederile lui, și zice numai așa, ca să zică ceva: „E ca și cînd, ca să ai orașul, trebuie să ai întîi ținutul. Uită-te la livezile alea Unchiul Lenny n-ar mai avea mere să vîndă, nu-i așa? Uită-te la oile alea...” Apoi se oprește și tace, uitîndu-se la mine. Apoi se uită la Amy și Amy dă din cap și Jack zice: „Vino cu mine”.

Ieșim din mașină și mergem pe cîmp și mie mi se face frică. Sînt oi care behăie și te privesc. Jack se oprește și se uită la priveliște. Mă gîndesc: Pentru că oile sînt omorîte. Pentru că oile sînt făcute bucăți și mîncate. Ce se vede este îndepărtat și mic și noi înșine am părea îndepărtați și mici dacă cineva ne-ar privi așa cum privim noi ceea ce se vede. Se uită la mine și îmi dau seama că motivul pentru care mă tem este pentru că ei se teme. Iar tăticul meu Jack nu se teme niciodată. Nu arată ca și cînd ar fi tăticul meu Jack, arată ca și cînd ar fi un oarecare. Respiră adînc, apoi încă o dată, rapid, și socotesc că voia să se răzgîndească, dar deja se legăna, se rostogolea de pe vîrfurile celui deal și nu se mai putea opri.

Titlu LENNY

AȘA CĂ VINCEY SE ÎNTOARCE acasă, în noile lui haine civile, și se instalează pe un scaun la Diligenta, plătește un rînd de băuturi și, după ce mă înmoaie cu un whisky mare pe care n-ar fi trebuit să-l accept pentru nimic în lume, zice, rece ca o zi de iarnă: „Ce mai face Sally?”

Uitându-te la el n-ai fi putut spune dacă era curată neobrăzare sau dacă nu era în el ceva timp care îl făcea să creadă că poate să continue de unde a lăsat lucrurile, ceva care își închipuia că ispășise ce era de ispășit, grație armatei regulate, și că acum, iacătă-l, cerându-mi fata

Mă gîndesc că l-a îmbrobodit și pe Jack în același fel, pentru că, după felul în care se purta Jack îți venea a crede că Vince s-a schimbat, a făcut el ce-a făcut și și-a dat seama de greșală, îți venea a crede că Jack are mai multă minte decît să-și închipuie că singurul motiv pentru care Vince o ștersese vreme de cinci ani a fost acela de a se putea întoarce, a cere iertare și a relua lucrurile de unde le lăsase.

E nevoie de armată ca să faci din tine un bărbat adevărat.

Mă bucur că te-ai întors, băiatule. Ia-o încet, odihnește-te, distrează-te. Știi bine că ai să găsești întotdeauna un loc pentru tine la vechea noastră prăvălie.

Numai că Vince nu o ia încet și nu se distrează, ci se pune pe treabă al dracului de repede. Pune o bucată bună din solda economisită pe una dintre recomandările speciale ale lui Ray Johnson, iar Ray, cum i se și întîmplă în ultima vreme, o nimereste. Dovadă, câmpenii. Atîta că e un subiect delicat, nu vorbim despre asta, așa cum nu vorbim despre felul în care Raysy a nimerit-o atunci cînd Lenny Țațe a avut nevoie de un anumit serviciu pentru fata lui.

Iar Vince nu cumpără un camper, cumpără un Jaguar '59, așa că te poți gîndi că vrea să arate lumii întregi cum are el de gînd să trăiască. E nevoie de armată ca să scoată la iveală afaceristul adevărat. Dar parchează Jaguarul în vechea curte a lui Charlie Dixon, prin bunăvoința lui Ray. Între timp Charlie Dixon trecuse în curtea de fiare vechi a cerului. Apoi Vince își

62

face rost de un set complet de unelte plus un cric cu troleu și își petrece mai toate zilele trebăluind la motorul lui, demontîndu-l și montîndu-l la loc, apoi îi aranjează caroseria și vinde mașina După care cumpără alta și face la fel și, nici n-apucă să se sfîrșească anul^ și iată două mașini în garajul lui Ray, în afară vasăzică de câmpenii lui Ray, iar eu îi spun lui Jack: „Nu te mai poți înșela, nu e doar un hobby al băiatului. S-ar putea să nu vrea altceva mai bun decît să stea întins cît e ziua de lungă sub o mașină, dar n-o face așa, de drag. Treaba nu se oprește aici”.

Jack zice: „E vina lui Ray”.

Zic: „Poate. Numai că Ray are necazurile lui personale, nu vezi?”

Jack însă nu se dă bătut ușor. Face o ultimă încercare să-l cîștige de partea lui pe Vince. E ceva necopt și aiurit și ia forma lui Mandy Black, din Blackburn.

Umblă povestea că într-o bună dimineață, devreme, Mandy a apărut în Smitlifield într-o camionetă de came, departe-de-parte de casă și, din punctul ei de vedere, cu cît mai departe cu atît mai bine, însă obosită și pierdută și flămîndă. Așa că Jack și colegii lui îi dau un mic dejun pe cînte. Dar Jack face un pas mai mult și îi oferă un acoperiș pentru noapîe. Oricine altcineva i-ar fi arătat drumul înapoi în direcția de unde venea, scuturîndu-se de niște zîmbete cu înțeles și de ceva necazuri, dar nu Jack. Și ai crede că Amy ar fi putut avea de spus o vorbă-două despre treaba asta. Ai putea spune că era pur și simplu bunătate sau ai fi putut spune că nu făcea decît să urmeze vechea tradiție a familiei Dodds de a culege oameni de pe drumuri, în orice caz, Mandy își face apariția la Bennondsey în furgoneta lui Jack și eu bănuiesc că, în faza asta, Jack nu se gîndea încă deloc la Vincey. Se gîndea de data asta la June. Se gîndea la Amy. Sărmanul imbecil.

Necazul e că, Vince fiind înapoi acasă, nu există un pat în plus. Dar asta nu-i o problemă, zice Vince, o să vadă dacă nu poate să-și facă culcuș în câmpenii lui Ray. E numai pentru o noapte și e învățat să trăiască într-un bivuac chiar dacă e mijlocul lui noiembrie. Și o să fie mai aproape de neprețuitele lui mașini. Doar că o noapte devine aproape o săptămînă, fata

63sse roagă să n-o abandoneze și ei n-au inima s-o gonească și am impresia că, abia după ce s-au obișnuit s-o aibă ca un fel de locatară permanentă, lui Jack i-a intrat în cap s-o folosească ca pe o momeală pentru Vince. Deși nu-mi dau seama de ce să se fi gîndit la asta. Ca și cînd s-ar fi așteptat ca Vince să zică: „Mulțumesc, Jack, acum o să vin din nou la Smithfield. Pare să fie o chestie bună”. Ca și cînd Vince n-ar fi fost în stare să facă ceea ce vrea și de fapt asta și făcea. Și ca și cînd Mandy i-ar fi aparținut lui Jack, să dispună de ea cum pofteste. Fapt este că iat-o pe domnișoara Lancashire cea zvăpăiată folosind camera lui Vince și pe Vince folosind câmpenii lui Ray și, mai devreme sau mai tîrziu, ea se duce la garaj să-i mulțumească pentru deranj și să vadă ce învîrte el cît e ziua de lungă. Și uite-i pe ăștia doi și câmpenii și cheia de la camper la Vincey. Așa că umflă-te în pene, Jack..

Partea nostimă e că Mandy nu-și dă seama ce norocoasă e sau poate e mai isteată decât credeam noi toți, calculînd cu bătaie lungă. Pentru că, deși nimeni nu știa asta, Vincey era deja pe cale de a fi Dodds Motors și, mai tîrziu, Salonul de prezentare Dodds. Garaj, îi zic ea Și, deși chestia asta întotdeauna mi s-a părut un fel de ia banii și fugi și nu ceea ce ai putea considera pentru un bărbat drept exemplul strălucit al unei cariere frumoase, totuși în cazul lui a mers, a adus acasă mai multe parale decât a adus vreodată Dodds și Fiul. *Uită-te la costumul ăsta. A ținut-o în rochii și în permanente și în vacanțe la soare. Uneori îmi pare rău că Sally a mea nu s-a împăcat cu Flăcăul, dracu' să-l ia, chiar îmi pare rău. Pentru că n-ar fi putut-o duce mai rău decât acum, și sigur că-mi aduc aminte de excursiile la Margate, unde Joan și cu mine n-am fost niciodată.*

Zice: „Ce mai face Sally?”

Zic: „Chiar te interesează?”

Zice: „Mi-ar plăcea să aflu, Lenny. Mai ia-ți un whisky". Nu i se mișcă un mușchi pe față.

Zic: „Ce, nu știi că s-a măritat?”

Mă gîndesc: Știu că banditul are tupeu. Ce-i al lui e al lui, jonglerul ăsta știe cum să te ia. E nevoie de armată pentru asta.

64

- r.

Și nici n-are mutră urîță, mai mare păcatul, s-a împlinit frumos, îmi dau seama de ce îl lasă să-i calce în picioare, pentru că e oricînd gata să facă pe bietul-orfan, la o adică. Bănuiesc că a avut ceva femei în ultimii cinci ani, tîrfe de tabără, muieruști. Și de ce stă colea, oferind de băut, de parcă ar fi eroul cuceritor. Cîtă vreme tot ce-a făcut este să fi avut onoarea de a face parte din ultimele trupe care au părăsit Adenul, de a fi învățat cum să se folosească de o cheie franceză și cum să ungă o pușcă? Pentru noi, pentru Jack, Ray și pentru mine, totul a fost altfel. Afurisit deșert.

Zic: Ce, nu știi că s-a măritat? Dar nu spun că nu locuiește cu soțul ei, dat fiind că soțul ei locuiește în închisoarea Pentonville. Oricum o fi auzit. Patru acuzații de furt și una de agresiune. Țara are nevoie de serviciul militar obligatoriu, ce zici, Vincey?

Și nu spun cum se descurcă. Slujbe cu ziua pe ici, pe colo. Luînd chiriași. Acum e vremea lui fă cum îți place. Întrebă-l pe Raysy.

Nu spun că nu are copii. La urma urmei e o grijă mai puțin, nu?

Vince zice: „Am auzit. Am auzit că s-a măritat". Nici nu clipește. „Și comerțul tău de fructe și iegume cum merge, Lenny?”

Titlu VINCE

DAR O MAȘINĂ BUNĂ nu e doar o mașină bună.

O mașină bună este pentru un bărbat o mîngîiere și un prieten și un bun al tău, pe lângă faptul că te duce de la A la B. Nu vorbesc în numele femeilor. Mandy conduce ca și cînd n-ar fi cine știe ce, ca și cînd un automobil ar fi o sacoșă. Dar o mașină bună merită respect, o tratezi bine, te tratează bine. Și dacă e nevoie poți s-o demontezi și să vezi cum funcționează. Nu e nici un mister.

65Oamenii le blestemă. Zic că sînt blestemul timpului nostru. Dar eu zic, nu e uimitor? Nu e uimitor că există un asemenea lucru în care oricine se poate urca și se poate duce unde îi place? Nu-mi pot închipui o lume fără mașini. Nu există nimic mai frumos, dacă mă întreb, nu există nimic care să dovedească mai bine că ești viu și respiri și trăiești în timpul și în epoca asta, cînd îi arzi benzina și mașina mănîncă pămîntul și mai sînt și semnele și luminile și toate liniile astea albe, astfel că ceva se petrece mereu și totul se mișcă, merge. Unde ne aflăm? Gravesend, 5 km. Sosim la Gravesend. Sau cînd circuli prin oraș într-o zi fierbinte, cu perdelele lăsate și cu brațul atîrnîndu-ți peste fereastră și cu o țigară între degete și tu, uitîndu-te după fustele de pe trotuar. *Gonind cu automobilul meu...*

Și, cum spun mereu, nu-i vorba numai de mașina în sine, ci de combinația dintre om și mașină, de intercombustie. O mașină nu e nimic fără un om care să-i ciupească butoanele. Și se întîmplă ca un om să nu fie nimic fără o mașină, văd eu bine. Motorvație, așa îi zic eu chestiei ăsteia. Să-i găsești clientului mașina potrivită, asta zic eu că e treaba. Eu nu sînt un simplu vînzător de mașini, eu sînt un *croitor* de mașini. Și pe deasupra se întîmplă să fii și un as al mecanicii, cunosc motoarele așa cum dumneata cunoști fundul nevestii, dar zilele acelea le-am lăsat în urmă. O mașină bună e ca un costum bun.

A zis: „îmi pare rău, domnule Dodds, îmi pare foarte rău de ce-rni spuneți".

Mă ia cu binișorul.

Am zis: „Treaba merge înainte, domnule Hussein. Doriți să dați un tur în jurul blocului?”

Așa că ne-am urcat în Merțan.

A zis: „Cînd are loc înmormîntarea?”

Am zis: „Joi. Motorul e ca și nou. Vopseaua și tot interiorul, ca la comandă”.

A zis: „O lovitură grea, domnule Dodds, cea mai grea, să-ți pierzi tatăl”.

66

Am zis: „Suspensia din față are nevoie de un control, mă ocup eu de asta. Schimbătorul de viteze merge ca uns, nu-i așa?”

Tipul se gîndește că, Jack fiind mort, mă poate suci cum vrea

Am zis: „Garanțiile uzuale”.

Am străbătut șoseaua Jamaica, și am făcut calea-ntoarsă la sensul giratoriu de la Rotherhithe.

A zis: „Dați-mi un răgaz de gîndire”.

Ceea ce înseamnă că ar putea să nu cumpere. Ceea ce înseamnă că s-a plictisit de Kath. Ceea ce înseamnă că n-am priză asupra lui și că nu primesc nimic în plus.

Și sînt deja cu un miar mai sărac.

Ne-am întors pe strada Abbey și am parcat la marginea trotuarului și am stat acolo o bucată de vreme. Dar totdeauna îți lași mușteriu să se gîndească ce să facă.

Am zis: „A întrebat multă lume de mașina asta, domnu' R, dar - mă cunoașteți - dumneavoastră alegeți primul”.

A zis: „Hai să zicem - pînă vineri. Kathy merge și ea la înmormîntare, firește”.

Am zis: „Mă întrebați ori mă informați?”

E mai simplu, nu?, dacă iubișica ta are motive să-și ia o mutră îndurerată. Are motive să se care să-și prezinte ultimul omagiu.

A zis: „întreb”.

Am zis: „Ea hotărăște”. Ceea ce înseamnă că el hotărăște. „E o mașină frumoasă, domnu' H. Și vi se potrivește mînușă. Nici nu știu bine dacă o să merg eu”.

Se uită la mine încurcat de tot. Se gîndește: Jack a murit, așa că eu sînt o pradă ușoară.

Am zis: „Vreți să spuneți că nu v-a spus Kath nimic? Niciodată?”

Este cel mai bun lucru care a fost inventat vreodată. Dacă n-ar fi fost inventat, ar fi trebuit să-l inventăm noi. Și nu e doar un fotoliu pe roți. Este un coleg de muncă. Este un prieten. Nu te întreabă nimic, nu-ți spune minciuni. Este un loc în care poți să fii și să fii tu însuși. Dacă n-ai un loc pe care să-l numești al tău, ți-e numai bine într-o mașină.

67

naratorul **GRAVESEND**

Vie SE INSTALEAZĂ BINE pe bancheta din față, acum că nu mai ține cutia, reglînd poziția spatelui cu ajutorul butonului de pe tabloul de bord.

„Stai bine acolo, Vie?” zice Lenny.

„Foarte bine”, zice Vie.

„Toate scaunele se pot regla automat”, zice Vince. „Capi-tonarea este de comandă.”

„Dar Vie nu ți-e client”, zice Lenny.

„Nu mai fi așa de sigur”, zice Vie. „Cît ceri pe ea, Vince?” Și Vince își întoarce brusc capul, păcălit, înainte ca Vie să chicotească și să facă cu ochiul. Vie are o față pe care nu poți citi nimic.

Aș zice că Vie arată cel mai bine dintre noi toți, cu mult. Aș zice că dacă ne arăți cuiva pe Lenny, pe Vie și pe mine, oricine îi dă lui Vie cinci ani mai puțin. Poți pune pariu la sigur că va fi ultimul dintre noi care o să se ducă. În afară de Vince, vreau să zic, deși nu e nici el chiar un pui ieșit din găoace. Și primul dintre noi care o să se ducă, următorul, va fi...

„Doar așa, de încercare”, zice Vie.

Are un soi de față netedă, fermă, cu culori sănătoase, și bănuiesc că e dintre cei care se tund o dată la două săptămîni. Poate că faptul de a lucra cu leșuri menține omul roz în obraz prin contrast. Poate toate conservantele alea. Sau poate pentru că a făcut armata la Marină. Aer proaspăt și sărat. Eu, Jack și cu Lenny am avut parte numai de praf și de muște.

Dar nu e vorba numai de felul în care arată, este felul lui de a fi. Ca și cînd nimeni n-are să-l prindă vreodată pe Vie Tucker pe picior greșit. Ca și cînd nimeni n-are să-i conteste vreodată dreptul de a sta acolo, în față, cu sau fără cutie, ca și cînd el ar fi căpetenia acestei mici expediții. Tine-o ferm pe

direcție, Vincey. Înțeles, să trăiți, căpitane! Cred că asta-i vine și de la meseria lui. Asază lucrurile în perspectivă, menține echilibrul omului, Și evident că în afacerea lui nu merge să nu fii plin de demnitate.

Demnitate, ăsta-i cuvântul, demnitate.

Vie Tucker, la dispoziția dumneavoastră.

Se lasă pe spate și își închide pe jumătate ochii.

Lenny zice: „N-ai spus încă, Raysy”.

„N-am spus ce?”

„Dacă crezi că Sue o să vină. Să te ducă pe ultimul drum.”

Zic: „Nu are nici o importanță. Nici o importanță”.

„Chiar și așa.” Lenny vorbește aproape în șoaptă, de parcă s-ar gândi că Vie o fi ațipit. „Pe cineva tot trebuie să ai.”

Vrea să spună: Neavînd-o pe Carol. Sau neavînd pe nimeni.

Zic: „Australia e departe”.

„Nu e atît de departe ca de aici pe lumea cealaltă.”

Mă uit la Lenny.

„Care lumea cealaltă?” zice Vince.

„I-un fel de a zice, Flăcăule”, zice Lenny.

Vince zice: „E mai departe în orice caz decît Sydenham”.

Acolo locuiește Carol acum, acolo s-a mutat. Cu Barry Stokes. Barry Stokes-Electrocasnica.

Lenny zice: „Hai să presupunem”, ca și cînd nu l-ar fi auzit pe Vincey.

Vince zice: „Am putea să ne repezim pînă acolo pe drumul de întoarcere, ce zici, Raysy? Pe centura de sud”.

Vince își ridică țațoș capul, ca unul care își aduce aminte că, dintre noi, el este orfanul.

Lenny zice: „Să presupunem. Să presupunem că vrei ceva special, să presupunem că vrei ceva trăsnet, ca Jack. Cine o să-ți îplinească dorința?”

„N-o să vreau nimic de genul ăsta.”

„Cine poate ști?”

Mă gîndesc: Amy nu e aici.

„Bine”, zic, uitîndu-mă la Lenny, „te am pe tine.”

Lenny mă privește. Fața lui e fleșcăită. Trebuie să-i vină de la faptul că lucrează cu fructe și legume. E clar că e răspunsul pe care voia să-l audă, dar după aceea clatină din cap, încet, zîmbind: „Vrei să te mai gîndești o dată la treaba asta? Sau ai în plan ceva rapid?”

Vince zice: „Nu-ți face griji, Raysy. O să fiu prin preajmă. Ce dorești - un Merțan sau un Rolls-Royce?”

69Domnul Tact.

Lenny zice: „Uită-te la drum sau n-o să mai fim prin preajmă nici unul”.

Vince zice: „Și ce dorești să facem după aia cu tine?”

Vie tușește și se foiește pe banchetă, vasăzică, nu trage la aghioase. Zice: „Poți să te duci acum acolo, nu, Raysy? Să te duci în Australia s-o vezi pe Sue. Să-ți vezi nepoții pe care se presupune că-i ai. Ce te oprește? Ești un om liber”.

Se răsuțește în scaun și se uită la mine. Ca și cînd m-ar fi scos dintr-un colț al ringului ca să mă înghesuie în altul.

„Mai e fleacui ăsta cu banii de drum, Vie”, îi spun.

Vie zice: „De ce nu pariezi, cum ai mai pariat. Parcă îmi amintesc că-ți mergea înainte”.

Mă uit la Vie. Fața fără expresie. Ce vrea să spună cu asta: om liber?

„E adevărat”, zice Vince. „Poți să vezi nițel lumea. Să trăiești și tu puțin. Să te oprești !a Bangkok”.

Vince își înalță capul către oglinda retrovizoare.

Zice: „Dar numai așa, din curiozitate, unde vrei să fii îngropat?”

întrebă ca un șofer de taxi. încotro, șefule?

„N-am nici o dorință specială, îl las pe Vie să hotărască.”

Dar Vie nu spune nimic. Nu zice: „Oricînd ești gata, Ray”, ca apoi să salute cu un deget, micul lui salut de antreprenor de pompe funebre. Și mă văd subit într-un automobil, într-o cutie de carton, într-un automobil mare, cu Vince la volan. Vince cu cravata lui și butonii la mîneacă și ochelarii negri.

I-am vîndut curtea pe nimica toată. Iar el a vîndut-o pe bani buni.

Apoi mă gîndesc: Dar eu n-o să văd nimic. N-are nici o importanță, e indiferent, pentru că eu n-o să văd. Dacă n-o fi adevărat, cum pare să creadă Vincey, că ne privesc, că morții ne privesc, și că, mort fiind, o să pot să asist la propria mea înmormîntare. Și toți ne privesc, chiar acum, bătrînul meu, și Crmrle Dixon, și părinții lui Vince, și Duke, și Jack de colea, iscodindu-ne prin carton, și toți morții pe care eu și Jack și Lenny i-am lăsat în urmă în război, zăcînd în deșert, pentru că am avut noroc și nu ne venise încă rîndul.

70

Și în felul acesta o să pot vedea dacă vine Susie.

Lenny zice: „Mă gîndesc că ar trebui să te fi lăsat să-ți faci veacul la Tattenham Corner”.

Mă uit la Lenny. Fața lui nu e fără expresie.

Vince zice: „Asta ar mai întări pista”. Vince s-a însuflețit tot, de parcă ar fi descoperit un joc nou. „Și noi ceilalți? Tu, Lenny, ce ai de gînd?”

„O, eu sînt ca Ray, nu sînt pretențios. Mi se pare o chestie fără... substanță.”

Cutia se află între noi, ca un braț de sprijin.

Vince zice: „Cenușa are substanță”.

Lenny se uită la Vince.

„Dar tu, Vie?”

Vie își înalță capul, de parcă ar fi ațipit din nou.

„Ah”, zice, „totul e deja aruijat”

Vince zice: „Ce e aranjat?”

Vie zice: „Am cumpărat un loc de veci. Cu ani în urmă. Cînd erau ieftine. Pentru mine și Pam. în Cimitirul Nou din CamberweH”.

Am tăcut cu toții. Mergem înainte. Cine știe la ce s-o fi gîndind fiecare dintre noi, dar aș zice că Vie știe mai bine decît oricare. Bănuiesc că Vie știe mai mult decît arată. Poate și asta îi vine de la faptul că se îndeletnicește cu cadavre.

Titlu Vie

E O AFACERE BUNĂ. Nu cere să cumperi ieftin și să vinzi scump, sau să-i bagi pe gît primului gogoman ceva de care n-are nevoie. Nimeni nu-ți dorește serviciile, însă toată lumea are nevoie de ele. Există pungași în orice meserie dar cei mai mari pungași sînt cei care vor să tragă foloase din nenorocirea altuia. Cunosco pe unii care ar jupui o proaspătă văduvă pentru un sicriu solid de stejar, capitonat cu șaten, cu minere solide de alamă, tot dichisul, cîta vreme un sicriu de placaj ar fi de ajuns, încă n-ani auzit vreun cadavru plîngîndu-se. Apoi mai

71sînt cei care îți vîră pe gît sicrie cum face Vincey al nostru cu mașinile. Dar afacerea în sine este o afacere bună, o afacere statornici Nu rămîn niciodată fără clienți

Și apoi este un privilegiu, după părerea mea, un fel de a te educa. Vezi omenirea în ce are mai slab și în ce are mai puternic. O vezi dezbărată de grijile ei zilnice, într-un moment în care nu se poate lua decît în serios, cînd are nevoie să se înveș-mînteze în puțină solemnitate și ceremonie. Dar nu se cuvine ca un antreprenor funerar să devină prea solemn. De aceea o glumă nu e cu totul deplasată. Iată de ce spun: Vie Tucker, la dispoziția dumneavoastră.

Nu e o afacere pe care să și--o aleagă mulți oameni. Trebuie să crești în meseria asta, din tată-n fiu. E o chestiune de familie, așa cum și moartea face pai te din omenire, și asta-i o mîn-gîiere. Continuitatea.

Nu e ceea ce ai numi o ocupație căutată. Dar găsești în ea satisfacție și mîndrie. Nu poți conduce funeraliile fără mîndrie. Cînd pășești cu pași lenți, în fața dricului, în haine negre, cu pălărie, cu mănuși, nu poți face asta ca și cînd ți-ai cere iertare. Trebuie să faci să se petreacă în momentul acela ceea ce aceia care au suferit pierderea doresc să se petreacă. Tu trebuie să faci ca lumea întreagă să se oprească și să ia în seamă evenimentul. Există momente cînd un antreprenor de pompe funebre degajă mai multă strălucire decît un ciocan de sudură Dar nu poți conduce niște funeralii fără autoritate. Cînd, în fața morții, oamenii nu știu ce trebuie să facă, trebuie să le spună cineva, iar majoritatea nu mai deosebesc nici stînga de dreapta, nici unde-i înapoi de unde-i înainte, așa stau lucrurile. La ceremonia lui Jack a fost ca la o mie altele, în clipa în care se trag perdelele și începe să cînte muzica, nimeni nu știe cînd să se întoarcă să plece. Nu e nimeni care să spună: „Spectacolul s-a terminat”. Așa era Raysy, lîngă Amy, în strana din față, chiar lîngă intervalul de trecere, privind drept înainte, iar eu mă duc la el și îi ating brațul și îi șoptesc la ureche, întocmai cum am șoptit în nu știu eîte urechi: „Poți să pleci acum, Raysy. Or să te urmeze toți. O să te urmeze Amy”. Și exact în momentul acela Ray Johnson,

cunoscut de cunoscuții lui ca Norocosul, era ca plastilina în mâinile mele, ca un copil somnoros pe care îl trimiteam la culcare.

72

M-am uitat la Jack cum golește tăvile de carne, culegînd rămurelele de imitație de verdeață, apoi spălînd galantarul, lin, fără să se oprească, de parcă ar fi putut face toate astea cu ochii închiși, însă cu grijă și cu hotărîre, pe îndelete, pentru că era o zi foarte călduroasă. Și m-am gîndit: E devreme, și e mult timp de cînd nu l-am mai văzut făcînd asta chiar el, de obicei o face băiatul acela, cel care nu știe să deosebească mușchiu] de file și nu e în stare să țină minte nici un preț. Poate că l-a concediat. Iar tenda asta în dungi roșii și albe arată mai zdrențăroasă, n-apucă sfîrșitul anului.

E un vechi obicei al meu, la sfîrșitul unei zile, să mă uit cum închid celelalte prăvălii. O prăvălie este ceva în care te poți uita, de aceea e clădită în jurul unei vitrine. Poți să vezi marfa și poți să-l privești' pe negustor, ca pe un pește într-un acvariu, lucru care nu se aplică în cazul antreprenorilor de pompe funebre. O prăvălie de sicrie este singura în care nimeni nu simte nevoia să privească. Este aranjată în funcție de asta, fără calambur. Perdele, ecrane. Nimeni nu vrea să vadă pe unul de la pompe funebre făcîndu-și treaba

Așa că stau unde am stat în atîtea seri liniștite, în spatele perdelei de dantelă late cît vitrina, deasupra jumătății de lam-briu opac. Este un obicei pe care meseria te face să-l dobîndești. Secret, să vezi și să nu fii văzut.

Trev e liber jumătate din zi, Dick este pe o furgonetă-plat-forma din Maidstone, iar restul echipajului a plecat acasă, după ce dricurile au fost parcate în spate, ceruite și lustruite pentru mîine. Așa că eram singur acolo. Adică mai era doar domnul Connolly, care își aștepta soția să vină și să-l vadă cum arată. L-am văzut pe Jack ieșind din măcelărie ca să ruleze tenda, cîteva rotiri de manivelă, apoi, întorcîndu-se înăuntru, apoi rea-părînd ca să închidă și să tragă jos oblonul. Oblonul ăsta costă de bună seamă ceva parale, noroc că eu n-a trebuit să-mi bat niciodată capul cu el, pentru că n-am auzit să fi fost spart localul unui antreprenor ca mine în ultima vreme. Fără căutare și în privința asta Deși mă încumet să spun că în seiful meu sînt mai mulți bani decît într-al lui Jack

73

Mă gîndesc: Acum o ia la dreapta, își pipăie buzunarele, se uită la ceas, face un semn de salut către Des de la curățătoria chimică și se îndreaptă spre Diligenta, unde pot foarte bine să-l găsesc peste o oră, o oră și ceva, dacă Vera Connolly nu întîrzie. E o vreme care îți face sete. Numai că îl văd pe Jack luînd-o spre marginea trotuarului și privind peste drum, ca și cînd m-ar fi putut vedea în spatele perdelei de dantelă, ca și cînd i-aș fi făcut semn. După care a așteptat să treacă mașinile și a traversat, așa că m-am retras iute în spate. Apoi l-am auzit bătînd la ușă.

A zis: „Seara, Vie. Vii la Diligenta?” Ceea ce era ciudat, pentru că, fie că vrea să mă vadă la Diligenta, fie că nu, știu și singur drumul într-acolo. Știa că, atunci cînd mă duc acolo, o fac de obicei mai tîrziu, dat fiind că rareori îmi sfîrșesc ziua atît de repede ca el, la cinci și jumătate punct.

Am zis: „Aveam de gînd să vin”.

El a zis: „E o vreme care-ți face sete. O zi frumoasă”.

Am zis: „O zi frumoasă. Asta ai venit să-mi spui?”

A zis: „întîi iunie, Vie. Știi ce zi e asta?”

M-am uitat la el. S-a uitat primprejur.

A zis: „Ești singur pe-aici?”

Am dat din cap că da. Am zis: „De ce nu stai jos?” îmi aruncă o privire, nesigur, ca și cînd n-ar fi limpede ca-n palmă că a venit cu un scop. dar se așază, acolo unde îmi stau clienții, unde cei cărora le-a murit cineva șed și discută cerințele lor. Apoi zice: „A sosit momentul, Vie. Întîi iunie. Am de gînd să vînd prăvălia”.

Spune asta ca și cînd ar mărturisi o crimă. Ca și cînd a venit să-și aranjeze propria lui înmormîntare.

Zic: „Bine, atunci hotărît lucru, vin să beau și eu o halbă, văd că e ceva de sărbătorit. Faci tu cinste?”

Și Jack se uită la mine, îngustîndu-și ochii o clipă, ca și cînd n-avea chef să fie luat peste picior, și poate că și eu sînt ca toți ceilalți. Zeflemitor.

Zice: „îți spun ție, Vie. Nimănui altcuiva. Nu încă”.

Zic: „Mă simt onorat. N-o să scot o vorbă”.

însă mă gîndesc: Dar care e marele secret, și unde e rușinea cea mare? Că are de gînd să se retragă la șaizeci și opt de

ani, ceea ce, după socoteala multora, nu este înainte de vreme? Probabil faptul că a zis că o s-o țină așa pînă cade, dar n-a căzut, deși a continuat. Că e pe cale să facă ceea ce chiar Vincey i-a spus că ar trebui să facă deja cu ani în urmă: să-și taie pierderile înainte să-l taie ele pe el. Poate aici e poanta, că i-a zis Vincey. Și mai este Amy care mai-mai că l-a lăsat baltă. Deși Jack de bănuie n-a bănuie nici ce, nici cum.

Mă gîndesc: Ciudat lucru și mîndria asta. Îl umflă pe un om mic. dar asta nu-i nimic pe lîngă ce-i face unui om mare care se teme să nu pară mic.

Zice: „Oricum, ce e o măcelărie?”

Iar eu mă gîndesc: Tu spui asta, Jack, tu, pe a cărui față se citește că ea înseamnă totul și că te doare să admiți că e altfel? Altfel n-ai crede că e chiar așa de mare tragedie să nu te mai spetești în halul ăsta.

Mă gîndesc: Sus inima, Jack. Eu așa știu, că măcelarii sînt întotdeauna țipi voioși, namile de oameni cu brațe mari și zîmbete largi, cum erai și tu odată. Se presupune că eu sînt domnul Tristețe. Una e să te retragi, alta e să te dai bătut. Și numai natura meseriei mele mă ține legat de ea, om de anii tăi, zăbovind la birou cînd aș putea preda totul băieților. Rămîn pentru că e vîrsta cînd majoritatea oamenilor încep să aibă nevoie de un antreprenor de pompe funebre, vîrsta văduviei, și sînt convinși că doamna Connolly o să aprecieze asta.

Zice: „Slăbina nu e singurul lucru important în viață, nu?” dar parcă n-ar fi sigur care sînt celelalte lucruri. „Și e corect față de Amy”.

Zic: „I-ai spus?”

Își înalță ochii, surprins. „Stai o clipă, Vie, m-am hotărît abia acum cinci minute, spălînd tăvile.”

M-am gîndit: A, asta seamănă mai bine cu Jack Dodds pe care îl cunosc eu. Iată că am fost martor, fără să-mi dau seama, la marea Hotărîre. Trebuie să existe ceva care te face să te uiți unde te uiți cînd te uiți.

Zice: „Așa că m-am gîndit că e mai bine să-i spun cuiva repede, mai bine îi spun repede lui Vie, altfel mă răzgîndesc înainte de a apuca să-i spun lui Amy”.

Da, ăsta e Jack pe care îl știu.

74

75Zic: „Asta mă pune într-o situație jenantă, dacă nu-i spui, nu-i așa?”

Zice: „O să-i spun”, indignat, dar fața îi cade din nou, ca și cînd încă nu și-ar fi făcut bine socoteala cum să treacă puntea asta, ca și cînd n-ar fi nimic mai greu pe lume decît să-i dai cuiva o veste bună. Am la mine în birou un ceasornic vechi care ticăie neobosit. Mă ajută.

Zice: „Cu băieții e în ordine, Vie?”

Mă gîndesc: Băieții... amîndoi au trecut de patruzeci de ani. Dar așa le zic eu: băieți.

Zic: „Le dau tot timpul de lucru”.

Jack se uită de jur-împrejur la biroul pustiu și apoi la mine, de parcă ar vrea să spună: „Se pare că ei îți dau ție tot timpul de lucru. Vie”. Dar eu știu ce înseamnă licărirea din ochii lui, am mai văzut-o și altădată, înseamnă: Pentru tine e ușor, Vie, să renunți, să te lași. Avîndu-i pe Dick și pe Trev. Firma, oricum, continuă. Ar fi ușor și pentru mine.

Gîndul lui e la Vince.

Ei, Jack, în privința asta ți-ai pierdut șansele. N-ai nici măcar o mîna de ajutor.

Zice: „Știi ce zi e astăzi? Întîi iunie”.

Dau din cap.

Zice: „Ziua de naștere a lui June. A cincizecea zi de naștere, întîi iunie 1939. Știi unde este Amy în momentul ăsta?”

Zic: „În vizită la June”.

Aprobă din cap, apoi se uită la mîinile lui. „N-a spus nimic, dar știu la ce se gîndea. Că aș putea face o excepție. Cincizeci de ani e ori o ocazie specială ori nu. O șansă să fac ceea ce n-am făcut niciodată. Mi-a zis: «Mă duc s-o văd pe June. Este ziua mea normală de vizită, dar astăzi e ceva deosebit, nu?» A zis: «I-am cumpărat un dar, o brățară». N-a mai fost nevoie să adauge nimic, doar stătea și se uita. Nu renunță. Așa că i-am spus: «O să văd, o să văd». Mi-a fost tare, tare greu, Vie, chiar și numai să spun asta.”

Mă gîndesc: Ce ți-o fi fost atît de greu?

„Am spus că aș putea să închid prăvălia mai devreme, poate, și să te întîlnesc acolo. Amy a zis: «Ești sigur că știi

76

unde este?» N-am spus nimic precis, dar era ca o promisiune. Numai că, atunci când a venit momentul, acum jumătate de oră, mi-am dat seama că nu pot face asta, că nu mă pot schimba, nu așa Cincizeci de ani. June nu știe câți ani are, vezi bine. June nu știe la ce servește o brătară. Așa că m-am gândit: Pot să mă schimb în alt fel. Amy n-o să mă vadă apărînd la spitalul acela, dar pot avea ceva să-i spun. Ceva care să compenseze".

Mă gîndesc: Ai putea să le faci pe amîndouă.

Zice: „Amy nu renunță".

Mă gîndesc: Cine vorbește?

Zice: „June n-o să se schimbe niciodată. E încă un prunc, un prunc de cincizeci de ani. Dar poate eu pot".

Nu mă gîndesc la nimic.

Se uită la mine și la gîndul că eu nu mă gîndesc la nimic. Se uită iarăși împrejur, la birou, nedumerit, ca și cînd aproape ar fi uitat unde este și că eu sînt Vie Tucker, antreprenor de pompe funebre și nu preotul parohiei.

Face semn cu capul către ușa din spatele oficiului. Zice: „Ai ceva înăuntru?" Eterna întrebare.

Zic: „Numai pe asta singur".

Și aproape că îl văd amintindu-și de data cînd eu am fost cel care am traversat strada în grabă pînă la el. Pe atunci lucram singur, nu aveam personal și s-a nimerit să am două cadavre deodată, iar de unul dintre ele trebuia să mă ocup în mare grabă. Părea să fie o treabă pentru două persoane. Și era și atunci o zi călduroasă. M-am gîndit deci la Jack, care era vizavi. M-am gîndit: Poate un măcelar ar fi de folos. Am zis: „Jack, poți să-mi faci un serviciu?" Am fost nevoit să-l duc roată, în spatele prăvăliei, să-i explic, de teamă să nu mă audă vreun client. S-a uitat la mine și a zis: „Nici o problemă, Vie", ca și cînd l-aș fi rugat să mă ajute să mut o mobilă. A zis: „O să am nevoie de asta?" ștergîndu-și mîinile de șorț. Am traversat din nou și i-am spus înainte să intrăm: „Ești sigur că poți?", iar el îmi zice, tăios, „Am mai văzut leșuri". M-am gîndit: Am văzut și eu destule, n-ai fost numai tu la război.

77Căpățîni plutind în ulei. Am zis: „Da, însă nu femei". Dar nu i s-a clintit un fir de păr, nici n-a clipit, ca și cînd o femeie de șaptezeci și patru de ani care a murit traversînd strada nu s-ar fi deosebit cu nimic de o halcă de vită. I-am spus: „Mulțumesc, Jack. Nu oricine ar fi fost în stare". A zis: „Oricînd și altădată, Vie. Nu sînt oricine".

Și cînd s-a prezentat fiul mai mare al răposatei m-am gîndit: Habar n-ai că mămica ta a fost aranjată de măcelarul de peste drum.

Presupun că vă așteptați ca un măcelar să nu simtă scîrbă, poate că vi se pare normal ca un om ca Jack să nu dea înapoi de la așa ceva. Numai că lui Jack Dodds i-a fost totdeauna peste puteri să se ducă să-și vadă fata. Carne din carnea lui.

Zic: „Numai pe asta singur. Aștept pe cineva care vine să-l vadă cum arată".

Zice: „Atunci mai bine o întind". Dar nu se clintește. „Presupun că omul se poate schimba chiar și în ceasul al doisprezecelea".

Se uită la mine, și eu mă uit la el, ca și cînd i-aș lua măsura. Mă gîndesc la Amy ducîndu-se s-o vadă pe June. Ca doamna Connolly.

Zic: „Ești sigur că o să-i spui lui Amy? Acum sînt martorul tău, Jack".

Mă gîndesc: Am fost martor, în toată puterea cuvîntului. Să-i spun, oare?

„O să-i spun", zice, ca și cînd ar mai avea o scamatorie în mîneacă. „Dacă nu, poți păstra asta." Și își scoate buzunarul și scoate un vraf de bancnote mototolite. Nu părea să fi fost mult peste cincizeci de lire.

„Încasările zilei", zice. „Garanție dublă. Cuvîntul meu și banii mei. Acuma vezi dacă-mi mai pot permite să păstrez în continuare prăvălia"

împinge maldărul de bancnote spre mine. Nu refuz să le iau.

Apoi zice: „Știi, Vie, ce voiam cîndva să mă fac?"

Mă uit la el.

„Medic."

Da, e o afacere bună.

Titlu RAY

Zic: „AȘ AVEA CHEF să văd piramidele".

El zice: „Aș avea chef să vizitez cea mai apropiată prăvălie cu fete bune".

Jack e cel dinții care mi-a spus Norocosul. Nu avea încă legătură cu caii, asta a venit mai tîrziu.

A zis: „Avantajul e de partea celor mărunței, norocul e de partea celor mărunței, sper că înțelegi asta. Sînt o țintă mai mică pentru dușman, au mai puțin de cărat prin blestemăția asta de puț. Fii însă atent, asta nu mă lipsește de avantajul meu. Pot să te fac praf cînd poftesc. Sper că înțelegi asta"

Apoi a zîmbit. Și-a întins mîna, a strîns-o o clipă, rînjind, apoi a deschis-o din nou.

„Jack Dodds."

Am zis: „Ray Johnson".

A zis: „Salut, Ray. Salut, Norocosule. Totuși, cum ai ajuns atît de mic? Cine te-a făcut să intri la apă?"

O făcea din amabilitate, așa cred. Voia să mă facă să mă simt mai în largul meu, ținînd seama de faptul că eu fusesem mobilizat abia atunci și el avea deja șase luni. Dar n-a dat peste mine la nimereală. Cred că a hotărît, dintr-un motiv care mie mi-a scăpat, să mă aleagă. Toată chestia asta cu norocul era apă de ploaie. Dar dacă spui ceva și crezi în ce spui și ești îndeajuns de convins atunci, uneori, lucrul se adevărește. La fel ca atunci cînd alegi un cal ca să pariezi pe el. Nu e noroc, este încredere. Iar încrederea este ceva de care aș spune că, exceptînd treaba destul de rafinată de a paria pe un cal, Ray Johnson n-a prea avut parte. Din perspectiva lui Jack însă, cred că am fost ca un cal. M-a ales. Și așa am ajuns Norocosul Johnson.

78

79A zis: „De unde ești de loc, Ray?"

Am zis: „Bermondsey".

A zis: „Nu se poate!"

Și bănuiesc că asta a aranjat lucrurile definitiv.

Am zis: „Știi unde vine strada Valetta? Știi unde e depozitul negustorului de fier vechi Frank Johnson?"

A zis: „Știi măcelăria Dodds de pe Spring Road? Pariez că mama ta cumpără carne de acolo".

Nu i-am spus că nu am mamă. Cred că asta l-ar fi făcut să se mai gîndească dacă sînt norocos sau nu.

A zis: „Cel mai grozav se prăjește carnea din Bermondsey. Și dacă tot vorbim de carne prăjită, cred că poți să spui că sîntem la fel de în siguranță aici ca și acolo".

Zicea că, norocos fiind eu, voia să mă țină în preajma lui, dar era de fapt invers. Jack era garanția mea. Chestia nu era că eu eram mic și gloanțele nu mă nimereau, ci că el era mare, mare cît un zid, cît o stîncă. Iar gloanțele oricum nu-l nimereau, nu-l nimereau pe el așa că nu mă nimereau nici pe mine, în afară de acea singură dată. Era că un om mic trebuie să aibă pe cineva să-l susțină, cum zicea bătrînul meu că eu am minte și trebuie s-o folosesc. Nu mi-am dat niciodată seama că am minte pînă n-a apărut Jack să-mi facă reclamă cu asta. „Uite, ăsta e Ray și pe Ray îl duce capul, să știi." Doar într-un singur fel îmi dădeam seama de asta, și anume lipindu-mă de Jack.

M-am gîndit. Stai pe lîngă omul ăsta și o să-ți fie bine, stai pe lîngă el și o să scapi teafăr din război.

Mi-a dat o țigară.

A zis: „Știi ceva, Ray, putem să ne lipsim de piramide". Apoi a scos din portofel o carte de vizită mototolită, cu o adresă mîzgălită pe ea „Un prieten mi-a dat asta O recomandare personala"

Am zis: „Poate aș putea..."

A zis: „Piramidele sînt morminte, nu-i așa Ray. Piramidele sînt pentru morți, în timp ce de tîrfe ai nevoie".

După care a mai scos ceva din buzunarul de la piept și mi l-a împins peste masă. A zis: „A venit ziua să fii drăguț cu scula ta".

Am zis: „Poate..."

A zis: „Ce-i cu tine? N-a trecut destul de cînd nu ți-ai văzut doamna?"

I-am spus că nu am doamnă.

A zis: „Ei, și-atunci?". Apoi a spus, suflînd un nor mare de fum, a spus ca și cînd ăsta era cel mai important lucru pentru el: „Eu am". Și a mai scos ceva din portofel și mi l-a înmînat.

M-am uitat și m-am gîndit: Aș vrea și eu una Aș vrea și eu una ca asta

M-am uitat la el și s-a uitat și el la mine ca și cînd n-ar fi • observat întrebarea din privirea mea sau nu avea de gînd să răspundă la ea

A zis: „Alte locuri, alte reguli, eh?"

Am zis: „Norocos om", dîndu-i înapoi fotografia

A zis: „Nu, norocos ești tu, ai uitat? Bea".

Apoi m-a condus afară, în zgomot, în lumina puternică și în duhoare, iar eu nu i-am spus - nu eram chiar atît de tont -, „N-am fost în viața mea într-un... Niciodată". Cel mai aproape de așa ceva am fost cînd Lily Poster m-a îmbrîncit în adăpostul antiaerian, pe vremea cînd singurele raiduri aeriene de care

avusesem parte erau cele dinlăuntrul meu. Mi-am vîrît mîna în chiloții ei, ca și cînd aș fi scotocit într-o sacoșă cu de toate în ea, dar ea mi-a zis: „Nu te las să intri”. Iar eu am terminat atît de repede și de subit încît i-am murdărit fusta; e greu pentru o fată să explice ce i s-a întîmplat. Așa că mi-am stricat șansele ca lucrurile să se repete, și asta a fost tot.

Dar, în timp ce ne descotoroseam de vînzători și de cerșetori, Jack mi-a zis: „Știi ce, Raysy, o să mergem după aia să vedem piramidele”. Așa că poate și-a dat seama

Și așa se face că există o fotografie cu Jack și cu mine, făcută în după-amiaza aceea, călare pe o cămilă, cu piramidele în spatele nostru. Nici vorbă că există mii și mii de fotografii ale unor foști soldați trimiși în campanie în deșert șezînd pe cămile și cu piramidele ca fundal, dar în asta eram Jack și cu mine. Și cămila aceea mi-a dat prilejul, singurul pe care l-am avut, de a fi într-un fel un jockey. Jack mi-a zis: „Ești sigur că poți?” Am zis: „E în regulă, am mînat calul de la căruța bătrînelui meu”. Jack a zis: „Te cred, da' asta-i cămilă, nu-i un cal de căruță”. Ultimul lucru la care te-ai fi gîndit este că

pe

80

81 Jack îl poate îngriji o cămilă. I-am zis: „Ai încredere în mine”, iar el a zis: „Am, că n-am de ales”.

Și iată-ne sus pe cămilă, în rama de alamă de pe bufetul lui Jack, lîngă vasul cu fructe. Eu, gata să plesnesc de rîs. Jack se căznește să rîdă și el. Cămila, nici urmă de zîmbet. Și Amy n-a aflat nici pînă acum ce făceam noi doar cu cîteva ore înainte ca fotografia să fie făcută. „Al doilea călărit pe ziua de azi, ce zici, Raysy?” Și era tocmai ziua cînd am văzut-o pentru prima oară pe Amy, în fotografie.

Am zis: „Orice-ai zice, e uluitor, nu, Jack?” Egiptul antic. O adevărată priveliște. A zis: „O să mai ai parte de tot soiul de priveliști”.

Și așa a și fost, am avut ce vedea, și el și eu. Se nimerea că eu lucram la asigurări, iar Jack la măcelărie. Pare uimitor acum, parcă ar fi o istorie antică, faptul că am fost cîndva acolo, cu Jack, în deșert. Că am înaintat cu Jack din Egipt în Libia și ne-am retras împreună în Egipt și am înaintat din nou în Libia. Un omuleț ca mine înlăuntrul istoriei mari. Și pe undeva în același deșert Lenny Țațe înainta și se retrăgea, dar nu l-am cunoscut pe atunci. Iar Micky Dennis a fost ucis la Belhamed și Bill Kennedy la Matruh, și Jack a zis că nu e corect ca un faraon să dispună de o piramidă întreagă în timp ce o bună jumătate din Bill nu era nici măcar în mormîntul acela. Apoi mereu înainte, spre Tripoli, și nici o zgîrietură. Numai de data aceea. Și nu eu am fost cel lovit, ci Jack. I-a atins umărul sting și a explodat după ce a trecut peste propriul meu cap. Dar el n-a încetat niciodată să spună că dacă n-aș fi fost eu acolo, să-l trag jos de pe sacii aceia de nisip, ar fi pățit-o mai rău. Ar fi fost ca Bill Kennedy. O dîră de ceva în cuprinsul morții.

I-am văzut rana cînd zăcea la spital, după operație. Rana cea nouă în dreptul stomacului și cea veche la umăr.

Vezi asta, Surioară? Vino nițel mai aproape. M-am procopsit cu ea în Africa de Nord. Dacă n-ar fi fost Norocosul ăsta acolo, n-aș fi eu acum aici.

Mi-a zis: „Tu alegi primul, Ray. Cu condiția să nu o alegi pe cea din dreapta, aia cu țîțele mari”.

Dar nu era deloc ușor: nu văzusem niciodată înainte cinci fete laolaltă, aplecate peste un balcon de lemn, neavînd pe ele decît cîteva mărgelute și danteluțe. Ca și cum te-ai fi uitat la un șir de bușeuri cu glazură și toate chicotind.

Am zis: „Uite-le că rîd, Jack”.

El a zis: „Ce-i fi vrînd, să plîngă?”

Așa că am ales-o pe cea mai mică. Fără să-mi spun de ce, dar s-a dovedit a fi o alegere bună. Desigur, aveam nevoie de cineva care să-mi arate cum să fac ceea ce nu mai făcusem niciodată pînă atunci, pentru ca data viitoare s-o pot face fără ajutor și de cineva care să nu vorbească despre asta. Chiar dacă Jack, oricum, bănuia. Pun pariu că își dăduse seama.

„Ai ales bine, Ray. Mărimea ta.”

Și cînd m-a dus în cămăruță - cam cinsprezece muște și ați va. litri de parfum - problema nu stătea atît în ce era de făcut cît în ce era de spus, „Vrei să mă lingi?” m-a întrebat, și eu ce era să spun? Asta era după ce se despuia de tot, apoi s-a întors, și-a unduit fundul și s-a întors din nou cu fața, ȗpăind. Eu îmi scosesem limba pe jumătate, ca și cînd aș fi fost la doctor, dar m-am gîndit: Vrea să spună nu „lingi” ci „placi”, „mă placi” voia să spună. Deși era greu de hotărît. Sau cînd, după ce mi-am împrîșcat zeama, iute ca o scuipătură, aceeași problemă ca și cu Lily Poster, dar cel puțin de data asta am făcut-o înăuntru, cel puțin am tras la țîntă, și m-am ridicat să plec, trăgîndu-mi pantalonii kaki, crezînd că asta era tot, scurt și dulce, mai bine să nu zăbovești, ea mi-a zis: „Ai zece ininuți. Uită la ceas. Amic tău ce crede, tu pleci acum?”

Și cînd ne-am întors pe balcon, Jack era cel care era deja acolo, așteptînd rezemat de balcon, fumînd, spunîndu-le celorlalte fete, care chicoteau și acum, lucruri pe care nu le înțelegeau și pălăvrăgînd cu doi geniști care se ciorovăiau cu madama, jos în curte, în speranța că o să le facă un preț mai bun.

Zice Jack: „Ei, cum a fost Ray? Doamna Yashmak era gata să vină și să vă despartă".

Dar n-a trebuit să răspund, pentru că fata era chiar în spatele meu și a răspuns ea. Zice: „Foarte bun, foarte bun. Om mic, cucoș mare".

82

83 Jack zice: „Cucoș? *Cmos!*" Și toți încep să rîdă, iar eu mă fac roșu ca bulionul.

„*Cucoș?*" Jack rîde și fetele chicotesc și geniștii din curte se uită în sus și rîd și ei, și ne aflăm în Cairo, în Egipt, în Africa, în mijlocul războiului.

„Bine, Raysy, se pare că unii au parte de toate calitățile."

Inclusiv norocul.

Titlu VINCE

AȘA CĂ AM POCNIT-O. Am pocnit-o pe Sally Țațe.

Pentru că am zis: „Știi de unde vin pe lume copiii?" iar ea mi-a răspuns: „Nu". I-am zis: „Eu știu".

După care n-am mai zis nimic, așa că ea a zis: „Bine, spune-mi, spune-mi de unde vin copiii". Așa că i-am zis: „Din sămînță de hamei. Vin din sămînță de hamei", iar ea se uita la mine de parcă i-ar fi venit să rîdă.

M-a întrebat: „Cum adică din sămînță de hamei?"

I-am spus că nu eram prea sigur, dar ele sînt cauza Trebuie să faci ceva cu ele, ceva care se numește „să treci hopul cînd ești la cules de semințe de hamei".

Se uita la mine cu rîsul acela pe față, ca și cînd ar fi știut foarte bine cum se fac copiii. Cred că de la ea a început gluma Nu trebuie să-ți împărtășești niciodată secretele. O glumă mică pusă peste gluma cea mare, și așa rămîne. De aceea Lenny zicea, cu ani mai tîrziu: „încă o bere, Vince, mai ia niște suc de făcut copii".

Dar nu pentru asta o întrebam, ori îi spuneam. Nu era vorba despre semințe de hamei, nici de cum ajungeai să le culegi, era vorba *cine* face asta Problema era cine le culegea.

Așa că după aceea i-am spus ce anume voiam să spun. Nu Jack și cu Amy au cules hameiul meu, ei au cules hameiul altcuiva. Se numea June. Așa că era adevărat ce ziceau ceilalți copii, cei pe care îi pocneam. *Vincey are o soră*. Dar nici mă-

84

car nu era adevărat, pentru că semințele mele de hamei au fost culese de altcineva, ele au fost culese de...

Iar ea a spus că știe, că știe deja

Așa că am pocnit-o. Nu mă lua în rîs, dar am pocnit-o așa curn îi pocneam și pe ceilalți copii.

Și nu mă puteam opri să-i pocnesc pe ceilalți copii, am continuat s-o fac, mai des și mai dur. Pentru că acum știam că era adevărat ceea ce spuneau ei, și totodată nu era adevărat. Pentru că nu era sora mea *June nu e sora mea, eu nu am nici o soră*. Și deși era adevărat că nu era sora mea, pocneam și mai tare din cauza ei, pocneam în contul ei, pentru că ea nu avea cum să-i pocnească ea însăși. Pentru că înainte, cînd nu știam nimic despre June, nu trebuia a pocnesc pe nimeni în contul ei, mă mulțumeam să pocnesc.

Mă gîndeam: E ceva ce pot să fac pentru ea. Pentru că, deși nu era sora mea, consideram ca, într-un fel, eram ca și ea Nu ca ea, cum se spunea, neîntreagă la minte, dar ca ea pentru că fusesem amîndoi victima unei păcăleli. Așa că pocneam.

Îi pocneam pe băieți, îl pocneam pe Alex Clarke, îl pocneam pe Freddy Newman. Pe fete nu le pocneam, cu excepția lui Sally. Nu-i voie să pocnești fetele, ele sînt altceva Dar și ele știu să pocnească, nu sînt chiar atît de diferite. Deci cînd una, sau două, sau toată banda se pornea împotriva mea, spunînd ce spuneau și băieții, numai că uneori mai urît decît ei, nu le poceam, doar le ziceam: „Arătați-ne chiloții".

Acesta era momentul cînd Sally li se alătura, am observat asta, cînd lucrurile deveneau ca un joc, cînd începeau să țopăie ca apucatele, să dănțuiască și să sară într-un picior în fața mea: „Uite, Vince! Hop! Hop! Hop! Hop-și-așa!", încercînd să mă ducă spre punctul de unde să nu mai fiu în stare să le pocnesc.

Pentru că pînă atunci păstrase distanța, nu vorbeam unul cu altul. Pentru că o pocnisem.

Dar ea nu s-a mulțumit să-și ridice repede fusta și să scape cu fuga chiuind și țipînd cum făceau celelalte și apoi să se strecoare la loc ca s-o ia de la capăt Mi-a zis: „Vino cu mine, Vince". Ne căutam

drumul prin terenul unde căzuse bomba, prin buruieni și cărămizi și molozuri și pînă atunci nu mă gîndisem ce era un teren bombardat, pentru mine era doar un 85cuvînt. Apoi s-a oprit și a stat să se uite la mine și și-a ridicat fusta cu amîndouă mîinile încît tivul îi atinge nasul, ca un vâl. Și interesanți nu erau atît chiloții ei, de culoare albastru închis, cît faptul că stătea acolo în fața mea cu fusta ridicată de parcă mi-ar fi desfășurat o față de masă gata să fie inspectată. Iar eu i-am zis: „Arată-mi gaura pe unde faci pipi”.

Acuma însă Sally își schimbase atitudinea

A zis: „Nu.” Iar eu i-am zis: „Sau te pocnesc”. Iar ea mi-a zis: „Dacă mi-o arăți pe a ta”⁴.

I-arn zis: „Eu n-arn o gaură pentru pipi, eu am o puțică”.

Ea a zis: „Faci pipi prin ea?” Iar eu n-am zis nimic și ea a zis: „Ei?”

Fața ei era mare și serioasă. M-am gîndit: Nu arată acum ca o fată, e ca o femeie, cu viață de femeie.

Atunci mi-am ridicat un crac al șortului, iute, preț de jumătate de secundă, dar ea a zis: „încă o dată”, poruncitor. S-a uitat, apoi a pus mîna pe ea. A pus mîna pe ea și a pipăit-o, ca și cînd ar fi pipăit ceva pe care ar avea de gînd să-l cumpere, o roșie sau ceva de genul ăsta, o marfă ca acelea pe care le vindea taică-său. Nu Mă Storce Pînă Nu Mă Iei.

Așa că am pocnit-o.

Era singura fată pe care ani pocnit-o. Cred că își dădea seama că era tratată altfel. Pe băieți îi pocneam însă fără să aleg. L-am pocnit pe Terry Spencer. L-am pocnit pe Dave Croft. Așa că directorul mă convoacă pentru o discuție. I se spunea domnul Snow și era un om care respira greu și încet, pe nas. de cîte ori se enerva, încît îl poreclisem Fornăilă. Cred că nu-i venea prea ușor dacă știa că eu știam ce știam. Și cred că știa. Mi-a zis: „Poți să-mi spui sensul cuvîntului «bătăuș»?” Cînd ești la vîrsta asta sînt o mulțime de lucruri pentru care nu poți găsi cuvinte, dar ceea ce l-arît întreb pe director, într-un fel sau altul, după ce a fornăit nițel, a fost dacă poate să-mi spună înțelesul cuvîntului „orfan”.

Și aș zice că întrebarea asta a mea a fost un răspuns bun, unul dintre cele mai bune pe care le-am dat vreodată.

Prin urmare directorul se lasă la loc în fotoliul lui și fornăie și își învîrtește stiloul. Cînd am intrat să-l văd pe chirurgul acela al lui Jack m-am gîndit la domnul Snow. Viața e un

86

proces care te obligă să te ții pe picioare în fața unor țipi care ar vrea să te vadă tîrîndu-te în patru labe.

Directorul zice: „Ce vrei să te faci, Vince? Ce o să fii în viață?”

Mă gîndesc: Iată o întrebare neroadă, doar deja sînt ceva. Se uită la mine, învîrtindu-și stiloul în mîna.

Necazul este că, din capul locului, nu sînt sigur nici măcar de ce sînt. Așadar nu spun nimic, sînt doar în încurcătură, iar el vede asta. De afară, se aud copiii jucîndu-se în recreație. Mi-ar plăcea să fiu Gary Cooper, dar nu pot. Mi-ar plăcea să fiu tot felul de persoane, mi-ar plăcea să fiu chiar domnul Snow punînd în încurcătură alt sărman băiețel, dar nu pot, pentru că sînt eu. Mă gîndesc: Cam așa trebuie să se simtă June. Sînt toate persoanele astea în jurul ei care nu sînt ca June, pentru că ea e altfel, iar dacă June e în stare să gîndească cît de cît cred că se gîndește: Nu vreau să fiu ca mine, aș vrea să fiu ca ei, însă nu pot, nu pot, nu pot.

Dar poate June nu gîndește deloc, capul ei e gol de orice gînd și să presupunem pe de altă parte că vrei să fii ceva care nu seamănă cu nimic. Să presupunem că vrei să fii arborele motor al unei mașini.

Ei spun că o bombă zburătoare i-a omorît pe toți ai mei, iar eu am avut norocul să scap.

Domnul Snow spune: „Eu te întreb ce anume vrei să faci în viață” Zîmbește ca un om care sincer nu vrea să te necăjească. „Ce meserie vrei să-ți alegi?”

Iar eu le văd pe toate atîrnînd dinaintea mea, înșirate ca pe un raft, toate meseriile, spoitor de cazane, croitor, soldat, iar tu trebuie să alegi una și după aceea ești obligat toată viața să pretinzi că asta e ceea ce ești. Deci meseriile nu se deosebesc în realitate prin nimic de accidente la naștere. Nu cunoșteam pe atunci expresia asta, dar am învățat-o mai tîrziu. E o expresie foarte bună.

Mă gîndesc. Vrea să spun „măcelar”, dar n-o să spun asta. N-o să spun „măcelar”.

I-am zis lui Amy: „Ia-mă s-o văd, ia-mă s-o văd pe June”. Am făcut ceva pe care el nu l-a făcut niciodată, chiar dacă am făcut-o o singură dată. *Vince are o soră mai mică, fața i-e ca o bășică*. Și Amy e cea care mi-a spus că el n-a vrut să-mi spună

87niciodată, absolut niciodată. Deși cum își închipuia că o să mă prostească la nesfîrșit nu-mî pot da seama Amy mi-a spus că June era un accident, un accident de naștere. Prin asta nu înțelegea felul în care s-a dovedit a fi June, ci înțelegea că n-au vrut niciodată s-o aibă.

Prin urmare, June era accidentul lor, iar eu eram alegerea lor, spoitor, croitor.

Domnul Snow îmi zice: „Hai, spune, cum te vezi pe tine?”

Se uită la mine, știind bine că am un singur lucru de răspuns. Se aude soneria de sfârșitul recreației și odaia se umple de o liniște ca de vată, se aude doar respirația lui. Mă gândesc că, dacă morții mă pot vedea, ei se uită la mine neapărat în asemenea clipe.

Nimeni n-a sărutat-o, nimeni n-a căutat-o.

Nu spun nimic și poate își dă seama că ceea ce-aș dori ar fi să-l pocnesc.

Atunci spun: „Ce mi-ar plăcea să fac, domnule, ce mi-ar plăcea mie să fiu e culegător de semințe de hamei”.

Titlu RAY

ERA GLASUL LUI AMY, dar mi s-a părut că aud, timp de o clipă, glasul lui Carol.

A zis: „Nu pot să facă nimic, Ray”. Am auzit curajul și înfruntarea din glasul ei, erau ca ale lui Carol. Amy mi-a zis că Jack nu și-a revenit încă pe deplin după operație și că Strickland n-o să-i spună pînă nu-și revine. I-a spus însă ei, și lui Vince, răspicat și pe șleau. Nu-i nimic de făcut L-a tăiat numai ca să-l coasă la loc, din nou. Apoi, în timp ce era acolo, la patul lui, după operație, și-a revenit pentru câteva clipe, iar ea n-a spus nimic și el n-a întrebat, doar s-a uitat la ea și n-a zis decît atît „Vreau să-l văd pe Norocosul”.

Am întrebat-o: „Crezi că știe?” Voiam să spun: crezi că știe că gata, s-a terminat? Dar m-am gîndit, și poate și Amy se gîndea la același lucru, cum poți s-o iei într-alt fel, și poate de

88

aceea voia să mă vadă, în fond de ce sînt chemați oamenii la patul bolnavilor? Urma oricum să mă duc să-l văd aproape zilnic, dar acum el era cel care cerea: „Vreau să-l văd pe Norocosul”. Ceea ce nu știi nu doare, dar e altceva cînd cineva e pe moarte, pentru că în asemenea situație nu poți să spui: cu cît spui mai puțin cu atît mai degrabă o dregi, pentru că nu mai există un mai devreme și un mai tîrziu și nici măcar nu mai ai șansa să spui sau să nu spui ceva.

Probabil la asta se gîndea și ea, de vreme ce n-a mai scos o vorba și a rămas fără glas.

Așa că i-am zis: „Nu crezi că se gîndește să mă cheme pentru că mi se spune Norocosul...?”

Ai scos o tîmpenie.

Apoi Amy a izbucnit în plîns. Aud zgomotul oamenilor pe coridoare. Am zis: „Vrei... să stea cineva cu tine?”

A zis: „Nu-i nevoie. Sînt la mine Vince și cu Mandy. Or să rămîină peste noapte”.

Am zis: „Mîine la prima oră o să fiu acolo. Imediai ce-i lasă să intre pe vizitatori”.

Apoi a zis: „Cu bine, Ray”, ca și cînd ar fi plecat într-o călătorie, lungă ca și cînd n-aveam s-o mai văd vreodată, oricum, nu pe aceeași Amy. Numai că acela care pleca era Jack., nu Amy, și în clipa aceea vocea ei a sunat ca vocea lui Carol.

Vorbesc serios, Ray, nu mă mai întorc. Mă auzi? Nu mă mai întorc.

Nu putea să mi-o spună în față.

Am apăsat receptorul pe ureche ca și cînd n-aș fi auzit-o ca lumea și mi-am amintit cînd a sunat Sue pentru întîia oară de la Sydney și eu mi-am vîrît capul între umeri, ca s-aud mai bine, cum îți închipui că trebuie să faci cînd cineva îți vorbește de la celălalt capăt al lumii, dar glasul lui Sue suna ca și cînd ar fi fost imediat după colțul străzii. Am zis: „Te aud, scumpa mea, ca și cînd ai fi aici, după primul colț”. Iar acum glasul lui Carol suna ca și cînd ar fi fost la celălalt capăt al lumii, dar eu știam de unde telefonează.

Nu de la Sydney, de la Sydenham.

89 Af-am /;<>/ sa-// spun în față, dar îți spun acuma.

Eu însă puteam să-i văd chipul, puteam să-l văd prin telefon, încercînd să spună ultimele ei cuvinte pentru mine. l-l văd și acum.

Sînt cu el, Ray, Sînt cu el acum și nu mă mai întorc. Rămîi cu bine, Ray.

N-am spus: „Rămîi cu bine, Carol”. Rămîi cu bine, doamnă Johnson. Nu i-am dat satisfacția asta, nici mie asemenea rușine. Asta a fost tot, un ieftin „întoarce-te” din partea mea, însă nu i-am spus niciodată rămas-bun. Am pus receptorul în furcă. Am stat în tăcerea înserării. M-am gîndit: N-o să mă duc la Diligenta, nu pot să mă duc la Diligenta. Nu mi-o puteam imagina cu un alt bărbat, chiar așa, știind că are pe unul. Barry Stokes. O prostie tot atît de mare ca imaginîndu-mă pe mine cu... Dar dacă tot trebuia să aibă alt bărbat, măcar să-și fi găsit un tip bogat, sau an tip arătos sau măcar un tip bun la așternut, dacă de asta era vorba Dar nu pe administratorul adjunct al unui centru de utilaj casnic unde ea lucra cu jumătate de oră.

Dacă aş fi fost un altfel de bărbat, n-aş fi stat acolo, în întunericul care se lasă, fără să mă deranjez să aprind luminile, ca şi când, dacă aş sta foarte liniştit aş putea să mă sting cu totul. Un altfel de bărbat ar fi început să tragă picioare într-un dulap sau în două, ori să măture toate bibelourile de pe poliţa căminului cu un singur gest al mâinii. Un altfel de bărbat şi-ar fi pus haina şi s-ar fi dus direct unde era ea şi, dacă era nevoie, ar fi spart uşa şi apoi ar fi pocit faţa tipului.

Doar ca nu sînt un alt bărbat, sînt un biet amărît.

M-am gîndit: întîi fiica mea îşi ia catrafusele şi se cară la Sydney şi încetează să mai scrie, acum nevastă-mea o şterge definitiv. Şi mi se spune Norocosul.

M-am gîndit: Nu ţi-e de prea mare folos să fi fost la bătălia de la El Alamein.

Un alt bărbat s-ar fi purtat altfel. Eu ce-am făcut? Am rămas acolo, în întuneric, nemişcat, neclintit, pînă cînd m-am trezit făcut covrig cu toate hainele pe mine şi era jase dimineaţa. M-am ridicat şi m-am spălat şi m-am bărbierit şi mi-am schimbat hainele şi mi-am prăjit două felii de pîine, şi mi-am făcut un ceai ca şi cînd nu m-aş fi gîndit la nimic. Am spălat vasele din chiuvetă. Am verificat ce am în portofel şi mi-am pus cîteva lucruri într-o sacoşă. Apoi m-am dus la depozit, unde vechiul grajd a fost transformat de Charlie Dixon într-o magazie. Pe drum am cumpărat „Viata sportului” şi o cutie de Player's şi m-am gîndit: sînt viu în această miercuri dimineaţă. Era către sfîrşitul lui aprilie. Am băgat câmpenii în marşarier şi am şters praful de pe parbriz, cu motorul mergînd. M-am uitat la cauciucuri şi m-am gîndit să arunc o privire la motor, dar de ce să-mi fac probleme cînd maşina abia dacă făcuse un drum, două. Am verificat dacă totul era în ordine în spate, arzătoarele de gaz şi butelia, alimentarea cu apă, cutia de rezervă cu ceainicul şi cu ceştile şi cu şerveţelul şi tot ce mai trebuie. *Ghidul obiectivelor turistice din Anglia şi Ţara Galilor*. Am ieşit pe poartă, am oprit, am închis poarta, CHAS. DIXON, COLECTOR şi am pus la loc zăvoarele şi lacăţul. Era o dimineaţă limpede şi luminoasă. M-am suit la loc şi am condus pînă la Newmarket.

Titlu VINCE

ŞI AMORURILE PRIN MAŞINI.

Dacă vrei să-ţi fie bine, fă-ţi rost (ie o maşină.

Ziceam: „Hai, hop sus. Mand”.

O duceam cu maşina pe vechiul drum A 20, sau pe panta Sevenoaks sau pe unde mergeam chiar acum.

Făceam cale întoarsă de undeva de dinainte de Rochester. Badger's Mount, Shoreham Valley, Brand's Hatch, toată partea asta din Kent. Dar n-am dus-o niciodată mai departe... pe Panta Amintirii. Aş fi putut să opresc, cum a făcut Jack, şi să zic: Aici e locul. Dar nu simţeam nevoia unei drumeţii de taină, pentru că, oricum, îi spuseseam tot ce era de spus, încă de atunci, de cînd am făcut dragoste pentru prima oară în spate, în maşina de camping a lui Ray, întregul scenariu Jack şi Amy. Cu June cu tot.

90

91 Mandy a zis: „Deci Jack şi Amy te-au luat la ei, la fel ca pe mine. Au fost buni cu tine aşa cum au fost buni cu mine”. Vorbea în favoarea lor.

Am zis: „Nu le-am cerut niciodată nimic”.

Totuşi noi doi eram de acelaşi tip, eram la fel, Mandy şi cu mine.

Pe vremea aceea ajungeai la ţară mai curînd, cînd ieşeau din oraş, iar traficul nu era atît de intens, aşa că drumurile mele aveau un dublu rost. Puteam să-mi testez munca la ultima maşină, puteam să văd dacă motorul mergea sau nu mult mai bine după ce îi făcusem eu revizia Şi, pe de altă parte, puteam să ne încercăm mîna unul asupra celuilalt în vremurile acelea timpurii am cunoscut o serie întreagă de banchete din spate.

E adevărat că puteam ieşi din maşină, să facem o bucată de drum şi să întindem o pătură undeva, pe vreun petic plăcut de iarbă şi s-o facem ca doi iepuraşi. Uneori chiar aşa şi făceam. Dar pămîntul nu e întotdeauna uscat şi aerul nu e întotdeauna cald, iar ea pare să fi înţeles destul de curînd că mie îmi plăcea s-o fac în maşini. Nimic mai bun decît o veche banchetă din piele neagră şi crăpată, îmi plăcea lucrul înghesuit şi strivit şi făcut în grabă, ca şi cînd chiar aşa ar fi trebuit să fie făcut, avînd în vedere faptul că nu aveai nici un loc normal unde să-l faci şi bănuiesc că şi ei îi plăcea la fel, pentru că nu cerea prea multe pregătiri, ajungea o privire, o aprobare din cap şi gata era, cu picioarele împrejurul gîtului meu. Am întreat-o într-un rînd: „Eşti sigură că n-ai mai făcut-o prin maşini?” şi mi-a răspuns că n-a avut niciodată în Blackburn prieteni cu *automobile*. Am zis: „Prietenii? Ce-s ăia? Oricum, undeva tot trebuia s-o faci”. Iar ea mi-a spus: „Ei, cum descurci tu chestia asta?”

Şedea pe cocoşe!ui meu, apoi se întindea pînă la acoperişul camperului, care era tocmai la înălţimea potrivită, şi împingea

îmi dau seama că nu așa își făcuse socoteala, nu așa își reprezentase lucrurile, dar oamenii se adaptează rapid, se împacă rapid cu situația Renunță la luna de pe cer. îmi dau seama că se văzuse legănându-se în Leagănul Londrei, orice o fi fiind așa ceva, sau plimbându-se și făcând „dragoste, nu răz-

boi" cu niște țipi cu părul lung și, în loc de asta, se vede culeasă de pe drumuri, fără întrebări, de Jack și de Amy în prima ei noapte în oraș, ca și când ar fi fugit de la niște părinți ca să-și găsească alții. Și, dacă luăm totul în considerare, nu este nici ingrată, nici dezamăgită. Sau nu prea tare. I-am zis: „Au făcut asta înainte, știi, cu multă vreme în urmă". I-am zis răspicat: „E pentru că *treci drept sora pe care n-am avut-o*". Atunci ar fi putut să o tulsească din nou, fără să stea pe gânduri, dacă ar fi vrut, dar n-a făcut-o.

Iar în loc de visele ei s-a procopsit cu mine: Vince Dodds, fiul unei bombe zburătoare, proaspăt întors din curul Arabici, întins, cea mai mare parte a timpului, sub o mașină, când nu stăteam peste ea, peste Mandy.

I-am spus că am fugit, și toată tărășenia Am fugit în armată. Cei mai mulți fug de armată dar eu am fugit de acasă în armată Pentru că nu aveam să fiu băiat de măcelărie, așa. de dragul lui.

Iar ea m-a întrebat: „Și atunci de ce te-ai întors?"

Am spus că acum era altceva, nu? Acum aveam propria niea afacere, mulțumită unchiului Ray și mulțumită companiei Royal Electrica! and Mechanicals. Dacă Jack își închipuia că voi renunța să mă mai mînjesc cu ulei de motor și o să-mi pun din nou un șorț alb, gîndea aiurea

Mandy m-a întrebat: „Dacă îl urăști atît de mult, de ce nu te-ai mutat de la el?"

„Ba chiar m-am mutat, draga mea, n-ai observat? Tu te-ai mutat la ei în locul meu."

A zis: „Vreau să spun - definitiv".

Am zis că aveam nevoie de timp. Pas cu pas, puțin cîte puțin, întîi afacerea mea trebuia să pornească în toată regula, apoi o să-mi fac rost de un loc numai al meu.

A zis: „Afacerea ta?"

Am zis: „Da!"

Obişnuia să-mi lingă tatuajele, ca și când ar fi putut să le șteargă cu limba

A zis: „Cînd o să ai un loc numai al tău, o să fie acolo un colțisor și pentru mine?"

92

93

Am zis: „Poate, dacă mă rogi frumos. Pentru moment nu stai rău".

S-a nimerit bine câmpenii ăla

Eram asemănători, deși nu păream. Ea avea optsprezece ani, eu douăzeci și trei. Am impresia că trebuie să-i fi părut cîteodată ca aparținînd unei alte generații, mai veche, ca și cînd i-aș fi fost un fel de unchi. Spunea din cînd în cînd că ar trebui să mă schimb, să mă adaptez la vremuri, să schimb macazul. Roy Orbison spusese ce avea de spus. I-am spus că mă schimbam încă de mult, că schimbam macazul, cum de nu? Devenisem deja altă persoană, nu-i așa? Și „să mă adaptez la vremuri"? Crede că n-arn luat și eu parte la ele? La Aden am intrat pe orbita hippie. A văzut vreodată pe cineva cu capul retezat? Și cu asta gata.

Mă privea, clipind din ochi.

E drept că lumea se schimba, vedeam și eu bine. Nu sînt căscat. Dar îi spuneam: „îți spun eu care e schimbarea cea mare. Schimbarea de dedesubtul întregii schimbări. Nu alde Beatles, nici alde Rolling Stones și nu părul lung sau fustele scurte sau laptele gratuit sau anticoncepționalele distribuite de Ministerul Sănătății. Schimbarea constă în mobilitate, în a fi mobil. Cum ai ajuns aici de la Blackburn? Cum ai scăpat de mămica și de tatăl tău? A fost o vreme în care singura șansă de a ajunge să călătorești era armata, deși, ascultă-mă pe mine, nu merită să bați drumul chiar oriunde. Dar uită-te acum: toți în mișcare, toți merg undeva Mă ascuți? Peste zece ani, Beatles și Stones vor fi muzică de pe vremuri, dar lumea va vrea mereu roți. Roți. Mereu mai multe și mai multe roți. Iar eu voi fi acolo să le vînd. Vince Dodds va fi exact la locul potrivit ca să le vîndă. Afacerea în care am intrat eu e afacerea cea bună, afacerea cu deplasarea. Așa că să nu-mi spui tu mie că nu merg cu timpurile.

Se uita la mine ca și cînd și ea făcea în capul ei o afacere, a ei personală.

A zis: „Firește că mergi cu vremurile, iubitu".

își răsucea părul pe degete și-l băga în gură, ca o școlăriță.

I-am zis: „Dacă n-ar fi existat Hitler, Jack nu s-ar fi clintit niciodată din măcelăria lui. Dar într-o bună zi o să vină la mine pe brînci, o să vezi."

Iar ea a zis: „O să vină, nu-mi fac nici o grijă, scumpule".

O luam la drum și zburam prin suburbii de parcă jefuisem o bancă și fugeam de urmăritori. *Fugind cu spaima-n oase! Du-du-du-dum!* Exista un popas dincolo de Swanley cu un bufet mobil unde ți se prăjesc niște halci de slănină și fierb un ceai numai bun de amestecat cu o ștangă. Automobilele treceau vîjîind și curentul făcut de ele ne mătura aburul care se ridica din căni, iar părul ei lung plesnea ca un bici. O văd mereu stînd lîngă un drum. Apoi găseam pe undeva propriul nostru popas. Era ca și cînd mașina ar fi luat parte la viața noastră. Eram nebuni să facem dragoste. Mașina rămînea cu pete alunecoase pe care trebuia după aceea să le ștergem. Apoi mergeam să ne plimbăm în pădure, peste cîmpuri, ascultînd păsărelele, luînd aer, privind. I-am spus - dat fiind că venea din Blackburn, m-am gîndit că o s-o impresioneze auzind asta de la mine - „Kentul e poreclit grădina Angliei”.

Naratorul ROCHESTER

ÎNCEPE drumul M2, dar Vince rămîne pe A2. pe care se ajunge la Rochester trecînd prin Strood.

Traversăm Medway pe vechiul pod al șoselei, alături de podul feroviar. Te surprinde brusc riul, care-ți apare în toată lărgimea lui. ca o întreagă perspectivă asupra lumii la care nu te gîndiseși pînă atunci sau ai uitat că există. Vase, cheiuri, dane de acostare, bancuri de mîl.

Vie zice: „E refluxul”, și se uită la ceas. „Fluxul o să vină cînd o să fim la Margate”.

Lenny zice: „Asta-i birie, cred. Dacă stăm și ne gîndim”.

În depărtare se pot vedea castelul și turnul catedralei, ieșind în relief ca niște clădiri de jucărie puse acolo dinadins.

94

95

Vince zice: „Ei, e vreunul care știe ceva crîșme bune în Rochester?”

Vie zice: „Nu, dar știi de demult cîteva în Chatham”. De, fusese marinar.

Vince zice: „Pe Panta Amintirii, Vie?”

Se schimbă vremea, se adună nori.

Mergem prea departe pe drumul principal, apoi ne întoarcem, pierzîndu-ne în străzile lăturalnice și în sensurile unice. Apoi ne strecurăm într-o parcare la poalele dealului cu catedrala. Lenny zice: „Nu mi-aș fi închipuit că am venit ca excursioniștii, să admirăm priveliștile”. Vince zice: „Toată lumea afară”, își scoate ochelarii de soare și își aranjează părul. Eu ridic cutia, ca să-și poată lua jacheta, el se întoarce și se întinde după ea. Se uită la Lenny, poate i-o dă el, însă Lenny nu se sinchisește, apoi eu pun cutia la. loc pe banchetă. Apoi ieșim cu toții din mașină, întinzîndu-ne și punîndu-ne pe noi hainele. Cînd ieși din mașină se simte răcoarea, în lumina soarelui castelul pare uscat și scheletic.

Vince deschide portbagajul și scoate de acolo o scurtă. Păr de cămilă.

După care ar trebui s-o luăm din loc, dar rămînem locului, uitîndu-ne unul la altul, ca oile.

Zic: „Nu mi se pare corect să-l lăsăm așa aici, pe bancheta din spate, voi ce ziceți?”

Lenny zice: „Da' unde vrei să-l punem, în portbagaj?”

Zic: „Vreau să spun că nu mi se pare corect să plecăm și să-l lăsăm aici, singur”.

Lenny dă din umeri.

Vie nu spune nimic, ca și cînd treaba asta nu l-ar mai privi, că nu mai are de dat nici o dispoziție, acum că a predat marfa, îmi aruncă o privire scurtă și tăioasă, punîndu-și basca pe cap, apoi aruncă o privire piezișă către norii de pe cer.

Vince zice: „Ai dreptate, Ray. Trebuie să vină cu noi, cred că sînteți de acord”.

Se apleacă și ia cutia E pentru prima oară că o ține. Și-o vîră sub braț în timp ce încuie mașina, apoi se îndreaptă, ținînd-o îmbrățișată la piept. Acuma, că o ține, acuma, că stă acolo, îmbrăcat în scurta aceea și ținînd cutia, parcă el ar fi luat comanda, parcă și-ar fi asumat insigna de autoritate. Vie

96

comanda pînă acum, dar într-un fel neutru. Acum însă comanda Vince.

Vince zice: „Bine, oameni buni, veniți după mine”, ca și cînd ar conduce o patrulă de ostași din infanteria marină și o ia de-a curmezișul parcerii, îl văd pe Lenny întorcîndu-și capul ca și cînd ar vrea să scuipe.

Ieșini pe autostradă. Nu este mare și agitată ca autostrăzile obișnuite cu care sîntem noi învățați. Este îngustă și liniștită și întortocheată și istorică și plină de case vechi într-o rîni Sînt oameni care umblă în susul și în josul străzii cu pași mărunți, fără țintă, cum merg turiștii. Pare o stradă principală dintr-o carte cu ilustrații, ca și cînd tu n-ar trebui să fii acolo, pășind pe ea, sau parcă ea însăși n-ar trebui să fie acolo, cu traficul dînd ocol la doi pași, pe A 2. Atîta că era aici cu mult înainte.

Vizavi este o băcănie de lux, Alimentara Rochester, genul care vinde ceaiuri exotice și cutii elegante cu biscuiți și unde Vince intră brusc, lăsându-ne afară să-l așteptăm. Iese apoi de acolo cu o sacoșă de plastic, în care lasă să alunece cutia, dar, după cum se vede, mai era deja ceva acolo. Zice: „Mandy mi-a spus că ni s-a terminat cafeaua”. După care ne uităm ba la dreapta, ba la stînga. iar Vince pornește din nou în grabă ca și cînd n-ar suporta tembelii. Deasupra este o firmă, „Bull Hotel”, și se îndreaptă fără șovăială într-acolo. de parcă asta i-ar fi fost intenția tot timpul. Zice: „Poftiți, domnilor, cred că aici o să ne convină”. E o casă mare și veche și întortocheată, cu o carmangerie și un grătar și un bar obișnuit, cu gustări, îl văd pe Vince cum stă și se uită la carmangerie, de parcă ar fi avut intenția să ne îndoape și să ne facă să simțim că-i sîntem datori. Apoi însă se îndepărtează de acolo, hotărîndu-se pentru bar și gustări. De la intrarea în hotel se poate vedea podul peste rîu. Strada principală coboară spre pod și către șosea și, dacă închizi ochii și apoi îi deschizi din nou poți să-ți închipui cum o diligentă de poștă ar fi putut trece cîndva, hodorogind, peste pod și apoi ar fi urcat panta și ar fi cotit în curtea hotelului, cu castelul privind de sus ca într-o vedere de Crăciun.

E un vechi han pentru diligente împopoțonat ca o tîrfă și călcat de cine-o fi. Dar mă abțin să fac glume. 97

Înăuntru e cald și scînteietor și zgomotos. Vince zice: „Fac eu rost de tot”, înainte să fi intrat noi bine jfe ușă. „Tu ia asta, Ray.” îmi dă mie sacoșa „Ocupați masa de acolo. Halbe pentru toată lumea și ceva tare pentru tine, Vie?”

Își scoate portofelul și se duce la bar, cu aerul că toată lumea de aici îl cunoaște pe Vince Dodds. E o fată la bar cu bluză albă, rujată cu un roșu vișinia. Ne ducem la masa îl auzim pe Vince zicînd: „Aveți ceva de haleală, iubito?” Vince nu e genul care să vorbească încet, dar cred că de data asta vrea să-l auzim. Arată cu capul înspre noi. „Trei bătrîni flăcăi de servit și unul pe deasupra care nu mîșină.” Barmanița se uită spre noi, nedumerită, apoi la Vince, de parcă nu s-ar hotărî dacă să zîmbească sau nu. Nu văd fața lui Vince, dar știu bine că se uită la ea cu acea privire a lui care vrea să te facă să crezi că se știe nițelul ridicol, dar ia să îndrăznească ea să facă greșeala de a crede că e chiar ridicol.

Ca atunci cînd a zis: „Nu vrei să facem un tîrg cu curtea?” Fata se întinde după cîteva liste cu meniul, cu fața puțintel îmbujorată. Parcă-l aud pe Vince gîndindu-se: „Frumoase pompițe”.

Începem să bem, apoi ne comandăm potolul. Apoi Vie mai dă un rînd, după care sosește mîncarea: cîrnați mari, fasole și cartofi prăjiți pentru mine și Lenny, friptură și cartofi prăjiți pentru Vince, tartă proaspătă quiche pentru Vie. Mă gîndesc că astăzi poate și el să mînînce carne. Barmanița aduce farfuriile și tacîmurile, se întinde peste masă. Ia care Vince zice: „Pare un festin, scumpo”, cu mutra lui în subsuoara ei și nici unul dintre noi nu suflă o vorbă. O șuviță de par blond îi cade pe obraz, parcă dinadins, parcă din întîmplare. Apoi mîncăm și bem, iar Lenny și cu mine ne aprindem țigări, iar Lenny mai comandă un rînd și ne simțim ca și cînd am frecventa Bull Hotel din Rochester dintotdeauna și toți ne gîndim la același lucru, de ce oare nu putem să rămînem mai departe aici și să ne pilim încet, încet și împăcați cu lumea și că e păcat că sîntem obligați să-l ducem pe Jack la Margate. Pentru că Jack nu s-ar fi supărat, ba chiar asta ar fi vrut, să cădem într-o dulce beție în numele lui. *Petreceți, mîi flăcăi, petreceți, de mine nu vă faceți griji.* Dacă ar fi acum aici, asta ne-ar spune să facem și la fel ar face și el. *Dați cenușa aceea uitării, băieți.* Numai că, dacă ar fi acum aici, n-ar exista nici o problemă, n-ar exista nici o obligație. N-ar exista cenușă, întîi de toate n-am fi noi aici, la jumătatea drumului spre Dover.

Lenny zice: „Mare păcat că nu e aici”, ca și cînd Jack ar fi avut de gînd să vină cu noi, însă I-ar fi reținut ceva.

„I-ar fi plăcut aici”, zice Vince.

„Nu s-ar mai fi grăbit atît de tare”, zic eu, intrînd în joc.

„A făcut o prostie”, zice Lenny.

Vie a devenit foarte tăcut.

„Mare, mare păcat”, zice Lenny.

Ni se pare că, dacă tot vorbim așa, Jack chiar o să intre pe ușă, dintr-o clipă în alta, desfacîndu-se la pardesiu. „Ei băieți, este că v-am păcălit pe toți?”

Apoi Vie zice, ca pe-un adevăr care nu intră în mințile noastre și care trebuie să ne fie adus la cunoștință cu blîndețe: „Dacă ar fi el aici, n-am fi noi, nu-i așa? Sîntem aici tocmai pentru că ef nu este”.

„Totuși”, zice Lenny.

„I-ar fi plăcut aici", zice Vince.

Lenny se uită la Vince.

„Dacă n-am fi aici pentru el, n-am fi aici deloc", zice Vince. „Fără el n-am fi aici", și are aerul că s-a încurcat în propriile lui cuvinte. Cu toții părem încurcați, ca atunci când ceva înseamnă un anume lucru și cu totul altceva în același timp.

Zic: „Mă duc să fac un pipi".

^ Dar nu e numai pentru asta. Găsesc cabinetul pentru BĂRBAȚI și îmi trag fermoarul, apoi îmi simt ochii fierbinți și lipicioși și iese din mine lichid pe ambele părți. E frig și umed și miroase înțepător acolo. Sînt două automate pentru prezervative, pe unul scrie „Stimulante" și pe celălalt „Cocteil de fructe". *E ziua cînd poți să fii drăguț cu scula ta..* Geamul mat de aici are oberlihtul pe jumătate deschis, astfel că zăresc un pic dintr-un perete, un pic dintr-un acoperiș, un pic dintr-un copac și un pic de cer, un cer care nu mai este albastru și, cine

98

99știe de ce, mă gîndesc la toate pisoarele în care m-am pișat cîndva, de porțelan, de oțel inoxidabil, de ciment dat cu smoală, în baruri și în parcuri și în piețe, în crucișul și în curmezișul țării, oriunde se ținea vreun concurs hipic. Și pretutindeni există cîte un geam mat cu oberlihtul pe jumătate deschis, cu vedere spre părțile dosnice, curți de han, alei, cu mică otheadă spre viață. Orașe cu întreceri de cai. Cînd stai în picioare și te piși îți dai seama cît ești de băut. Un pahar-două te ajută să faci un pariu. Trei îți tulbură judecata. Cînd nu pot dormi, bifez în capul meu toate cursele de cai la care am asistat, în ordine alfabetică, și văd harta Angliei cu toate încrucișările ei de drumuri.

AscotBrightonCheltenhamDoncasterEpsom.

Mă scutur și îmi trag la loc fermoarul. Mă smiorcăi și îmi trec mîneca peste față. Alt tip intră, unul tînăr, dar nu cred că observă sau, dacă observă, că se miră. Oamenii bătrîni au ochi pișacioși. Își scoate scula cum fac tinerii, ca și cînd ar fi vorba de un mecanism complicat în plină funcțiune.

Bine, gata și cu asta Plînsul e ca pisatul. Nu-ți place să te ia prin surprindere, mai ales cînd e vorba de o călătorie cu mașina.

Dar cînd mă întorc în bar și îi văd pe toți la masă, cu barman ȋta strîngînd paharele, fund apetisant și tot restul, și întregul decor al unei încăperi de bar, bare de alamă, fotografiile pe pereți, toate ale unui birt în care nu am mai fost niciodată și n-o să mai fiu niciodată, am impresia că îi privesc ca și cînd eu nu aș fi acolo în carne și oase. Ca și cînd în situația asta n-ar fi Jack, ci aș fi eu și m-aș uita la toate astea de dincolo de viață, iar ei vorbesc cu toții despre mine. HaydockKempton. Ca și cînd eu n-aș fi aici, dar toate continuă încă, dăinuind fără mine. și tot ce există e scena, locul prin care treci: diligentă după diligentă tot trecînd și lăsîndu-și încărcătura de călători în cîte un popas de diligente.

NewburyPontefract.

Zic: „încă un rînd, băieți?"

Vie se uită la mine. Pare căzut pe gînduri.

Vince zice: „Eu nu, Raysy", rîdicînd o palmă întinsă, neșovăielnică. Doar dacă vrei să găsești un alt șofer. Poți să-mi comanzi o cafea și o jumătate de trabuc Corona".

Lenny se uită la Vince ca și cînd ar avea de gînd să-i adreseze un salut în glumă. Zice: „Eu am să iau atunci o înghețată cu fructe".

Problema cu Lenny e întotdeauna a treia halbă.

Comand băuturile și împing peste masă halbele și whiskyul lui Vie.

Vie zice: „Tocmai bine ca Amy n-a venit, în planurile ei n-ar fi intrat și o chercheleală".

Lenny zice: „Ce bei acolo, Vicky, whisky sau ceai?" Soarbe o gură de bere. „Jack nu ne-ar fi luat-o în nume de rău." Apoi zice: „Totuși".

Vince întreabă: „Totuși ce?"

Lenny zice: „I-ar fi făcut plăcere dacă doamna lui i-ar fi îndeplinit dorințele".

Zic: „Treaba asta am lămurit-o. O facem noi în locul ei".

Toți se uită la mine. parcă așteptînd să rostesc o cuvîntare.

Gîlgîi nițică bere.

Barmanița aduce cafeaua lui Vince. El ridică privirea și spune, zîmbind: „Ășlia bătrîni sînt cei mai păcătoși, ce zici, minune?"

„«în locul» nu se potrivește", zice Lenny. „«în locul» nu e valabil. Sînt lucruri unde nu e loc pentru mijlocitori. Nici unul dintre noi nu-i este rudă foarte apropiată. Nici unul dintre noi nu-i este măcar rudă cît de cît. Nici măcar Vincey nu-i este rudă." Și se uită la Vince cum nu s-ar uita dacă n-ar fi

înghițit trei halbe de bere tare. Vince își aprinde țigara. „Nici măcar Flăcăul nu este ruda lui cea mai apropiată. Vincey nu are o îndreptățire mai mare de a fi aici decât oricare dintre noi, așa e sau nu, Flăcăule? Mai ales, dacă e s-o spunem pe a dreaptă, nu s-au dat în vînt unul după altul, cel puțin cît Jack a fost pe picioare. Nu, nu s-au dat în vînt unul după altul, ce să mai vorbim?” Fața lui Lenny e toată încordată.

Vince pufăie din țigară. Nu se uită la Lenny. își toarnă lapte în cafea din șmecheria aia de plastic, apoi rupe plicul de zahăr și presară zahărul, încet și cu grijă, concentrîndu-se, amestecînd tot timpul cu mîna liberă. De parcă are de gînd să nu mai vorbească niciodată cu nici unul dintre noi.

100

101 Lenny deschide gura, ca și cînd ar fi să mai urmeze ceva, dar ceva parcă se aude închizîndu-se cu un declic în gîtul său. „Mă duc să fac pișu și celelalte”, zice. Se ridică brusc în picioare, uitîndu-se în jurul lui ca și cînd ar fi amețit, îi arăt cu degetul încotro să o ia.

Vie zice: „Mă întrebam...”

Poți conta pe Vie cînd e vorba să se restabilească ordinea.

Lenny se îndreaptă greoi către BĂRBAȚI. Mă întreb dacă o să tragă și el un plîns.

Vie scutură pliculețul deși e gol, apoi îl mototoleşte. Apoi își ridică privirea „Ce te întrebai, Vie?”

Zîmbește, calm și politicos și soarbe din cafea.

„Mă întrebam, fiind noi la un pas, dacă nu ne-am putea repezi pînă la Chatham să vedem monumentul. Eu unul...”

Vince se uită la Vie. își înalță puțin sprîncenele, pufăie din țigară. Fața lui Vie e serioasă și neclintită. Cu Vie nu poți să știi niciodată.

„Nu văd de ce nu”, zice Vince. „Tu ce zici, Raysy?” Ar putea prezida un comitet, îmi aruncă o privire scurtă, apoi din nou lui Vie. E ca și cînd ar fi uitat cu totul spusele lui Lenny. „Dacă un om de profesia ta nu vede destule memoriale...” Zîmbește, apoi zîmbetul i se șterge brusc de pe față, ca și cînd n-ar exista nici un motiv de a zîmbi. „De aceea ne aflăm aici, nu-i așa? Să ne amintim de cei morți.”

„Asta ar însemna un ocol”, zice Vie.

Vince suflă fum, gîndindu-se. „Putem face un ocol.”

Lenny se întoarce de la BĂRBAȚI. Fața lui arată de parcă în ea s-ar fi dat o luptă, parcă n-ar fi știut ce anume expresie să ia.

Zice: „E rîndul meu, nu? La fel, Vie? Ray? Vince? încă o cafea? Mai vrei ceva la ea?”

Mă bate gîndul că Lenny va trebui să facă ceva mai mult decât atît.

Vince îi aruncă o privire scurtă lui Lenny, dar nu spune nimic. Pufăie din țigară, cu ochii îngustați, apoi ia mukul de țigară din gură, mai putea trage din el de cîteva ori, și îl strivește în scrumieră. Zice:

„Nu știi tu, Lenny, dar eu am ceva

102

de dus la Margate, de asta ne aflăm cu toții aici. Iar Vie vrea să mai facem o mică vizită în drum, iar eu n-am nimic împotriva, avînd în vedere că sîntem aici ca să ne aducem aminte de cei morți”. Se uită la ceas. „S-a făcut două și un sfert. Dacă voi vreți să rămîneți aici și să beți toată după-amiaza” - își trece repede privirea în jurul mesei, ca și cînd nu numai Lenny, ci toți am fi implicați într-o conspirație - „este treaba voastră. Eu însă mă duc chiar acum la mașină și pornesc spre Margate. Dacă nu vreți să veniți și voi, vă sfătuiesc să aflați unde e gara.”

Mai ia o ultimă sorbitură de cafea. Apoi se ridică, fără grabă, își trage pe el scurta, aranjîi du-și bine umerii în ea, trăgînd de revere. Apoi iese afară, fără să privească înapoi, iar în urma lui ușa continuă să se bălăbăne. Pe cînd Vince era încă un băiețandru, eroul lui era Gary Cooper.

Ne uităm unii la alții, fără să ne mișcăm, deși e evident că nu avem de ales.

întîi se ridică Vie, apoi eu.

Lenny zice: „Capsoman”, printre dinți, fără să se clintească.

Vie zice: „Nu se cade să judeci”.

Atunci observăm sacoșa de plastic *Alimentara Rochester*, așezată pe scaun și în clipa aceea pe chipul lui Lenny se vede o nouă scînteiere, o nouă privire în ochii lui. Ia sacoșa și își apucă în trecere haina. E primul dintre noi care ajunge la ușă, deși se oprește un moment în fața ei, așteptînd, parcă străbătut o secundă de gîndul că Vince e pe punctul să revină. Apoi împinge ușa și ieșim cu toții.

Vince se întoarce la mașină pe drumul pe care venisem. Strada mare arată ca un model. Vince nu se uită înapoi, dar nici nu pare să fie foarte grăbit să înainteze, îl urmă, Lenny pășind grăbit cu sacoșa „Hei, Flăcăule!”

Vince nu se uită înapoi, dar pășește mai grăbit și își saltă umerii mai tare.

„Hei, Flăcăule!” Lenny înaintează în pas rapid, să nu-ți crezi ochilor. „Ai uitat ceva, fii atent! Ai uitat ceva!”

103sîn momentul acela umerii lui Vince se lasă în jos tot atât de repede cât se înălțaseră și, deși continuă să meargă, e ca și când n-ar mai putea înainta, de parcă ar avea un picior prins într-un prion. Nu se uită în jur, de parcă i-ar fi înțepenit gâtul. Atunci Lenny îl ajunge din urmă și Vince își întoarce capul încet, ca și când altcineva i l-ar răsuci în locul lui.

„Ai uitat asta, vezi? Ți-ai uitat cafeaua. N-ai decît să crezi că te poți lipsi de noi, dar ai arăta ca un mare zevzec ducîn-du-te la Margate fără asta.”

Titlu RAY

ZICE: „Dacă nu era prietenul ăsta al meu, Norocosul.” E infirmiera cu părul negru, aia apetisantă, sora Kelly. A venit să-i schimbe perfuzia Ține punga de glucoza ca pe o minge de handbal. Uite, prinde-o! Are în ochi sclipirea aia pe care-o au femeile obișnuite să se apere de unele remarci.

Jack își trage pijamaua la loc peste umăr, după ce i-a arătat rana cea veche. Zice: „încă nu te-am prezentat cum se cuvine prietenului meu Norocosul, nu-i așa?” îmi trage un zîmbet.

„Noi îi spunem Norocosul, dar adevăratul lui nume este Ray. Ray Johnson.”

Sora Kelly zice: „Bună, Ray, bună Norocosule. Te-am mai văzut pe-aici”.

„Ai auzit, Ray? Ray, ea este Joy. Joy Kelly.”¹ De parcă am fi la el acasă și noi am fi musafirii lui.

„Bucurie, după nume și plină de bucurie, din fire.” Zîmbește ca și când n-ar mai fi auzit asta de sute de ori. „Eu și cu Raysy ne știm de-o viață, dinainte ca tu să fii o scînteiuță. Luptam împotriva lui Rommel. Norocosul mi-a salvat viața, și nu o dată.”

„Nu-i adevărat”, zic. „A fost tocmai invers.” Joy Kelly se ridică pe vîrfuri să schimbe perfuzia.

„îi spunem Norocosul pentru că poartă noroc și pentru că, dacă vrei să faci un pariu, cu el trebuie să vorbești.”

Sora agață noua perfuzie.

„De parcă eu și Ray am fi pariat că porți ciorapi cu jartieră, nu dres.”

Ea nu spune nimic, făcîndu-și de lucru cu perfuzorul. Apoi spune: „E secret, nu?”

„Nu la asta mă gîndeam.”

„Cum vă stau pernele? Vreți să le mai ridic?”

Se apleacă deasupra lui din nou, iar el zice: „Cred că, lucrînd aici, ți se fac unele propuneri”, ca și când nu-i făcuse tocmai el una

Zice: „O fată știe cînd e în siguranță”.

„Iar un bărbat știe cînd nu e un pericol.” Jack ridică brațul lui străpuns de tuburi, ca și cînd s-ar fi predat. „Dar stai oleacă, asta nu i se aplică lui Ray. N-ai mai avea nevoie de nimic lîngă Ray. Ray e norocos. Și nu e legat cobză, ca mine.” își ridică din nou brațul. „Frumoasă pereche de nume asta, frumoasă pereche, Ray și Joy.”

Infirmiera se îndreaptă.

„E un bărbat mititel, dar...”

„Asta-i ce ai făcut”, îi spune. „O iau.”

E urina lui. Lichidul e întunecat și sîngeriu.

„Vezi, Ray. Asta-i tot ce face, ia urina”

„Mai trec eu pe-aici”, zice ea, plecînd. Dînd din cap, îmi zîmbește din nou.

Jack zice: „Mă bate gîndul că ești pe calea cea bună. Da, da, ești pe calea cea bună. Să nu zici că nu știu să te aranjez”.

Naratorul CHATHAM

LENNY ZICE, GÎFÎIND: „N-a spus că e pe un deal afurisit”. N-a spus și n-a spus nici că nu știe unde este. Cînd ne oprim și întrebăm ni se spune: „Aici este, în vîrfurile colinei, uitați, nu puteți să nu-l găsiți, memorialul naval, un turn alb”. Stă

104

105înfipt ca un far, să-l vadă tot omul, cu o sferă verde în vîrf în loc de semnal luminos, este un punct de reper. Atîta că nimeni nu știe cum se ajunge acolo și semne de orientare nu sînt. E un memorial ciudat: nimeni nu mai ține minte cum se ajunge acolo.

Astfel că dibuim prin jumătate din orașul Chatham și jumătate din șantierul lui naval, cu această colină la mijloc, iar Vince e foc și pară, deși așa era dinainte, din cauza lui 'Lenny. Încearcă să se stăpânească față de Vie, încearcă, față de Vie, să fie un înger de răbdare, ca să-și compenseze purtarea față de Lenny. Lenny îi spune lui Vie: „În marină nu v-au învățat să navigați?” Iar Vie stă din nou acolo, pe bancheta din față, fusese ideea lui, numai a lui, și acum arată ca unul care regretă că n-a tăcut mai bine din gură. Mă gândesc însă că pînă și asta ar putea servi scopul lui Vie: tactică de diversiune, atragerea blamului asupra sa, ca să astîmpere ostilitatea lui Vince față de Lenny. Atîta doar că Vince scoate fum ca un grătar. Mă gândesc că Vie face un sacrificiu, are stofă de martir și, în orice caz, trebuie să fie cîtiva vechi camarazi ai lui cu numele înscris pe memorial pentru că au făcut cîndva propriul lor sacrificiu, cum i se zice, așa că nu se cuvine să te lepezi de ei. Dacă ajungem vreodată acolo.

Pînă la urmă găsim parcare, la jumătatea drumului în su-sul colinei, exact de cealaltă parte a primăriei, însă, cu toate că este chiar de cealaltă parte a primăriei, ai impresia că Chatham se termină și începe sălbăticia. Ai impresia că Chatham n-a fost niciodată altceva decît o tabără. E numai o pădure joasă, pipernicită, cu o cărare noroioasă spre locul unde ar trebui să fie Memorialul, numai că nu poți să-l vezi din cauza copacilor, nici urmă de semne, nimic. Și singurul avantaj al copacilor și al faptului că locul nu pare frecventat decît de oameni cu intenții necurate este că, din cauza berii băute și a căutărilor noastre agitate de la un capăt la altul al Chathamului, Lenny și cu mine trebuie să urinăm din nou, urgent. Deci, cum ieșim din parcare, ne abatem de la potecă și ne ușurăm.

Lenny zice: „Nu ne-a spus că e pe un afurisit de deal”, gîfîind și urinînd în același timp. „Și știam că facem călătoria asta pentru Jack, dar nu și că este Ziua Comemorării.”

„Foarte bine s-a gîndit Vie. Merită puțină osteneală în plus să ne dovedim respectul pentru ai noștri”, zic.

Zice: „Nu sînt așa de sigur, după cum văd eu că merg lucrurile.”

Răsuflă greu, deși n-am ajuns prea departe. Fața îi e de culoarea gemului de căpșuni. Vie a luat-o înainte, singur, cu pas hotărît. Ca și cînd ar încerca să imprime împrejurării o anumită ținută. Nu prea cred că servește mult intenției sale cînd se uită împrejur și ne vede, pe Lenny și pe mine, stropind mlădițele. Whiskyul îți dă un avantaj. Vie se întoarce și-și continuă drumul, deși se vede bine că și el respiră greu, iar Vince e cu mult înaintea lui Vie, cu țîfna lui caracteristică, fără o privire înapoi, ca și cînd ar fi șef de pluton și n-ar pierde vremea așteptînd o mină de răniți mergînd pe picioarele lor, tot ce vrea e să ajungă repede în vîrf și să termine cu treaba asta.

Duce sacoșa, *Alimentara Rochester*, dar a scos din ea cafeaua.

Sînt muguri pe copaci. Raze de soare se strecoară printre ramuri.

Lenny zice: „Marina bat-o vina. Blestamate cuirasate.”

Ne urmăm urcușul și poteca devine mai abruptă. Se poate vedea unde iese din pădure, unde-i doar iarbă lungă, palidă și iernatică, cu cîte un tufiș, două, sfrijite, zbuciumîndu-se în vînt. Nu vedem nici un Memorial, îl vedem pe Vince oprindu-se și uitîndu-se împrejur, cu o mînă în șold, ca și cînd ar admira peisajul. Scurta lui filfiie în vînt. Vie se apropie de Vince. Vedem cum Vince îi spune ceva lui Vie, dar nu auzim ce. Apoi Vince se uită în jos la noi, lăsînd impresia că se bucură vîzîndu-ne că ne chinuim.

Lenny se oprește, tușește și scuipi Se uită în sus la Vince. „N-o să se dea bătut tocmai acum nu-i așa?”

Ne poticnim mai departe, apoi Lenny se oprește din nou, iar pieptul i se umflă și i se dezumflă ca niște foaie. Stă aplecat, cu mîinile pe genunchi. Parcă ar fi gata să spună „Raysy, du-te mai bine fără mine”, în colțul gurii are nițică spumă. Mă gândesc: N-ar fi o treabă bună ca Lenny să dea în primire înainte să ne fi luat

106

107adio de la Jack. N-ar fi bine pentru nici unul dintre noi. Nici eu nu mă simt clasa-ntîi.

Dar Lenny se ridică încet, încet. Pune o mînă pentru o clipă pe umărul meu, sprijinindu-se. Vince se uită la noi. Apoi îmi dă un mic brînci cu pumnul în spate. „Fă-o sau mori, eh, Raysy”, ca și cînd mi-ar fi citit gîndurile.

Mergem mai departe, gîfîind prea tare ca să mai putem scoate vreo vorbă Apoi ieșim dintre copaci și zărim subito Memorialul, ca și cînd ne-ar fi așteptat tot timpul să sosim odată, înfipt acolo, înalt și alb pe fondul cerului, deși baza lui e ascunsă în spatele colinei. Se cheamă cumva. Putem admira priveliștea care ni se deschide în față, pe panta dealului Chatham amestecîndu-se cu Rochester, curba șoselei, cu macaralele ei înfipte pe margini, catedrala ca un fel de pasăre mare și bătrînă așezată pe un cuib. Se poate vedea cum un oraș se statornicește pe locul său, în cuîa unei văi, lîngă un rîu, lîngă un

pod, și poți vedea în depărtare încotro șerpuiește râul după conturul dealurilor. Poți să vezi scăpărările de lumină în geamurile mașinilor. Soarele strălucește de sub o întindere de nori peste iarba palidă și ne simțim, deși continuăm să urcăm, intrați într-o zonă mai blândă, mai curată, mai ușor de străbătut. Simțim că turnul Memorialului ne trage în sus către el. E un obelisc, da, ăsta e cuvântul, obelisc. Strălucește în soare. E alb și înalt. Parcă ar pluti, pentru că nu poți vedea de ce anume este fixat: ți se pare că, o dată ajuns lângă el, ar putea să se mute în altă parte. Tot nu sînt indicatoare care să te orienteze, doar iarba aspră, frământată de vînt și o cărare păraginită, și, în afară de noi, nu mai e nimeni. De parcă, ar fi fost clădit și apoi uitat. Vince a luat-o înainte, apropiindu-se, Vie îl urmează. Ai impresia că Memorialul trebuia și nu trebuia să fie acolo, că nu luase ființă dintr-o intenție fermă, și că nici noi nu ne prea aveam locul pe acolo, dar iată: Sîntem aici, pe vîrfurile acestei coline. E ca un efort în sensul demnității, asta e, un mare efort, un înalt efort de demnitate.

Titlu VIe

...ȘI DREPT URMARE încredințăm trupurile lor adîncului.

Se înălța urlînd și şuierînd, gheața stătea ca marțipanul pe puntea din față, cu prova afundîndu-se și izbind, încît părea că nu e nevoie de alt inamic care să tragă asupra ta obuze și torpile, marea fiind de ajuns. Sau se întindea largă și mare și calmă ca și noaptea luminată de lună din înalturi, convoiul fiind răspîndit ca rațele pe un lac. Coșciuge plutitoare. Ce era mai rău: o mare calmă sau mînioasă? Or, nu puteai să vezi asta, doar să simți, după legănarea și vibrația oțelului. Ai intrat în marină ca să vezi marea, dar ceea ce-ai văzut au fost viscerele năucitoare ale unui vas, și ceea ce ai mirosit n-a fost aerul sărat al mării, ci stomacul grețos al vasului, ulei și zăduful meselor comune și ultima scuză a bucătarului și moltonul îmbibat de umezeală și căciula ostășească și eter și rom și cordită și vomitătură, ca și cînd ai fi deja acolo, unde poți ajunge în orice clipă, pentru veșnicie, în marile măruntaie mișcătoare ale oceanului.

S-a aplecat deasupra mea și mi-am dat seama că spera că dorm, dar ochii mei erau deschiși și i-am zis: „Tătăița a murit, nu-i așa?” Pentru că știam. Obrajii lui erau reci de aerul umed al nopții și părul îi era ud, dar hainele lui mai păstrasera mirosul de spital, mirosul lui Tătăița. Nu era prea diferit de mirosul obișnuit, pielea lui mirosind a pielea moartă a altor oameni și te făcea să te gîndești că, dacă era treaba lui zilnică și fusese și treaba zilnică a lui Tătăița, asta ar fi o cale să nu mai dai atîta importanță faptului că fusese Tătăița.

A zis: „Da, Tătăița a murit.” Știam că ar fi vrut să-mi dea știrea asta abia dimineată. M-aș fi putut preface, de dragul lui. Acum știe că va trebui să mă lase curînd singur să înfrunt întreaga noapte, în încăperea asta străină, cu ploaia bătînd în fereastră, știind că Tătăița a murit. Dar am vrut să știe că pot face asta, că pot face față. Ca atunci cînd mi-a spus ce făcea Punea oamenii în cutii, pentru că oamenii mureau. Dar de data asta nu era vorba de oameni în general, era vorba de Tătăița

Am zis: „O să-l vîri în cutie pe Tătăița tu singur?”

109A zis: „Bineînțeles.”

S-a aplecat deasupra mea A zis: „Hai, fă nani. Dumnezeu să te binecuvînteze.”

Se auzea ploaia lovind în geam, de parcă ploua cu vîrfuri de ace, vîntul şuiera. Probabil că ploua cînd a murit Tătăița, plouase toată ziua Dar nu cred că el își dădea seama sau că, acolo unde era, îi păsa ce vreme e afară. Dacă era o zi însorită sau ploioasă, rece sau caldă. Sau dacă puteai vedea marea, ceea ce chiar puteai dacă mergeai pînă la fereastra cea mare de la capătul salonului, cînd luminoasă și netedă, cînd boțită și cenușie, însă Tătăița nu putea

De aceea au venit aici Buni și Tătăița, ca să fie lângă mare. Bexhill-on-Sea Aici vin oamenii cînd...

într-o noapte ca asta te puteai gîndi la toți cei de pe mare, ție fiindu-ți cald și bine și aflîndu-te în siguranță, și cît de mult oamenii de pe mare trebuie să-și dorească să le fie și lor cald și să fie și ei în siguranță, dar Tătăița nu putea gîndi așa, nu mai putea.

Îi auzeam vorbind la parter, nu cuvintele, doar glasurile. Mai tîrziu, cînd m-am trezit în toiul nopții, am auzit că nici ei nu dormeau. Nu veneau pînă la mine glasuri, numai vîntul și ploaia, dar auzeam că sînt treji. Auzeam cum stăteau cu toții întinși și treji în casa întunecată, zguduită de vînt, așa că fiecare dintre noi era la fel ca Tătăița, treaz în patul străin de spital, cu toți oamenii aceia în preajma lui, dar singur, și toți ceilalți singuri și ei, ca și cînd am fi toți împreună în casa asta, dar de fapt, singuri, fiecare dintre noi în patul său, zăcînd întins, cum o să fim într-o zi în vecii vecilor.

Sîntem anteprenorii de pompe funebre Tucker, noi le dăm morților ultimul lor chip. Așa ne cîștigăm pîinea. Îi așezăm bine în cutii.

Ocupația ca civil: asistent de antreprenor funerar.

Informația s-a răspîndit iute ca focul, cum se întîmplă pe nave. „I-auzi, taică, avem la bord un gropar." Ca la școală, în recreații: „Știm ce e tatăl tău", atîta că pe vremea aceea încă nu atinsesem vreun cadavru și că nu eram pe mare, sau în război. Dacă poți să te descurci, nu face de cart cu Tucker, să nu fii în

110

echipa de incendiu cu Tucker. Ca și cînd ar exista un mod de a-ți schimba norocul.

Voiam să le spun, știu despre asta, așa, în mic, știu de ce vă temeți. Nu prea știu eu multe despre nave și semnale și coordonate și măsurători cu sonda, nu mai mult decît învață în două luni un matroz din Chatham. Dar știu cîte ceva despre morți, știu cîte ceva despre cei care nu mai sînt și mai știu că, oricum, sîntem împrejmuiți de mare. Chiar pe uscat cu toții sîntem pe mare, chiar și pe această colină de deasupra Chathamului unde stau și citesc numele, îndreptîndu-ne, fiecare în cușeta lui, către moarte.

Coșciuge plutitoare.

De aceea, cînd *Lothian* a fost lovit, în față, iar eu eram în echipa de incendiu din față, dar am fost trimis în spate să aduc mai multe furtunuri și atunci a venit al doilea obuz, omorîndu-i pe Dempsey și pe Richards și pe Stone și pe Macleod, am simțit, mai ascuțit decît alții, durerea supraviețuirii. Nu era Tucker, luați seamă. Erau Dempsey și Richards, nu Tucker. Ca și cînd ai putea să-ți schimbi norocul. A zis că nu vrea să mă rețină în meseria asta, că pot să-mi aleg ce viață vreau. Numai pentru el și Tătăița, numai pentru numele Tucker. Dar măcar n-ar trebui să hotărască în necunoștință de cauză, fără să văd, măcar n-ar trebui să hotărască împotriva, plecînd de la niște temeri neîntemeiate. Drept care am spus da, cu sentimentul că acesta este testul meu. Prin urmare mi-a arătat, explicîndu-mi, și am văzut că, într-adevăr, nu era nimic de temut, nimic de care să te sperii. Ba chiar te făcea să te simți puțin mai calm, mai sigur. Aveam paisprezece ani, eram noi doi în salon. Noi trei. Puțin mai tîrziu am spus, așadar: „Da, bine, e în ordine". Viața ți-e mai îngrădită acum, șansele tale împuținate. Apoi era prea tîrziu să mai ai gînduri neroade, cum ar fi să fugi pe mare.

Mi-au spus: „Iată o meserie pentru tine, una pentru care ești bine echipat, nimeni altcineva n-o să se mai ofere. Pe mare oamenilor le vin gînduri neroade, cum ar fi sirene și monștri și că acesta va fi ultimul lor convoi. Astfel că atunci cînd am oprit motoarele, la patru zile depărtare de Islanda, să strîngem

11supraviețuitori, toți se gîndeau: E mult de lucru pentru Tucker, Tucker o să fie foarte ocupat. Totuși de ce să-i adunăm din apă, scuipîndu-și ultima suflare și pe jumătate țepeni, înghețați, dacă e numai să umplem puntea popotei cu ei și apoi, repede, să-i aruncăm din nou în mare? Din mare vin și în mare se întorc, și plescăitul lor în apă abia se aude în viitoarea asta cenușie. O să se ocupe de ei Tucker, la asta este el bun. După o vreme am cîștigat chiar respect, considerație. Nu se cade să-ți judeci semenii, nu se cade să ai ceva împotriva lor. Ba s-a în-tîmplat chiar pe dos: Simți nevoia să fii mîna dreaptă a lui Tucker, simți nevoia să te ții de el. Da, el o să fie „omul negru" al vasului. Cineva trebuie să facă și treaba asta. Tucker a venit, teama a risipit. Tucker. Rime cu Tucker. Nume de botez Victor, bun nume într-un război. Tucker face el treaba asta. o să aibă el grijă Tucker. Este o tradiție în marină ca matelotul să fie folosit în meseria lui de pe uscat, dulgher, frînghier, chirurg. Iar marina are propriile tradiții în ceea ce-i privește pe morți, în afară de faptul că sînt aruncați în mare. Sînt înfășurați într-o pînză groasă, în care se pune un lest, ca să se scufunde. Și o ultimă împunsătură, pentru orice eventualitate și din tradiție, prin nasul sărmanului nenorocit, bețivanului afurisit de lup de mare.

Titlu RAY

AM IMPRESIA CĂ VÎe n-o să ne spună numele care înseamnă ceva pentru el, o să se uite și o să tacă. Obeliscul se află în mijloc, este pentru războiul din '14-'18, și mai este un perete de piatră, alb și înalt, în forma unui mare semicerc cu o poartă de oțel în centru, pe unde am intrat noi, și pe el, în interiorul curbei, panou după panou, erau înșirați, ca pattanții pe un afiș de curse, cei căzuți începînd cu '39. Sînt înșirați căpitani și locotenenți și sublocotenenți și

112

subofițeri, marinari de categoria întâi și marinari obișnuiți, chiar câțiva muși. Dar erau înscriși acolo și fochiști și semnalizatori și bucătari și telegrafiști și lăcătuși-mecanici din sala mașinilor și infirmieri, pe o navă aflându-se o întreagă lume.

Doar că, privind lista, nu poți să spui nimic, pentru că nu sînt menționate datele, nu se precizează cine și cum s-a distins. Poți să-ți treci ochii peste un panou de afișaj, cînd ești obișnuit cu asta, și poți calcula în capul tău că agenții de pariuri nu vor avea de suferit fiindcă mușteriu o să piardă. E la fel ca în cazul companiilor de asigurări care își fac socotelile lor și știu că, pe o durată lungă de timp nu pot ieși în pagubă indiferent ce nenorocire îl lovește pe Nea Cutare, Asiguratul Mediu. De fiecare dată pariul te face să crezi că ai intrat în joc cu o șansă și există întotdeauna un calcul general care te face să gîndești că ai fi putut să-ți economisești banii și să-ți menții cîștigurile. Depinde de atitudinea ta fundamentală.

Dar este greu să ai o atitudine cînd nu se dau șansele și nu ai perspectiva unui calcul matematic mai cuprinzător. Tot ce poți să spui parcurgînd listele, și n-are importanță dacă ele sînt înscrise cu bronz pe un perete alb în vîrfurile dealurilor, cu un obelisc înfipt în față, și cu tot dichisul, este că un om nu este decît un nume. Ceea ce înseamnă ceva pentru cel care îl poartă sau pentru cei cu care intră în contact, în răstimpul unei vieți de om, dar, dincolo de asta, nu înseamnă absolut nimic. Nu înseamnă absolut nimic pentru realități care durează mai mult. Ca armatele sau ca flotele sau companiile de asigurări sau Comitetul de Totalizare a Curselor de Cai, după ce nu mai ești, totul merge înainte și tu nu însemni mai mult decît un clic. Nu există decît o singură atitudine rezonabilă atunci cînd privești pomelnicele, există un singur cuvînt înțelept atunci cînd Micky Dennis și Bill Kennedy o mierlesc: „Nu sînt eu acela, n-am fost eu acela, n-o să fiu niciodată eu.” Și nu se poate trage decît o singură învățătură, pe cît de veselă pe atît de tristă, și este aceea că ceea ce facem noi nu este să trăim, se spune că trăim, noi însă doar supraviețuim.

113 Dar simt eu că pot să fac asta, că pot să fac ca viața să fie viață din nou. Pot să uit matematicile cu bătaie lungă și să-mi asum riscurile. Să mai trăiesc puțin, să trăiesc din nou. Să-mi văd nepoții aceia ai mei, dacă o fi existînd vreunul, cei care o să-mi supraviețuiască. Să-i văd în anii cît mai supraviețuiesc eu însumi.

Pot să văd lumea. Pot să mă duc la Bangkok.

Pot să-i spun lui Amy: „Cît despre suma aceea lipsă...”

Vie stă acolo, privind, tăcut. Fața lui este netedă și dreaptă, întocmai ca și lista Și-a scos bascul și l-a îndesat într-un buzunar. Briza îi ridică părul de pe vîrfurile capului. E greu să ți-l zugrăvești pe Vie în uniformă de matelot, dansînd un dans marinăresc, urcîndu-se pe greement, strigînd „corabie la vedere”. Lenny stă în picioare, aplecat, în cadrul porții, de parcă într-o clipă se apucă să vadă ce e de văzut, numai cît să poată din nou respira normal după urcușul dealului, îmi aruncă o privire, parcă pentru a-mi spune că asta e un loc pentru marinari și că poate noi, vechi soldați, ar trebui să ne vedem de ale noastre. Eu socotesc că e o chestie de întîmplare, marea, deșertul. Vince o pornește încet spre obelisc. Soarele scînteiază orbitor pe piatra albă. De fiecare parte a intrării se află cîte un marinar de piatră, în haină de molton și cizme de mare, în poziție de drepti, privind departe în spațiu, așa că Lenny pare ca se eschivează să intre, ca un adevărat chiulanguiu. Batantele porții sînt vopsite în albastru, în susul punții stă scris: „Toți Aceștia Au Fost Onoarea Generațiilor Lor Și Au Fost Gloria Vremilor Pe Care Le-Au Trăit”.

Titlu VINCE

HODOROGI BĂTRÎNI.

114

titlu LENNY

CUM O FI, CUM N-O FI, mi-ar plăcea să cred că Joan a mea ar face asta pentru mine, deși n-aș obliga-o în nici un caz la asemenea neghiobie. Aș face același lucru pentru ea, dacă lucrurile ar sta invers. Ceea ce nu se va întîmpla.

Afurisitul ăsta de deal mai să mă dea gata.

Chestie de datorie, asta e, o chestie de datorie.

Vie e aici, stă și se uită, și Ray s-a dus să stea de vorbă cu Vincey la piciorul turnului ăluia. Se uită în sus la el ca niște turiști privind Coloana lui Nelson. „Heligoland”, scrie pe ea, ce-o fi însemnînd nu știu:

„Heligoland, Jutland. Dogger Bank." Dar nu mi se pare că vorbesc despre turn, parcă ar vorbi despre altceva, ceva care îi privește numai pe ei doi.

Bine, am impresia că eu sînt în plus aici, în toată aiureala asta, eu sînt în plus, nu m-au chemat decît pentru plimbarea cu mașina, ca să beau și eu o bere și să mă cocoț pînă aici? Uite-I pe Vie, cu pomelnicul lui de morți, ca și cînd n-ar avea destul parte de morți zi de zi, și ăștia doi de la baza turnului, avîndu-se bine ca doi tîlhari. N-am înțeles niciodată cum de s-a putut împrieteni Ray atît de tare cu banditul ăsta. Se vede că nu i-a lăsat fata cu burta la gură, deși lucrul n-ar fi fost imposibil dacă Susie n-ar fi apucat să dispară în Australia.

Uite la Ray și Jack, care se știu din deșert, același deșert ca și mine, mitraliorul Țațe, atîta că nu i-am cunoscut pe nici unul din ei. Uite la Vie și la Jack, care își au tarabele vizavi de aproape cincizeci de ani, Dodds și Tucker. cotlete și cadavre. Uite la Jack și la Vince, unul pus la cutie la păstrare, celălalt îmbogățit peste noapte.

Singurul motiv pentru care sînt aici, cu ei, dacă nu punem la socoteală faptul că am fost partenerul de băutură al lui Jack timp de aproape patruzeci de ani, este Sally. Pentru că Jack a luat-o cu ei la mare într-o vreme cînd nu puteam s-o ducem noi, Joan și cu mine. Bunătatea de care-a dat dovadă atunci a fost una dintre puținele de care fata asta a avut parte. Iar acum îl iau eu la mare pe Jack,

115Chestie de datorie. Datorie de soldat, datorie de marinar. Heligoland. Jutland. Dacă stai însă să mă întrebi, nu e atît chestie de datorie cît de executat comenzi. A-ți face datoria în cursul obișnuit al vieții e altă treabă, e o treabă mai grea. Uite, cum a fost cu Jack, Ray a spus întotdeauna că Jack a fost un foarte bun soldat. Jack ar fi trebuit să cîștige o decorație, dar, cînd a fost să se întoarcă înapoi în civilie, n-a știut nimic mai bun, la fel ca majoritatea dintre noi, decît să rămînă înțepenit în meseria lui, ca și cînd ar fi existat un ordin de la înaltul Comandament că nu poate fi niciodată altceva decît măcelar. Prăvălia aceea era afurisitul lui de cantonament, asta era.

După care i se năzare să se ducă la mare.

Zici că-s doi spioni care și-au dat întâlnire aici, lingă turnul ăsta Unul are o sacoșă, ia uite, o sacoșă suspectă.

Greșeala lui Sally, deși n-o judec pentru asta, că de răul Răcăului s-a măritat cu ticnitul ăla. Tommy Tyson, în grija închisorii din Pentonville. Ar fi trebuit să nu rupă cu el, o să fie mai rău cînd scapă de acolo, ar fi trebuit să-l viziteze în continuare. Așa cum o vizitează Amy pe June.

Ai datorii, ți le plătești.

Totuși Ray ar trebui să-și pună în ordine relațiile cu Susie, iar Carol n-ar fi trebuit să-l lase baltă pe Ray. Ar trebui să nu mai existe evadări, dezertări. La fel, Vince ar fi trebuit să cedeze și să facă ce se aștepta de la el. pentru că le datora lui Jack și lui Amy aproape tot și. oricum am privi lucrurile, Jack era tatăl acestui băiat

Iar Jack n-ar fi trebuit să renunțe niciodată la drepturile lui.

Și nici eu.

Joan s-ar putea să vină, Sally însă nu.

Ăștia doi se învîrt în jurul turnului.

Una peste alta, poți să spui că Amy este aceea care și-a făcut întotdeauna datoria, cu vîrf și îndesat, an de an. Fără să se plîngă vreodată, din cîte știu, n-am auzit de așa ceva. Și și-o face și acum, ducîndu-se s-o vadă pe June. Atîta doar că putea s-o viziteze pe June mîine sau s-ar fi putut duce la ea ieri. La urma urmei nu era chiar atît de greu de găsit și o zi pentru Jack.

116

titlu RAY

VÎNCE SE UITĂ ÎN SUS la obelisc, absorbit, ca și cînd obeliscul ar putea face subit ceva anume și el n-ar vrea să-și ia ochii de la el, parcă bucuros că nu trebuie să se uite la mine. E prima oară că ne-am îndepărtat de Vie și de Lenny. Soarele și priveliștea sînt în spatele nostru. Și-a vîrît mîinile în buzunare, cu încheietura mîinii stîngi petrecută prin înînerile sacoșei de plastic. Cred că începe să fie grea, plasticul îl taie, însă pare să nu-i pese. Ai impresia că nu vr^a să se despartă de obiect.

...care nu au alt mormînt d?cft marea.

Se uită în sus la obelisc și eu mă uit în sus la el. E greu cînd ai ajuns la o anume vîrstă și nu ai înălțimea corespunzătoare. Dar obeliscul asta pare să aibă asupra lui Vince un efect de micșorare, pentru că, deși nu se întoarce să mă privească, pot să-i văd fața luînd o expresie de copil necăjit că-I întrece altul.

E ca pe vremea cînd mă bătea la cap cu depozitul și nu știa ce gînduri am. „Unchiule Ray", îmi tot spunea
își mijește ochii la piatra albă, a uitat să-și ia ochelarii de soare din mașină. Ar fi trebuit să-și pună altă cravată.

Zice: „Mă întrebam, Raysy".

Zic: „Ce?"

Zice: „Jack nu ți-a spus nimic despre niște bani? Vreau să zic, cînd era... Nu a pomenit de nici o sumă de bani?"

În fiecare colț al obeliscului stă tolănit cîte un leu de piatră.

Întreb: „Ce sumă de bani?"

Zice: „N-are importanță", lăsîndu-și greutatea de pe un picior pe altul. Și-a ridicat capul, privind, dar parcă ar cere ceva. Zice: „Să zicem, o mie de lire."

RedcarRiponSandownThirsk.

„Nu", zic. „N-a pomenit de nici o sumă de bani".

Acum se uită la mine, cu o scînteiere iute în privire, apoi se uită din nou în altă parte. Soarele asfințește și piatra albă devine cenușie, simțim briza rece în ceafă.

117, „Afîta doar", zice, ca și cînd ar fi devenit capul familiei, „că trebuie s-o ajutăm pe Amy, nu?

Trebuie s-o ajutăm pe Amy să iasă la capăt."

Titlu VINCE

Nu CRED CĂ ERAM mult mai înalt decît bufetul ăla. Greu să-ți fi închipuit că peste cîtiva ani Amy va trebui să se uite la mine în sus.

Mi-a spus că au fost fotografiați pe cînd Jack era soldat, în vremea războiului. Ședeau amîrdoi pe o cămilă, Ray în față, Jack în spate. Și mai era una cu Jack singur, descheiat ia cămașă, cu pieptul gol, ținînd în mînă o țigară, însă eu n-o credeam, pentru că nu vedeam ce are de-a face soldăția cu faptul de a sta pe o cămilă, rîzînd. Și rîdea și în cealaltă fotografie.

Mă gîndeam: Nu e tăticul meu, ăsta care rîde nu e tăticul meu.

Am zis: „Nu arata ca un soldat". Ea a zis: „Tocmai de aceea îmi place fotografia". Nu mi-a explicat.

Ea spunea că era făcută în deșert, ei se aflau în deșert, ca și unchiul Lenny, de altfel. Era înainte ca eu să mă fi născut.

Bananele din fructieră erau din prăvălia unchiului Lenny.

Trebuie să fii bărbat în toată firea ca să fii soldat, asta mi se spunea. Era ca toate celelalte lucruri pentru care. ca să le faci, trebuia să fii om în toată firea, ca și cînd ar fi trebuit să fii om în toată firea ca să poți muri. Ceea ce era o minciună. Cele două lucruri sînt în directă legătură numai fiindcă pentru a muri trebuia să fii viteaz, iar soldații erau viteji.

Acum însă știu că, pentru a ii viteaz, nu trebuie neapărat să fii soldat și că nu trebuie să fii soldat ca să fii viteaz.

„Amy, poți să-mi dai fotografia aceea? Doar un pic."

„Firește că da. Poți s-o păstrezi."

Soarele îl bate în față și te privește țință, zîmbind, încă viu, ca și cînd ar ști că tu nu știi cine este el cu adevărat Te privește țință din rama aceea de alamă, ca și cînd ar ști că el se

118

află în altă lume, trăgînd de acolo cu ochiul la lumea ta. Poartă un șort, cu cămașa pe deasupra, descheiată și are pe cap o cască de tinichea, pusă pe-o ureche, dar pare c-o poartă ca să se amuze, iar în preajma lui nu-i decît nisip. Nu seamănă a soldat, nu seamănă nici măcar a bărbat în toată firea Parc-ar fi un băiețel pe o plajă.

Titlu LENNY

IAR DACĂ AMY ar fi aici cred că ne-ar ține pe toți în frîu, nimeni nu i-ar ieși din cuvînt, toți ar trebui să ne purtăm ca lumea Ceea ce n-ar fi un lucru rău. N-are să se sfîrșească bine. Patru tipi și o cutie.

Se întorc de după turn, tăcuți, ca și cînd și-ar fi spus ce aveau să-și spună și acum se gîndesc. Flăcăul cel trupeș și micuțul Raysy, ca Jack și Norocosul. Numai cît să-ți închizi pe jumătate ochii și poți să vezi una dintre perechi în cealaltă. Poate e atragerea contrariilor. Mi s-a părut întotdeauna că, atunci

cînd îi vedeai pe Jack și pe Ray împreună, Ray era ca piticuțul pe care Jack îl scotea din haină, mascota lui. Vi-l prezint pe prietenul meu Norocosul.

Trebuie însă să te uiți atent la Raysy. Tocmai cînd apuci să crezi că nu are nici un avantaj, hop și el, surprinzîndu-te, răsare brusc și face o șmecherie. Parcă s-ar ascunde în spatele propriei sale micimi. Vie se uită în continuare la listele lui. Cît timp să-i lăsăm? Pun pariu că lui Jack nu i-a trecut niciodată prin cap că, pentru a ajunge la Margate, va trebui să facă o vizită Marinei Regale. S-ar putea zice că Vie are tupeu să ne tîrască pînă aici ca să se uite la toate numele alea, cînd azi e ziua lui Jack, ca și cînd Jack n-ar fi nimic deosebit. Dar n-o pun pe seama lui, nu lui Vie îi port pică. E doar o chestie de datorie.

119

naratorul **CHATHAM**

SOARELE APARE DIN NOU, iar obeliscul aruncă o umbră lungă și subțire peste peluză înspre peretele curb, ca și cînd am sta pe un cadran solar, în momentul potrivit al anului, cînd soarele e jos, umbra se mută încet, în fiecare zi, întîi pe un șir de nume, apoi pe altul.

Acum am pornit spre ieșire, ne îndreptăm spre poarta albastră. Lenny mai zăbovește lîngă ea, ca și cînd el ne-ar fi dat drumul înăuntru! și acum așteaptă să încuie. Dați-i o liră pentni osteneală! Vie a isprăvit și și-a pus bascul din nou pe cap, dar totul pare ca și cînd Vince ar fi dat o comandă: atîta a fost de stat, înapoi la mașină. Trecem de poartă, nu împreună, vorbind, ci unul cîte unul, în tăcere. Parcă am fi fost la un spectacol și nici unul dintre noi nu și-a pregătit încă un comentariu potrivit. Vince merge în frunte, eu sînt ultimul.

Facem cale-ntoarsă străbătînd creasta descoperită a dealului. Ne stau în față soarele și priveliștea și briza. Nu mai e nimeni prin preajmă și nu ni se aude decît tîrșitul pașilor; și gîfîitul lui Lenny. Acolo unde cărarea începe să o ia la vale înspre copaci, Vince se oprește brusc, iar noi ne tîrîm picioarele după el, ca și cînd ne-ar fi făcut semn cu mîna. Fețele noastre strălucesc în lumina soarelui. Vince iese de pe cărare și o ia prin iarbă. Zice: „Voi mergeți înainte, că v-ajung eu din urmă, pînă jos.”

Noi nu sîntem obligați să facem ce zice el, nu sîntem datori să-i ascultăm comenzile, dar e-adevărat că n-o să-i fie greu să ne ajungă din mers. Dacă e să judecăm după cum am urcat. Așa că o luăm în jos, încet, în șir indian, la distanță unul de altul, cu mine în urmă, uitîndu-mă peste umăr la Vincey. Merge prin iarbă, nu pare să-i pese de costumul lui elegant și de pantofi și îl văd oprindu-se la marginea colinei și iitîndu-se la priveliște, așa cum se uita Vie la listele de nume.

încetinesc pasul și rămîn puțin în urma celorlalți. Poate chiar asta dorește de la mine. Poate îmi mai dă o șansă. Dar nu face decît să stea acolo, cu sacoșa lîngă el, privind neclintit, ca unul dintre marinarii aceia de piatră.

Soarele dispare din nou după marginea unui nor, dar numai pentru o clipă. Mă uit și eu la priveliște, nu vreau s-o pierd nici eu, dar mă întorc și continui să cobor, în urma celorlalți, și încep să apară copacii, astfel că priveliștea dispare, în umbra lor te ia cu frig.

Ne întoarcem la mașină, dar încă nu putem să urcăm, cheile fiind la Vince. Ne învîrtim deci prin parcare, fără să vorbim, aruncîndu-ne unul altuia cîte-o scurtă privire. Lenny se uită la ceas. Vie are aerul ca e doar vina lui, dar nu poți să-l învinovățești numai fiindcă el hotărîse. Ar fi un fel de afront să-i spui: Nu, dacă asta înseamnă sîcîieli, nu, dacă trebuie să urcăm un deal, haideți să o lăsăm baltă. Și nu e el cel care ne ține acum pe loc.

Așteptăm cam un minut. Apoi îl vedem coborînd pe cărare, cu sacoșa în mînă. Se pare că acum și el e la fel de grăbit ca și noi, pentru că merge repede, alunecînd din cînd în cînd pe noroi. Venind spre noi, are fața încremenită și distantă, ca și cînd ar fi preferat să nu fim acolo.

Am impresia că a bocit și el. Vine pentru fiecare dintre noi un astfel de moment.

Pune cu delicatețe sacoșa cu ce se află în ea pe capotă, apoi deschide ușile și dă ocol mașinii să-și pună bine pardesiul. Ne scoatem cu toții pardesiile, dar în mașină nu urcăm nici unul, ca și cînd ar fi trebuit să așteptăm să ni se spună, închide portbagajul, apoi se întoarce la ușa șoferului, scoțîndu-și haina. Deschide portiera din spate și își pune haina împăturită, pe bancheta din spate, unde mai fusese.

„în ordine”, spune, nerăbdător, „care unde se așază?”

Vie zice, într-o clipită: „Eu o să merg în spate”. Lenny și cu mine ne uităm unul la altul.

„Hai, cine merge în față?”

E ca și cînd el ar fi tați și noi puștii, iar tați ar fi pe punctul să-și iasă din fire.

«Lenny se uită la Vince.

„în ordine, Ray”, zice Vince, „treci în față.”

Nu acolo aş dori să stau, nu acum, dar intru şi marea banchetă mă înghite cu totul.

Lenny intră în spate, alături de Vie.

120

121sVince stă locului pentru un moment lângă uşa şoferului, netezindu-şi părul, strângându-şi cravata, curăţându-şi pantofii de noroi cu un beţigaş pe care l-a cules de pe drum, apoi ia sacoşa de pe capotă. O clipă am senzaţia că o să zică: „Ei, cine vrea...?” dar îmi dă sacoşa direct mie. Impresia este că mi-l dă mie ca să am grijă de el în locul lui, aproape şi la îndemână, de vreme ce eu stau pe bancheta din faţă.

Numai că eu nu ştiu cum s-o iau, nu ştiu cum să-l iau în grija mea

„Na, Raysy, ţine”.

Porneşte motorul înşfăcându-şi ochelarii de soare de pe torpedo, şi pleacă atât de brusc încît roţile alunecă şi scrişnesc. Întoarce şi o ia prin Chatham ca şi cînd totul i-ar sta în cale. O dată ce te-ai -gîndit la morţi, observi cît de tare se grăbesc cei vii. Ieşim din oraş şi o luăm pe M 2, Intersecţia 3, Dover 48, şi atunci Vince apasă pe accelerator pînă la podea. Conduce ca şi cînd ar vrea să recupereze timpul pierdut, ca şi cînd ar fi întîrziat la o întîlnire. Dar noi nu avem ora fixă. Grumazul îi e încordat şi rigid. Mă uit la tabloul de bord şi văd că acul tremură la peste 150 km/oră, într-o maşină mare, ultra-lux, nu-ţi dai seama de viteză, intersecţia 4, intersecţia 5. Nici nu se mai pune problema de condus potrivit prilejului. Iar noi ceilalţi stăm acolo ca şi cînd ar fi ceva de spus, dar nu îndrăznim să deschidem gura şi îl simt pe Vie simţind că-i numai vina lui, dar nu se cuvine să-l învinovăţeşti pe Vie.

Titlu Vie

DAR JACK NU E UN CAZ deosebit, nu e absolut deloc un caz deosebit. Aş vrea să spun asta. vă rog. Aş vrea să vă atrag atenţia asupra acestui lucru, ca profesionist şi ca prieten. Jack nu este acum nici mai mult, nici mai puţin decît unul dintre mulţi, în viaţă există diferenţe, faci distincţii, de acum încolo mie îmi revine locul din spate. Dar morţii sînt morţi, i-am văzut bine, sînt egali. Fie că te gîndeşti la ei toţi, fie că-i uiţi. Nu se cuvine, cînd îţi aminteşti de unul, să nu ţi-i aminteşti pe

122

toţi. Dempsey, Richards. Şi nu se cuvine, cînd ţi-i aminteşti pe ceilalţi, să nu ai un gînd şi pentru cei pe care nu i-ai cunoscut. Asta îi face pe toţi oamenii egali pentru veşnicie. Există o singură mare.

Naratorul FERMA LUI WICK

ÎNCETINEŞTE BRUSC, trecînd pe culoarul interior, şi noi toţi respirăm uşuraţi. Intră pe banda laterală spre ieşirea de pe autostradă, fără să spună un cuvînt. Intersecţia 6, Ashford, Faversham. O ia pe drumul spre Ashford. ca unul care ştie el bine ce face, dar nu este drumul spre Margate şi după cîtiva kilometri renunţă şi se întoarce. Noi toţi ne uităm la el, fără o vorbă. Zice: „Facem un ocol”, cu ochii pe şosea, fără să-şi mişte capul, „ocolim”.

Drumul devine mai îngust şi mai întortocheat, cu arbori boltindu-se deasupra lui, garduri vii, cîmpuri. Mă gîndesc că acum putem spune că sîntem la tară, sîntem departe de Bermondsey. Copacii sînt toţi pătaţi cu verde. Cerul este albastru şi cenuşiu şi alb, soarele se arată în izbucniri scurte. Vince o ia la dreapta şi apoi la stînga, ca şi cînd ar avea o hartă în cap. Mergem de-a lungul unei coaste de deal, de unde ni se deschide, în dreapta, o privelişte largă, imensă, de cîte ori se iveşte o deschizătură în gardul viu. Ai zice că Vince s-a făcut mare amator de peisaje. Apoi drumul urcă puţin, mereu pe creastă şi, în apropiere de vîrfurile urcuşului, Vince încetineşte, uitîndu-se cînd într-o parte cînd în cealaltă, şi trage unde-s o peluză mai mare şi o porţiţă în gardul viu. Nu se vede decît o potecă golaşă ducînd în jos peste un cîmp, o urmă calcaroasă, adîncă, de roţi şi unul dintre indicatoarele alea verzi bătute pe un stîlp şi arătînd spre poartă: „Potecă publică”.

Opreşte motorul. Auzim în depărtare behăit de oi. Se uită la mine şi zice: „Raysy”, întinzîndu-şi mîna, cu palma în sus, cu degetele îndoite şi înţeleg că vrea sacoşa, cutia, pe Jack. Spune asta într-un fel care nu lasă loc de comentarii sau de întrebări,

123saşa că fac ce-mi cere. El scoate cutia din sacoşă şi aruncă sacoşa înapoi în poală la mine, *Alimentara Rochester*. Apoi deschide cutia, scoate urna şi aruncă şi cutia în poala mea Are faţa împietrită. Deschide portiera dinspre partea lui şi iese din maşină ţinînd urna strîns la piept.

Nu se întinde să-şi ia sacoul şi nici nu ocoleşte maşina ca să-şi ia pardesiul din portbagaj. Trînteşte uşa şi o ia spre poartă. Briza îi dă cravata peste umăr şi-i umflă cămaşa de pe el. Poarta este din metal şi zăngăne. Moşmondeşte la un zăvor, dînd la o parte una dintre barele transversale, apoi împinge poarta

exact cât să se poată el strecura înăuntru. Pe înineca albă a cămășii se vede o dungă de rugină. Se uită peste câmp, apoi împinge cu putere poarta, care zăngăne și vibrează în urma lui și o ia pe cărare.

Lenny zice: „Isuse, acum ce mai e?”

Vie nu spune o vorbă, de parcă ar fi numai vina lui, el este cel care i-a dat lui Vince ideea întâi și intri. Ideea de-a urca dealuri.

Eu zic: „întreabă-mă să te-ntreb”.

Lenny iese primul, apoi eu, apoi Vie. Briza ne șfichiuește. Pământul e noroios. Ar trebui să ne luăm pardesiile din portbagaj, dar, între timp, Lenny a ajuns la poartă, lupfîndu-se cu zăvorul, ca și când s-ar fi prins mai rapid decât noi ce anume se petrece,

„Secătura”, zice, „Secătura. Nu are nici un drept de prioritate”.

Vince merge de-a lungul câmpului pînă unde acesta începe să urce abrupt. Cravata îi flutură ca o limbă peste umăr. Nu-i atît un câmp cît o coamă întinsă de deai. Putem vedea, în toată întinderea lui, peisajul, ca și cum am sta pe buza unei căni mari și neregulate. Jos, în vale. Iotul este verde și cafeniu și bălțat, crînguri delimitate net cu margini și cu colturi, garduri vii ca un feston. În mijloc se află o pată de cărămidă roșie din care se înalță o turlă. Pare că-i Anglia întreagă, așa arată.

Cîmpul urcă spre stînga, către o culme, unde se află un pîlc de arbori și, ițindu-se dinspre partea cealaltă, o clădire îndesată, smolită, o moară de vînt fără palete, în fața noastră cîmpul se lasă lin la vale cale de vreo șaptezeci-șaptezeci și

124

cinci de metri, apoi dispare din vedere. Probabil o întreagă întindere de peisaj nu poate fi văzută decât după ce ajungi la marginea pantei.

Lîngă poartă iarba a fost bătătorită de tot și presărată cu căcăreze de oaie. O troacă de apă din metal galvanizat e încastrată în gardul viu. Auzim oi și ne miroase a oaie și le putem vedea, departe, spre stînga, risipite pe colină. Stau cu toatele cu ochii țintă la Vince, care străbate cîmpul, cu excepția micușilor, a mielușilor. Par mai interesați să alerge de ici-colo, sau să se ghemuiască sub mamele lor. Din cînd în cînd, unul dintre ei începe să salte ca un apucat, de parcă l-ar fi curentat ceva.

Lenny se luptă cu zăvorul.

„Nu are drepturi speciale”, zice, „nu-i este rudă lui Jack”. Desface zăvorul. „Și nici nu i-a fost niciodată.”

Împinge poarta și-o deschide și, înainte ca Vie și cu mine să ne fi strecurat după el, o zbughește pe cărare în urma lui Vince. Ai impresia că și-a intrat în formă cu urcușul pînă la Memorial, că a fost ca o încălzire.

Vince se apropie de marginea cîmpului; nu s-a uitat înapoi nici măcar o singură dată. Un umăr îi e mai ridicat, în partea în care ține urna, iar cămașa i se umflă și flutură în vînt. Toate păreau că o luaseră razna, altfel ai fi zis că arăta ca un idiot absolut, cum o apucase prin mijlocul cîmpului, ținînd în brațe un vas de plastic, cu cămașa lui albă și cravata lui țipătoare și o turmă de oi behăind la el.

Lenny înaintează atît de repede încît eu și Vie abia ne putem ține de el. Mai are preț de vreo douăzeci de metri pînă să-l ajungă pe Vince, cînd Vince se oprește pe la marginea cîmpului și rămîne acolo, neclintit, zăbovind, dar cu o hotărîre parcă deja luată. Deocamdată pare un om cocoțat pe buza unei prăpăstii, însă, pe măsură ce ne apropiem, putem vedea coasta colinei pîvîrnindu-se adînc pînă departe și putem vedea partea ascunsă a văii: o pădure, un drum, casa unei ferme. Livezi, uscătorii de hamei. Atunci îl vedem pe Vince începînd să deșurubeze capacul urnei.

Lenny zice: „Secătură”, ca și cînd ar fi știut dinainte ce are de gînd Vince să facă.

125Capacul pare greu de desfăcut, asemenea capacului unui borcan nou de gem. Acum sîntem la numai cîțiva metri de Vince și ne poate vedea venind către el. Pare pregătit pentru asta, pare chiar să dorească să-i fim martori. Dar nu-i pregătit pentru ceea ce face Lenny în clipele următoare.

Lenny îl smucește de braț, brațul care se căznește să deschidă capacul, iar Vince se smulge din strînsoare și ține urna sus, pentru ca Lenny să nu poată ajunge la ea. Capacul e încă la locul lui, dar pare slăbit din înșurubare, ținîndu-se numai într-un filet. Vince se dă într-o parte, dar Lenny se repede din nou la el. De data aceasta îl apucă de cravată și cu cealaltă mină îl prinde bine de pieptul cămășii. Văd o bună bucată din burta lui Vince și un nasture care zboară. Atunci Vince cade brusc, pierzîndu-și echilibrul, dar ținînd un braț ridicat, încearcă să nu lase să-i scape urna, dar, în cădere, îi scapă din mînă și Lenny și cu mine ne uităm la ea cum cade. Ne uităm la ea cum cade, mai atenți decât la căderea lui Vince, pentru că atunci cînd urna se izbește de pămînt se poate întîmpla un lucru din două sau se pot întîmpla amîndouă. Capacul, slăbit din înșurubare, poate să se desprindă și conținutul să se

risipească, sau urna poate face un mare salt și s-o ia la vale ros-togolindu-se pînă în adîncul clinei abrupte a colinei.

Se oprește însă într-o tufă de scaieți, fără să-i sară capacul.

Lenny dă fuga și o ridică de jos, înșurubîndu-l strîns. Atunci Vince se ridică în picioare, clătîndu-se, și se repede la Lenny. Cămașa i-a ieșit din pantaloni. Jos, pe mîneca lui stînga, se vede o dungă verde noroioasă, perechea dungii ruginii de pe mîneca lui dreaptă, încearcă să smulgă urna din mîinile lui Lenny și alunecă din nou și își întinde un braț ca să-și amortizeze căderea, prilej pentru Lenny să țină urna numai pentru el.

Vince se ridică, încins rău de tot acum, gîrbovit și fornăind și pufăind, iar Lenny ține urna în fața lui cu amîndouă mîinile, ațîțindu-l și țopăind parcă pe loc. Nu l-am văzut niciodată pe Lenny atît de bine înfîpt pe picioarele lui. Vince înaintează și Lenny se dă înapoi, ferindu-se, parcă ar vrea să ne arunce urna lui Vie sau mie, în caz de ceva, iar noi eram gata s-o prindem, doar că Lenny face un soi de figură de rugbi cu urna, lăsînd-o

126

iute jos, într-o parte, încît ajunge în iarbă departe de oricare dintre noi, apoi, ocolind, se întoarce, ajungînd între urnă și Vince și își întinde pumnii și începe să se agite, să-și îndoie genunchii, ferindu-și capul.

„Hai, Flăcăule, hai! Vino, farsorule!”

Vince se reține o clipă, gîndindu-se, se vede că nu e chiar atît de pornit încît să-și pună mintea cu un om de anii lui Lenny. Dar vede urna în iarbă în spatele lui Lenny, iar Lenny nu pare să-și fi luat gîndul de la ea; subit, pare un om care are un țel. Pare că pentru el, peste cîteva clipe, totul se va fi terminat, dar că plănuiește ca momentul ăsta să fie al lui. Îl aud lîngă mine pe Vie scoțînd un ușor suspin, un mic scîncet. Fiecare dintre noi doi putem să ne strecurăm și să punem mîna pe urnă, dar n-o facem. Am impresia că Vie n-are de gînd să se amestece să fie arbitru, nu de data asta

Lenny zice: „Nu prea vă dădeați în vînt unul după celălalt. Zi! Este?”

Vince înaintează, fără să-și ridice pumnii, cu umerii înainte, cu palmele întinse înspre el, ca și cînd n-ar face decît să-l provoace pe Lenny, iar Lenny o ia înainte și îi plasează un pumn bine socotit, o izbitură puternică și rapidă spre mijlocul pieptului. Asta îl face pe Vince să se oprească și să se clatine, ca și cînd la treaba asta nu s-ar fi așteptat.

„Asta-i pentru Sally”, zice Lenny gîfîind, și-l mai pocnește o dată.

„Și asta-i pentru Jack.”

De rîndul ăsta Vince nu mai stă să încaseze, își revine, apoi atacă, apucînd mîna cu care conducea Lenny, înainte ca Lenny să-și poată trage răsufarea. Ține strîns încheietura mîinii lui Lenny și îl izbește de două ori sub grumaz cu latul palmei celeilalte niîni, cu aerul că ar putea uza de mai multă forță dacă ar vrea, dar nu este nici prea blînd. Își mută mîna pe fața lui Lenny, îl apucă, înfigîndu-și degetele în obrazul lui și îi smucește capul lui Lenny, o dată, de două ori, pînă ce lui Lenny par să-i iasă ochii din cap printre degetele lui Vince, apoi acesta își retrage mîna pentru ca Lenny să poată respira, iar Lenny zice: „Cu pumnii, banditule!” și îl pocnește pe Vince peste gură. Ai impresia că Lenny e cel pe care îl doare mai rău.

127 Atunci Vince apucă brațul lui Lenny cu amîndouă mîinile și trage de el și îl răsucesc în cerc, mîrîind, astfel că se învîrt ca o pereche de patinatori. Apoi Vince îi dă drumul lui Lenny, iar acesta o ia din loc, ca scăpat din praștie, și se rostogolește. Apoi Vince se duce și stă deasupra lui, dar nu se poate spune dacă are de gînd să-i tragă un picior sau să se convingă că n-a pățit nimic, întinde o mînă și Lenny o ia, ridicîndu-se cu greu în picioare, apoi îl lovește tare pe Vince în coaste, iar Vince îi arde una și îl trîntește la loc.

Eu și cu Vie nu ne mișcăm nici un centimetru.

Lenny e cumva prăbușit, pe jumătate întins, pe jumătate ridicat, sprijinindu-se în mîini, gîfîind și spumegînd. Vince stă aplecat deasupra lui, respirînd greu și el. Nu se aude decît gîfîitul lor și oile, ca niște spectatori, behăind: behehe! behe-he! Vince ar putea pune mîna acum pe urnă, dar pare să nu fie sigur de Lenny. Dă un ocol încet, ajungînd între urnă și Lenny, în timp ce Lenny se proptește în picioare.

Fața lui Lenny arată de parcă ar fi pîrjolită și rage ca un catîr, clătîndu-se pe picioare. Vince se dă înapoi, trăgîndu-și și el suflul și ridică de jos urna. Apoi se duce cu ea spre Lenny, încet, ca și cînd acum el l-ar ațîța pe Lenny. Privirea lui Lenny spune totul, oricît ar încerca el s-o ascundă. Privirea lui spune: „Am încasat-o, gata cu mine. Abia dacă mai pot să respir”, și Lenny e cel care te-ar înduioșa,

cum stă, răsuflînd din greu, numai că și Vince se clatină și se poticnește și își trage din greu răsuflarea și se uită la Lenny nesigur pe el. Și mai e ceva: fața lui Vince e udă, ochii îi sînt uzi. Ține strîns urna, ca un copil care strînge în brațe o jucărie.

Zice: „Nu voiam să deșert urna, nu voiam s-o golesc”. A început s-o deșurubeze din nou.

Lenny se uită la el, mi zice nimic, se clatină, răsuflă căznit.

„Doar puțin”, zice Vince, „doar puțin.”

Lenny se uită la el, apoi vorbește, răgușit, croncănind. „Ce ai de gînd? Să te oprești la fiecare zece minute și să mai arunci cîte puțin. Un pumn aici, un pumn acolo?”

Vince continuă să deșurubeze capacul, își șterge fața E ca o ispită. E ca atunci cînd duci o cutie cu bomboane de ciocolată cuiva care este bolnav, la spital, și te-apuci să-nfuleci

128

din ele tot tu, una cîte una E ca și cînd ai avea grijă de ceva care aparține altcuiva și te apuci să-l iei chiar tu.

Vince zice: „Ce vrea să zică «a împrăștia»?” își trece mîna peste față, ștergînd-o. „Ce înseamnă cuvîntul «a împrăștia»?”

Lenny zice: „Ar trebui să-ți fie rușine, banditul!”

Dar și Lenny arată de parcă s-ar rușina de el însuși, cum stă așa, abia ținîndu-se pe picioare. Are aerul că, se gîndește că a stricat ziua

Vince a deșurubat acum capacul. Se uită repede în urnă. Oile continuă să se uite la noi. îmi închipui că le părem tot atît de nerozi cît de neroade ne apar ele nouă. Și că oricine s-ar uita de jos la noi patru pe culmea dealului ăstuia ar crede că arătăm mult mai ciudat decît oile.

Vince pune capacul în buzunar, apoi strînge urna mai bine în brațe și își vîră mîna rămasă liberă în ea. Are ochii umezi. Se îndepărtează de Lenny, întorcîndu-i spatele. S-ar părea că Lenny nu are inima sau puterea să-l oprească. Nici Vie și nici eu nu facem nimic ca să-l oprim. Merge pînă la marginea pantei, cu fața la priveriște, cu spatele la noi toți. În depărtare se zărește un fel de albie de lumină, o despărțitură în cer, dar, mai aproape de noi, se apropie un nor mare, moale, funinginos. Se înalță briza E frig, dar nu cred că Vince sau Lenny pot să-l simtă. Pămîntul miroase a primăvară, aerul miroase a iarnă. Apoi o scuturare trecătoare de nori.

Vince rămîne așa, cu fața la priveriște, cu spatele drept și picioarele bine înfipite în pămînt. Aș zice că biata lui cămașă e boțită rău, și o să trebuiască să-și curețe bine pantalonii. Mandy o sa aștepte explicații. Vince bolborosește, parcă ar încerca să anunțe ceva, dar nu-i iese pe gură sau nu știe ce vrea să spună. Scurmă în urnă și aruncă repede, bolborosind, o dată, de două ori. Pare un praf alb, semănînd cu piperul, dar vîntul îl risipește în neființă. Apoi înșurubează capacul la loc și se întoarce, venind spre noi.

„Ăsta-i locul”, zice, ștergîndu-și fata „Ăsta-i locul.

Titlu " **RAY**

ZICE: „AȘA CĂ ACUM ȘTIU, Raysy”.

Trecuse deja o zi și jumătate de la operația care nu fusese o operație, prin urmare nu mai era amețit și lent și confuz. Tăios și clar cum îl știam dintotdeauna, șezînd ridicat în halatul acela mic, cu cîteva tuburi în plus vîrîte în el, unele venindu-i pe după spate, acum. Ai fi zis că în fiecare zi îi mai vîră cîte o perfuzie. Dar erau acolo alții, plini de tuburi, numai tuburi și sîrme și sticle și aparate, instalații chimice complete. Așa că trebuia să te apropii ca să vezi dacă mai rămăsese acolo și un pic de viață omenească, dacă mai rămăsese pe undeva pe acolo și vreo componentă umană.

Dar el ședea în capul oaselor drept și ferm. Mi-a trecut prin cap că arată de parcă ar sta să i se facă portretul, ultimul portret, deloc măgulitor, fără nici o înfrumusețare, și că nimeni nu știe cît o să dureze. Două săptămîni, trei. Nu-ți mai rămîne nimic altceva de făcut decît să stai liniștit și să fii cine ești.

Nu știu ce trebuie spus cuiva care spune că știe. Cred că imaginația se află la un milion de mile distanță de fapt. Așa că m-am uitat în jos la așternut și apoi din nou în sus, la el și el continua să se uite la mine, drept în ochii mei, ca și cînd, dacă el ar avea de ce să se agate, atunci ar trebui să am și eu, dat fiind că nu încetase să fie el însuși numai din pricina aia Dimpotrivă.

Zice: „Nu-i nimic de spus, nu-i așa?” Apoi zice: „Ca mielul la tăiere, ce zici, Norocel?”

Titlu **MANDY**

DRUMUL ÎNAINȚA, NEGRU și curb și cu ochi de pisică, și era, drumul, singurul lucru sigur în umezeală și în întuneric și în ceață, singurul lucru sigur în lume. Nu de unde vii sau încotro mergi, ci doar el, drumul.

130

Am zis: „Și ce duci în spate?” Ca să zic și eu ceva. Mi-a zis, privindu-mă: „Hoituri”, și m-am gândit: norocoasă mai sînt. După numai șase ore.

A zis: „Ai mers ceva de cînd ai plecat de acasă, nu?”

Am aprobat din cap, simțindu-mi inima grea, iar gîtul nu-l mai puteam ține drept de atîta oboseală.

A zis: „Și casa asta cam pe unde ar fi?”

S-a aplecat, strîngînd în brațe volanul.

Am zis: „Blackburn”.

Calea Ollerton 27, Blackburn.

A zis: „Da' acum gata cu Blackburn, nu?” și și-a scos un pachet de țigări din buzunarul de la cămașă. „Blackburn rover cum ar veni, hoinar de Blackburn, nu?” hlizindu-se la propria lui glumă. „Londra, hm?”

Am făcut semn că da.

Și-a scuturat pachetul cu țigări, i-a dat uneia un bobîrnac cu degetul mare și-a scos-o cu gura. Mi-a întins pachetul, dar am refuzat

A zis: „Ai plecat pentru o zi sau pentru totdeauna?” pipăin-du-se după o brichetă. Nu i-am răspuns. A aprins bricheta și i-am văzut fața, roșie și îngrămadită și noduroasă, în lumina flăcării. A zis: „Cîți ani ai, iubire?” scoțînd fum pe nări.

N-am zis nimic.

A zis: „Șaptesprezece?” A mai tras o dată din țigară, uitîndu-se la drum ca și cînd ar fi fost drumul lui propriu și personal, ștergătoarele dansau pe parbriz. A îngînat „Doar șaptesprezece, înțelegi ce vreau să spun”, apoi a zis: „Te pot duce la Londra, iubire. Te pot duce și pe tîne unde-mi duc carnea”.

S-a întors spre mine, iar eu m-am uitat drept la el. A zis: „La ce te uiți?”

I-am zis: „Îmi aduci aminte de tata”.

I-o metodă bună, i-o metodă simplă, îi potolește. Am mai folosit-o eu și-altă dată.

Unde mai pui că semăna, așa, un pic. Îmi amintea de el.

131

Și pe el aș da vina, pe taică-meu, pe taică-meu, Bill. El mi-ar servi drept scuză, dacă m-ar pune cineva să dau socoteală vreodată, dacă m-aș trezi că mă-ntorc spășită acasă sau aș ajunge să mă ducă într-o mașină de poliție înapoi, pe Calea Ollerton. Ce, eu am fost aia care a plecat prima? Exemplul mi l-a dat chiar el.

Poate se gîndea la mine tocmai în clipa asta, în Isle of Mân, cu fufa aia a lui, dacă e acolo, dacă o fi așa. Trezindu-se înainte de ziuă, aprinzîndu-și o țigară, în timp ce ploaia bate în fereastră. Oare ce gînduri are Mandy, oare ce-o face fătuca aia în clipa asta. acum?

Îmi tot spunea: „Rea ce ești, Mandy, rea ce ești.” Dar întotdeauna cu un zîmbet în colțul gurii, ori făcîndu-mi cu ochiul, ori pocnind din limbă, indiferent dacă făcusem ceva rău sau nu, ca și cînd de fiecare dată ar fi fost doar zece la sută muștruluiială și nouăzeci la sută acord. „Rea ce ești. nu știu ce-o să se aleagă de tine”, privindu-mă de parcă îl încerca bănuiala că într-o zi va fi silit să vină să mă scoată din cine știe ce necaz. Iar mie îmi plăcea să spun, pentru că era o mică răutate în sine și pentru că era altceva decît ceea ce spuneau celelalte fete despre tații lor: „Tați al meu e marinar”. Marinarul Bill. Bibanul Bill.

E drept că dacă lucreai pe un feribot de mașini nu însemna că ești un marinar adevărat. De la Fleetwood la Douglas, dus-întors. într-o singură zi. Și iarna, de la Heysham la Douglas. o oră mai mult. Dar. cînd îl auzeam plecînd de acasă dis-de-dimineată, încercînd să pună în funcțiune liodoroaga aia de Hillman. mă gîndeam: o să fie curînd pe mare, tătîcul meu Bill, călătorește în largul mării și se întoarce acasă. Doar că într-o bună zi nu s-a mai întors.

N-am spus niciodată „vaporean”, nu suna cum trebuie, deși era și asta o vorbă nelalocul ei, un cuvînt la care se hlizește toată lumea, dacă îl rostești cum nu trebuie. Care-i asemănarea dintre un vapor și-un prezervativ? Se bagă amîndouă, cu încărcătură cu tot, în adîncuri. Și totuși cîndva fusese un marinar adevărat, cel puțin așa spunea el. Văzuse lumea. Shanghai, Yokohama. Dar a întîlnit-o pe mami și s-a sfîrșit cu văzutul lumii, cel puțin așa spunea ea O noapte dezlănțuită în

132

Liverpool. Brațe bronzate, tatuaje și multă sare. *Marinare, nu mai hoinări*. Mie mi-e greu să-mi închipui că toate astea s-au întâmplat cu adevărat, mi-e greu să mi-o închipui pe mama fiind o asemenea femeie, când vezi ce și-a luat ca înlocuitor al tatii, pe schilodul acela de Neville de la Primărie. „Mandy, doresc să-ți fac cunoștință cu domnul Lonsdale.” Neville Lonsdale, urbanist. Și de atunci încolo urma să ducem un alt fel de viață.

Avea nărav să-și proptească mutra gălbejită în fața mea, încrețindu-și-o ca un popă și să zică: „Ia spune-mi, ce vrei tu să te faci, Mandy, ce vrei să faci când o să fii mare?” Ca și când în felul acesta ar fi ciștigat în ochii maniei, în sfârșit cineva care are un pic de grijă, un pic de respect. Diavolul de Neville. Ce voiam să-i spun este că doream să fiu rea, pur și simplu voiam să fiu rea, așa cum, din câte spunea tata, chiar și eram. Voiam să fiu Mandy Black, și voiam să fiu rea.

Și așa și eram. Îmi treceam vremea prin baruri și discoteci, dansam twist și strigam, lăsam mâini să-mi bîjbîie pe sub fustă, sau mai rău. M-am lăsat proptita de ziduri. Le-am făcut, lui mami și lui Neville, o viață de iad, ceea ce mi-au făcut și ei mie. Ba, mai mult decât atât, i-am spus prietenei mele celei mai bune -și parteneră de păcat -, Judy Battersby: „Ce-ai zice s-o ștergem la Londra? Să vedem luminile orașului. De capul nostru”. Dar nu s-a arătat, vaca, a apucat-o frica.

Și cred c-am sperat pînă în ultima clipă că tați o să se întoarcă, cu scuze cît pentru cinci ani. Că o să-și arunce sacul cu boarfe din spate și după aia o să-l zvîrle afară pe Neville pe ușa din față. Și-atunci n-aș mai fi avut de ce fugi de-acasă.

Numai că au găsit rabla aceea de Hillman în Liverpool, nu în Fleetwood. Putea deci să se fi dus oriunde în lume. Nu mai era vorba de-o fufă din Isle of Mân, ci de fufe de oriunde, din Shanghai, din Yokohama. Mi-a dat o fotografie de-a lui, o mai am și acum, i-o fotografie timpită, dar tot o păstrez. Să se vadă, chipurile, că a fost pînă în Mările Sudului. Fuste de iarbă, cocotieri. Încă mai e acolo, în poza aceea, cu treizeci de ani mai tînăr, cu o floare vîrîtă după ureche. Nu Isle of Mân, Insula Bărbatului. Insula Muierii, mai degrabă.

133 Mi-a zis: „Cum te cheamă, iubire?”

Am zis: „Judy”.

A zis: „Mick. Unde vrei în Londra, ori vrei numai așa, la Londra?”

Am zis: „La Londra”.

A zis: „Te duc la Smithfield. Ai auzit de Smithfield? Facem două ore pîn-acolo. Bine, iubire, n-ai de ce să te temi, poți să faci nani”.

Și așa Mandy Black, sau Judy Battersby, numele sub care călătorea, a ajuns la Londra într-un camion de carne și a fost transferată în furgoneta unui măcelar, fără să fi apucat să arunce o privire măcar în Piața Leicester. I-o poveste vestită, a trecut din gură-n gură, poate să fi ajuns chiar pînă în Calea Ollerton. Să ajungi departe - din Blackburn în Bermondsey. Însă acum, când mă gîndesc la asta, acum cînd îi văd îngrămădiți la intrarea prăvăliilor și a gangurilor, acoperiți cu pături rău mirositoare, îmi zic: mare noroc am avut. Și, cînd îmi amintesc de fata aia care mergea pe șoseaua A5 cu rucsacul în spinare, mă gîndesc: Asta a fost aventura mea, aventura vieții mele, care n-a durat nici douăsprezece ore.

Să fugi de acasă și să-ți găsești un alt cămin în mai puțin de-o zi, deși noul cămin nu era un cămin adevărat, nu era cu nimic mai adevărat decît cel pe care îl părăsisem. Cel nou era exact opusul a ceea ce părea: nu era căminul fiului, și totuși era, era căminul fiicei, și totuși nu era pentru că ea trebuia ținută într-un cămin, iar mama și tata nu-mi erau cu adevărat mamă și tată decît mie.

Cum de-arn intrat și eu în asta? Cum de n-am luat-o din loc imediat? Cînd lumea spunea că și-așa toate sînt acum în schimbare, că de toate se alege praful. Nu putea să fie numai din cauza lui, a lui Vince. Pentru că eram, nu știu cum, în fundul sufletului, *frate* și *soră*, ba mai rău, tată și fiică. Abia venit din Orientul Mijlociu, „din afurisita grădină a Adenului, iubito”, cu ranița atîrnată într-un colț al dormitorului în care s-a înapoiat numai ca să plece din nou pentru mine. „V. î. Dodds.” Mirosul lui de atunci, sudoare și ulei de motor și Flota Militară Engleză. Tatuaje pe mînă, pînă sus. „Poți să le lingi cît vrei, că

134

nu se iau.” Era ca și cînd aș fi *comis incest*, ca și cînd m-aș fi predat fără rezerve, ca și cînd ar fi fost ceva periculos tocmai acolo unde trebuie să te simți în cea mai mare siguranță. La adăpost, ca acasă. Unde mai pui că s-a întâmplat și într-un camper, cel al unchiului Ray, ca doi țigani.

De la Blackburn la Bermondsey, ținînd sus de tot. Dar acolo am rămas și asta am ajuns să fiu. Femeia lui Vince, soția lui Vince, sora lui Vince, fiică, mamă, întreaga lui familie. Și fetița, crescută mare, a lui

Jack și a lui Amy. E firesc să nu mai știu prea bine cine era fetișcana aia de pe șoseaua A5. De parcă în alea douăsprezece ore de drum aș fi putut să devin oricine. Ce vrei să fii, Mandy? Noiembrie '67. Anul Sergentului Pepper. Patru mii de găuri în Blackburn, Lancashire. Nu era miercuri dimineața la cinci, era joi seara la opt. Dar nu mă puteam abține să nu cînt la nesfîrșit, în capul meu, ca melodie a clipei: *She's leaving home, bye, bye*.

A zis: „O bombă zburătoare”.

Am zis: „Ce?”

A zis: „O bombă zburătoare. V-l. A făcut casa una cu pămîntul, i-a omorît pe toți în afară de mine. Nu sînt cine crezi tu că sînt, nu sînt Vince Dodds”.

M-am gîndit: trebuia să-mi fi dat seama. Nu după înfățișarea ta, ci după felul în care ții să ai spațiul tău separat, după felul în care n-ai ezitat să te muți și să-ți găsești adăpost în camper. Dar a fost o manevră vicleană, nu Vince, o manevră dibace?

Poate dormi în camera mea. Și tu, Vince? Găsesc eu ceva.

Mi-a dat prin minte să spun: „Nici eu nu sînt cine crezi tu că sînt”. Pentru că nu știu cine-i Mandy Black, nu încă, sînt doar pe cale de a descoperi.

Dar îi spusese deja lui Jack, șezînd în furgoneta de carne în timp ce făceam un fel de tur al Londrei în zori: „Nu sînt cine am spus că sînt, nu mă cheamă Judy. Mă cheamă Mandy,

135Mandy Black, din Blackburn”. El m-a întrebat: „Și atunci Judy cine este?” Iar eu i-am spus: „Nimeni”.

Old Bailey, Catedrala St Paul, Podul Londrei, lumina sporind pe rîul cenușiu.

Vince a zis: „Numele meu adevărat nu este Dodds, ci Pritchett”.

L-am simțit micșorîndu-se în mine, alunecînd. M-am lăsat în jos, mi-am culcat fața pe pieptul lui.

A zis: „Nu-i un secret. Știe toată lumea. Numai el se face că nu-i așa”.

„Cine?”

A zis: „Bătrînul. Adică Jack. Ce crezi că m-a făcut, mai întîi și mai întîi, s-o iau din loc? De ce crezi că m-am înrolat voluntar? Pentru că nu-mi convenea să fiu, pentru nimic în lume, Vince Dodds. Nu-mi convenea să facă din mine băiat de măcelar”.

Am zis: „Da' te-ai întors”.

A zis: „M-am întors ca să-i arăt eu lui”.

Am zis: „E mai ușor pentru bărbați. Pot să plece să se facă militari, pot să fugă pe mare”.

A zis: „Ai stat vreun pic în Aden?”

Am început să-i ling tatuajele. Unul dintre ele era „V.I.P.”, cu un pumn și-un trăsnet. Am zis: „Pe ranița ta scrie «Dodds». Deci ce ai de gînd să faci, Vince? Ce-ai să te faci?” Iar el a zis: „Fac mașini.”

Am zis: „Mașini?”

A zis: „Ai văzut în curte Jaguarul ăla vechi? '59, Model 9. E un început, nu? Nu-i o mașină oarecare, e un Jaguar. O să-l fac ca nou”.

Apoi mi-a vorbit despre mașini, mi-a spus tot ce-i de spus despre mașini.

M-am gîndit: niciodată nu-i așa cum îți închipui, niciodată. Eu și Judy Battersby fîțîindu-ne prin West End, cînd, deodată, ne agață doi țipi dintr-o trupă de rock.

O furgonetă de măcelar, un fost soldat cu ulei de mașină pe sub unghii. Să dai peste un bărbat care repară mașini.

Mi-a spus că într-o bună zi Jack o să vină la el în patru labe, o să văd eu.

136

I-am lins părul de pe piept

Am zis: „De unde știi că nu-s și eu altcineva decît crezi tu că sînt? De unde poți tu să știi că pe mine chiar mă cheamă Mandy Black? Cine știe cine sînt, nu?”

Am pus mîna pe cocoșelul lui lipicios.

A zis: „Nu vreau nici să te zăpăcesc, nici să te păcălesc, îți spun ce-ți spun ca să știi ce și cum. Îți spun ce-ți spun ca să știi cum stă treaba. Corect, nu?”

Am zis: „Da”.

„Așa-i cîstit, nu?”

Am zis: „Da, Vince”.

A zis: „Aveam doar trei luni, habar n-aveam de nimic pe lume”.

Am simțit că, în mîna mea, i se întărește cocoșelul.

„Îți spun ca să fii pregătită.”

„Pregătită?”

„Jack o să încerce să facă același lucru cu tine. Jack și Amy or să încerce să facă același lucru cu tine.”

Am întrebat: „Ce?”

„Pun pariu că le și convine că tu și cu mine facem ce facem.”

„Ce vrei să spui?”

„Ca să nu vreau s-o iau din loc iar, și nici tu. O să trebuiască să le-arătăm ce putem împreună. O să trebuiască să și rămânem ferm pe poziție și să ne și ușchim, în același timp.”

Am zis: „Cum vine asta?”

A zis: „Cu mașinile.”

Te simțai în siguranță în mașina de camping, ca într-o ascunzătoare.

Am zis: „Ce vrei să spui?”

M-a răsturnat și a pătruns în mine și eu mi-am ridicat genunchii și l-am strâns cu putere.

A zis: „Nu ți-au spus, este? Păi, sigur că nu ți-au spus. Nu știi încă nici jumătate, poți să fii sigură”.

Niciodată nu-i așa cum îți închipui. Doamna Vincent Dodds, doamna *Dodds Motors*. Un bărbat care vinde mașini la mîna a doua, o fată la strîmtoare.

137Luminile strălucitoare ale Londrei. Și chiar că erau strălucitoare luminile Londrei. Erau șirurile alea de clădiri lungi și înalte, fiecare luminată ca un cîmp de bilci, fiecare dintre ele plină de carne și de bărbați și de zarvă, ca și cînd bărbații ar fi strigat la carne și carnea ar fi strigat la ei. Iar afară era încă întuneric, foarte întuneric din cauza strălucirii dinăuntru, aerul plin de beznă umedă. Erau camioane care huriau și mergeau în marșarier, cu stropii de burniță ca niște scînteii în lumina farurilor, și uși care se deschideau și băltoace cu reflexe roșii sau albe, și iarăși carne, în roabe, pe umeri, cărată în spinare la lumină, dusă înăuntru de oameni vîrstați și mînjiți cu sînge, cu fețele roșii și lucioase ca poverile pe care le duceau. Mi-am zis: Isuse Cristoase, Mandy Black, unde ai nimerit? Și zgomotul, ca un fel de limbă nebună, ca și cînd ar fi putut fi a cărnii, încă zbierînd și împotrivindu-se, încă zbatîndu-se, numai că, scăpînd de închipuirea asta, mi-am dat seama că auzisem glasul ăsta, sunînd ireal pentru că înainte îl auzisem la televizor, la radio, ca un glas pe care nu-l folosea nimeni în realitate, dar aici toți îl foloseau, natural, așa cum respirau, ca și cînd aici era chiar locul unde se născuse, chiar locul nașterii sale. Dialectul londonez. Cockney. Londonezii. Coccoșii. Cu cocoșe-lul. Ce-au bărbații din Londra cu cocoșelul?

Mi-a zis: „Piața Smithfield, iubire. Aici îs numai carne și guri, durere și fripturi. Acuma am treabă, dar uite-acolo”, și mi-a arătat, aplecîndu-se de-a lungul cabinei, sprijinindu-se de mine, punîndu-mi un braț pe spate, „bufetul lui Kenny. O ceașcă de cafea bună, un sandviș bun cu șuncă. Rămii prin zonă. Ne vedem acolo”, și mi-a făcut cu ochiul.

Zgomotul s-a schimbat de cum m-am dat jos. S-a retras o clipă, apoi m-a cuprins toată ca valurile mării. Pleosc, zdrang, bang, ia uite în ce m-a băgat Mick. Era ca și cum ai trece prin apă la Morecambe încercînd să-ți ții fundul uscat pînă în ultimul moment M-am îndreptat spre bufet, tăindu-mi calea printre cîrnuri și bărbați și zgomote și, dacă e să fiu cinstită, la ce mă gîndeam atunci, în mijlocul marii mele aventuri, era: O să-l aștept pe el, pe șoferul meu, Mick. O să-l înduplec să-mi dea o gustare, o să mă pretez la orice fel de ghionturi, semne și dragosteli are el chef. Apoi o să-i spun încetișor, clipind o dată

138

sau de două ori din gene: „Mă iei și pe mine cu tine în nord, indiferent unde?”

Nu mi-a trecut o secundă prin cap că, peste o oră, voi fi luată și dusă către viitorul meu, către restul vieții mele, în furgoneta unui măcelar. De către un bărbat trupeș, cu brațe rotunde, cu forme rotunde, cu glasul răsunător, ca un fel de unchi pe care nu știam că-l am, cineva care se afla la fața locului ca să mă aștepte pe mine, numai pe mine, să apar. „Ai sosit unde trebuie, draguță, în inima Londrei, în Smithfield, viață și moarte. Smithfield. Vezi acolo? E Curtea Centrală de Justiție. O să te duc pe unde-s mai multe de văzut dacă zici că încă n-ai văzut nimic din toate astea Hopa sus.”

Catedrala *St Paul*, Podul Londrei, Turnul îmi apăreau ca niște lucruri care n-au fost niciodată adevărate. Lumina cenușie și umedă părea făcută dinadins pentru ce se vedea. Cînd a trecut Podul, a încetinit. A zis: „Trăiești între toate astea viața întreagă, pînă cînd, într-o zi, le observi”. Apoi a zis:

„Vrei o slujbă într-o măcelărie? O liră pe zi, masă și casă”.

I-am spus: „Numele meu nu este Judy”.

S-a uitat la mine îndelung și dur. „Și nici al meu nu e soarbe-zeamă tîrît în noroi.”

Și-așa insul cu care trebuia să iau micul dejun nu s-a mai arătat, sau, dacă s-a arătat, nu l-am văzut, n-a făcut nimic ca să se bage între Jack Dodds și mine.

Mirosul, asta te făcea să pici în cursă, mirosul de slănină prăjită. Abur și fum și flecăreală și hohote de ris. Capete care se întorc, zîmbete ironic îngăduitoare. Totul numai fripturi și vorbe, vorbe. M-am gândit: e mai rău decît afară Toți privin-du-te în felul acela ca și cînd le-ai obloji ochii, dar în același timp le-ai fi invadat teritoriul lor prețios.

Hăpăind cu toții, îndopîndu-se, zdraveni și mînjiți cu sînge și puși pe măcelăreală. Mai puțin unul. Mai puțin insul ăsta ciudat într-o haină de ploaie cenușie, sub care se vedeau un guler și o cravată, care părea, ca și mine, că nu se simte la locul lui și care își amesteca la nesfîrșit ceaiul și se uita iscoditor la mine, ca și cînd gîndurile lui ar fi undeva foarte departe, dar eu puteam foarte bine să prind contur din ele. M-am gândit: Oferă-mi un mic dejun, omulețule, oferă-nii un mic

139S/., - 'W^f-'?-'

dejun. Pari docil. Pari trist și destul de inofensiv ca să-mi oferi un mic dejun, de parcă tu însuși nu te-ai hrăni.

Așa că m-am așezat pe scaunul din fața lui, la masa pe care părea s-o rezerve pentru altcineva, și era gata să vorbească, învîrtindu-și întruna lingurița în ceai, parcă de teamă că altfel s-ar solidifica, cînd au intrat ceilalți trei pe care părea să-i aștepte. Iar unul dintre ei era mai mare decît ceilalți, chiar mult mai mare, și mergea în frunte, ca un sergent, și m-am gândit, nu știu de ce, dar sînt lucruri de care îți dai seama cînd le vezi, că omul ăsta m-ar putea lua sub aripa lui ocrotitoare. S-a uitat la mine, apoi la omuleț, apoi din nou la mine, cu privirea aceea pe care îmi amintesc că o aveau cîndva, dar acum n-o mai au, dragă Mandy Dodds, bărbații de-o anumită vîrstă: se uită ca și cînd ar vrea să fie cu zece ani mai tînăr, dar își dă seama că-i destul de bătrîn ca să-ți fie tată. Apoi s-a uitat din nou, zîmbind șmecherește, la omuleț, care a zis, dregîndu-și glasul, încurcat: „Ea e”. Așa c-am zis: „Sînt Judy. Din Blackburn”.

Am văzut mica pauză de pe fața celui mare. Apoi a vorbit, cu glasul acela prea puternic, prea îndrăzneț, glasul despre care n-a știut, despre care n-a aflat și n-ar fi vrut și nu i-ar fi păsat să afle că era prea puternic și prea îndrăzneț, indiferent cine ar fi fost să-l audă. „Dînsul e Ted. Dînsul e Joe. Eu sînt Jack Dodds. Pe Ray îl știi. Ești în siguranță lîngă Ray. Ray lucrează la asigurări. Ray e norocos, micuț, dar norocos. Ce-i trebuie lui e ceva hrană solidă și ce mai merge cu ea.”

Titlu VINCE

^{vv}
ÎL FAC PRAF PE HUSSEIN, la fel ca pe Lenny dacă nu-și vine în fire. O să-l strîng de boabele lui tuciurii. Unu pentru Merțan, doi pentru că s-a răcit de Kath.

Prețul mașinii și o mie de lire pe deasupra, și sîntem în bună pace cu toții.

Trebuie să plătesc costumul ăsta, costumul ăsta nenorocit

140

Altfel o ia peste bot, sper că înțelege treaba asta. Și n-o să fiu blînd și îngăduitor cu el, nu mai am de gînd să mă fac că dau, cum am făcut cu bătrînul Lenny - croșeu de stînga, bătrînul Țațe cu fața lui de terci. N-o să mai fie vorba de fructe și legume.

Nici măcar nu trebuie s-o fac eu însumi. Se găsește cine.

Și, oricum, cred că știe că urăsc și mațele din el. Ba chiar asta e pentru el jumătate din plăcere. Nu e vorba aici nurnai de mașini și de pisicuțe, Știe că, vreau, nu vreau, trebuie să-i zîmbesc și să-i ung din gros felia și să mă port ca și cînd aș fi umilul său slujitor în timp ce eu gîndesc: băi, secătură ce ești, tu, ăla cu capul în prosop, pe cei de teapa ta îi împușcam pe cînd eram în Aden. Iar cei de teapa ta tăiau capul băieților din detașamentele noastre.

Sergentul zicea: „Noi facem motoare, nu caroserii”.

Știe că m-a înghesuit acolo unde i-a plăcut. Știe asta numai uitîndu-se la mine - pentru că nu i-am spus niciodată, dar mă gîndesc că i-o fi spus Kath, mă gîndesc că nu s-a ținut și i-a spus - că am fost acolo cîndva, fluturînd drapelul, curățînd piesele de ulei în gaura aia fierbinte, puturoasă și ticsită de muște unde el era la el acasă. Și acum iacătă-l aici, la capătul unde se înfundă strada Bermondsey, rulînd lîn pînă aici din casa lui de sticlă din City, punîndu-mă să-i găsesc mașini după cum i se năzare, silindu-mă să-i spun: „Aveți dreptate, domnule Hussein, da domnule, da domnule Hussein”, de îndată ce-mi flutură portofelul pe la nas.

Îl perii și-ți unge osia, așa-i zic eu trebii ăsteia, îți unge fir-ar ea să fie de osie. Țasta-i felul lui de-a se distra, n-ai ce-i face.

Ia uite-l pe Vince Dodds, ăla care și-a vîndut fata unui arăboi.

Întîia oară intră, cu haina pe umeri și cu ochelarii de soare vîrîți în buzunarul de sus și se vede cît de colo că nu trage mîța de coadă, în City începe să se resimtă recesiunea, prin urmare, pe piață, eu o iau în sus, iar ei o jau în jos. Dar nu de asta se vîntură șmecherul ăsta pe-aici. Țasta n-are nevoie să

141

trateze cu *Dodds Motors*, poate cumpăra lejer mașini în Piața Berkeley. Numai că suferă de meteahna de care suferă toți cei ca el. Așa cred eu. Febra tocmelii, chemarea vechiului bazar.

Singurul lucru care putea să-l intereseze din ce-aveam să-i ofer era un Granada Scorpio din '85 și el îi dă tîrcoale o vreme, mai mult decît ar fi fost nevoie dacă n-avea de gînd să facă tîrgul, dar îl vād că se uită la Kath, îl vād c-o măsoară pe Kath tot atît de mult cît măsoară mașina Kath stă în birou, în spatele despărțiturii, cu ușa larg deschisă, și nu e vina mea dacă poartă o fustă cît o banderolă și un tricou strîns mulat pe corp, iar de unde vine el femeile-s îmbrăcate ca niște călugărițe. Nu e vina mea că a crescut, că nu mai este micuța mea Kath, că are optsprezece ani, cu școala terminată, și nu-și poate găsi un serviciu. I-am zis: „Poți lucra în salonul de prezentare dacă ai chef și dacă asta o să te facă să-ți scoli fundul de pe canapea”.

Așa că l-am lăsat să se mai codească încă treizeci de secunde; pot să spun ce îi pune în funcțiune, bine și corect, mașinăria: femeile, automobilele și tîrguiala Foarte bine, hobbyurile astea sînt perfecte. După aia mă duc la el, încet, fără să-l zoresc și zic: „Vă pot ajuta cu ceva, domnule?” Omul se uită la mine și un ochi al lui spune că nu vrea să aibă de-a face cu țipi de felul meu, că nu-l interesează un Ford vechi de trei ani, iar celălalt ochi încearcă să se îtească dincolo de umărul meu, la Kath.

Zice: „Mă uitam la Granada”.

Eu zic: „O bomboană de mașină, o bomboană de motor, totul reglat și pus la punct Nu găsiți ceva mai bun. Doriți să dați un tur în jurul blocului?”

Vād bine că dă înapoi, așa că îi zic, uitîndu-mă în ochii lui: „Cheile sînt în birou. Să le aduc?” Apoi zic, uitîndu-mă la ceas: „Aș fi venit eu cu dumneavoastră, dar trebuie să sosească un alt client, îl aștept la ora trei. Dar o să vād dacă nu cumva Kath poate face onorurile. Sînteți foarte grăbit?”

Zice, uitîndu-se la ceas, o comoară de Rolex: „Nu tocmai”.

Prin urmare îmi vîr capul pe ușa biroului și zic: „Kath, vrei să-i ții companie acestui distins domn cît face o scurtă plimbare cu Granada? Eu sînt ocupat Domnul...” Mă întorc

142

și este chiar lîngă umărul meu. Zice: „Domnul Hussein”. Zic: „Domnul Hussein”. Și iau cheile de pe raft și i le arunc direct în poală.

Pînă acum n-o rugasem să facă așa ceva și se uită la mine descumpănită. Dar despre Kath poți să spui orice, numai că nu s-ar pricepe la mașini. Am învățat-o pe fata asta cum să umble c-o mașină imediat ce a avut vîrsta să-și ia permis. A prins din prima, firesc, ce mai, fata lu' tat-su.

Așa că bagă mașina în marșarier, s-o vadă omu' cum merge, ușor și elegant.

Nu-i vina mea că-i făcută cum este, nu-i vina mea că-i fata maică-sii.

Am zis: „V-o prezint pe Kath, fiica mea Kath. Sînteți pe mîini bune cu Kath”.

Cît despre venirea unui alt client, baliverne.

Cînd se întorc, zic: „Ei? Merge de minune, nu-i așa? Vhjee Dodds nu face afaceri cu marfă proastă”.

Iar el se uită la mine ca și cînd mi-ar spune: pune pe deasupra și fata și-o să cumpăr, iar eu mă uit la el, ca și cînd i-aș spune: mai pune pe deasupra cinci sute de lire și-i a ta, cu fată cu tot Zice: „E în ordine”. Apoi zice, devenind foarte prietenos: „Am și eu b mică slăbiciune, domnule Dodds, îmi mai fac și eu cheful. Cumpăr o mașină, apoi mă plictisesc de ea, îmi cumpăr alta, ca pe jucării”. Haina o are din păr de cămilă. „Ar trebui să-mi semnaleză orice crezi că mi-ar plăcea. O să vezi că n-o să-ți pierzi vremea degeaba”.

Și mi-am dat seama că nici nu i-a trecut prin cap să cumpere Granada. Mi-am dat seama că se va întoarce curînd să cumpere altă mașină și că va fi un tîrg bun la simpla mea aluzie că aveam nevoie de Kath la magazin, că se cuvine ca o fată de vîrsta ei să-și cîștige un trai decent.

Iată-l pe Vince Dodds, codoșul propriei lui fiice.

Doar că fiica nu-i dintre cele care nu știu ce fac, se pricepe foarte bine să aibă grijă de ea Fiica maică-sii. Și nu-i într-o continuă căutare de bărbați. Nu-i ca Sally.

Acuma însă, dacă Hussein vrea să o lase baltă, dacă își închipuie că o poate arunca în stradă, ca pe-o mașină care nu-i

143smai convine, înseamnă că nu știe ce-l așteaptă. O să se trezească o dată cu mine dînd năvală pe ușa în birlogul ăla aurit al lui și crăpîndu-i, după aia, capul. Și n-are importanță, puțin înni pasă, dacă nu ia Merțanul și dacă nu mai iese la interval cu încă o mie de lire. Pentru că, poate, la urma urmelor, o mie de lire nu înseamnă nimic, absolut nimic, uite, nici Jack nu mai e nimic. Dar Kath e propria mea fiică, să fie clar. E o Dodds. Și apare la ceremonia funerară a lui Jack purtînd cel mai frumos costumăș negru din lume, care trebuie să fi costat pe puțin, juma' de miar, juma' de miar, ca nimica. Și poate nu m-am purtat cum trebuie cu ea, poate-am greșit.

Titlu RAY

sE DUCEA S-O VADĂ pe June de două ori pe săptămînă. Lunea și joia, cu o regularitate de ceasornic, cum face și-acum. Iar asta s-a întîmplat cînd am aranjat să lucrez numai trei zile pe săptămînă la birou, de luni pînă miercuri, cu două zile mai puțin și cu numai un sfert din salariu în minus, punînd la socoteală și sporul meu. Hennessy a zis: „Ești propus pentru avansare, află de la mine”, punîndu-și un deget pe buze. „Tot ce ai de făcut este să fii băiat bun pînă la caracterizarea anuală.” Îi era milă de mine, mă gîndesc, din cauza lui Carol și pusese o vorbă bună, le reamintise că lucrez în continuare acolo. A zis: „Era și vremea, Ray, ascultă-mă pe mine. Cîți ani ai tu acum?” Am zis: „Patruzeci și cinci”. Dar pe mine nu mă interesa avansarea, nu mă interesa să fiu promovat în asigurări. Mă interesa contrariul. Am zis: „Ar putea să facă mult mai mult pentru mine. Bani mai puțini pentru muncă mai puțină, asta mă interesează, nu-mi trebuie să fiu avansat”.

Ce voiam eu era rezonabil: nu m-aveam decît pe mine. Și un camper.

Pe deasupra, deveneam norocos, deveneam abil, începeam să fiu la înălțimea renumelui meu. În lipsa altora, mă favorizau drăguții de cai.

Și de ce un om care nu-și are decît grija lui, care n-are pe nimeni altcineva de întreținut, nu și-ar aranja viața după pofta inimii? De luni pînă miercuri la serviciu, de joi pînă duminică la cursele de cai sau liber, pe drumuri.

Este țiganul din mine...

Și deficitul de la salariu era compensat de cai. mai mult sau mai puțin, uneori cu prisosință. La urma urmelor, drăguții de cai tot de hazard țin, afacerea e tot aia. Și asigurările, și jocurile de noroc.

Hennessy a zis: „Și, fiindcă veni vorba, care crezi că iese la Goodwood?”

Așa că joia Amy se ducea s-o vadă pe June, iar eu goneam de-a lungul și de-a latul țării după drăguții de cai și m-am gîndit la asta multă, multă vreme înainte s-o spun, am rumegat îndelung gîndul ăsta, pînă într-o zi, cînd mi-am luat inima-n dinți și i l-am spus. Am zis: „Amy, în joia asta nu mă duc nicăieri. Mă gîndesc că pot caii să alerge și fără mine. Iar tu ai de făcut un drum lung cu autobuzul. Lasă-mă să te duc eu cu mașina s-o vezi pe June. Lasă-mă să te duc eu în camper”. Iar ea a zis: „Bine, Ray”, și am luat-o cu mine.

Și era a doua sau a treia oară cînd o luam, a doua sau a treia zi de joi, cînd i-am spus: „Te știu de cînd l-am cunoscut pe Jack, știai asta?” S-a uitat la mine, încurcată, și a întrebat: „Cum, în deșert?” Am zis: „Da, în deșert, în Egipt”. S-a încruntat la mine și în același timp a rîs. Așa că i-am spus: „Ti-am văzut fotografia”, și cînd am spus asta, vocea mea nu era așa cum aș fi vrut să fie, ca și cînd aș fi jucat un joc sau aș fi răspuns la o ghicitoare, glasul meu a ieșit altfel, a ieșit cam ca atunci cînd mărturisești adevărul. N-am știut niciodată să fiu frivol cu femeile.

S-a uitat la mine, lung și pătrunzător, blînd și tăios totodată, și acesta a fost momentul în care mi-am dat seama că știe, sau că s-a întrebat tot timpul dac-o fi așa. Că am simțit întotdeauna ceva pentru ea. În ciuda lui Carol, în ciuda lui Sue, în ciuda faptului că oricum era a lui Jack, în ciuda faptului că acunn nu mai arăta ca altădată. Dar chiar în acest lucru se află

144

145so frumusețe, cred eu, frumusețea care se pierde este un lucru vrednic de iubire, depinde cum o iei. Și nici măcar nu i se irosise toată frumusețea de odinioară, în pofida faptului că ea și Jack își închiseseră unul altuia drumurile ca și cînd ar fi fost la un moment dat puși în cîte-o matriță și ar fi fost scoși de acolo transformați în două blocuri solide. Dar bănuiesc că toți facem asta. Toți avem nevoie de ceva care să ne dezmeticească.

Am simțit întotdeauna ceva pentru ea.

Și așa zice că a fost în favoarea mea faptul că Sue și apoi Carol și-au luat zborul, una după alta, pentru că bănuiesc că i s-a făcut milă de mine. Nu genul de milă al lui Hennessy. Poate i-a fost totdeauna milă de mine și, dacă tot ce a simțit a fost milă, nu cred că ani de ce să mă plîng.

Era drum lung pînă acolo. Lua un 188 pînă la Elefantul, apoi un 44 și se vedea silită uneori să schimbe iar la Tooting. Nu era prea departe de Epsom. Așa că și pe drumul pe care o luam eu, drum pe care îl știam deja, aveam timp berechet să stăm de vorbă. Dar și-așa nu ne grăbeam acasă după aceea, fie că rămîneam fără nici o treabă în camper, fie pe o bancă în parc, cînd era vreme bună. Spunea că Jack n-o văzuse niciodată pe June, sau, mă rog, numai atunci, prima oară. Nu se dusesse niciodată la Cămin s-o vadă. Nu eram sigur de asta, cu toate că se poate zice c-aveam unele bănuieli. Mă gîndeam c-o fi fost măcar o dată ori că avea chiar un program al lui, programul lui propriu de vizite de care nu-i făcea plăcere să le vorbească altora. Dar el nu se dusesse niciodată. Asta a fost, clar, greșeala lui Jack, spunea ea, că n-a vrut să știe de propria lui fiică. Și greșeala ei, își dădea seama de asta, de ce nu mi-ar spune-o?, era că făcuse pe dos, se încăpățînase să vină de două ori pe săptămînă atîția ani la rînd, cu toate că asta nu schimba cu nimic lucrurile, dar nu se mai putea opri acum, mama tot mamă. Și măcar de-ar fi venit și el, cînd și cînd, o dată la nu știu cît timp, asta ar mai fi echilibrat lucrurile, poate că ea ar mai fi renunțat la niște vizite și l-ar fi lăsat pe el să se ducă în locul ei și-atunci n-ar mai fi devenit ceea ce sînt: doi oameni care trag în două direcții diferite. Dar era deja prea tîrziu.

Spunea că a ales între el și ea Asta era. N-a putut altfel. Ea o știa și el o știa

146

I-am spus că trebuie să-i fi fost greu să aleagă, ori asta am încercat să-i spun, pentru că nici mie nu-mi venea ușor să-mi aleg cuvintele: s-o aleagă pe aceea care nu știa cine este și poate că n-are s-o știe niciodată și **nu** pe acela care era teafăr și întreg la minte și cu care era totuși măritată de aproape treizeci de ani. Și ea m-a privit atent și fără grabă ca și cînd m-aș fi trezit vorbind și mi-am zis c-am încurcat-o.

A zis: „Tu crezi că Jack știe cine este?”

La care, eu: „N-am văzut în viața mea om mai sigur de asta”.

Ea a zîmbit atunci, a zis, rîzînd pe sub mustață: „Nu-i chiar atît de mare, știi, la o adică, în anumite privințe nu se poate zice că-i ditamai bărbatul”.

Am zis: „Pe mine el m-a scos la liman, în deșert”. Dar n-am zis, ceea ce voiam, într-un fel, să zic, ceea ce era cît pe ce să zic: „Ca și tine, de altfel”

Cînd intra s-o viziteze, eu rămîneam s-aștept în parcare ori mă învîrteam prin parc. Peluza era tăiată de alei pe care niște bolnavi își țirau picioarele. Nu se deosebeau prea tare unul de altul. La o adică i-ai fi putut confunda cu ușurință.

Cînd o vedeam cum traversează parcare și intră pe poarta Căminului, mă gîndeam întotdeauna: Arată cam tot atît de singură ca mine și asta mă durea. Dar nu mi-a dat prin cap, nu de la început, că, dacă intram și eu s-o văd pe June, dacă făceam eu ceea ce Jack n-a făcut niciodată, atunci s-ar lega lucrurile. Și poate că asta își dorise și ea chiar de la bun început, îmi închipuiam că mă țin deoparte pentru că așa era drept, pentru că se cuvenea să stau la locul meu, mă aflam aici pe post de șofer. Ori din contră, eram speriat și gata. Dar într-a treia ori a patra joi i-am zis: „Pot să vin și eu?” Și ea a zis: „Cum să nu, Ray.”

Nu știu ce se poate zice despre unele lucruri, despre unele arătări. Nu știu ce se poate zice despre o femeie de peste douăzeci de ani, cu un trup ca al oricărei alte femei, îmbietor, cu forme, și dacă ar fi fost mai elegant îmbrăcată și-ai fi putut trece peste restul, ai fi putut chiar zice că-i frumos dar cu un cap umflat și plin de bale pe care numai o mamă, mama ei

147proprie l-ar putea iubi. Nu știu *ce* se poate zice despre o femeie de douăzeci și șapte de ani pe care-o cheamă June, dar ea nu știe asta pentru că n-are creier în cap nici cît un copil de doi ani. Cred ca s-ar cuveni să-ți spui că oricît de nedreaptă s-a dovedit a fi viața cu tine se găsește întotdeauna altul și mai nedreptățit de soartă decît tine și că oricît de strivit de împrejurări te-ai simți, există întotdeauna cineva mai strivit decît tine, de la început pînă la sfîrșit.

Dar de-un lucru mi-am dat seama, cum ședeam acolo, în dupa-ainiaza aceea de joi, fără un cuvînt, ședeam pur și simplu și mă uitam, exact ca June, în timp ce sora aia ne măsura din cap pînă în picioare, întrebîndu-se de unde oi mai fi răsărit și eu, că Amy nu venise aici, de două ori pe săptămînă timp de douăzeci și doi de ani pentru că s-ar fi simțit obligată la asta, ori pentru că își făcuse un obicei, cum zicea ea. Nu. Se încăpățînase să vină pentru că nu încetase să spere că June ar putea s-o recunoască într-o bună zi, că June ar putea să se apuce să vorbească. Se vedea asta cît de colo, n-aveai

decît să te uiți la Amy ca s-o vezi. Și n-aveai decît să te uiți la June ca să-ți dai seama că lucrul acesta n-avea să se întîmple niciodată, că era totul o greșeală. Era rău că Amy se încăpățînase să vină aici atîta amar de vreme, și tot atît de rău era că June s-a născut cum s-a născut, de la bun început; și tot rău era ca, la patruzeci și șase de ani, o mamă să păstreze încă urmele frumuseții ei trecute, cînd fiică-sa arăta cum arăta Dar n-ai să dregi un rău cu alt rău.

Așa că, mi-am zis. am făcut prima mișcare, am de făcut următoarea mișcare acum.

Ședeam pe bancă uitîndu-ne la porumbei. N-aveam de ce să ne întoarcem imediat acasă. Cu mașina mea îi lua jumătate din timpul pe care îl făcea cu autobuzul. Nu știam ce să zic despre June, nu știam ce se poate zice, dar îmi venea să zic tot felul de aiureli care n-aveau nici o legătură cu June. Mi se pare că Amy era, nu știu cum, teribil de vulnerabilă din pricină că o vizita prima oară pe June cu un străin. Un prieten. Presupun că, într-un fel sau altul, avea nevoie să fie mîngîiată. O simțeam sprijinindu-se pe feliuța de aer pe care o lăsasem între noi, ea și cînd s-ar fi sprijinit direct pe mine și-am simțit că-ncep să

148

am o erecție cum cred că n-am mai avut de la plecarea lui Carol. Mă-ntreb dacă femeile își dau seama. Dar de zis i-am zis: „Ce mai știi de Vincey? Aud că îi expediază pe toți acasă”.

Dar data următoare cînd m-am dus s-o iau aveam cuvintele gata pregătite și șansa-mi surîdea. Era o zi luminoasă de aprilie cu o adiere de vînt. Era o zi ca asta, cu cenușa lui Jack. Simțeam că ți se poate schimba viața, se poate, chiar în clipa în care ai încetat să mai sperî. Cu toate astea, n-am fost în stare să-i spun decît cînd am ajuns la Clapham. Soarele se strecura printre frunzele copacilor de pe pajiștea din Clapham. Am zis: „Nu mai mergem la Cămin, astăzi, Amy, nu mai mergem s-o vedem pe June”. Știam, într-un fel, că n-o să zică nu. Am zis: „Am pregătit de toate pentru picnic. Le-am pus în spate -sandvișuri, un termos”. Era reuniunea de primăvară la Epsom. Am zis: „Ți-ar plăcea să-ți petreci ziua la curse?”

Dar n-am prea stat la curse. Trebuie să fi fost pentru prima oară că mă duceam la curse fără să fi pus și eu un pariu ca lumea. Am parcat la Downs și ne-am dus pe jos pînă la hipodrom unde-am ajuns exact cînd începea cursa de la ora două. Am pariat unul cu celălalt, ca doi amatori. Calul ei contra calului meu, pe un bănuț, și am avut grijă să cîștige ea. Conquistador, șapte la doi. Puteam să pun cincizeci de lire pe el și mă întorceam acasă cu portofelul doldora, începuse însă să se schimbe vremea și pînă să înceapă următoarea cursă a început să plouă, la tanc, s-ar putea spune. Uneori te copleșește norocul. Așa că am zis: „Hai la picnic!” și ne-am grăbit să ne întoarcem la camper. Presupun că un bărbat și o femeie știu cînd e să se întîmple ceva între ei, chiar și-atunci cînd nu sînt prea siguri că e cazul și nici nu știu cum or s-aducă vorba și, pe cît își doresc de mult, pe atît sînt de speriați. Dar știu că acum ori niciodată. Camperul ăla avea niște perdele în carouri bleu cu alb pe care le trăgeai peste geamuri, așa ca nimeni să nu știe. Numai după cum se leagănă suspensiile. Dar nu cred că s-au legănat prea tare. Am tras perdelele zicînd: „E ca acasă, nu? E ca în propriu-ți cămin”. Ploaia răpăia pe capotă. Mi-am zis: Nu se mai poate, chiar dacă nu-i cîștit. Mi-am zis: Amy a ales-o pe June, nu pe Jack, acum. o aleg eu

149pe Amy. Nu erau chiar trecuți. Cînd s-a oprit ploaia, am auzit vacarmul mulțimii de la începutul marii curse, cea de trei și zece, freamătul ciudat al oamenilor care se înflăcărează cînd văd cîtiva cai acolo. Și după aceea, ăla a devenit locul nostru obișnuit, Epsom Downs, în fiecare joi, timp de paisprezece săptămîni, indiferent că erau sau nu curse. Pînă ce a apărut Vince și Mandy, după aia

titlu LENNY

PĂI, TREBUIA SĂ FI AVUT destulă minte în cap ca să nu mă bag într-o luptă pe care n-aveam nici o șansă s-o cîștig. Dar asta a fost mereu cu mine, mintea Lumea zice că boxul mi-a făcut creierii zob, în anii ăia de-atunci, dar eu unul nu-mi dau seama dacă era înăuntru creier destul, în primul rînd. Ar fi trebuit să am destulă minte ca, o dată scăpat de armată, să nu mă apuc iar de luptat Ai zice că cinci ani cît ai tot împușcat și-ai stat în bătaia gloanțelor și ți-ai cules de pe jos camarazii uciși, bucată cu bucată, or să-ți fie învățătură de minte, or să te facă să cauți să-ți cîștigi existența în alt fel, mai ca lumea, să faci altceva decît să încerci să-i arzi unuia un pumn de să-l culci la pămînt; dar n-aveai de ales, nu-ți mai rămînea altminteri decît să-mpingi un cărucior cu legume și fructe și asta era o chestie lipsită de glorie și din care nici nu te-alegeai cu cine știe ce bani.

Presupun că i-am arătat eu totuși banditului ăluia îmi simt pieptul de parc-aș avea înfipite în el o grămadă de ace.

E vorba de fire. E greu să lupți împotriva propriei tale firi când îți stă în fire să lupți. N-am venit pînă aici să ne arătăm stima, să-l cinstim cum se cuvine pe Jack, din pricină că el s-a străduit să-și schimbe firea de să nu-l mai recunoști. Ne aflăm aici pentru că era Jack.

E ca atunci când m-am întors acasă după ce-am luptat pentru țara mea și când colo erau mai multe găuri de bombă în Bermondsey decît în Benghazi și n-au găsit altceva să ne ofere

150

decît patru pereți din prefabricate și un rînd de cartele așa că i-am zis lui Joan: Mai bine mă duc și mă bag în ring și-l bag între corzi pe unul care tot asta vrea decît să-mpușc în dreapta și-n stînga la nimereală. Asta a fost pe degeaba, păm_pălăule, acu' apucă-te și tu de ceva. I-am zis că viața te-aduce în halul în care îți vine să izbești cu pumnii și să dai la țurloaie. Și ea a zis: „Hooo! N-o lua chiar așa. Poți ține fruntea sus și să-ți pui în minte să te descurci cît se poate de bine cu ce ai, cum face mai tot omul”. Ea e genul ăsta de femeie. Am zis: „Nu dirț pomeni și cu jumătate de coroană pe zi, așa nu se poate”. Am zis: „Dar dacă cîștig Cupa Worthington, asta înseamnă cincizeci de biștari. Cu asta o să-mi bat capul de-acum”. Am zis: „Înainte îți plăcea când cîștigam o partidă, fetiço”. Și ea a zis: „Acum ai șapte ani în plus și-ai să pierzi”.

Și dacă stau să mă gîndesc, de-a binelea nu m-am oprit decît după ce a apărut Sally, atunci mi-am agățat în cui mănușile și iluziile și m-am dus să-mi cos copci pe buza spartă și toate celelalte. Așa că se poate zice că nu Lenny Țațe a fost cel care a izbutit să-și țină propria fire în frîu, a fost nevoie să apară altcineva care să facă figura asta pentru el, avînd aceeași stofă, aceeași carne, dar fiind totuși total diferită. Micuța Sally Țațe.

Tot asta m-a făcut să înțeleg cînd am ajuns să-l cunosc și-am auzit povestea - ceea ce nu s-ar fi întîmplat niciodată dacă Sally și Vince nu ar fi făcut o pasiune unul pentru celălalt cînd s-au întîlnit la joacă - cît de greu trebuie să-i fi venit lui Jack să n-aibă un micuț ajutor pe lîngă casă, să n-o aibă decît pe June. Cît de infinit mai greu trebuie să-i fi fost lui Amy. Și că nu puteai să-l condamni pe Vince pentru că era un neisprăvit și-un derutat Așa că presupun că nici pe mine nu mă poate nimeni condamna că m-am purtat ca un idiot fără minte și mi-am dorit ca Sally să facă și ea parte din familia lor.

Și cred că l-aș fi putut ierta pe Vincey pînă la urmă, dacă Sally nu l-ar fi luat pe Tommy Tyson și Tommy nu s-ar fi dus la Vincey cu un BMW aproape nou, nu avusesse decît un singur proprietar mai-nainte, știind bine că Vincey o să vadă că a fost furat dar s-a bazat că Vincey o să marșeze că doar era un vechi amic, ca să zic așa, al lui Sally. Dar Vincey nu-l scapă de

151mașină, ba mai și vorbește și Tommy, care avea cazier dinainte și s-a mai ținut cont și de alte delictе, e băgat la răcoare, pentru prima dată dintr-un șir întreg de condamnări. Și-i zic lui Vincey: „Băi, puia. Nu te pune nimeni să iei mașina, da' cin' te-a pus să-l torni pe Tommy? Nu zic că Tommy n-are ce-a meritat, da' puteai să te gîndești și tu la Sally”.

Mi-a zis că doar și-a făcut datoria, nu? Datoria lui de cetățean. Și eu eram ăla care trebuia să mă fi gîndit la Sally, dat fiind că se pare că nu mai vreau s-o mai văd.

Zice: „O mașină șutită i-o mașină șutită. Nu dregi un rău cu altul”.

Poate că l-aș fi iertat pe Vincey, poate că Sally m-ar fi iertat pe mine. Poate că n-aș mai fi alergat iar cu limba scoasă să mă bat.

Cred că i-am arătat eu javrei ăleia, a văzut el.

Mitraliorul Țațe. Așa mi se zicea din pricină că am fost la artilerie și din pricina temperamentului pe care-l am. Suna bine, parc-aveam mitraliere, nu pumni. Și în semi-finala Cupei Worthington mă pun cu un copilaș scheletic care nici măcar nu făcuse armata, avea vîrsta mea cînd m-am apucat de boxat înainte de război. Am zis: „Ce fel de adversar mai e și ăsta? Ce-are țapul ăsta mic și eu n-am de două ori cît el?” Și Dougie zice încheindu-mă la mănuși: „Stăpînire de sine și un excelent croșeu de dreapta”. Eram deja cu gîndul la finală înainte să pun piciorul în ring pentru semifinală, îmi ziceam: Iau de-aici douăzeci de lire fără discuție și Joan n-o să aibă ce zice și dacă rămîn eu cu Dan Ferguson în meciul cel mare, nu-i chiar imposibil. S-a auzit clopoțelul și eu m-am repezit nerăbdător și mi-am zis, Asta are să fie o nimica toată, două runde, cel mult. Mitraliorul Țațe. Pe urmă, am rămas numai cu porecla asta: Mitraliorul Țațe, categoria mijlocie. Mereu cherchelit, mereu codaș. Am făcut cîțiva pași înainte și el se tot ținea la distanță, țopăind în jurul meu și mi-am zis: N-ai fost pe nicăieri, frumosule, și nici n-ai șanse. N-ai cărat arme prin Libia, Sicilia, în crucișul și-n curmezișul înșoritei și împușcatei

Italii. Tu nu meriți nimic, eu da Omul are nevoie de nițică strălucire, de nițică glorie înainte să iasă din scenă. Nu face doi bani să fii trecut la catastif pentru înalte servicii aduse cauzei legumelor și fructelor. Iar am mai făcut câțiva pași înainte ca să-i dau lovitura de grație și i-am văzut fața rece, dură, impasibilă, ca de robot Mi-am zis: Sînt șase ani între noi, băiețuș, ăsta-i cuțit cu două tășuri. Apoi i-am văzut mînușa unde-i stătea fața Și după aia n-am mai văzut nimic, absolut nimic. Ori da, mai degrabă. Pentru că știți ce se spune despre stele verzi. Păi, eu le-am văzut.

Naratorul FERMA LUI WICK

O LUĂM ÎNAPOI PESTE CÎMP cu toții, fără să scoatem un cuvînt. Lenny și Vincey respiră din greu, în duet. Vince duce urna O ține cît poate de strîns și cu grijă. Ca și cînd motivul pentru care ne aflăm aici, în mijlocul cîmpului e că urna a fugit iar noi ne-am luat după ea și-a trebuit s-alergăm s-o prindem. Numai urna e de vină. Atîta că noi știm că nu e așa, e exact invers. Noi sîntem de vină. Ne-am apucat să ne batem pe cenușa omului. Și de-acolo, din mîinile lui Vince, urna pare să clatine muștrătoare din cap înspre noi, ca și cînd Jack ar trage cu ochiul dinăuntru la ce facem și-ar ofta din greu, în timp ce o pîrtică din el a rămas în urmă pe cîmp să o facă oile una cu pămîntul călcînd peste ea. Nu se aștepta la una ca asta, în nici un caz nu se aștepta la așa ceva Vîntul biciuiește din spate și, cînd ajungem la poartă ne apucă o ploaie zdravănă. Abia avem timp să ne urcăm în mașină înainte să ne facă ciuciulete. Ne așezăm pe locurile dinainte. Vince îmi întinde urna, făcîndu-mi cu ochiul în timp ce se așază la volan și după aia se uită în jur, căutînd din ochi ceva cu care să-și șteargă noroiul de pe mîneacă și pantaloni dar, cum nu găsește nimic, renunță și rămînem un moment așa cu toții, cu motorul nepornit și ploaia lovind în geam, de zici că sîntem pe-o corabie. Mă uit la Vincey care privește în depărtare și-l aud pe Lenny respirînd din greu pe bancheta din spate. Parc-ar fi ambulanță, nu mașină. Furgonetă de carne,

152

153smăi bine zis. E ca și cînd am sta și ne-am întreba cu toții dacă mai are rost să mai continuăm exercițiul ăsta ori ar fi mai bine să ne lăsăm chiar acum, pe motiv că nu sîntem la înălțime. Două ochiuri, o bătaie, o beție și mai că ne-am udat ciuciulete.

Apoi Vincey parcă se pune brusc în mișcare, pornește motorul și dă drumul la ștergătoare. Vedem cum se prelinge ploaia pe drumul îngust și cerul acoperit, plumburiu deasupra noastră, dar sus pe coama dealului, lîngă moara de vînt părăginită i-o lumină palidă pe partea unde-i crîngul, ca și cînd nu mai e mult și-or să se împraștie norii.

Vincey zice: „Bun. Cum găsim acum drumul spre Canterbury. Uitați-vă și voi după indicatoare. A28 și Canterbury". Pornește motorul.

Lenny zice: „Canterbury?" Se oprește din gîfîit. „Hai să trecem și pe-acolo! Hai să facem o scurtă vizită și în Catedrala aia afurisită!"

O spune ca pe-o glumă dar Vince rămîne nemișcat cu ochii la ploaia care cade pe parbriz fără să pornească mașina Zice: „Dacă zici tu, Lenny", plin de furie. „Dacă zici tu. De ce nu l-am duce să facă o tură și prin Catedrala Canterbury?"

Simt cum pe bancheta din spate Vie și Lenny se uită unul la altul, lung.

Iar alergăm după cai verzi pe pereți, alt ocol. Era rîndul lui Lenny.

Vince pornește mașina și-o luăm din loc. Nu scoate o vorbă dar se vede pe fața lui că nu-i glumă, c-a luat-o în serios, că i-ar fi plăcut chiar să fi avut el ideea asta.

E chiar mai bună decît un Merțan albastru regal.

Vie nu zice nimic ca și cînd el și-ar fi dat deja obolul.

Așa că zic eu, dar parc-ar vorbi Vie în locul meu, în timp ce eu mă agăț de uma, acum udă: „Bună idee, Lenny. Frumos gest Jack ar fi onorat".

Titlu RAY

SE UITĂ DREPT LA MINE, stăruitor și fix, atît de stăruitor și-atît de fix, că prin comparație, fața mea trebuie să tremure toată. Mă gîndesc: Trebuie să stai drept și nemișcat pentru ultimul tău portret, fără fițîială, fără fățarnicie, fără să păcălești pe nimeni. Apoi zice, ca și cînd ar vedea bine ce-i în capul meu, ca și cînd ar vedea întrebarea pe care vreau s-o pun: „Oamenii intră ușor în panică, Raysy. La ce-ți folosește să intri în panică".

Exact cum ni se spunea la război. Regula numărul unu pentru ostași: Nu intrați în panică. Cu toate că eu n-am izbutit să pricep asta niciodată: cum îi poți comanda cuiva să nu creadă c-o să-l ardă focul. Atîta că Jack chiar reușea să pună asta în practică. Ca atunci cînd am dat de nenorocirea aia Ia Sollum și odată îl vedem pe locotent, pe Crawford, zăcînd pe jos ca o cîrpă însîngerată în timp ce adjunctul lui urla: „Ce mă fac eu acum? Ce mă fac eu acum?” și numai ce-l auzim pe Jack zicînd: „Ceea ce ai dumneata de făcut, domnule, este să preiei comanda. Dacă nu, o preiau eu”. Și-mi zic: Sînt al naibii de fericit că nu mă obligă nimeni să preiau comanda, mă mulțumesc să fiu comandat

Presupun că asta face el acum, preia comanda, se ia în primire.

Zic: „Urîtă treabă, Jack, urîtă treabă”. Ca și cînd n-ar fi vorba despre ce este, ci despre o încercare mai afurisită decît altele din care ieși pînă la urmă cu bine.

Zice: „Mai rău o să fie pentru Amy”. Uitîndu-se drept la mine, fix. „Dacă ai să ai vreodată de ales, Raysy, dac-o fi să poți vreodată opta, fii tu primul care se duce. E greu să continui, asta-i greu. S-o sfîrșești e nimica toată”.

Zic: „Păi, eu n-am cum s.aleg, nu? Adică, dac-ar fi să poată cineva s-aleagă. Că doar eu sînt singur”. Se uită la mine. „Nu se știe niciodată. Eu tot zic că-s norocos că-s eu primul”.

„Nu, eu sînt Norocosu'.”

155Nu zîmbește, nu mai zîmbește ca altădată la gluma asta Nu-s eu norocos, tu ești Norocosu'. Stă și se uită la mine. De parcă mi-ar urmări fiecare mișcare, te obligă parcă să-l privești în față. Mă gîndesc: S-ar putea zice că-l cunosc de-o viață, dar abia acum îl văd pe el. Nu-l văd pe Jack Dodds, meșter măcelar, din Smithfield și Bermondsey ori pe Jack Dodds care-și face veacul la Diligenta cu Cai. Nu-l văd nici măcar pe Marele Jack, Omul deșertului, Soldatul Jack din Corpul de Armată Cămila din Cairo. Văd omul, pe el însuși, pe Jack în persoană, care-a preluat comanda.

Zice: „Mai greu o să-i fie lui Amy. De ea o să fie nevoie să aibă grijă cineva”.

Zic: „Trebuie să sosească din clipă-n clipă. Cu Vincey”.

„Nu prea am ce să-i las ca să aibă din ce trăi.”

Mă uit în jur la ce mai are. Un pat, o noptieră. Adevărul e că nu are acum mai mult decît a avut June toată viața.

Zic: „Dacă pot să fac ceva pentru tine, Jack”.

Mîna îi zace fără vlagă pe pătură, parcă n-ar fi a lui. Îi văd degetele cum tresar și se-ndoaie, doar un pic. Apoi i se închid ochii. Pleoapele îi cad de la sine, ca un oblon, ca la păpușa pe care i-am cumpărat-o lui Sue, cu mulți ani în urmă, de Crăciun. O secundă ai impresia că... Nu intra în panică, nu intra în panică. Dar se vede că respiră. Umflătura din jurul operației se adîncește și se ridică.

Îi privesc fața, mîna care-i zace pe pătură. Mă gîndesc: Fiecare om are zona lui intimă unde nimeni altcineva nu poate pătrunde și te trezești într-o zi că spațiul rămîne gol. E vorba de teritoriu.

Deschide ochii. Ca și cînd ar fi încercat să mă păcălească, urmărindu-mă, în răstimp, pe sub gene, să vadă dacă nu cumva sînt un altfel de om cînd mi se pare că nu se uită nimeni la mine. Dar pleoapele i se deschid încetișor. Vezi mai întîi albul ochilor și după aia ochiul întreg.

Zice: „Tot aicea ești, Norocosule? Da, ai putea să faci ceva pentru mine. Cît de norocos zici că ești?”

Titlu VINCE

ZACE ÎNCĂ ACOLO, cu masca pe față și tuburile pe care i le-au adăugat în salonașul unde-i duce, după ce-i scoate pe targa, la Terapie Intensivă și nu știe încă nimic, pentru că nu s-a trezit ca lumea, nu știe, din fericire, nimic. Nu știe că e inoperabil. Și individul ăla, Strickland, îmi zice că n-a durat mai mult de zece minute, l-a deschis repede și l-a și cusut la loc și mai și folosește nu știu ce cuvînt pentru asta, un cuvînt lung și încurcat care sună ca sodomie. Ca și cînd l-ar încînta grozav rapiditatea cu care a fost executată lucrarea. Nu spune lucrurilor pe nume, mă lasă să-mi bat singur capul. Ca de pildă, că n-a fost o treabă de două ore cum a zis el c-o să fie în caz că se mai poate face ceva. Inoperabil, ăsta-i cuvîntul pe care l-a folosit, inoperabil.

Și mă uit prin glasvandul din partea cealaltă a coridorului, în spatele căruia zace Jack, primul din dreapta și mă gîndesc: E inoperabil, nu poate fi operat. E încă aici, dar s-a oprit din drum, a tras pe dreapta. Dar asta-i senzația pe care ti-o dă dintr-o dată. Că ne-am găsi cu toții într-un loc în care a încremenit totul și restul lumii trece vîjiind pe lîngă noi, ca mașinile pe-o autostradă.

Zice: „Dna Dodds e aici?” Iar eu zic: „Da, s-a dus să bea o cafea. E cu nevastă-mea”. Apoi aruncă o privire la ceas și zice: „Nu vreți s-o aduceți? Aș putea vorbi acum cu ea, cît mai sînt pe-aici. Am putea

găsi un colțisor mai liniștit. Poate camera asistentelor". Iar eu mă gândesc: Rahat ce ești. Pentru că nu se gîndește nici o clipă la efectul pe care-l are asupra mea, ori poate se gîndește că nu-i așa important pentru mine, eu nu contez, pot foarte bine să fac pe mesagerul pentru el, și-mi vine să-i ard una, îmi vine să-i fac praf mutra aia împuțită de ochelarist. Zic însă: „Mă duc s-o aduc". El și-a îndreptat deja privirea, nici n-apuc bine să-nchid gura, asupra uni morman de fișe pe care i le-a băgat sub nas cine știe ce tînăr doctoraș. Zice: „Sînt aici", își împinge ochelarii pe nas cu degetul arătător și-mi aruncă o jumătate de zîmbet mic și încordat

157

Așa că mă duc să le găsesc pe Amy și pe Mandy. Parcă nu eu aș merge însă, ci coridoarele și ușile turnante ar trece grăbite pe lîngă mine, cum erau mașinile alea de-altădată de la bîlcî, cu volan și cu imaginea unui drum care șerpuia pe-alături ca să-ți dea senzația că înaintezi, cînd de fapt tu stai pe loc. Le văd cum stau cu ceștile dinainte, fără să știe încă nimic, numai că Jack trăiește, că n-a dat ortul popii pe masa de operație, posibilitatea numărul trei. Îmi dau însă seama imediat că știe, pe dată, numai uitîndu-se la mine cum vin, că îmi citește pe față ceea ce nu mai am nevoie să-i spun. Zic: „Nu și-a revenit încă. Strickland e în secție. Zicea c-ar vrea să vorbească cu tine". Pe urmă, dau din cap, numai un pic, că adică-i greu de suportat una ca asta, iar ea se uită la mine ca și cînd n-ar vrea s-audă. Ca și cînd ar fi numai vina ei și-o știe și-i pare rău dar nu vede de ce mai trebuie dusă la director să mai primească o pedeapsă în plus, cînd e și-așa destulă pedeapsă, că știe. Dar poate că directorul are să-i mai dea o șansă. Să nu se mai întîmple niciodată. Așa că se ridică și, cînd se ridică, Mandy o strînge de braț. Pe urmă, Mandy se ridică și ea, cu un mic semn din cap înspre mine, întrebătoare. Arată bine, Mandy, chiar c-arată bine. Și eu îi fac semn din cap că da.

Pe urmă ne întorcem pe coridoarele alea, care alunecă pe lîngă noi și pe sub noi, în timp ce noi ne prefacem numai că mergem și Amy nu scoate-o vorbă pînă ajungem la secție, cînd zice: „Trebuie să-i dăm de știre unchiului Ray". Zic: „Ce?" Nu i-a mai zis așa de ani de zile: Unchiul Ray. Ca și cînd ar vorbi cu băiețelul care eram.

Strickland ne vede venind și-i zice ceva repede uneia dintre surori, pe urmă ne poartă într-o cameră, nu-i camera asistentelor, seamănă mai degrabă cu o debara și închide ușa după noi. Înăuntru nu sînt decît două scaune și el trage unul pînă în dreptul lui Amy iar Mandy îl ia pe celălalt, de lîngă ușa. Eu rămîn în picioare, lîngă Amy și Strickland se așază în dreptul biroului, cu fundul pe jumătate suit pe el și, cînd începe să vorbească, îmi trec brațul pe după capul lui Amy și-o apuc de umăr și-o simt că-și ridică mîna și m-apucă de cealaltă mînă.

Zice că el nu crede că lucrurile nu trebuie spuse de-a dreptul, nu există efectiv nici un motiv să faci altminteri, începe să

158

vorbească uitîndu-se la Amy, dar își întoarce iute privirea spre mine, ca și cînd, ca să poată vorbi cu Amy trebuie să mi se adreseze mie ori o fi văzut pe fața lui Amy ceva ce nu-i place să vadă. Lui Amy nu-i pot vedea fața. Mă văd silit să privesc drept înaintea ca atunci cînd ți se comunică sentința înainte să te bage la răcoare. Mă văd silit să-l privesc drept în ochi pe individul ăsta.

Și cînd a isprăvit, e ca și cînd Amy s-ar preface că nu l-a auzit, se face că nici măcar nu-i de față. Așa că rămîne-n' seama mea să mențin aparențele, să pun întrebările de rigoare, deși nu există decît o singură întrebare. Cît mai are? Strickland pare mulțumit cînd m-aude, ca și cînd am fi trecut în altă zonă care nu-i de domeniu] lui, el repară ce-i de reparat, n-are el treabă cu rebuturile și de altminteri numai are treabă cu toate astea din momentul în care trece pragul acestei încăperi. S-apucă să vorbească despre „controlul simptomelor", care-mi sună cam la fel cu „inoperabil", și în timp ce doctorul vorbește despre asta încep să simt cum Amy începe să se agate de mine și să mă strîngă cu mîinile și aud cum își ține, deodată, respirația. Strickland îi dă înainte cu controlul simptomelor, uitîndu-se drept la mine, dar Amy nu se lasă, se agață și trage de mine de-ai zice că și ea ar avea nevoie de controlul simptomelor. E ca și cînd mîinile ei s-ar sui, s-ar lupta să se cațare pe mine, iar eu aș fi o scară, o cale de scăpare, pe care ea ar putea ajunge sus, la un chepeng din tavan și afară din cameră. Mie mi se pare însă că Amy n-are să mai iasă niciodată din camera asta, are să rămînă încuiată definitiv aici, în închisoarea ei personală. E ca June acum. Iar eu mă simt deodată neclintit și drept ca un catarg, ca un turn, de care ea se agață și se ține. Îmi zic: Nu mi-e mamă, mie nu mi-e mamă. Pe urmă ne trezim deodată afară din camera aia, ca și cînd, iarăși, noi n-am fi făcut nimic pentru asta, s-a schimbat pur și simplu decorul, lumea a executat o răsucire pentru noi și Strickland s-a făcut

nevăzut, avea el porțița lui de scăpare pe care s-a făcut nevăzut. Mandy a preluat-o pe Amy acum, o ține și o duce spre ieșire uitându-se destul de dur la mine, ca și când asta nu m-ar privi, ar rămîne între ele, femeile. Dar nici lui Mandy nu-i e mamă Amy.

159 De parcă eu ar trebui să rămîn aici, între noi, bărbații. Așa că mă întorc în salon, înainte să le urmez și eu afară, și stau așa acolo, lângă patul lui, privindu-l. El nici măcar n-a clipit pînă acum, zace cu masca aia pe față, și Strickland a zis c-are să-i spună el, c-are să-i spună el personal, dar c-o să lase mai întîi să treacă cel puțin douăzeci și patru de ore, chiar dacă își revine mai devreme, pentru că din pricina anestezicului și-a întregii operații, n-are să priceapă cum trebuie ce-i spui. Dar mie mi se pare că nu-i treaba lui Strickland să-i spună, chiar nu-i treaba lui Strickland cîtuși de puțin.

Stau așa lângă patul lui, ca un turn, tot ca un catarg pe o corabie, dar lui Jack nici prin cap nu-i trece să-ncerce să se cațare pe mine, el zace întins jos acolo și eu mă gîndesc: Poate-ar fi mai bine dac-ar muri acum, ce să se mai trezească, ce să mai afle, la ce să-i mai spună cineva vreodată? El n-ar mai afla atunci, numai lumea ar merge mai departe, înainte, fără el. Ce nu știi nu doare. Cum nu-mi aduc eu aminte cum a căzut bomba aia, n-am să-mi aduc niciodată aminte cum a căzut bomba aia. Se zice că, dacă le auzi, ai scăpat, nenorocirea e cînd nu le-auzi. Dar eu nici măcar că n-am auzit-o nu-mi amintesc. Așa că, dacă m-ar fi omorît și pe mine bomba aia, eu n-aș fi știut niciodată că m-am născut, n-aș fi știut niciodată c-am murit. Așa c-aș fi putut fi oricine altcineva. Mă uit la el cum m-aș uita la un peisaj. *Bucură-te de zilele astea înainte să treacă.* Și-mi zic: Trebuie să-i spună cineva, cineva tot trebuie să-i spună.

Titlu RAY

AM ARUNCAT O PRIVIRE, pe deasupra ochelarilor, la ceasul lui Slattey.

Zicea: „Nu-ți mai e de nici un folos acum, este?”

Ziceam: „Cum adică?”

Zicea: „Vreau să zic, acum că ai rămas singur. Acum că nu pare să mai vină înapoi”.

160

Ziceam: „Păi, nu-i taman invers? Pot să merg unde-mi place acum. Sînt de capul meu. Sînt liber ca păsările cerului. Dacă-mi vine chef să-mi iau zborul cîteva zile, am zburat, nu stau să mă întreb unde-am să rămîn peste noapte”.

Am dat niște bere pe gît, plescăind din buze ca omul care știe el ce face.

Zicea: „Asta nu-i viață. Să stai singur cuc. Să dormi prin parcuri, la marginea drumului”.

Ziceam: „Cum nu? Poate-i singurul fel de viață care mi se, potrivește mie acum”. Pe urmă n-am mai zis nimic o vreme. Și după aia: „Da' ție ce-ți veni să-ntrebi, Jack?”

Zicea: „Mă gîndeam așa. Dacă n-aveai nevoie de el, dacă nu-ți mai trebuia, te puteam scăpa eu de el”.

Ziceam: „Tu? Ce dracu' să faci tu c-un camper?”

Zicea: „Păi, cînd s-a apucat Carol s-o-ntindă - scuză-mă Raysy - asta m-a pus pe gînduri. Mă refer la mine și la Amy. E și normal”.

Mă uitam la el și dibuiam cu mîna după o țigară.

„Nu că Amy.... Atîta, că am intrat amîndoi într-un soi de rutină. Chestia e că nu prea ieșim, este? Și mi-am făcut eu așa o socoteală c-am avea la dispoziție duminicile și, cu ceva ajutor la prăvălie, mi-aș mai lua liber”.

Își tot învîrtea paharul pe tejghea.

„Vreau să zic, vezi și tu că Vincey și-a luat tălpășița de-a binelea. În străinătate. Și Sue... Parcă toată lumea se cară. Numa' Amy și cu mine stăm pe loc”.

I-am aruncat o privire, scurtă, aprinzîndu-mi țigara. Am zis: „Știi, nu, că exact așa m-am gîndit și eu. Mă gîndeam: Eu și cu Carol stăm toată ziua în casă, nu vedem și noi lumea, nu? Fac eu rost de-un mijloc de transport. Așa m-am gîndit. Vezi și tu ce s-a-ntîmplat după aia”.

„S-a cărat”. A dat niște bere pe gît. „Da' Amy nu....”

Am tăcut amîndoi. Nu se mai auzea decît obișnuita rumoare a Diligentei, din serile de vineri.

Rumoarea ei care n-o ducea niciunde.

Am zis: „Amy știe?”

A zis: „Nu, vreau să-i fac o surpriză”.

Am zis: „O surpriză? Așa m-am gîndit și eu - cu Carol”.

161A zis: „Tre' să fi dat ceva pe el. Io-ți dau o mie. Bani gheață, fără probleme. N-ai ce face cu un camper, Raysy, ție-ți ajunge un tu-tu acolo".

M-am uitat la el. Bun preț.

A zis: „Numa' dacă nu crezi... c-o să se întoarcă".

M-am uitat în altă parte. Am zis: „Am să mă mai gândesc".

Și așa am făcut, toată iarna, cît am stat de unul singur. Chiar i-am zis: „Mai ești interesat?", de parcă eram gata să-l vînd și el zice: „O mie, cum a rămas. Amy o să fie încîntată". Dar mai aveam eu un gînd cu mașina aia de camping, îi mai găsisem eu o utilizare. Și după ce am sărit peste vizita la June atunci, prima oară, și ne-am dus pînă la Epsom, i-am zis: „Gata, Jack, m-am hotărît. Nu-i de vînzare".

Naratorul CANTERBURY

DRUMUL ȘERPUIEȘTE printre dealuri, cu livezi care urcă pe o pantă a văii, golașe cu totul și maronii și atent îngrijite și perfect aliniate ca țepii unei perii. Pe tăblița indicatoare scrie Canterbury, 5 km. De partea cealaltă e un rîuleț, pe urmă o linie de cale ferată și șoseaua și rîul și calea ferată se-aleargă de-a lungul văii, parc-ar fi la întrecere. Pe urmă ne ies în față niște case și niște terenuri de joc și Vince zice deodată: „Uite catedrala". Dar eu nu văd nici o catedrală. Văd numai gazonul care-i stă în față și, drept înaintea, mașinile care trec în goană pe drumul A2 înspre Dover, unele, celelalte, spre Londra. Dacă veneam pe aia rută, coborînd dealurile alea peste care trece A2, am fi văzut orașul, asta e și ideea, să-l vezi, deschizîndu-ți-se în față cu catedrala înfipită la mijloc. Traversăm A2 și dăm de un alt indicator pe care scrie „Orașul Canterbury - înfrățit cu Rheims". Apoi, pe măsură ce ne apropiem, tot nu reușesc să văd catedrala, dar, o dată cu zidurile mari și vechi din piatră care ne apar în față, zidurile orașului, începe s-arate ca locul în care țineai să ajungi, capătul drumului. Atîta că nu e capătul drumului nostru, noi ne vedem

162

de drum, spre Margate, la malul mării. Jack n-a pomenit nimic de Catedrala Canterbury.

Vince merge, după indicatoare, către „Centru". Aproape că nu s-a rostit un cuvînt de cînd ne-am urcat iar în mașină, de cînd Lenny a venit cu ideea asta, parcă am fi stat și ne-am fi gîndit cu toții în primul rînd că era o idee tîmpită și că poate renunțăm la ea pînă la urmă. Uite-ne însă aici, catedrala se ascunde pe undeva, la numai cîteva străzi distanță, ca și cînd ne-ar fi văzut ea pe noi deja, chiar dacă n-am zărit-o, e prea tîrziu să mai dăm înapoi.

Unde mai pui, zice Vie pe neașteptate, plin de nerăbdare și înviorat, brusc, parcă și-ar fi adus aminte că el a fost primul care ne-a cățărat pînă la memorialul ăla, că el n-a văzut niciodată Catedrala Canterbury, n-a pus niciodată piciorul aici. Vince zice: „Nici eu, Vie". Vocea lui sună atît de dulce și amabilă că nu-ți vine-a crede că el era ăla care mai că i-a teșit fața lui Lenny cu jumătate de oră în urmă. Zic: „Nici eu". Vince zice: „N-au curse de cai în Canterbury, este?", însă nimeni nu rîde, ca și cînd ne-ar fi venit la toți în minte gîndul că puteam să nu vedem niciodată Catedrala Canterbury, a trebuit să vadă Jack de asta.

O zărim deodată, vedem turnul catedralei dominînd acoperișurile clădirilor și Vince ține să tragă cît mai aproape ca și cînd ar socoti că într-o mașină ca asta poți să tragi direct la poarta cea mare. Se ascunde însă privirii noastre, ca și cînd ne-ar juca feste, iar străzile te poartă cînd într-o direcție cînd în alta, așa că Vince zice: „De-aici putem merge și pe jos" și intră într-o parcare.

Ne dăm jos din mașină. Urna e încă la mine și mă uit la Vincey să-i dau a înțelege că poate s-o ia, că-i dreptul lui acum, trofeul pe care l-a dobîndit în luptă, el zice însă: „Tine-o tu, Raysy". Așa că m-a plec să iau sacoșa de plastic care e tot la picioarele mele, sub bord și pun cutia în ea și-mi zic: Eu îs ăla care-o să-l duc pe Jack la Catedrala Canterbury.

Grupul nostru arată pesemne cam ciudat îmbrăcămintea mea și a lui Vie nu arată tocmai rău, Vince însă e murdar, pătat de noroi, își pune pardesiul care acoperă cea mai mare parte din stricăciune, dar rămân pe dinafară manșetele pantalonilor

163s

unde e cel mai rău. Lenny arată de parcă ar fi fost tîrît printr-un gard via Șchioapătă ușor dar nu vrea să lase să se vadă. Ca și cînd n-am fi tot noi ăia care au plecat azi-dimineață din Bermondsey, patru inși în misiune specială Parcă undeva, pe parcurs, ne-am transformat în călători.

Vince își îndreaptă cravata și-și scoate pieptenele. Noi mergem pe unde ne arată indicatoarele: „Spre Catedrală”. Străzile sînt înguste și clădirile înghesuite ca pe străduța aceea din Rochester, parc-ar fi poze din aceeași carte, în anumite zone mașinile nu au acces și lumea merge tot așa, la nimereală. Turiști. Pavajul e ud deși nu plouă. Dar, cînd și cînd, simți cîte-o pală de vînt neașteptată și, judecînd după cer, vine ploaia și nu o ploaie trecătoare.

Mai dăm un colț și dăm de-o boltă veche și trecem pe sub ea și deodată nu ne mai stă nimic în față decît catedrala, ea însăși și puțină iarbă împrejmuată cu lanțuri de metal și niște pietriș și lumea care intră. I-o clădire imensă, lungă și înaltă dar îți dă senzația că mai are încă de crescut, n-a atins încă adevărata ei înălțime. Pe lîngă ea, catedrala din Rochester pare o biată bisericuță și tu te simți un pitic, un vierme. Parcă s-ar uita de sus la tine zicîndu-ți: Eu sînt Catedrala Canterbury, tu cine naiba mai ești?

Cred că nu m-ar fi deranjat dacă eram doar eu, trecînd pe-aici de unul singur, în camper, să arunc și eu o privire, s-admir priveliștea. Dar mă simt tare încordat cu toți ceilalți alături și cu Jack în brațe. Lumea se strînge în dreptul unei intrări printr-o arcadă înaltă și se așază la coadă acolo ca să pătrundă înăuntru printr-o ușă mai mică. Ne îndreptăm într-a-colo și e ca și cînd, pentru că-l duc pe Jack, trebuie s-o iau înainte iar ceilalți îmi fac loc și ridic ochii și privesc bolta și pereții și încrustafiile și mînerul rotund și neobișnuit al ușii și turlele și mă simt cum m-am simțit cînd Amy mi-a zis la Cămin că da, am voie să intru și eu cu ea.

Titlu LENNY

CATEDRALA CANTERBURY, auzi colo. Mai bine-mi țineam clonțul.

Da' o doză de sfințenie o să ne prindă bine, presupun, după cum merg lucrurile.

Așa că Aleluia. Sus inimile, de dragul lui Lenny.

Titlu Vie

DA, TE FACE SĂ TE SMEREȘTI. Te face, la profesia mea, să te smerești cînd vezi ce au ăștia aici înăuntru. Morminte, efigii, cripte, capele întregi. Cînd tot ce am eu de făcut în mod normal e să-i bag la cutie și să-i trec la catastif pentru cele douăzeci de minute pe care le petrec la crematoriu.

Și-a luat un ghid care-ți ia ochii, cel mai mare pe care l-a putut găsi. *Minunile Catedralei Canterbury*. L-a ales cum și-a ales și cravata aia, presupun. Stă și-l răsfoiește ca și cînd n-ar fi venit aici să se uite la catedrală, ci la ghid, servindu-ne și nouă citate ca și cînd n-am avea voie să ne mișcăm pînă ce n-am ascultat fragmentul respectiv.

Zice: „Paisprezece secole. Paisprezece secole, ia gîndește-te”. Zice: „Au și regi și regine aici înăuntru, au și sfinți”.

Pardesiul îi ascunde în mare parte costumul distrus dar tot se vede dunga de noroi uscat care-i urcă pe cracul stîng al pantalonului.

„Au și cardinali.”

Mă uit la Lenny și-i fac discret cu ochiul și-un semn ușor cu capul dîndu-i a-nțelege că „Hai de-aici! Lasă-l pe Raysy să-l suporte”.

Și nici nu-i o idee rea, dacă stai să te gîndești, să-i mai separe pe ăștia doi măcar un pic.

165

Zice: „Au avut nouăsprezece arhiepiscopi. Știi, trebuia să ne gîndim mai bine, puteam să-l fi dus și pe la Westminster Abbey”.

Lenny și cu mine ne strecurăm pe neobservate prin pasajul de trecere, pășind aproape tiptil peste pietrele roase de vreme.

Te face să te smerești. Dar cînd ai o meserie ca a mea te simți ușurat că nu sîntem toți puși în situația de-a alege ori că nu cerem prea mult, dacă sîntem. Catedrala Canterbury, vă rog. Presupun că facem și noi atît cît putem pentru morți aducîndu-l pe Jack aici, și asta numai datorită lui Lenny. Aducem totul la același nivel, cum se presupune că face moartea.

Dar de fapt pretențiile lui nu erau chiar atât de modeste, dacă-mi amintesc eu bine. „Ai pe cineva înăuntru?”, a zis. Așa că i-am zis ca și când aș fi încercat să-l ciștig de client: „Te-ai gândit vreodată ce-ai vrea, Jack?” Și i-am făcut cu ochiul. Și el se uită la mine, încruntându-se și zice: „Ohoo, nu știu dacă ai face față, Vie. Sînt tare pretențios. Cred că nu m-aș mulțumi cu mai puțin de-o piramidă”.

Titlu VINCE

AMY A ZIS: „Nu intri să-l vezi?” și eu am zis: „Mda, o să intru să-l văd”. Nu plîngea iar vocea îi era calmă și limpede. Nu suna insistentă sau poruncitoare. Parcă îmi puneă o întrebare politicoasă, atentă, ca o gazdă musafirului ei. Mi se pare chiar că își ținea capul puțin mai sus ca de obicei și spatele ceva mai drept, ca și când asta ar fi fost o zi importantă, o zi foarte importantă iar ea trebuia să se-ngrijească să iasă totul bine, ca și când i s-ar fi întîmplat ceva deosebit, ceva ce trebuia împărtășit celorlalți.

Tocmai ieșise de acolo. Tocmai fusese ea înăuntru să-l vadă.

Am zis: „Mda, vreau să-l văd”. Ca și când n-aș fi putut refuza, chiar să fi vrut. Cum să refuzi când omul te invită să vezi ce-are el mai scump.

166

A zis: „Intră pe ușa aia și-ntreabă-l pe omul de-acolo”, iar eu mi-am zis: Nu realizează încă ce s-a întîmplat. Așa că am intrat și l-am întrebat pe omul de-acolo. Avea o haină albă boțită care mergea la perfecție cu fața lui umflată și galbenă și s-a uitat la mine ca și cum nu trebuia să m-aștept să înțelegă cît de mult înseamnă asta pentru mine cum nici el nu se-așteaptă de la mine să înțeleg cît de indiferent îi este lui.

Stătea scris acolo: „Capela”. A zis: „Domnul Dodds?” iar eu m-am întrebat la care s-o fi referit. Am zis:

„Da, eu”, când s-ar fi convenit să spun probabil: „Da, el”. A zis: „Pe aici”.

Era o cămăruță împărțită în două de un glasvand care avea într-un capăt o deschizătură îngustă prin care se putea trece dacă voiai să te apropii, altfel, rămîneau să te uiți. De cealaltă parte a glasvandului era Jack înălțat pe ceva zăcînd pe spate și mi-am zis: Țăla nu-i Jack. nu e cel adevărat. Cred c-aveam dreptate.

Nu i se vedea decît capul pentru că îl înfășuraseră în ceva, un fel de față de masă sau draperie roz pal, pînă-n gît, care acoperea și ce era sub el. Ca și când Jack n-ar fi fost decît un cap. n-ar fi fost un trup, ca și când n-ar fi existat un trup mort.

Am intrat prin deschizătură și m-am postat lîngă el. Mirosea a rece. Mi-am zis: Nu știe că-s aici, n-are cum să știe că-s aici. Numai dacă. Mi-am zis: El nu e Jack Dodds, cum nici eu nu-s Vince Dodds. Pentru că nimeni nu e nimeni. Pentru că nimeni nu e mai mult decît un trup și-atît, decît propriul lui trup, care nu-i nimeni.

Atîta că nu-i poți vedea trupul pe sub fața de masă.

Pe urmă am rămas pur și simplu acolo uitîndu-mă la el și am simțit cum încep să mă îndrept și să mă înalț ca și când nu era numai că stăteam acolo, mă țineam țepăn și mîndru ca Amy. Luasem poziția de drepti. Ca și când singurul lucru pe care se cuvenea să-l fac era să înțepenesc și să mă îndrept și să înlemnesc și să împietresc ca Jack, din compasiune pentru el. Numai vertical nu puteam fi.

Și mi-am zis: Ar trebui să-l văd gol. Pentru că toți sîntem așa, nu? E gol pe dedesubt, pe sub fața de masă. Ar trebui să-i văd trupul. Ar trebui să-i văd mîinile și picioarele și genunchii și afurisitele alea de coaie și tot ce mai e de văzut. Ar trebui să-i văd trupul lui Jack Dodds. Pentru că ăsta-i Jack, Jack

167Dodds dar nu seamănă cu Jack, seamănă cu afurisitul ăla de Papă, Pentru că goi ne naștem și goi ne ducem. Dar l-au înfășurat din cap pînă-n picioare de zici că-i Papa

titlu RAY

ZIC: „NU-I NIMIC, Vince. Dă-i înainte”.

Pentru că m-am așezat brusc pe una dintre banchetele de lemn din strana laterală, ținînd strîns de sacoșă, ca un bătrînel plecat la cumpărături care-a rămas în drum fără suflu.

Se uită de sus la mine, cu ghidul în mînă iar eu îi zăresc pe Lenny și pe Vie în celălalt capăt. Trebuie să recunosc că s-au făcut nevăzuți într-un mod destul de isteț, ca și când ar fi știut că eu și cu Vincey am putea avea ceva important de discutat.

Zice: „Ți-e rău, Norocosule?”

Zic: „Noo, lasă-mă o clipă”.

Închide ghidul. „O cam luasem razna, este?”

„Nu, nu-i vorba de asta”.

Mă privește.

Nu te poți ascunde, dacă-i adevărat ce se spune, cu atît mai puțin într-o biserică. Pentru că se presupune că *El* le vede pe toate, gîndurile tale cele mai ascunse. Dar cred că dacă Vince nu-și poate

da seama, dacă nu poate vedea ce-i în mine și dacă era mia lui mai întâi și i-a dat-o lui Jack în ultimele lui zile, pe patul de moarte, n-are s-o ceară înapoi, nu acum. Ca și când ar cere înapoi banii pe care i-a pus în cutia săracilor. N-are să spună nimănui.

Și nici Jack n-are să spună nimănui.

Mă privește: „Ești sigur?”

"Da, lasă-mă o clipă. Tu du-te".

Se uită la mine. Pe urma se uită-n jur repede, la coloane și la boite și la ferestre, după aia înapoi la mine, ca și când ar fi înțeles situația Atîta că n-a înțeles-o deloc. Iar eu îmi zic mie însumi, Păcătos nenorocit. Asta s-ar cuveni să-ți spui ție însuși: Păcătos nenorocit. S-ar cuveni să cazi în genunchi. Dar n-am fost în stare să mă gîndesc dintr-o dată decît cît de depaite se

168

află tot ceea ce mă înconjoară de ceea ce duc în mîină, ce distanță astronomică e între toată această slavă-aieluia și Jack și perfuziile lui. Ce-nseamnă o cutie de plastic pusă în fața a tot ce-i aici? Ce-nseamnă o fărîmă de viață omenească față de paisprezece secole? Și era ca atunci la crematoriu cînd mă gîndeam, deși n-am mai spus nimănui, că nimic din toate astea n-are nici o legătură cu el, nimic. Draperiile de mătase, florile, aminurile, muzica. Stăteam și mă uitam la draperii încercînd să le pun cumva în legătură cu el cînd Vie îmi atinge brațul și zice: „Poți pleca acum, Ray". Pentru că nimic n-avea nici o legătură cu Jack, nici măcar propria lui cenușă. Pentru că Jack nu era nimic.

Așa că a trebuit să mă așez, să mă prăbușesc, ca trăsnet. Ca și cînd Vincey s-ar fi repezit la mine.

Zice: „Bine, Raysy, cum vrei tu. Las-o mai moale".

Zic: „Ține", dîndu-i sacoșa, uitîndu-mă la el, „Te ajung eu din urmă" și el ia sacoșa uitîndu-se la mine. Dă să bage și ghidul în ea dar se răzgîndește. Pe urmă se îndepărtează, încet, de-a lungul pasajului lateral, de-a lungul șirului de coloane, în haina lui de păr de cămilă, cu noroi pe pantaloni. Lenny și Vie au ajuns în fața unor trepte de piatră și s-au oprit acolo ca și cînd ar sta să se întrebe încotro s-o ia Vince îi ajunge din urmă. îl bate pe Lenny pe umăr și Lenny se întoarce spre el și Vince îi dă sacoșa de plastic și Lenny o ia

REGULILE LUI RAY

1. Nu CÎȘTIGUL CONTEAZĂ, contează să merite.
2. Nu pariatal contează, contează să știi să te oprești.
3. Nu caii contează, ci jucătorii ailalți.
4. Calul bătrîn nu se-nvață la jug.
5. Uită-te întotdeauna la urechi iar pe-ale tale ține-le ciulite.
6. Să nu pariezi niciodată mai jos de trei la unu.
7. Să nu pariezi niciodată mai mult de cinci la sută din cît ai, mai mult de cinci ori în viață.
8. Poți nu ții cont de reguli, dacă ești Norocosul.

169

titlu LENNY

s*

IMI DĂ SACOȘA. Nu se uită la mine, se uită la ghid. Ca și cînd singurul motiv pentru care mi-a dat sacoșa e ca să poată răsfoi în voie ghidul. Dar se vede că nu-i. Studiază ghidul ăla de parcă ar avea în el răspunsul la toate întrebările. Zice: „E și Prințul Negru pe-aici pe undeva". Zic: „Cine mai e și ăsta de-l țin aici?" Or fi adus-o și pe Albă ca Zăpada pe deasupra.

Zice: „Eu zic c-ar trebui să-l găsim pe Prințul Negru". Zic: „Cum zici tu, Flăcăule".

Vasăzică ne tîrîm mai departe picioarele, coborîm niște trepte și urcăm niște trepte trecînd pe lîngă toți indivizii ăia din piatră, unii cu fața-n sus, alții întinși cît sînt de lungi, terminați, învinși la puncte.

Eu zic ca-i pare rău, ăsta-i adevărul. Eu zic că încearcă să-și repare greșeala. Toți am avea motive să facem exercițiul ăsta dacă stai să privești înapoi la anii care au trecut. Cu excepția lui Vie, probabil. El e cu mîinile curate, ca întotdeauna.

Avînd în vedere că trei dintre noi cei de-aici sînt implicați, punîndu-l la socoteală și pe Raysy. Iar Sally a plătit ce-a avut de plătit, dacă se poate zice că meritase asta, mai întîi, ea fiind partea inocentă ori, cel puțin cel mai puțin vinovată. Dat fiind că nu-mi închipui că s-a întîmplat în timp ce ea se uita în altă parte. A fost vina lui Vincey în primul rînd, dar eu am fost ăla care-arn spus, cînd ea a dat totul pe față și a spus că vrea să țină copilul: „Nu, asta nu se poate fetițo". Primul meu răspuns dat cu întreaga mea responsabilitate de părinte, mi-am dat și eu drumul la plisc. Ea a zis că el are să se-ntoarcă și-are să se răscumpere față de ea. Am zis: „Nu vorbi tîmpenii, fetițo. Un-de-ai mai citit-o și pe asta?" Și ea nu m-a iertat niciodată de-atunci.

Cred că atunci s-a produs ruptura de fapt, deși abia mai târziu, abia când s-a înhăitat cu secătura aia de Tyson și pe urmă a început să ia în gazdă pe cine-i bătea la ușă, m-am

170

spălat de-a binelea pe mâini, am lăsat-o de izbeliște. Fiice, den, Raysy.

Eu am fost ăla care a găsit doctorul care să facă treaba O'Brien. Și eu am fost ăla care a făcut rost de banii cu care l-am plătit. Am mare nevoie de-un câștigător, Raysy, am o sumă pe care trebuie s-o dublez rapid.

Așa că și Raysy a fost părtaș.

Lasă totul în seama mea, fetițo, tu n-ai decît să te pregătești. Asta e, trebuia să te fi gîndit dinainte. Acum fii bună și pregătește-te.

Și chestia e că nu mă gîndeam nici o clipă la vremea aia la prăpăditul ăla micu' bietul de el care n-a mai apucat să se nască. Atîta că mi-a trecut prin cap ca un soi de scuză, ca un soi de avertisment gogonat c-ar putea să iasă ca June, c-ar putea ca pînă la urmă să fie mai bine să nu se fi născut niciodată Să te trezești că-ți ispășește păcatele. Așa că, oricum o-ntorci tot rău e.

Și cert e că dacă-ți mai aduci încă aminte cum cu numai cîtiva ani în urmă încărcai și trăgeai și iar încărcai și iar trăgeai lovind drept la țintă, știind bine că încă vreo cîtiva dintre ei au fost făcuți praf și pulbere dar nici nu te gîndeai la asta erai chiar fericit pentru că au fost ei și nu tu, rămîneau mai puțini de-ai lor care să-ți facă asta ție și și-așa tot asta se cerea de la tine, pentru asta doar fuseși instruit, ce mai înseamnă atunci un biet nenăscut care n-are să vadă niciodată lumina zilei?

Mitraliorul Țațe.

Și ceea ce e păcat astăzi și împotriva legii, un delict, mîine nu mai e, nu? Dacă se întîmpla cu cinci ani mai târziu, această mică problemă se putea rezolva, simplu, pe față și perfect legal. La vremi noi legi noi. Ca atunci cînd ne-am luptat pentru o întreagă bucată de deșert ca imediat după aia să ne retragem din Aden pe nepusă masă.

Abia acum mă gîndesc ce-ar fi putut să fie. Copilul. El. Ea O întreagă viață. Toți oamenii ăștia de piatră de-aici. Ar fi putut să fie următorul Arhiepiscop de Canterbury. Ar fi putut fi Kath, Kathy Dodds. Altă mamă, același rezultat: odrasla lui Vincey. I-același vechi joc, oricum, se pare, pentru Kathy ca și

171pentru Sally. Numai c-a avut mai mult noroc. Și-a făcut apariția la crematoriu îmbrăcată de te dădea gata

Duc sacoașă dar o fac de parcă n-ar avea nici o legătură cu mine. *Alimentara Rochester*. Vie merge înainte, îl bat pe umăr. Zic: „Ține, Vie”. Ca și cînd am purta făclia în Catedrala Canterbury și-acum i-aș fi predat-o lui.

VIC

ZICE, CITIND: „„Edward Plant....Edward PlanL.Edward Plantagenet. Prințul Negru. Fiul lui Edward al Treilea. Comandant englez în timpul Războiului de o sută de ani. A luptat la Cressy și la Pottiers....”” Pare-a fi un adevărat soldat. Și chiar așa și-arată, cu coiful ăla, armură și blazon, în moarte toți sîntem egali.

„„...Căsătorit cu Joan, 'Frumoasa din Kent'». Na, că i-a și căzut cu tronc Joan, auzi, Lenny.”

Lenny îmi atinge brațul în timp ce Vince citește, îmi întinde sacoașă. Vince ridică ochii, observă, ca un profesor pe elevii săi. Ia astîmpărați-vă, acolo, în spate.

Iau sacoașă.

„„...Decedat la 1376».”

Așa. vasăzică, Jack, dacă asta îți poate aduce vreo consolare, dacă înseamnă ceva pentru tine, află că te-am adus să stai cot la cot, ca să zic așa, cu Prințul Negru.

Titlu RAY

MIROASE A PIATRĂ, a spațiu vast și-a vechime. Coloanele se înalță tot mai sus și se desfac pe urmă ca un evantai, parcă n-ar fi coloane, parcă s-ar fi debarasat de propria greutate și n-ar fi piatră deloc, n-ar fi materie. Sînt ca niște aripi acolo sus, arcuindu-se, tinzînd spre înalt și știu că se presupune că

172

trebuie să rămîi cu ochii în sus gîndindu-te că-i uluitor și simțindu-te și tu înălțat și rămîn cu ochii acolo, mă uit atent, vreau să pătrund cu privirea dar de văzut nu văd, nu deslușesc. Lumea cealaltă.

Dar cred c-aș putea să zbor în Australia. Să traversez lumea Bani am. Aș scuti-o pe Sue de-un drum, în sens invers. Cînd. Dacă.

Deși cred c-ar face-o, pun pariu c-ar face-o. Deși ai zice că n-ar servi la nimic, ai zice că nu contează, există doar o groază de lucruri pe care le-ai putea face cu banii de drum. Ți-ai putea lua o mașină nouă, ți-ai putea face piscină.

E cu mult mai departe Sydney de Londra decât Londra de Margate, e diferență ca de la cer la pământ. Și când o ajunge aici n-o să facă decât să se-ntrebe la ce-o mai fi venit, n-ar mai semăna deloc cu ceea ce-a lăsat ea în urmă de-atîta amar de uni, rădăcinile, n-ar mai exista nici bisericuța de la țară în jurul căreia ciripesc păsărelele. Dumnezeu știe pe unde m-or mai zvîrli și pe mine. Dar cineva tot trebuie s-o facă, trebuie să ai pe cineva care s-o facă și pun pariu că ea o să vină. Dar aș putea s-o scutesc de drum.

Titlu LENNY

AM GĂSIT DOCTORUL care să facă treaba. O'Brien. Mi-ar plăcea să știu pe unde lucra ori de unde fusese dat afară, mi-ar plăcea să știu cum s-a spălat el pe mâini.

Doctor. Măcelar mai degrabă. Măcelar de familie.

Ceea ce mi se pare caraghios acum. Deși nu-i voie să faci bancuri în biserică. Pentru că pe cînd Jack care se află acum în sacușă asta mai era pe picioare, mai respira, sau mai bine zis nu mai era pe picioare dar de respirat respira, culcat pe spate ca unul dintre soldații aștia sfinți, doar că nu împietrise încă, se apucă să-mi spună că el toată viața a vrut să se facă doctor.

Stăteam și mă uitam la el și nu știam ce să spun. A zis: „Știi, doctor, vraci, chirurg. Unul de-ăla care-i lecuiește pe

173bolnavi, aleargă după surori, genul ăla Carnea vie e de mii de ori mai bună decât cea moartă, după părerea mea, tu nu crezi asta?"

M-am uitat în jur la ceilalți bolnavi din celelalte paturi și pe urmă iar la el pentru că îmi închipuiam că își bate joc de mine și el a zis: „Ce rînjești așa, Mitraliorule?"

Am zis: „Păi, i-o surpriză, Jack".

Individul ăsta Prințul Negru nu pare să fi zîmbit vreodată.

Vince zice, studiind ghidul: „Eu zic s-aruncăm un ochi în peristil și să facem pași".

Zic: „Bine, Flăcăule, te urmăim". Vie și cu mine ne zîmbim cu înțeleș unul altuia și ne ținem plictisiți după Vince ca și cînd n-am putea pleca pînă ce n-am vizitat tot obiectivul turistic, e musai.

N-ai voie să faci bancuri într-o biserică sau într-un spital, se pare. Dar fie e mare rușine fie e cea mai mare glumă de pe lume s-o sfîrșim dorindu-ne să fi fost ceva ce nu sîntem. Și mie parcă-mi vine mai degrabă să rîd decât să plîng. Și gîndindu-mă încă o dată la toate și analizînd lucrurile bine îmi vine să zic că Flăcăul ăsta al nostru o să rîdă la urmă din moment ce știe că el nu e Vince Dodds, știe că n-a fost niciodată cu toate că pare acum că vrea să schimbe placa Dar care dintre noi ceilalți știe cine este el într-adevăr? Boxer. Doctor. Jockey.

Doar Vie.

Ne strecurăm pe ușa care dă spre peristil. Se pare că l-am pierdut pe Raysy.

Carnea vie e de mii de ori mai bună decât cea moartă, așa a zis, cu toate că nu vom reuși să aflăm niciodată părerea sinceră și concisă a lui June Dodds în această privință. Iar Sally nu va-nceta niciodată să vrea să fi făcut copilul ăla, copilul mort al banditului ăluia, cu toate că s-ar fi putut lipsi de p parte din carnea vie de pe urma căreia a trăit de-atunci încoace. Uneori nu-ți mai dai seama ce desparte una de alta. Dar carnea-i carne, mai cu seamă cînd e carne din carnea ta. Nu se poate nega Poate că primul lucru pe care ar trebui să-l fac după ce ne facem datoria față de Jack este să mă duc s-o vizitez pe Sally.

174

Eu sînt, fetițo. Bătrînul tău tată, îți mai aduci aminte. Nu cine știe ce altă sculă plimbăreață.

Nu se poate nega. Dar nici s-o încurajezi nu se poate, uneori, dar de negat nu se poate nega. Așa cum n-ar fi cazul să mă gîndesc tocmai acum, în timp ce mă plimb prin peristil, la Amy, cum era ea cu patruzeci de ani în urmă, pe cînd Sally era mititică, abia venită de la mare. Dar ia asta îmi fuge mintea deodată, da. Nu se face, cînd însoțești rămășițele decedatului ei soț pe ultimul drum să te gîndești cum îi împungeau sfîrcurile rochia și cum îi cădea rochia aia pe ea. Dar la asta mă gîndesc.

Nu se cuvine să ai gînduri necurate în biserică, dar așa se întîmplă, vrei să le ai, parc-ai fi încurajat la asta. Nu se cuvine să gîndești în felul ăsta cînd ești om bătrîn de șais-nouă de ani fără aer în plămîni și cu nimic altceva decât o unealtă de doi bani între picioare, eu mă gîndesc însă, la asta-mi stă gîndul de

parcă nu mă mai poate reține nimic acum că Jack e la sacoșă. Mă gândesc cum o mai săruta și-o mai mîngîia pe Sally, de eram gelos pe propria mea fiică și cum mă mai gîndeam că Jack era cel mai norocos ticălos de pe lume. Și asta a fost ideea mea să venim aici. O doză de sfințenie. Nu *la el* m-a în gîndit. Cui să-i povestească, la cine să se ducă să se laude stînd pe îndelete la o bere cînd se lasă seara? Prietenii mei m-au umplut de mîndrie, m-au dus să fac turul Catedralei Canterbury.

M-am gîndit la noi, să ne revenim, să ne purificăm. Avînd în vedere că Amy nu-i aici.

O dezbrac în inima mea

Mai bine că nu ți se pot citi gîndurile pe față, cu toate că n-ar ieși prea multe la iveală cu moaca mea. Parc-ar fi pe jar. Dar nu-ți poți comanda fata, chiar mai puțin decît gîndurile. Carnea tot carne, nu se poate schimba.

Cum zicea Jack, parcă-l văd și-acum cum povestea la Diligenta că pe vremuri la Smithfield nu era o singură piață de carne, oribilele, minunatele vremuri de-altădată. Tare era el vesel în seara aceea iar Raysy bosumflat, nu i-o fi ieșit socoteala la cai, pesemne. Era ziua lui Vincey, așa-zisa zi de naștere a lui Vincey. Și mai era și barmanița aia nouă. Nu-i voie să-ți stea gîndul la dosul duduii. Raysy încerca să facă un banc despre Diligenta care nu se deplasează niciunde. Toată

175lumea băuse. Parcă-l aud pe Jack: „Fundătura Cocoșelului din Sffithfield era faimoasă pe vremuri. Stai și te-ntrebi de unde-or fi scoțînd numele astea. Fundătura Cocoșelului care dădea în Strada Pintenul Aurit. Am străbătut-o cu toții, corect, Raysy? Fundătura Cocoșelului, alea Cocoșelului, pasajul cocoșelului, toți ne-am condus poștalionul pe-acolo”.

Titlu VIe

AȘA CĂ I-AM ZIS: „Atunci o să merg eu”.

Trev și-a ridicat privirea la mine.

Am zis: „Era Tony. Nu vine. Se pare c-a făcut și el gripa, ca Dick. Cad ca muștele”.

Trev a zis: „Mai e Roy. Mai sînt și eu pe-aici”.

Am zis: „E departe, e după Sutton. Amîndoi trebuie să fiți la crematoriu la trei jumate. E prea scurt timpul. Am să merg eu. Vă descurcați cu familia Harris?”

Trev a aprobat din cap. „Și dacă n-ajungi înapoi pînă plecăm noi la crematoriu?”

„Închide, cel mai bine. Or să creadă c-am întîrziat cu prîn-zul. N-o să-i cerem acum lui Maggie să ne țină locul.” Stăteam în dreptul geamului și zîmbeam: „Doar dacă nu vrei să-l rogi pe Jack Dodds să-și schimbe profilul pentru juma' de oră. Tot zicea el”.

Și abia atunci mi-am dat seama: Căminul Spital Parcul Fairfax, Cheam. Acolo era June. Acolo se ducea Amy și Jack nu.

”Lasă, merg eu. Trece-mă pe mine în loc.”

Așa că, puțin după unu jumate, am luat formularul și cheile și m-am dus la garaj și-am pornit la drum cu duba cea neagră cu geamurile din spate acoperite căreia noi îi ziceam Dubita Dricurile - Doris și Mavis - erau mai prietenoase. Corabia e prin definiție de genul feminin.

Nu că m-așteptam s-o văd. Nu că ar fi arătat altfel, pentru că era June acolo, decît toate celelalte cămine-spital unde-l

176

cheamă de obicei datoria pe un antreprenor de pompe funebre. Cămine, spitaturi, ospicii în care-și dau oamenii duhul. Și cele mai rele sînt Căminele pentru că știi că n-au nimic de-a face c-un cămin adevărat, nu-i decît un nume care sună frumos pentru un punct de curățat handicapații ori bătrînii sau un substitut pentru cuvîntul acela interzis azi: azil. Și știi că pentru mulți dintre ei nu era vorba de o chiar atît de scurtă ședere, că asta era locul unde răposații au trăit, poate cea mai mare parte ori poate toată viața lor și că viața aia, în cazul ăsta, însemna un soi de moarte, însemna a nu avea un cămin al lor.

Cum zice mereu Bernie Skinner - ca orice proprietar serios - după al treilea apel: „Da' nici unul dintre voi n-are o casă unde să se ducă?” Devenind deodată fioros, ca și cînd și-ar insulta clienții, ca și cînd ar fi urît de-adevăratelea toți bețivanii și vagabonzii și asta ar fi cea mai mare insultă pe care i-o poți arunca în față cuiva, că n-are și el un cămin al lui.

Și-așa sînt atît de triste preluările astea din așezămintele în care o dată intrat acolo rămii. Îi scoți dintr-o cutie ca să-i vîri în alta. De parcă nu i s-ar fi dat nici o șansă de la bun început, ba dacă ai fi ascultat cu atenție ai fi auzit cum îi băteau cuiele la coșciug cu mult înainte să apar eu. M-am dus să ridic un prizonier o dată. Wormwood Scrubs. Infarct, cincizeci și unu de ani. L-am întrebat pe gardian: „De ce

l-au închis?" și el a zis: „Crimă. Și-a ucis femeia acum trei ani. A fost condamnare pe viață, pînă la urmă". Ori o milostivă eliberare.

Dar haimanalele și proscrisii trebuie să moară și ei, și cei lăsați de izbeliște și uitaii și uneori cîte-o rudă fără chef e silită să se prezinte cu toată neplăcerea. Și tu nu-ntrebi niciodată, nu ai căderea, ce înseamnă exact moartea asta pentru ei. Cu toate că vezi uneori că nu e lucrul acela simplu și fără complicații la care speraseră, o milostivă eliberare. Treaba ta e să le oferi o ceremonie cumsecade, decență și respect cît privește ultima eliberare, fiecăruia i se cuvine asta. Nu-i treaba ta să iscodești.

Ce-nveți în afacerea asta e cum să-ți ții gura.

Pereții erau de cărămidă și mai era și-o poartă și-o alee pentru mașini și grădină și copaci așa că deși era la marginea Londrei te-ai fi putut crede ajuns la un conac de la țară. Atîta

177doar, casa în sine nu-i tocmai casă ci mai degrabă un fel de cazarmă de tip vechi, cu gratii la ferestre și o dată intrat te întîmpină mirosul de lapte acru de la bucătărie, nelipsite coridoare interminabile pe care-ți scîrțîie pantofii, nelipsitul zăngănit al lucrurilor mutate de colo-colo pe tărgi, mese și scaune cu roțile.

Femeia de la recepție mi-a verificat actele și formularul și m-am gîndit: într-o zi o să vină cineva să facă asta pentru June, are să vină cineva cu hîrțile. Preluarea cadavrului. Va fi următorul mare eveniment. Femeia a apucat receptorul și a format un număr, după aia s-a uitat la mine în felul în care se uită oamenii cînd sînt la telefon ca și cînd nu s-ar uita deloc la tine dar te fixează, în același timp. Avea un permanent care-i făcea părul s-arate ca o sîrmă și niște ochelari care-i afîrnau de gît agățați de un lanț și mi-am zis: E aici de-atîta vreme că toată lumea i se pare inferioară, toată lumea îi dă de bănuț. De-atîta vreme că e convinsă că dac-ai pune-o pe ea să conducă, treaba ar merge cu mult mai bine. O figură ascuțită cu o gură strîmbă își ținea receptorul lipit de ureche, încruntîndu-se deja că era lăsată să aștepte, încruntîndu-se deja la mine că o vîd c-o lasă ăia să aștepte și mi-am zis, cum fac uneori, te ajută să-ți menții calmul: Nici tu n-o să scapi, dulceață, într-o zi, are să-ți vie rîndul și ție. Preluarea cadavrului.

După aia a zis întepată în receptor: „înteleg. O să-i comunic", după aia, mie, cu un soi de mulțumire: „Va trebui să așteptați. Șeful e la masă, nu se întoarce înainte de trei".

Am zis: „Am s-aștept", gîndind: Vai, ce bine că nu l-am trimis pe Trev.

S-a mai uitat o dată pe formulare de parcă s-ar fi putut modifica între timp, după aia mi le-a înapoiat, mutîndu-și privirea asupra altui obiect de pe birou, ca să-mi dea de înțeles că nu mai am ce căuta acolo. După aia, exact în clipa în care m-a văzut că sînt gata să întreb, mi-a zis, ușor iritată, de parcă eram obligat să știu: „Prin spatele clădirii principale și traversați curtea de serviciu".

Dar mi-aș fi dat seama oricum. După nelipsitul coș de incinerare. După nelipsita ușa dublă mascată care seamănă cu ieșirea dintr-un cinema Dacă nu-i nimeni prin preajmă și dacă

178

nu există nici un alt indiciu, bați cu pumnul în ușa cea dublă și-atunci apare sigur cineva la fereastră și vede mortuarul cu spatele în dreptul ușii.

A zis: „La trei".

E ca un soi de scîrbă. Stigmat, ăsta-i cuvîntul. Cum nu vrei să știi cine-ți ia gunoiul din fața ușii. Eu m-am obișnuit cu asta, e normal. Bătrînul zicea întotdeauna că un antreprenor de pompe funebre e pe jumătate lord, pe jumătate lepros. N-ai de ce să le porți pică.

M-am gîndit să-ntreb: E vreun loc pe undeva pe-aici unde-aș putea să iau și eu o-mbucătură? Dar mi-am luat seama. Și m-am gîndit, într-un moment de nebunie: Douăzeci de minute - aș putea s-o vîd pe June. Doar s-o vîd. Din pură curiozitate, nu știu de ce. Să vîd ceea ce Jack nu vede niciodată. Aș putea afla unde e și să merg pur și simplu, o haină neagră îți deschide aproape toate porțile. Dar după aia mi-am zis: Nu, s-o vîd pe June ar putea să nu fie chiar att de greu, ar putea să nu fie chiar atît de rău, dar mai întîi ar trebui să trec pe lîngă vrăjitoarea asta

Am zis: „La trei", împăturind formularele și băgîndu-le la loc în buzunar.

Dar m-am uitat de-a lungul coridoarelor, gîndindu-mă, Vasăzică aici. ăsta-i locul unde vine Amy de două ori pe săptămîină de-atîta amar de ani. Mă-ntreb dacă-i dă bună ziua vacii ăsteia, mă-ntreb dacă se-alege vreodată cu vreun zîmbet.

Și abia atunci mi-am dat seama că era joi. După-amiezele de joi: era una dintre după-amiezele lui Amy. Și instinctiv, mi-am controlat ținuta, mi-am îndreptat spatele, am tras de revere să mi le-aranjez, cum face omul care crede că s-ar putea întîlni cu cineva pe neașteptate, cum face antreprenorul de pompe funebre mai tot timpul. Nu știi niciodată peste cine poți să dai, nu știi niciodată pe cine poți să

calci pe coadă. Nu e doar o meserie, e un loc în societate. Așa zicea bătrînul. Sînt unii care-mi zic că eu vin imediat după preotul parohiei și eu le zic: „Bine. De ce nu-mi spui pe nume, Vie?”

Așa că am încetat să mai fiu umilul strîngător de cadavre, am devenit într-o clipă un conducător de funeralii în mărime

179snaturală care-dă-pe-toată-lumea-gata și ea trebuie să fi remarcat asta pentru că n-a mai îndrăznit să-mi susțină privirea.

Am zis: „Frumoasă vreme, mă duc să mă plimb puțin”.

Bătea un vînticel, era o zi luminoasă, soarele se tot ivea și dispărea repede printre nori. Am ieșit în curtea din față și m-am uitat dacă dubita era parcată ca lumea, după aia am pornit pe una dintre aleile așezate în formă de evantai care tăiau pajiștea, simțindu-mă ca un chiulangiu, simțindu-mă bine ca boss în postura angajatului, amuzîndu-mă să intru și să ies din rol ca soarele ascunzîndu-se pe după nori. Simțind că pentru douăzeci de minute vedeam lumea dintr-un punct de vedere diferit.

Tufe de trandafiri și copaci. Pacienții erau afară, făceau mișcare, luau aer și ei. Cum le-o zice?

Pacienți? Pensionari? Internați? Unii dintre ei se mișcă ciudat, ba chiar stau euului. Un bărbat slăbănog s-a îndreptat spre mine, cu buzele și cu degetele de la mîna strînse în jurul unui muc de țigară de parcă ar încerca să-și tragă afară din gură o ață lungă care opunea rezistență. Alții arătau destul de normal, doar hainele vechi îi dădeau de gol. Dar chiar și-atunci. Așa că, dacă nu erai atent... Și ce *explicație* ai putea da? Așa vasăzică te crezi antreprenor de pompe funebre, nu? Hai mai bine cu noi!

M-am așezat pe-o bancă în vreme ce soarele ieșea de după nori și intra la loc, ieșea și iar intra Bărbatul cu țigara s-a întors și iar a venit spre mine, ca și cînd i-aș fi luat banca. Și, trecînd pe lîngă mine, a mîrîit ca un cățel, cu saliva curgîndu-i din gură și arătîndu-și dinții. Nu mi-era teamă. Nu vă temeți.

Mă întrebam dacă Amy se temea, dacă i-a fost teamă cînd a-venit prima oară. Dar femeile nu se tem, ori nu de aceleași lucruri. Mi-am zis: îi vezi pe toți morții ăia ca vai de lume, terminați, ori zăcînd pur și simplu întinși, ca morții și-ți zici: Oamenii ăștia îmi sînt străini acum, cu totul străini. Dar de fapt cei vii îți sînt străini, ei sînt cei despre care nici măcar nu poți ghici cum sînt.

Și atunci i-am văzut Trebuie să fie ceva care te face să te uiți unde te uiți. Ședeau pe-o bancă, pe o bancă de pe-o altă alee, în fața mea, mai la stînga l-am văzut capul lui Amy, cu părul ei castaniu în bătaia vîntului, în lumina soarelui și felul

180

acela al ei de-a ședea simplu și drept, într-un fel modest, ca și cînd ar aștepta să-i vină rîndul. Dar nu înainte de a-l vedea pe Ray, pîrînd micuț pe lîngă ea, mai să zici că-i copilul ei. Tărtăcuța lui care seamănă cu o tarabă și felul acela al lui de a se scărpinga pe gît - i-aș recunoaște gestul ăla dintr-o mie -băgîndu-și degetele pe sub gulerul cămășii de parcă i-ar fi scăpat acolo ditamai șoarecele. Și m-am gîndit: Mă întreb dacă știe, e clar că a-nceput să chelească, i se vede deja un pic rozul pielii în vîrfurile capului.

Dacă o luam pe altă alee puteam să trec exact prin fața lor. Dar așa m-am strecurat prin spatele lor, înapoi la mașină, gata-gata să merg pe vîrfuri și-atunci l-am văzut, trebuie să fi fost acolo de la început dar omul nu vede ce nu se-așteaptă să vadă: cîmpenii lui Ray, în extrema parcurii, un verde murdar cu bej și cu chestia aia caraghioasă de deasupra care se deschide ca un acordeon, la nevoie.

M-am urcat înapoi în dubită. De unde stăteam îi puteam vedea foarte bine, la fix, Ray stînd pe partea băncii dinspre mine. Mi s-a părut că deși se vedea că sînt doi oameni care stau pe aceeași bancă de-ai fi putut crede că era o întîlnire întîmplătoare, erau, nu știu cum, ca o singură făptură formată din ei doi împreună.

Ray s-a aplecat înainte să-și aprindă o țigară, făcîndu-și palmele căuș să nu i-o stingă vîntul. După aia a tras un fum, a scos țigara din gură și cu -aceeași mîna, ținînd cotul pe genunchi și-a mîngîiat buza inferioară cu policarul, între ei doi era o pungă de hîrtie cu niște resturi de ceva pentru că Amy își tot băga mîna înăuntru și arunca firimituri păsărilor care ciuguleau lîngă picioarele ei, vrăbiuțe, porumbei. Făcea asta repede, cu o mișcare bruscă a mîinii, de parcă ar fi vrut într-un fel să alunge păsările de-acolo, nu să le dea de mîncare, dar firimiturile le tot aduceau îndărăt. El fuma și-și freca buza și se scărpinga la gît După aia s-a proptit de spatele băncii și exact în clipa aia Amy s-a aplecat înainte de parcă erau o mașină care funcționa așa. Și-a mîngîiat piciorul, chiar dedesubtul genunchiului, de parcă ar fi durut-o acolo.

M-am uitat la ceas: aproape trei. Dar șeful putea să mai aștepte. Eu l-am așteptat pe el. Cu toate că-i o tranzacție

181 serioasă, preluarea cadavrului. E nevoie de semnătură și de verificare și de dată și de oră și n-ai voie să întârzie la morți, tocmai fiindcă sînt morți. Una dintre regulile mele. N-o trăgăna cu morții. L-aș fi făcut cu ou și cu oțet pe Tony.

Trei și cinci și ei erau tot acolo pe bancă și n-aveam nimic în dubă ca să-mi trec timpul, numai un număr vechi din *De la A la Z*, pe care îl citisem, și formularele din buzunar. Dar le știam pe de rost. Jane Esther Patterson. Data nașterii, data morții. Avea optzeci și șapte de ani. Cauza morții: hemoragie cerebrală. Ruda cea mai apropiată: John Reginald Patterson. Fiu. Trebuie să-l întreb pe șef, dacă n-are să fie furios pe mine, de cînd e aici.

(L-am întrebat Mi-a zis că de douăzeci și opt de ani).

M-am uitat la Amy cum s-a sprijinit iar de spătarul băncii fără ca Ray să se aplece înainte de astă dată, și și-a băgat mîna adînc, brusc, în pungă și-a aruncat firimiturile de pîine. Se vedea că amîndoi și-ar fi dorit să nu fi băgat punga aia între ei. După aia Amy a luat punga și s-a apucat s-o strîngă ghemotoc și și-a netezit fusta de parcă era gata să se ridice și exact atunci, Ray a oprit-o, a întins mîna și-a apucat-o de umărul celălalt, apoi și-a lăsat mîna să-i alunece peste ceafa ei, strecurîndu-i degetele prin păr, vîrîndu-și-le cu totul, cum și le vîra lui pe sub guler. Ca și cînd asta ar fi vrut să facă tot timpul, ori ceva de genul ăsta, numai că s-a hotărît abia cînd ea dădea să plece, pentru că știa că altă șansă nu mai are. După aia Amy a ezitat puțin și capul a început parcă să i se bălăbăne în mîna lui Ray. După aia, ea s-a ridicat hotărîtă și Ray a sărit în picioare de ziceai că-i pe arcuri și au pornit amîndoi înapoi spre parcare.

M-am ghemuit cît am putut în scaun dar nu cred c-aveau cum să mă vadă din pricina luminii care se reflecta pe parbriz, în caz că se uitau. De parcă ar fi fost pentru o clipă doi tinerei redeveniți acum doi oameni maturi care încercau să se comporte ca atare. Erau caraghioși. Dar cred că dacă era să fii caraghios își aleseseră bine locul. Amy a lăsat să cadă punga de hîrtie făcută ghem într-un coș de gunoi iar Ray și-a aruncat mukul de țigară la vreo juma de metru în față și l-a strivit cu piciorul. Mergeau depărtați unul de celălalt, ca oamenii care au

182

grijă să meargă așa, ca și cînd s-a întîmplat să se afle pe două drumuri paralele.

Presupun că multe se pot întîmpla aici. Vizitatori ale căror drumuri se întretaie. Timp berechet să tot stai să-ți împărtășești necazurile. Un adevărat club al celor singuri.

Au trecut la nici patru ori cinci mașini depărtare în stînga mea și de data asta m-am aplecat pîn-am dat cu nasul de scaunul pasagerului, arătînd și eu de tot hazul. După aia, i-am pierdut din vedere pentru că au trecut prin spatele dubitei. Dar¹ eram cu ochii la oglinda retrovizoare și vedeam foarte bine și poarta cea mare prin oglinda laterală. Și duba are un avantaj poți să vezi peste caroseria mașinii de-alături.

Am auzit cum pornește motorul și cum bagă numai puțin în marșarier, după aia am văzut camperul îndreptîndu-se către poartă, trecînd pe lîngă indicatorul cel mic cu două săgeți arătînd „Intrare/Ieșire”.

Ca să se întoarcă trebuia s-o ia la stînga în cealaltă direcție se ieșea din Londra: Ewell, Epsom, Leatherhead. L-am văzut pe Ray frînînd, semnalizînd și luînd-o la dreapta.

Nu se cuvine să judeci. Ce-nveți în meseria asta e să ții un secret.

Titlu RAY

AM ZIS CĂ MĂ SIMȚEAM cum nu se poate mai norocos. Fiind Norocosul.

Așa că el a zis, zîbind, că se simțea cum nu se poate mai el însuși, mai Jack decît a fost ori are să fie vreodată. Cum nu se poate mai Jack cel dintotdeauna.

După aia s-a uitat la mine și m-am gîndit, o secundă: Doar nu vrea să spună că depinde de mine? Ca atunci cînd l-au adus aici prima oară, înainte de operație, înainte să știe și simțeam că toată lumea se uita la mine într-un fel anume, de ziceai că eu eram omul momentului. Las' că se descurcă Ray, las' c-a-ranjează Ray. Jack n-are nevoie de altceva decît de-o doză din

183 vechiul lui prieten Raysy. Și dacă tot veni vorba, punem pariu că chirurgul o să facă o treabă prima-ntîia

Mă gîndeam: Mare povară, atîta noroc.

Dar el se uită la mine ca și cum ar vedea că mă pune într-o situație dificilă, cînd nu eu sînt cel care ar trebui să se simtă jenat, ci el. Și zice, ca și cînd mi-ar contrazice gîndul: „Sînt împăcat, Raysy”, rar și hotărît. O zice încă o dată, de parcă nu l-aș fi auzit. „Eu sînt împăcat. Mă gîndeam la Amy”.

Ceea ce mă face să-mi țin ochii larg deschiși, ațintiți asupra lui ca și cînd dacă clilesc sînt pierdut.

Zice: „Sînt împăcat, dar i-am rămas dator lui Amy". Mă uit la el. Nici nu clipesc. „Nu vreau s-o las la ananghie."

Zic: „Nu ești tu vinovat că..."

Zice: „Nu despre asta-i vorba N-am fost corect cu ea".

Mă uit la el. El se uită la mine.

Zice: „Vorbesc de bani. Aranjaserăm să cumpărăm locul ăla din Margate, nu? Westgate. Și toată lumea a crezut că asta era din pricină că lui Jack Dodds i s-au deschis pînă la urmă ochii și-a hotărît să înceapă o viață nouă. Și toată lumea a crezut că era strigător la cer ca exact în clipa aia să descopere că n-o să mai aibă parte de viață".

Zic: „Inclusiv eu, Jack".

Zice: „Inclusiv tu. Inclusiv Amy. Atîta, că ce nu știa lumea este că ori vindeam, ori pierdeam totul. De aia am făcut-o. Ceea ce nu știe lumea e că am luat un împrumut acum cinci ani ca să salvez prăvălia și scadența e peste-o lună. N-ar fi fost cine știe ce. Vindeam magazinul, vindeam casa, cumpăram o căscioară în Margate, o căsuță amărită și scoteam la limită banii, exact cît e nevoie. Atîta, că acum nu mai ține, este? Pariul ăsta nu mai ține, ei?"

Se uită la mine de parcă eu știam mai bine.

Zic: „Da* de ce să nu fi vîndut acu' cinci ani și să plătești din banii tăi în loc să te apuci să-mprumuți?"

Zice: „Fi'ncă trebuia să-mi cîștig existența, este?"

Mă uit la el.

Zice: „Sînt măcelar, Raysy. Asta sînt".

184

Rămîn cu ochii la el. Parcă tot el e și parcă nu-i. Parcă ar fi stat pînă acum ascuns. Zice: „Uite ceva ce nu mai tre' să fac, să-mi cîștig existența".

Zic: „Adică... nu ți s-au deschis de nici un fel ochii?"

Zice: „Nu, Raysy". Nu-l cred. „Și nici pomeneală de-o viață nouă, deh? Nu pentru mine."

Se uită la mine.

Zic: „Cît?"

Zice: „Șapte miare cînd i-am luat. Acum trebuie să se fi făcut aproape douăzeci".

Mă vede fluierînd încetișor.

Zice: „Nu-i vorba de bancă. Era un altfel de împrumut. Un împrumut de la un particular".

Zic: „Nu cumva Vince?"

Și el rîde. Își aruncă brusc capul pe spate și se hlizește de i se face rău, de mă trezesc că întind mîna după o pungă de hîrtie, mă trezesc uitîndu-mă la butonul cu care se cheamă infirmiera. „Vince?", zice, înnechîndu-se aproape. „Vincey nu mi-ar fi împrumutat bani nici dacă eram pe moarte, nu?"

Zic: „Atunci, cine?"

Zice: „Vincey n-ar fi scos bani din buzunar pentru prăvălie, ce-ți închipui? Abia aștepta să mă vadă angajat la super-market".

„Atunci, cine?"

„Unul dintre partenerii lui de la început. Unul dintre.... partenerii lui de afaceri. Tip dur, înțelegi."

Se uita la mine ca și cînd s-ar aștepta să-l cert.

Zic: „leșeai mai bine dacă-ți încercai norocul cu un mînz. leșeai mai bine dacă veneai la Nea Norocosul".

Și de cum îmi ies cuvintele astea pe gură îmi dau seama încotro bate vîntul.

Zice: „Era cam mult, Raysy. De unde să fi luat banii de miză? Da' curios c-ai adus vorba despre asta".

Se uită la mine, cît pe ce să zîmbească, așa că i-o tai, repede. Zic: „I-ai spus lui Amy toate astea?"

Dă din cap că nu.

Zic: „Ai de gînd?"

185sZice: „E cam complicat, nu? Ce sper eu, e să n-am de ce, să nu fie cazul. Da' curios c-ai adus vorba despre ea".

împunge cu degetul punga goală de hîrtie care mi-a rămas în mînă. Zice: „Parc-ai sta la cerșit, cu punga aia-n mînă".

Pun punga la loc de unde am luat-o.

Zice: „Nu știi ce-are să facă. Vreau să zic, după ce... Ar putea să vrea să rămînă unde este. Ar putea să vrea totuși să cumpere căsuța din Margate. N-am renunțat încă, mai poate pleca acolo, dacă vrea în

orice caz, nu vreau s-o știu cu creditorii la ușă. Nu vreau să se trezească cu douăzeci de miare în minus".

Parc-ar aștepta de la mine soluția.

Zice: „Asta înseamnă să ai ceva pus deoparte, nu? Douăzeci de miare. Asta e ceea ce se cheamă să ai ceva pus deoparte".

Zic: „Adică, nici ea nu știe decât că ție ți s-au deschis brusc ochii. Decât că tu vrei să-ncepi o viață nouă. Slavă Domnului, aleluia".

Se uită la mine ca și când aş ști și-acum răspunsul.

Zice: „E mai bine să nu știi unele lucruri".

Zic: „Da' de ce, Margate?"

Zice: „Nu vreau s-o las încurcată. Vreau s-o știu scăpată de necazuri". Și ochii i se închid deodată, pleoapele îi cad grele, ca și când t-ar fi imposibil să le mai țină deschise, de parcă s-ar fi evaporat din cameră și m-ar fi lăsat cu buzele umflate.

Apoi deschide ochii ca și cum nici n-ar ști că-i închisese.

Zic: „Ei, și ce crezi c-o să facă?"

Zice: „Depinde. Poate știi tu ce-are să facă".

Mă uit la el.

Zice: „Am nevoie de-un cal câștigător, Raysy. Am nevoie de un cal câștigător mai mult ca niciodată", își ridică încet brațul drept de pe pătură Cu toate tuburile alea în el n-ai zice că se ridică, ci e ridicat, ca un braț de marionetă. „Și am și miza, de data asta."

Întinde mîna către noptieră și deschide sertărașul, sertarul cu cele cîteva lucruri ale lui. Îi tremură mîna. Se luptă cu sertarul și dau să-l ajut dar știu că n-ar fi bine pentru că n-au mai rămas multe lucruri pe care să le poată face de unul singur.

Își scoate portofelul. Nu l-am văzut niciodată pe Jack Dodds cu un portofel atît de burdușit

Zice: „Poftim, ia aruncă o privire înăuntru. Ultima despărțitură".

Mi-l întinde, îl iau și-l deschid în timp ce el mă urmărește. Nu văd nici o fotografie. Numai un maldăr mare de bancnote.

Zice: „E un miar. Opt sute de cîte cincizeci și un teanc de douăzeci".

Mă uit. Pipăi cu policarul bancnota de deasupra. Zic: „Ții o mie, bani gheață, aici?"

Zice: „Cine să-i ia, Raysy?" Se uită de jur împrejur la celelalte pături. „Neputincioșii ăștia, vai de capul lor?"

Zic: „Și de unde i-ai...?"

Zice: „Secret. Hai, scoate-i! Numără-i".

Dau din cap că nu. „Te cred."

Zice: „N-a fost niciodată punctul meu forte, nu?"

„Ce?"

Zice: „Adunarea. Aritmetica. Nu m-a dus niciodată capul ca pe tine", își ridică puțin capul ca și când ar vrea să și-l miște în semn de aprobare față de propria-i țeastă. Zice: „Scoate-i oricum. Am nevoie de-un cal câștigător". Se uită la mîna pe care o țin pe portofel. Zice: „Începe Doncaster, nu? E prima din sezon".

Îmi zic: Și-n mod normal aş fi și eu acolo.

Zic: „Hai că-i groasă, Jack, pui un miar să faci douăzeci de mii. E groasă".

Zice: „E groasă".

Zic: „Și dac-o pun pe calul care nu trebe?"

Zice: „Da" n-o să faci asta, nu? Nu se poate. Amy are nevoie de bani".

Îmi zic: Banii sau viața.

Zice, zîmbind: „Oricum, gîndește-te și tu că-s banii de camper. Un miar, ți-aduci aminte? Numa' că tu nu voiai să-l vinzi, nu?"

186

naratorul **CANTERBURY**

NU-I MAI VĂD PE NICĂIERI. Ca și cum ar fi putut să plece și să mă lase în Catedrala Canterbury.

Așa că o iau înapoi, trecînd pe lîngă rîndul de bănci și mă-ntorc unde eram cînd Vince și-a luat tălpășița, în caz că vin să mă caute și mă așez la loc pe bancheta de lemn, cu coatele pe genunchi, gîndindu-mă: lo-s ăla rămas pe dinafară acuma.

Zicându-mi: Ca și când el ar sta și s-ar uita la mine acum, știind. Mai bine te-ai hotărî, Raysy, mai bine te-ai hotărî mai repede. Ca și când n-ar fi fost vorba numai de bănet, eram și eu amestecat, eram laolaltă. Țtia-s banii, Ame și ăsta-i Raysy. O să-ți fie bine, de-acum, o să-ți fie bine cu Norocosul, îi dă un ghiont cu cotul, îi face cu ochiul. Mi se pare mie c-o s-o duceți bine amîndoi.

Ca și când ar fi trebuit să fiu el.

Stau, cu ochii-n patru, dar nu-i văd pe nicăieri, așa că mă ridic și caut să văd pe unde se iese și-atunci îi zăresc, stînd pe trotuar, uitîndu-se după mine. Mă gîndesc: Prieteni. Cerul e negru și amenințător și bate-un vînt rece dar ei nu par enervați. Par fericiți că se află aici împreună, ca și când totul e iertat. Îmi zic: Poate.

Vince zice: „Nu știam ce-i cu tine, Raysy, era cît pe ce să te dăm pierdut”.

Vince are în mînă ghidul. Vie e cu sacoșa. Eu n-am nimic în mînă dar am senzația că se vede de la o poștă că Raysy are, în cantitate mare, ceva ce nu-i aparține.

Simt în spatele meu catedrala, uitîndu-se fix la mine.

Vince zice: „Eram în peristil. Ai fost să vezi peristilul?” Ca și când nu s-ar fi putut altfel.

Zic: „Da, am văzut peristilul”, zicându-mi: O minciună mică nu-i greu de zis.

Apoi ne întorcem pe drumul pe care am venit, ieșim pe poartă și străbatem străduțele înguste. Atîta că apucăm pe-o altă străduță îngustă decît cea pe care am venit. Se cheamă Aleea Măcelăriei și de aia o și luăm pe-aici. Vince zice că se impune. Și cum ajungem pe ea începe să toarne cu găleata. Dar

188

i-o crîsmă micuță cam la mijlocul străzii, Blazonul Orașului și e deschis și Lenny zice, una mică nu ne strică, este?

Titlu Vie

APOI ZICE SERIOS, fără o tresărire a feței, cum stă așa, la mine în birou, cu mîinile bine frecate, roșii după o zi de muncă la măcelărie, de parcă ar fi un client mai deosebit care se înfățișează gata spălat și numai bun de pus la cutie: „De fapt, Vie - îi pot spune asta unui vechi matelot - nu m-ar deranja să fiu îngropat în mare”.

Titlu Any

El, TREBUIE SĂ FI AJUNS de-acum. trebuie să fi isprăvit, gata. L-au azvîrlit, au scăpat de el. Dacă ar fi după mine, cred că sînt la jumătatea drumului înapoi, dacă nu cumva s-au apucat să se distreze, fac chef, bairam mare, acum c-au isprăvit treaba, acolo, în Margate.

Dar tot cred că locul meu e aici. Aveam și eu drumul meu de făcut. Ei aveau drumul lor, eu, drumul meu. Cei vii mai intri, chiar și cei vii care erau ca și morți pentru el, așa c-ar fi totuna acum, toți la fel, după el. Și mi-am luat deja adio de la el pentru ultima oară, dacă nu pentru prima oară. Adio, Jack, Jack, dragostea mea de-altădată. N-au decît să spună că și-așa nu-i folosește la nimic lui June dacă nu petrec ziua asta cu ea de dragul de-a petrece o ultimă zi cu el, au mai fost dați pe care le-am sărit, cam vreo douăsprezece, demult de tot, și n-o să-ți dea nimeni încă o dată șansa de-a împrăști cenușa soțului tău. Da' de unde știi ei că ea nu știe? Și trebuie să-i spună și ei ceva

Dacă ei nu-i folosește la nimic, lui la ce-o să-i folosească?

189Ș/ nu cred c-aș fi putut s-o fac. Cum aveam să stau acolo pe Dig, când și-așa ar fi trebuit să fie Cheiul, cu valurile agitîndu-se pe dedesubt, cu sarea în ochi, cu ei toți cu ochii pe mine. Tu, mai întîi, Amy, cînd vrei tu, nu te grăbește nimeni. Cu vîntul umflîndu-mi fusta. După cum s-a schimbat vremea, cred că-i furtună, ce mai, în Margate.

Ăsta-i locul meu, la etajul autobuzului. Mi se pare că mulți ani de zile m-am simțit mai acasă într-un 44 decît oriunde în altă parte. Nici într-o parte, nici în alta, numai între, pe drumul dintre cele două puncte. Nu știu dacă aș fi putut să mă simt vreodată acasă într-un bungalow din Margate. „Mă las de lucru, Ame”, zice. Cînd eu renunșasem de mult să mai aștept ceva de la el, cînd credeam de-atîta vreme că n-are cum să se mai întîmple vreodată, cînd îmi ziceam: într-o zi o să cadă lat, în spatele tejghelei, cu șorțul în dungi și satîrul în brațe și exact asta își dorește, un hoit în plus la activ. „Jack lasă totul baltă. Te-ai prins?” Ha-ha! „Ne-așteaptă o viață nouă, fetiço.” Nu știu ce s-a întîmplat, ce l-a transformat, ce i-a deschis ochii. Dar se uita la mine ca și cînd se aștepta să nu mai pot de bucurie, ca și cînd n-ar fi privit-o pe femeia pe care o vedea de cincizeci de ani, parc-ar fi văzut o ființă nouă. A

zis: „Margate. Ce zici de Margate?” Ca și când ar fi putut întoarce timpul înapoi să ia lucrurile de-acolo de unde au rămas. A doua lună de miere. Ca și când Margate ar fi fost sinonim cu magic. Atunci am știut că s-au inversat rolurile. Eu eram aia care crezusem cu atîția ani în urmă, când i-am zis adio pentru prima oară, că întotdeauna ai parte de un nou început, lumea nu se sfîrșește cu una cu două. Aveam încă puterea de-a alege. Am ales-o pe June, nu pe el. L-am văzut instalîndu-se serios în persoana lui Jack Dodds măcelarul, Jack Dodds, măcelar de mare clasă, luați nițică tochitură, domniță, luați nițică nucă de vacă, pentru că n-a putut s-o aleagă și el pe June, n-a putut alege ceea ce-i aparținea, era tot ce-avea de făcut și-am crezut că eu sînt cea care încă mai poate să se schimbe. Am și făcut-o, o dată. Dar când se uita atunci la mine, ca la cineva care nu eram eu, mi-am dat seama că și eu mă închistasem în mine. În femeia asta care sade luna și joia după-amiaza într-un 44. Chiar și la o săptămînă de la moartea soțului ei.

190

Ca și când, pînă la urmă, eu aș fi fost de vină că l-am părăsit, că mi-am luat adio. O dată, de două ori. Și ea n-are să știe niciodată. Niciodată.

Margate, Margate. Și cu June cum rămîne?

E un autobuz la mijloc. Un autobuz roșu, cu etaj, care huruie înaintînd printre stropii de ploaie, prin bălți, cu numărul agățat sus deasupra parbrizului, cu destinația și ruta care nu se schimbă de la an la an. Ca și când, atîta vreme cît există un 44 care leagă Podul Londrei cu Mitcham Cricketers, lumea n-are să se sfîrșească, n-are să se dărîme Podul Londrei. De parcă, dacă-i adevărat ce istorisea el și asta numai pentru că și tat-su ne împuia capul cu-aceeași chestie, că Smithfield e inima Londrei, inima însîngerată a Londrei, liniile roșii de autobuz trebuie să fie arterele, arterele pline de sînge, și venele. Nici măcar o dată cu taxiul. La banii lui Jack Dodds? Și niciodată cu metroul deși e mai rapid, pe tronsonul nordic, pînă la Morden. Pentru că vreau să văd, vreau să mă gîndesc când circul dintr-un loc într-altul. Îmi place să privesc în jur. Și numai de douăsprezece ori într-un camper. De cîte ori? Nu mai mult de douăsprezece, nu, Ray?

Dar azi de ce-am urcat la etaj? Pe puntea de sus, ca pe-o corabie care despică ploaia. Să-mi demonstrez că mai sînt încă o femeie în putere, nu o hoască bătrînă ca alea de jos? Să-mi demonstrez că mai pot încă alege? Să văd altfel lumea pe lîngă care trecem? Lambeth, Vauxhall, Battersea, Wandsworth. Cum aș fi putut, Ray, să stau lîngă tine, să-i împrăștiem împreună cenușa? Aici mi-e locul, în 44. Luați nițică cenușă, domniță. Și cîta vreme or să circule autobuzele roșii, sîngele roșu o să continue să curgă și inima să bată, să bată. Ah, Ray, ești un bărbat norocos, ești atît de *micuț*. Ah, sărmanul meu Jack.

Titlu RAY

AȘA CĂ MI-AM ÎNTINS în față Buletinul Curselor cu tot programul de la Doncaster. Apoi mi-am aprins o țigară și

191mi-am pus la îndemînă catastiful și însemnările. Registrul lui Ray Johnson '87, '88, '89. Să ții totdeauna evidența pariurilor pe care le pui. Apoi am trecut în revistă cursele și caii, făcîndu-mi toate calculele în cap, ceea ce vine cu timpul, eliminările, procentajele, partanții pe care să-i iei în considerație și cei de care e bine să te ții la distanță. Oamenii își închipuie că eu sînt Johnson Norocosul și că totul îmi vine de-a gata, printr-un al șaselea simț și uneori chiar așa este, fleru-i fler, uneori. Dar motivul pentru care eu profit, pe cît posibil, de pe urma cailor, cîta vreme Jack Dodds și Lenny Țațe n-or s-o facă niciodată, este că toată lumea vrea să creadă în pariuri după ureche și poate că pare-a fi noroc, dar e nouăzeci la sută evidență riguroasă, nouăzeci la sută e calcul bine făcut. Nu degeaba am lucrat în biroul ăla de asigurări. Oamenii își închipuie că sînt caii din ceruri care răspund rugăciunilor tale dar esențialul e cum faci să fii mai bun decît agenții de pariuri iar dacă vrei să-i bați pe agenți, ține evidența.

Așa că am studiat caii care aleargă mîngîindu-mi falca, zicîndu-mi, slabe șanse, slabe șanse. Pariu pus în afara hipodromului, vasăzică mai e și taxa La o mie de dolari. Gîndindu-mă: Asta-i handicapul începutului de sezon, cumperi mîța-n traistă. Gîndindu-mă: Dacă eram acolo era mai ușor, întotdeauna e mai ușor cînd ești acolo. Vezi caii, miroși care-i chestia, n-o faci la nimereală. Și mai sînt și diverse compensații. Copitele pe turf, soarele luminînd mătăsurile, flecăreala neroadă. Tot tărăboiul ăla în care se amestecă berea și speranța Mă gîndesc la toate lucrurile pe care Jack nu le va mai vedea sau auzi vreodată.

Fumul țigării îndreaptă în rotocoale spre fereastră. Norii sînt pufoși, după ploaie, un vînticel, pista are să fie prea moale. Pista, drumul, plecarea

M-am uitat la ceas: unsprezece jumate. Tre' să fii prost ca să pariezi devreme, situația se schimbă, la fiecare minut, de-o parte, calculele, de alta, flerul. Dar dacă? Să zicem, dacă Jack?

Mă tot străduiam să nu mă uit la numele care îmi sărea în ochi din mijlocul listei cursei de la trei și cinci. Douăzeci și doi de partanți. Un nume"ce-i? Mie mi se spune Norocosul. Tre' să fii prost să pariezi pe-un nume. Și Jack nu poate fi salvat și gata.

192

Mi-am răsfoit carnetele, mi-am însemnat niște cifre. Regula numărul unu: să facă banii. Dar pe Jack nu-l interesează să facă banii, lui îi trebuie un învingător cum nu s-a mai văzut care să-i dea gata pe toți învingătorii, să-și salveze pielea și ouăle prăjite, să salveze ce se mai poate salva Nu-i trebuie lui s-ajungă la o medie generală.

Așa că asta nu-i un pariu obișnuit.

Dar continuam să nu mă uit la numele care-mi sărea în ochi. Cotat ca outsider, al douăzeci și unulea în grupă. Cu toate că se încapățîna să-mi sară în ochi. Norocul e de două feluri. Există un noroc așezat care te păzește de necaz, care te păzește să nu te lovească gloanțele ori te face să trăiești o sută cinci ani și mai e și norocul chior care te umple de bănet. De-o parte, calculele, de alta, flerul, care devine tot mai puternic și uneori nu mai rămîne decît flerul de-ajungi să știi tot ce vrei despre un cal din felul în care-și înclină capul. Ai zice că pariu! e totul, dar uneori mai sînt alergarea și iureșul și zarva cursei. Uneori e numai calul, cu gloria lui.

Așa că mi-am strivit țigara și mi-am aprins alta și-am făcut vreo cîțiva pași prin odaie, de parcă n-aveam stare. Am rămas în dreptul ferestrei. Capătul cartierului Bermondsey. Și pista de la Donnie, un galop larg, regulat. Tre' să fii prost. Mi-am simțit nervii fremătînd și norocul în vene. De ce o faci, mai întîi, mai întîi de ce te-ai băgat în asta. Am deschis fereastra, parcă mi s-ar fi tăiat respirația Am simțit aerul curat și fumul în nări și viața pulsîndu-mi în mădulare și banii lui Jack făcîndu-mi o gaură în inimă.

Miracle Worker.

Titlu Any

DAR ERA UȘOR PE-ATUNCI să faci un bărbat să zîm-bească. Pînă și pontatorul ăla, Alf Green cu pieptul lui umflat, cu bețigașele bălăbănindu-se din el, cu mustăcioara lui neagră Și privirea de sergent major, să nu care cumva să nu-ți fi pontat

193scum trebuie bețigașul, avea o urmă de zîmbet, un picuț, doar o urmă, cînd mă vedea Doar dacă nu mi s-o fi părut mie. Ar fi putut și el să mai tragă de un punct cîteodată, să spună că-s șapte banițe, nu șase. Eu, în dreptul coșului, în rochia mea subțire, înfierbîntată și lipicioasă și el cu răbojul ăla al lui. Șapte banițe ca să te treacă c-un șiling și tu trăgeai tare să faci doi șilingi și șase penny pe zi. Munceai pe rupte, te trezeai în zori. Dar să nu-mi spună mie cineva că n-o mai luaui cîte unii pe scurtătură și nu existau mai multe metode de a strînge jetoane de hamei. Shirley Thompson ar fi trebuit să fie campioană la cules după cîte jetoane avea. Doua sute de banițe pe săptămînă, atîta că nu erau numai banițe. Se-alegea la sfîrșit cu jetoane în valoare de zece lire, fără să mai punem la socoteală banii gheață. Și maică-sa și taică-său nu mai puteau de încîntați ce erau de ea cînd le-aducea ea la Denver o hîrtie de cinci. Hop și micuța noastră Shirl, campioană la hamei.

Și să nu-mi spună mie cineva că nu existau și compensații de tot felul. O făceai pe degeaba, dar cîte nu primeai pe degeaba, acolo în sud, în grădina Angliei, în lumina soarelui și aerul curat și căpițele de fin și coșurile de hamei și senzația aia pe care-o aveai, deși era o muncă de care nu te puteai dezlipi și din care nu te puteai opri, coșurile înșirate la rînd, cu cîte trei sau patru la coș ca într-o fabrică în aer liber, că ești slobod. Că ești de capul tău. Trăind în cocioabe și corturi ca băștinașii, trăind pe pămînt, fără o locuință stabilă. Nu tu telali, nu tu țigani, nu tu cîini, nu tu culegători de hamei. Mirosul de prăjeală seara. Focuri cu lemne, cazane, lămpi cu gaz, trîncăneală.

Țigani veneau cu căruțele și caii, avînd tot atîta nevoie ca' noi să culeagă hamei, dar își făceau tabăra separat, de partea cealaltă, lîngă pădure, uitîndu-se la noi de parcă noi eram cei care ne așezaserăm unde nu ne era locul și-i invidiam pentru că erau - proscrisi fiind - cu un pas mai departe decît noi, și pentru că ei erau specialiști în materie iar noi, doar amatori și, pe cînd noi aveam să ne întoarcem în Bermondsey să ne vîrîm la loc în cutiuțele noastre, între cărămizi, ei nu vor înceta să cutreiere pădurile

și cîmpiile. Îi invidiam pentru pielea lor ca măslinea față de a noastră, de Londra, albă ca brînză, înroșin-du-se ca briciul bărbierului. Stăteam și mă uitam la unul dintre ei cum își ducea în fiecare seară calul la iaz, la adăpat, exact cînd isprăveam noi treaba, culegătorii. Deși el nu culegea hamei, pesemne, asta-i treabă pentru copilandrii ăia de la oraș. Zdravăn om. Erau cu spatele gol amîndoi, și el și calul.

Cred că se putea zice că nu era numai invidie.

Mama mi-a zis să nu care cumva

Și -am ascultat-o, deși aș fi putut să n-o fac. M-am distrat cu Jack Dodds, în loc de asta, Jack Dodds din celălalt capăt al cartierului Bermondsey. Mare mai e și lumea asta. Și nu știu ce' făcea Shirley Thompson, ce folosea Shirley Thompson, dar ea n-a rămas niciodată borțoasă, eu, da, din prima. Era și el un bărbat musculos, un bărbat voinic, chiar mai voinic, chiar dacă nu chiar atît de suplu. Nu mi-e rușine să recunosc că așa-mi plăceau mie bărbații, ori îmi închipuiam că-mi plac, zdrahoni. Ce altceva își poate dori o femeie decît un zdrahon de bărbat? Și știam c-a pus ochii pe mine, de-acolo de pe celălalt rînd de coșuri, știam că și-a întins antenele, în timp ce Sile țiganul nu te-ar fi învrednicit nici c-o privire, n-ar fi întors nici o secundă capul după tine, nu cînd te-ai fi putut tu uita înapoi. Și nici Jack nu considera că-i muncă de bărbat, cu mîinile alea mari și puternice ale lui. Din care, vai, n-a mai rămas nimic. Parc-ai culege flori, zicea Mă iubește, nu mă iubește. Parc-ai număra nasturi. Am zis: „Atunci de ce-ai mai venit?” A zis: „Oi fi avut și eu motivele mele, nu?” Și eu am zis: „Și cu ce te ocupi tu cînd nu culegi hamei?” și el a zis: „Secret.” Dar mi-a șoptit cineva la ureche cînd au văzut încotro bate vîntul: „E băiat de măcelar” și oricum s-a dat de gol, cînd 'ne-am dus să ne plimbăm atunci, duminică seara, și-am dat roată în jurul fermei și ne-am oprit să ne uităm la porci și el îi privea așa cum privești un lucra familiar, cu alți ochi, ca și cînd ar fi stat să aprecieze cam cîți cîrnați ar ieși. Parc-ai culege flori, ai înșira mărgelile pe-o ață. Dar hameiul ne-a unit, de la culesul hameiului a început totul. Cum ți se aranjează viața de la sine. *Bea, Vincey, ia nițel suc de făcut copii.* Și cu altceva ne-am ales de s-a legat treaba Totul e chestie de ales-cules.

Vine la mine c-un pachet făcut din ziar cu vreo două livre de fasole păstăi învelite înăuntru pe care zicea că le-a luat de la

194

195Unul dintre ajutoarele lui Wick, deși părerea mea e că mai degrabă le-a șterpelit el fără nici un ajutor și zice: nu le voiam eu? Și zic: Da, dacă m-ajută el să le curăț, de parcă îi făceam o favoare. Unchiul Bert și cu Benny erau la Sticla de Piele, să bea suc-de-hamei pe jetoane, lăsîndu-mă pe mine să pregătesc masa de seară și tot acolo ar fi fost și el dacă n-ar fi stat să pîndească să prindă momentul. Fasole păstăi. A zis: „Bine”. Așa că am intrat în colibă să iau o cratiță, două cuțite, o strecurătoare. Eram siliți să cărăm după noi toate cele, oale, tigăi, ciubere, ca refugiații. Apoi m-am dus la cișmea după apă și m-am întors și i-am întins un cuțit și abia atunci i-am aruncat un zîmbet, un zîmbet de ăla adevărat gen cine-știe?, ca un semafor pe roșu. Cine știe cum duce un lucru la altul?

Apoi m-am așezat pe treapta colibei și mi-am întins păs-tăile pe hîrtie pe iarba, din fața mea și-am pus cratiță lîngă mine pe treaptă, dinadins, pentru că era loc acolo pentru două persoane. Am zis: „E un scaun înăuntru, dacă vrei” și el a zis că stă bine unde stă pe iarbă, îmbrobodindu-l mai rău. I-am aruncat o păstăie și-am văzut imediat că nu mai curățase fasole în viața lui. Poate că se pricepea să despice piept de vită, dar la păstăi nu se pricepea de fel. Am zis: „Uite-așa”. Apoi mi-am îndesat strecurătoarea între pulpe de mi s-a răsucit și mi s-a strîns fusta pe mine. Am zis: „Rupe-le aici. Ia sa vedem, reușim s-o umplem?” Pentru că voiam să vadă, voiam să știe, dacă nu era clar ca lumina zilei, că era un blid acolo, un blid întreg în așteptare în mine. Atîta, că să nu fi crezut că-i un fel de armură. Așa că ne-am pus pe umplut. Țintea și-arunca, nu se-ntindea să le lase să cadă și unele bobite n-ajungeau unde trebuie, bineînțeles, unele cădeau departe de tot, altele îmi alunecau prin decolteul rochiei. Era o rochie crem, veche, cu flori albastrii care se încheia în față cu nasturi. Cred că se uita la nasturi și-i tot număra Așa am umplut strecurătoarea. Și-am zis: „Și-acum?”, răsucindu-mi pe deget o șuviță de păr. Am zis: „Unchiul Bert și Benny or să mai întîrzie”, ținînd încă strecurătoarea între pulpe. „Nu cumva aveai de gînd să mergi să le ții de urît?” A zis că nu voia asta, uitîndu-se la boabe. Așa c-am zis: „Stai un pic. Poți să mă iei la plimbare”. Apoi am luat strecurătoarea și m-am ridicat de-acolo, scuturînd

196

bobite de fasole de pe mine, țițîind, și-am luat cratiță și le-am dus înăuntru și-am ieșit din nou, zîmbind, zîmbea și el.

Mă gîndeam: Ce faci, Amy Mitchell, ce ai? Nici măcar nu-l cunoști pe băiatul ăsta. Nici măcar nu-ți place, nu chiar așa, nu în halul ăsta. Însă aerul din jur era blînd, copt și încremenit. Și mai era și senzația aia pe

care o aveam înlăuntrul meu, ca un vas. Și pe cine vedem când trecem drumul prin dreptul iazului, pe nimeni altcineva decât pe Sile țiganul cu calul. Tropa-tropa Lucrurile se îmbină în lumea asta ca să se petreacă ceva, ce să mai spui. Se combină.

Dar n-ai să știi niciodată, June, c-așa ai fost tu concepută. Ori nu chiar de tot, nu pe de-a-ntregul. Cum Jack n-are să știe niciodată că din pricină că s-a arătat țiganul ăla. Deh, sînt lucruri care ajung și lucruri care n-ajung să fie spuse. N-o să știi niciodată, n-ai avut niciodată șansa cum e cu nopțile fierbinți de august și strecurătorile. N-o să știi niciodată, n-o să ai de ce și ți-e mai bine cum ești, pesemne, cum duce un lucru la altul. Dacă duci un bărbat pînă-n pragul bisericii, o să se cunune. Și uită-te și tu la tine, cu burta aia mare, încercînd să-ți spui că nu ești cu nimic mai vinovată decât el, dar simțindu-te, totuși, nu te poți împiedica, de parcă l-ai fi adus legat, zicînd: Da, vreau, într-un costum de împrumut, cu tot restul lumii uitîndu-se de parcă ceva n-ar fi în regulă. A pus gheara pe el, cum s-ar zice.

Dar abia după ce-ai apărut tu l-am simțit îndepărtîndu-se, îndepărtîndu-se și zbătîndu-se și împotrivindu-mi-se în același timp de parcă era într-adevăr numai vina mea acum, era problema mea, nu a lui. Ei, poftim, vezi?, uite ce s-a-ntîmplat. Și, ce, n-ar fi fost mai bine pentru toată lumea dacă făceam și noi ce fac alte cupluri cînd dă peste ei o noapte fierbinte într-un cîmp de hamei?

Dar mi-am zis: Nu-i o pedeapsă, pentru că un lucru duce la altul, nu-i o pedeapsă. Ce contează e să n-o iei ca pe-o pedeapsă.

Nu știu cum am adunat banii. Nici pomeneală de cules de hamei în vara aia Cum? Nici un bănuț în plus. Și gura asta în plus de hrănit. Atîta că o hrăneau alții în locul nostru, ne-o luaseră. Aproape că i-am rugat în genunchi pe tata și pe unchiul

197Bert. Am zis: Doar știți că Jack și cu mine n-am avut și noi parte de-o lună de miere. Și-acum, și-acum. Fie-vă milă.

Cred că eram gata să te las baltă atunci, cred că eram cît pe ce să mă descotoresc de tine.

I-am zis lui Jack: Mergem la Margate la sfîrșitul săp-tămînii. Nu, fără întrebări, s-a aranjat. Tu numai fă-l pe taică-tu să-ți dea liber. Spune-i că plecăm în luna de miere. Cu vaporul de la Turnul Londrei. Voiam să-l aud că spune, c-arată că dacă n-o voia pe ea, atunci să facă bine să mă vrea pe mine, bine făcea Voiam să spun ori s-arăt că nu era nimic dacă n-o voia pe ea atîta vreme cît mă voia încă pe mine. N-ai să fii niciodată silită să afli, June, ce șmecherite mici și afurisite sîntem în stare să fim. Mi-am luat o rochie nouă de vară. Chiloți, pantofi, ciorapi, costum de baie, mă rog, tot ce trebuie. Unchiul Bert s-a dus de și-a amanetat pendula.

Și soarele a ieșit de după nori, de parcă era de partea noastră, și valurile străluceau și eu îmi pusesem rochia cea nouă etcetera Atîta că mama din tine iese la iveală cînd te aștepți mai puțin. Nici asta n-o să te oblige nimeni să afli. Chiar și-atunci cînd n-ai decât optsprezece ani și ești la mare, mă-nînci înghețată și te uiți la Punch și Judy într-un costum de baie nou și bărbații te sorb din priviri. Da, așa era, din toate direcțiile. Trebuie să fi arătat de parc-aș fi fost a nimănu. M-am gîndit: Ei bine, ai avut o șansă, ți-am dat o șansă. Digul, Cheiul, Plaja. Tărîmul Viselor. M-am gîndit că războiul ar putea schimba lucrurile, ar putea așeza lucrurile la locul lor. Vasăzică, tu-ți închipui că ai necazuri. Bombe șuieră și cad pe Bermondsey, străzi întregi dispar. M-am gîndit: L-ar putea ucide. Ori pe mine. Ori pe tine. O bombă căzută din întîmplare pe un cămin de neputincioși, cine să plîngă?, s-a îndurat de ei, zău așa Ce afurisite. Dar războiul n-a făcut decât să-mpingă lucrurile mai departe pe făgașul pe care erau. Eram deoparte eu și cu tine, împreună, nimeni altcineva aproape și drag iar de cealaltă Jack, hăt departe, soldat, care nu era ucis, care redevenise un tînăr fără obligații. Cu Ray Johnson. Așa că, în momentul în care Vince Pritchett, dar să lăsăm Pritchett, a aterizat la mine în brațe, a aterizat la

198

noi în brațe, trebuia să fi știut deja că n-o s-ajute la nimic, că n-o să-l mai cîștige la loc. Nu poți face ca un lucru să fie real oricît te-ai preface. Poți duce un bărbat. Amy Dodds aia e-un suflet bun să-l ia ea pe Pritchett ăla micu', unde mai pui c-avea și ea o mică problemă. Aha, dar chiar ăsta-i motivul, nu vezi, nu-i clar?

De-atunci am rămas eu cu tine și el cu Vince. Adică el cu Vince unul împotriva celui alt, el cu Vince la cuțite, la safire, cum ar veni. Dar asta-i ține pe bărbați uniți, au și ei o ocupație, cearta

Da, ăsta-i locul, Vince, aici. Aici e locul unde. Aici, în grădină.

Și ceea ce *îu* n-ai să știi niciodată e că era chiar mai adevărat decît credeai tu pe-atunci, înainte să afli cum stă treaba. Pentru că a fost în coșul .de hamei. Hop! Cu hamei, pe hamei. Un coș de hamei, de douăzeci de banițe, din pînză, atîrnat pe capră. Nici că se putea mai multă intimitate, ai fi zis că special a fost făcut. Ca doi iepuri în sac.

Și ceea ce iarăși n-ai să știi este că trei nopți mai târziu, sus pe dealul ăla, lângă vechea moară de vînt, care avea palele pe-atunci, s-a uitat drept la mine, stăruitor, fix, drept în ochii mei și-a zis: „Ești frumoasă, știi? Ești frumoasă”. Nu te-ai aștepta la asta din partea unui băiat de măcelar. Te tulbură s-auzi un bărbat vorbind așa, te umple de-ncîntare. Să simți că trăiești, c-ai trăit s-auzi un bărbat spunîndu-ți asta, indiferent cine, un bărbat, oricare, și să știi, după cum zîmbește că nu minte. Cum nu ți s-a întîmplat ție niciodată, June, nici n-ar putea și nici n-are să ți se-ntîmple. Sînt lucruri care se pot și lucruri care nu se pot spune. Pontatorul venea, cu bețigașele lui și răbojul, să-ți numere banițele, s-arunce o privire la banițele tale. Cu fața lui împietrită care-ți spunea: Eu sînt pontatorul, să nu care cumva să-ți închipui că mă poți duce de nas. Să facă bine bețigașul tău să corespundă, bine-ar face răbojul tău să fie la fix, asta-i treabă serioasă, pontajul. „Ei, și-acum. Mitchell, Amy...” Fără-un zîmbet. Așa că poate mi s-o fi părut mie, dar poate c-ar fi zîm-bit, măcar un zîmbet palid, o licărire, dac-ar fi știut că taman în coșul ăla

199

titlu **Vie**

CU-ATÎT MAI BINE, mi-am zis, că eram încă în uniformă. O mulțime de fete frumoase. Nu mai mult de-o lună, cam așa, pînă la demobilizare. Aveam de-acum și tresa pentru cel de-al patrulea an, cu-atît mai bine.

Dar ea a zis: „Ei, și cu ce te ocupi tu, Vie, cînd nu-ți pierzi timpul prin bărci?”

Mi-am zis: Ei, auzi-o, era inevitabil și știu foarte bine ce urmează. O să se uite mai întîi la mîinile mele, o să arunce numai o privire scurtă de parcă și-ar închipui că n-am să observ, dar eu am să observ. Apoi n-o să se mai uite deloc la mine, o s-o apuce însă un interes nemaipomenit pentru diversele figuri strînse laolaltă în sala asta de dans, atîta că nici la ei n-o să se uite neapărat cît o să reconsidere repede situația. Apoi cînd o s-o întreb cînd ne mai vedem o să-mi vină cu obișnuitele scuze.

Și era cea mai grozavă dintre toate, Pam Summerfield, cea mai grozavă dintr-o listă nu prea lungă nici ca dimensiune, nici în timp, cea mai grozavă de la prima privire și mai mult decît atît. Plină de viață, armonie, numai nerv. Ca și cînd n-avea de gînd să se lipsească de nici o distracție, n-avea de gînd să piardă vreo șansă, ca să regrete mai târziu, dar mai era ceva acolo, ceva ținea de stabilitate, care nu era de ieri de-alaltăieri.

Și era gătită cum nu se poate pentru Gosport, Crăciunul anului 1945. O combinație de roz și negru, ca și cînd nu se juca

Orchestra cînta *Chattanooga Choo Choo*.

Am zis: „Vapoare, nu bărci”. Dar mi-am zis: Va trebui să fii sincer cu fata asta și n-am de gînd să fac pe bătrînul lup de mare și de-ntrebat tot avea să întrebe mai devreme sau mai târziu și poate fi un semn bun c-a-ntrebat de acuma.

Așa că i-am zis: „Sînt antreprenor de pompe funebre. Afacere de familie”.

S-a uitat la mine. Nu s-a uitat nici o singură clipă la mîinile mele. S-a uitat la mine și-a zis: „Păi, nu mi-aș fi închipuit, Vie, nu mi-aș fi închipuit una ca asta. Păi, cel puțin, ai să ai

200

întotdeauna de lucru, este?” Apoi și-a coborît privirea și-apoi a ridicat iar repede ochii la mine că adică n-avea de gînd să-și schimbe atitudinea și i s-a ivit un zîmbet în colțul gurii. „Aha, deci ai mîna formată la umblat cu trupuri, dacă e la o adică”

titlu **RAY**

ZICE: „NU VREI să faci un tîrg cu curtea?”

Aruncîndu-mi-o repede, pe nepregătite, cu privirea aia a lui plină de sine, n-ai-să-mă-refuzi-tu-pe-mine, ca și cînd mi-ar fi putut citi gîndurile: Glumește, cum altfel?, doar n-are cu ce face tîrgul. Dar el nu glumește deloc, e serios și știe c-o să. mă dau eu pe brazdă pîn' la urmă, stai numai să vezi, și obține el de la mine orice-o vrea.

Zic: „Ce tîrg? Am făcut deja unul”.

Zice: „Ăla nu-i tîrg. Aia-i o-nțelegere”.

Zic: „O-nțelegere mulțumitoare aș zice, din punctul meu de vedere. Atunci care-i problema?”

Gîndindu-mă la cum își ține două mașini acolo înăuntru acum pe care le-a făcut bucați ca să le facă să arate ca lumea. E un Rover și mai e și-un Alvis, ca să nu mai pomenesc de recenta utilizare a camperumii. Recentă utilizare. De parc-ar fi la el acasă.

Zice: „O-nțelegere foarte bună pentru care nu-ți sînt nerecunoscător. Dar asta a fost ca un fel de generozitate din partea ta. Ai vrut să fii bun cu un fost soldat care voia să-și facă de lucru cu motoarele, care nu voia să-și iasă din mînă ca mecanic. Asta nu poate dura la nesfîrșit, nu? N-am să stau să profit de bunătatea ta”.

Își ridică pachetul de țigări de pe masă, îl scutură să iasă cîteva afară din folie, toate, arătoase, bine răsucite, și-mi oferă una și mi-o aprinde. Zice: „Nu-s nerecunoscător, unchiule Ray”.

Unchiule Ray.

Și-mi zic: Mă-ntreb dacă știe că eu avusesem cu totul altă imagine, văzusem lucrurile pe dos. Că mi-am închipuit că n-ar

201 fi rău să-l iau sub aripa mea protectoare, avînd în vedere că Jack mă luase odinioară pe mine sub aripa lui protectoare. Avînd în vedere că poate n-aș mai fi fost pe pămîntul ăsta altminteri, douășcinci de ani mai tîrziu, la o bere și-o pipă cu Vincey, în Diligenta, aș sta poate c-o cruce la cap în Libia. Măcar atîta puteam să fac și eu în schimb, să-i dau băiatului o mînă de ajutor la-ntoarcerea în civilie, să-l iau lui Jack de pe cap. Atîta că Jack n-a luat-o așa, trebuia să-mi fi dat seama de la-nceput. Nu renunțase nici măcar după cinci ani de cînd ar fi trebuit. Dodds și Fiul.

M-am băgat și eu ca musca-n lapte, ce tîmpenie!, micul marele Ray.

Și oricum, lucrurile s-au schimbat acum, altu-i peisajul pe de-a-ntregul, cu fata aia care doarme sub acoperișul lui Jack și-al lui Amy, cel puțin parte din timp, cu toate venirile și plecările astea, de ți se pare că brusc toată lumea se află în căutarea altui loc unde să-și facă culcușul. Cu după-amiezile petrecute la Epsom.

Aud că tu și tușa Carol, îmi pare rău s-aud asta, Raysy.

Și poate că nu i-aș fi dat voie lui Vincey să folosească curtea, poate că nu i-aș fi ales un cal de pe urma căruia să-și cumpere prima lui mașină veche, Shady Lady, Sandown, șase la unu, dacă Amy nu mi-ar fi spus: „Vincey se-ntoarce acasă, vine într-o lună sau două. Cred că-i mai bine să ne oprim”.

Zice: „Pe lîngă asta” și face-o pauză ca să-și aprindă și lui o țigară și să sufle un nor mare de fum, privește fumul ca și cum și-ar privi propria-i viață, încheieturile degetelor i-s zgîriate și-nnegrite. „Pe lîngă asta, acum că mă lansez în afaceri, am să am nevoie de sediu, am să am nevoie să fac totul ca lumea. Dacă ai de gînd să-ți faci o firmă ai nevoie de sediu, nu?”

Zic: „Te lansezi în ce?”

Zice: „Cum ai auzit, Raysy”. Raysy. Se face și mai arogant, își ridică halba și ia o gură. „Cum am zis mereu, de la bun început, n-o fac ca să mă distrez, atîta că poate tu ți-ai închipuit că nu vorbesc serios. Dar vreau s-o fac așa cum se cuvine, vezi, vreau s-o fac cum se face. Altminteri ai putea să-mi spui oricînd: «Mai știi înțelegerea aia a noastră, Vincey? Ei, bine,

202

aș vrea să renunț la ea, îmi pare rău, m-am gîndit să fac altceva cu locul ăla». Și cu asta basta, nu? N-aș avea de ales”.

Zic: „Da' eu nu vreau să fac altceva cu locul ăia”.

Zice: „Da, dar poate ar trebui să vrei, Raysy. I-un spațiu comercial bun, nu?”

Mă uit la el. Zic: „Nu-i un spațiu, i-o curte de fiare vechi. Mai are încă numele lui Dixon scris pe poartă”.

Zice: „Exact. Și Charlie Dixon a dat ortul popii de mai bine de-un an, nu? De atunci n-ai luat nici o chirie pe el, nimic. Ai stat și ți-ai încasat leafa de funcționar prăpădit. Și-ai alergat după cai”.

Zic: „Asta-i treaba mea”.

Mă uit la el. Mai suflă un rotocol de fum.

Zic: „Și ce propui? Să-mi plătești chirie? Cu ce?”

Dă din cap că nu. „Mă refeream la proprietate, vorbeam de cumpărat”.

Mă uit la el. E ceva pe fața lui care te împiedică să rîzi.

Zic: „Repet întrebarea. Cu ce?”

Zice: „Îți cer să faci o investiție, Raysy. În Dodds Motors. O investiție în care nu bagi bani lichizi, nu scoți nici un bănuț din buzunar. O investiție în timp. Nu există în momentul ăsta nici un fel de Dodds Motors, sigur că nu, dar în cinci ani are să existe, îți spun. Îmi vinzi curtea ca să am sediu, dar îmi împrumuți prețul ei pe timp de cinci ani. Peste cinci ani, îți plătesc prețul plus un procent. Dacă nu mă pot achita - dar am să mă achit - curtea îți rămîne ție. Simplu ca bună ziua, n-ai nimic de pierdut. Cum dau altă mașină și obțin un profit, îți dau un avans. Ții tu și banii ăia”.

Poate că observă că mă gîndesc că s-ar cuveni să rid dar nu pot. Zic, încercînd să arăt ca unul care își dă seama că e luat peste picior: „Și de ce-aș accepta o ofertă atît de trăznită? De ce n-aș scoate curtea la licitație?”

Dă pe gît niște bere, țuguindu-și încet buzele după aia. „îmi pare că nu te-ai prea grăbit să faci asta - e aproape un an. îmi pare că nu te-a deranjat că oricum mi-am ținut mașinile la tine în curte, pe gratis. Aici intervine bunătatea ta și recunoștința mea. Aici intervine faptul că m-am bazat pe o înțelegere mai deosebită între noi doi.”

203 Mă uit la el. îmi zic: A dat-o cotită.

Zice: „Nu te oblig, te-ntreb, doar. Dacă ți-am dat idei, e problema mea Risc, sigur că da Dar tu ești în măsură să mă-nțelegi, nu, unchiule Ray? Eu o am cu mașinile, cum o ai tu cu caii”.

Dar se uită la mine ca și cînd ar fi mai mult ca sigur, ca și cînd ar fi un pronostic valabil, ca la curse. I se aprind ochii și mai tare. Și-n momentul ăla mi se pare că *știe*. Nu știu cum, dar știe. După miros, pentru că face la fel. Doarme în camper. Și nu doarme numai.

Ai alergat după cai.

De-aia crede că n-am să-l refuz.

Zice: „'Ncă una?”, întinzînd mîna, tot numai zîmbet, să-mi înșface paharul, dar eu dau din cap că nu, semn că nu vreau să-nterup un alt fel de curs, mă las dus de curent, îi vine apa la moară.

Zic: „Da' prețul?” că adică nu că m-ar interesa prea tare, fac numai o obiecție, îl încerc. Gîndindu-mă: N-o să aibă un răspuns clar la asta pentru că oricum știe că n-are nici o speranță.

Numai că el zice, iute ca fulgerul, cu mîna încă suspendată deasupra paharului meu: „Două miare. Plus douăzeci la sută pe cinci ani. Douăzeci la sută. O să te faci cu cinci miare - după ce dau avansul”.

Adică și-a făcut toate calculele.

Mai suflă un nor de fum apoi își stinge mucul de țigară, mutîndu-și privirea de la mine, uitîndu-se la scrumieră, în vreme ce eu mă uit la fum, acum, cum plutește și dispăre, pentru că știu și imposibil să n-o știe și el, fără să mai fie nevoie să se intereseze, că asta-i totuși un preț de nimic chiar și în 1968, chiar și pentru o curte nefolosită de deșeuri, cum dai colțul pe după Spa Road. Și, dac-aș fi știut ce-avea să s-ntîmple în cinci ani, dac-aș fi știut ce-aveau s-aducă anii ăia, însă Vincey era pe fază și-n privința asta, aș fi zis: Las-o baltă, Vincey, las-o, pur și simplu, baltă. Nu-i de vînzare. Folosește-o pe degeaba, între timp.

Să facă banii.

204

Zice, ridicînd ochii: „îți fac o ofertă numai, nu insist. Vin c-o propunere, atîta. Sigur nu mai vrei încă una?”

Zic: „Da”. Apoi zic: „Da, mai beau una”, în caz că pricepe greșit.

Zice: „Gîndește-te și tu. Ai șansa să pui bazele firmei Dodds Motors. Să fii unul dintre fondatori.

Bernie! Unde ești?”

Mă gîndesc: Poate că nu știe, însă n-am să pot fi niciodată sigur de asta.

Apoi Bernie apare de unde-o fi stat ascuns și ne toarnă încă două halbe și Vince le plătește și eu zic, înainte să iau o înghițitură: „Mai e ceva, Vincey”. Dîndu-mi seama, chiar în momentul în care-o spun c-ajung pe fîgașul pe care voia el s-ajung.

Zice: „Ce anume?”

Zic: „O măcelărie”. Dîndu-mi seama că e ca și cum aș fi bătut palma „Se cheamă Dodds și Fiul.”

Rămîne trăznit, cu halba-n drum spre gură, îndurerat de tot, că adică se vede că nu l-am înțeles cînd el avea motive să creadă că dimpotrivă. Zice: „Știi ce, fă bine și lasă-mă-n pace. Te credeam de partea mea”. Aruncîndu-mi privirea de mic-orfan-rătăcit.

Apoi zîmbește în grabă și ridică paharul. „Hai, noroc !” Așa că ridic și eu paharul și beau. Zice: „Atît îți cer, să te gîndești”. Apoi mai beau niște bere, fără să zic nimic, apoi zic: „Aș vrea să țin camperul acolo. Aș avea totuși nevoie de un spațiu al meu, pentru camper”. Se uita la mine și zice: „Cum să nu. Nu-ți iau nimic pentru asta. Chiar am să-i fac periodic revizia gratuit. Iar dac-ai să vrei să-l vinzi o să am eu grijă să faci o afacere bună”. Ține paharul la gură și o clipă chiar mi s-a părut că-mi face cu ochiul.

„Asta nu-nseamnă că sînt de acord”, zic.

Zice: „Sigur că nu, Raysy”.

îmi zic: Jack n-are să mi-o ierte niciodată. Și-așa și-așa, tot n-are să mi-o ierte niciodată. Dacă-ai rănit un om o dată, nu-i greu să-l rănești a doua oară. Mă gândesc la el cum stă în prăvălia aia, chiar și-acum, tranșînd și cîntărînd, fără să aibă habar, în vreme ce noi stăm aici și bem. Avea regula lui: nici o 205picătură de alcool la prînz, nici măcar să-ți speli gura, nu cînd umbli cu cuțite.

Apoi Vince dă repede pe gît ce i-a mai rămas în halbă și se uită la ceas, are mîinile jengoase, nu ca Jack. Are un tatuaj pe antebraț, albastru și roșu, făcut în Aden, o mică spirală cu inițialele lui c-un pumn strîngînd un tunet avînd deasupra „V.I.P.”.

„Dodds Motors” însă.

Zice, ștergîndu-și gura cu dosul palmei: „Tre' să fug, tre' să mă-ntîlnesc cu unu' pentr-o mașină”. Rînjînd. Își strecoară pachetul de țigări în buzunarul de la piept și se dă jos de pe scaun, lovindu-mă ușor peste umăr cu încheieturile degetelor. „Mai gîndește-te”, zice, evaporîndu-se, ca și cînd n-ar fi cine știe ce, ca și cînd ar fi așa o chestie oarecare.

Și rămîn o vreme să-mi isprăvesc berea fără grabă, sco-țîndu-mi pachetul meu de țigări ca să-mi mai aprind una Ceasul lui Slattery mai are nițel și-o s-arate trei făr-un sfert. Apoi zic: „Pa, Bernie” și mă duc la Billy Hill's, fără să stau pe gînduri și pun o liră pariu pentru cazul în care cîștigă pe un steeplechaser la Sedgfield, zicîndu-mi: Nu ca să cîștig, ca să decid. Dacă cîștig, nu mă las, dacă nu, vînd. Să nu pariezi niciodată din superstiție. Și iese al patrulea într-o cursă de nouă cai. O'Grady Says, cinci la unu. Așa că plec, zicîndu-mi: Și ce-am rezolvat cu asta? Și dau o raită pe la curte zicîndu-mi: E sau nu e acolo, și dacă e.

Și nu e. Sînt Rover-ul și Alvis-ul, lăsate în soare, de parc-ar fi lăsate de izbeliște, cu cîte-o tăblie ici și colo și Alvis-ul cu partea din spate cătărată pe două grămezi de cărămizi și uneltele lui de lucru și bidoanele de ulei și cîrpele jengoase împrăștiate peste tot. Mă gândesc: I-ar trebui o rampă de verificare. Stă toată ziua pe spate cu nasul deasupra unei bălți de benzină. Camperul e parcat afară, doar e vreme frumoasă pentru mijlocul lui februarie și dat fiind că-i folosit pentru moment în mod regulat. Regulat și neregulat. Dar chiar în clipa asta nu-i folosit, nici într-un fel. Îmi zic: N-am ieșit și eu din oraș de-atîta vreme, din pricină c-am vrut să-i creez condiții fetei ăleia, pe motiv de ospitalitate.

206

Îmi zic: îi vînd curtea lui Vince. Lui Jack n-am vrut să-i vînd camperul.

Apoi rămîn acolo, în mijlocul curții mele, cu șopronul unde era înainte vechiul grajd al lui Duke și cu blocurile cele noi care se-nalță pe fundalul cerului de-un albastru plumburiu și arcuirile metalice care se întretaie, fiecare dintre ele, sediul firmei cine știe cui și mirosul de praf, rugină și zarva străzii și ceva care bubuie pe un șantier mai încolo, îmi zic: întîi Johnson, după aia Dixon, după aia Dodds. Ori Pritchett. E chestie de teritoriu, în clipa în care spui: Asta-i bucata mea, asta-i chestia mea, începe necazul.

TowcesterUttoxeter.

Așa că lasă-i lui curtea.

Și acum mă gândesc că habar n-avea, n-avea habar nici atunci și nici acum n-are. Pentru că ar fi spus-o pînă acum, ar fi dat-o-n vileag, azi mai mult ca oricînd. Mai mult ca sigur.

Aș zice că era așa de sigur pe el și pe fază numai fiindcă așa e el făcut și pentru că se aia atunci cu Mandy, la mine în camper. Nici nu bănuia el. Dar tot m-a făcut să-i vînd curtea aia la un preț de nimic eu pierzînd la capitolul să merite banii, așa c-aș zice că ăsta-i înc-un motiv să țin mîna aia

Titlu Any

ȘI PRESUPUN C-ACUM mi-a dat șansa pe care ani vrut-o, asta a făcut îmi dă ce i-am cerut. Arucîndu-mi-o în față. Tu erai aia, fetițo, care încerca să mă facă să cred că viața nu e chiar atît de mizerabilă încît să nu-ți dea o nouă șansă, încît să nu o ia de la capăt exact în clipa în care credeai că s-a sfîrșit

Uite-ți șansa. Tipul cu care-ai trăit tu cincizeci de ani, ăla cu șorț vărgat și bancuri pentru gospodine, ei, ăla era doar un substitut. Și-acu' s-a dus, vezi tu, exact cînd credeai că adevăratul Jack ar putea să-și facă iar apariția Hai la mare, cu toții. Nu-i nostim, să iasă iar la iveală numai ca să se ducă de tot. Nu știi ce-ai avut pînă n-ai pierdut, nu, conîță? Luați o

207bucătică de capăt, prima-ntîi. Așa, vasăzică, uite-ți șansa, uite-ți viața să ți-o iei de la capăt. Și nu-i niciodată prea tîrziu.

Cu toate că-i mai simplu cînd ai optsprezece ani.

A ridicat pușca, uitîndu-se cu un ochi prin cătare, strîngînd tare din celălalt, și eu, sigur că mi-am zis: într-o zi, s-ar putea s-o facă pe bune, nu cu răfuști de tinichea, ci cu oameni. Ori altcineva i-ar putea face lui asta. Trebuie să fi fost destui în vara aia care trăgeau la țintă prin bilciuri, gîndindu-se că nu-i cine știe ce. Dar presupun că, în ce-l privește, lui i-a sosit ordinul de înrolare aproape la timp. Scoateți-

mă din asta, scoa-teți-mă de aici, duceți-mă undeva unde să pot s-o iau de la capăt. E posibil, în fond. De-nfruntat gloanțele ar fi mai ușor, la asta s-ar pricepe. *Ia uite, Surioară, ia aruncă tu o privire aici.* Presupun că știam deja la vremea aia c-ar fi înfruntat mai degrabă unele lucruri decât altele.

„la-ncearcă, fă o-ncercare pentru frumoasa domniță. Trei împușcături la doi bani.”

Mi-am zis însă, ca o proastă ce eram: Dacă nimereste, atunci găsesc eu o cale, dacă nu, nu.

Zicea: Ai crede că ăștia or reuși ei să facă ceva, în zilele noastre, ai crede că ăștia or să găsească ceva *Ăștia*. Să-i facă întregi pe bebelușii neisprăviți. De parcă i-ar fi putut atinge cu bagheta fermecată. A fost singura dată când am vorbit despre ea, în odăița aia de la pensiune care avea o vedere frumoasă înspre un depou de tramvaie, singura dată când am discutat despre ea. Apoi a zis că dacă știam că îi venise ideea odată, nu era decât o idee prostească, să se facă doctor.

Zicea însă că nu era nici pe departe doctor, nu? Nu era mai doctor, zicea el, decât eram eu sora Florence Nightingale.

Așa c-am știut atunci că n-avea să fie o simplă operație, cum îmi închipuisem eu c-are să fie, un simplu ori ori. Margate sau basta. Pentru că pesemne, nu-ți poți lua viața de la capăt, ia uită-te la June. Care-am fost în acești cincizeci de ani.

Cel mai bun lucru pe care l-am putea face, Ame, e s-o dăm uitării.

Răzuștele se perindau într-un șir nesfârșit, prinse de cine știe ce curelușă ascunsă, pictate în roșu și alb și verde, fiecare,

208

dar zgîriate și lovite acolo unde fuseseră împușcate, cu câte-un ochi mare larg deschis și pliscul răsucit în sus într-un zîmbet, de-ai fi zis că nu mai putea de nerăbdare s-o împuște din nou, ca să dispară, cling-clang, și să iasă după aia iar la iveală.

Stăteam lângă el pe scîndurile Cheiului, lumini și zarvă și forfotă și neasfîmpărul mării în bezna de dedesubt, îl simțeam, la propriu. Falezele albe ce se întrezăreau înspre Cliftonville. Un vapor cu aburi ieșea din golf, alunecînd lin înapoi la Londra, luminat tot, ca mai toți pasagerii. M-am gîndit: Poate la fel se gîndește și el - ori nimeresc, ori ba, ori-ori. Trei răzuști zic că viața nu s-a sfîrșit încă. Parcă i-a trebuit un veac să tragă, de fiecare dată. Cling! O răzușcă. încă trei mai înnoată după ea, țintindu-l, fiecare cu ochiul ei. Cling! înc-o răzușcă. Cling! Și după ce mai alunecă două, holbîndu-se zîmbitoare, o a treia se scufundă în iazul care nu era acolo.

„Bine țintit, domnu! Le-ați cîștigat pe toate! Ați văzut, oameni buni, că-i posibil. Or fi știind rațele să-noate, da' nu știu cum să te ducă cu pluta, corect? Cine mai încearcă, hai, cine mai încearcă? Și, ce dorește, domnu'? Ciocolata, bibelou' ori ursulețu'? Las' s-aleagă doamna, nu? Norocoasa doamnă.”

Și. ca o proastă ce eram, am ales ursulețul, ursulețul cel mare și galben. La ce-mi trebuia? Doar s-arăt lumii ca era ziua mea norocoasă, ziua noastră norocoasă și că eu eram norocoasa doamnă. N-a zîmbit, nici măcar nu părea mulțumit. S-a uitat numai la mine, în timp ce zîmbeam ținînd ursulețul, de parcă era ceva ce nu putea pricepe. Și-acum că-mi aduc aminte, îmi dau seama că nu l-am îmbrățișat, cum se face, c-a luat premiu, îl țineam în brațe numai pe ursulețul ăla, rîzînd. M-am gîndit: Și-acum, încotro? înapoi la mal ori mergem înainte, pînă la capătul Cheiului? Poate era mai bine dacă ne-napoiam la mal. Am făcut numai alegeri greșite cînd el nimerise trei din trei. Dar nu se merge pe Chei numai așa, pînă la mijloc numai ca să te-ntorci după aia, cu sau fără ursuleț, cînd mergi, mergi pîn' la capăt, așa se face. Și, atîta cît ne-a trebuit ca s-ajungem pînă la capătul Cheiului ăluia, am simțit că totul e încă posibil, pluteam încă de fericire, simțeam cum clipoceia apa și izbea pe dedesubt, și n-am observat ori nu mi-a păsat dac-oi fi văzut, că zîmbetul pe care și-l afișa acum pe față era ca zîmbetul

209răzuștilor ăloră Abia cînd am ajuns la capăt m-am gîndit: Asta nu-i adevărat, e doar o imagine, o vedere de la mare și poate că tot așa se gîndea și el. Cum am putut să rîd și să zîmbesc și să mă port de parcă viața ar fi fost o vacanță? Asta n-a fost

decît

ideea mea cretină să mergem la Margate. Briza îmi flutura fusta Bărbații mă priveau. Norocos ursuleț. M-am gîndit: Numai de-aș fi iar liberă, cu briza și noaptea și marea și bărbații care mă privesc. Să-ți alegi. Ca și cînd ăsta a fost punctul tău de plecare din nou. LambethVauxhall.

Mă rodea curelușă de la pantofi, pantofii mei cei noi, așa că i-am dat ursulețul ca să m-aplec să umblu la ea. Poate că nu voiam decât să-mi ascund fața. Și cred că chiar în timp ce i-l întindeam am știut ce-avea să facă. Iată-l, pentru o clipă, bărbat în toată firea, la capăt de dig, c-un ursuleț în brațe, un bărbat la capătul digului.

S-a uitat la el o clipă de parcă nu știa de ce-l ține, de parcă nu știa ce legătură avea cu el. Apoi s-a apropiat de parapet. Și apoi ia ursulețul de unde nu-i, nu mai era decât Jack, Adio, Jack.

Titlu RAY

DAR NU MI-AM PUS HAINA să mă duc pînă la Billy Hill's. „George, am să joc gros la tine.” Ca s-arăt ca un tîmpit să le-arunc pe masă un miar bani gheată, chiar dacă ei nu i-ar refuza. Ca să-mi pierd tot creditul de parior isteț. „Care-i treaba, Raysy? Arăți de parc-ai fi cîștigat deja” Și ca să fiu tentat să zic, poate, sau oricum, să declar în fața adunării, toți păcătoșii ordinari și ghinioniștii de două parale: „E pentru Jack, pentru Jack o fac. îl știți, Jack Dodds, să-l scot din încurcătură”. Numai un imbecil ar miza pe-un cal căruia-i zice magicianul, Miracle Worker, tre' să fii imbecil să ai și s-antrenezi un cal cu-așa un nume. Ar trebui să fii amicul de suflet al unui agent de pariuri. Și totuși, dac-așa îi vine Norocosului ăstuia de Johnson.

210

Am ridicat pe loc receptorul, eram la a treia țigară la rînd, și-am format un număr unde știam că ar primi un pariu de patru cifre, fără-ntrebări, chiar și de la unu' ca mine. Unde-ar zice: „Care-i miza?” Și eu aș zice: „O mie la cîștig, taxa-nain-te”. Și ei mi-ar cere numărul cărții de credit și mi-ar citi regulamentul fără nici o ezitare, nici măcar în voce, Miracle Worker-Magicianul, zicîndu-și : Se naște cîte unul la minut, trebuie să existe și alte moduri, mai grele, de-a face bani.

Treizeci și trei la unu.

Dar cînd *știi* e altceva. Și dacă nu iese primul, dar iese, Jack o să-și primească banii înapoi. Achit eu pariul ăsta, o să scot banii din altul. Jack o să-și primească mia înapoi și eu rămîn cu conștiința curată. Banii de camper.

„S-a marcat, domnule Johnson. Mulțumim că ne-ați sunat.”

Și trebuie să fie pe numele meu, nu poate fi pe numele lui Jack. Pentru că dacă. Să presupunem numai. Apoi am pus mia lui Jack acolo unde-mi pun eu de obicei banii în spatele bufetului. Doar n-am să m-apuc să mă plimb c-un miar bani peșin în buzunar, cînd pot să-i las acasă. Și mi-am pus haina și mi-am băgat țigările în buzunar și-am îmbrățișat cu privirea camera înainte să ies și-am văzut-o cu alți ochi, cum n-am mai văzut-o niciodată pînă atunci. Părea cea mai pustie odaie de pe pămînt.

Și vinzi casa părintească și tot.

Am apucat-o înspre Diligenta gîndindu-mă: Dacă sînt chiar atît de sigur, aș putea sa dau totuși pe la turf și să pariez și pentru mine ori să fac o combinație ca să-mi acopăr pierderea. Ceea ce n-ar fi logic dacă știu și-ar însemna oricum să sfidez soarta Asta nu e ziua mea cea mare, e ziua lui Jack. Ce să mai complici lucrurile! Sînt și-așa.

Ori să mă duc la el acum să-i spun. Poate că de-aia am luat-o așa de repede pe strada asta ca și cînd aș avea de mers undeva. Mașina 53 la ȘL Thornas, Westminster Bridge. Să-i spun pe ce i-am pus banii, să-i spun că dau eu banii de pariu, oricum. Atîta pot face, Jack. Atîta că nu vreau să fiu silit să-l privesc în ochi ori să fiu silit să-i suport privirea Și imposibil să nu-l ducă capul să-și pună căștile s-asculte radioul, ăsta-i unul dintre lucrurile pe care le mai poate face încă. Cursele de

211 la Doncaster. Și-o să știe, pentru c-așa o să fie, o să-și dea el seama

Așa că m-am strecurat în Diligenta. Cam liniște pentr-o zi de vineri. Bernie zice, cu vocea aia a lui de între-patru-ochi, aducîndu-mi halba: „Ce se mai aude cu Jack?” Zic: „Am fost aseară acolo, diseară mă duc iar. Zilele-i sînt numărate, Bern”. Cu ochii la ceasul lui Slaterry. Două și-un sfert. Și Bernie clatină din cap că adică, ce i se-ntîmplă lui Jack e ceva ce n-ar trebui să fie, e ca un miracol care acționează invers. Zic: „Nu-ți torni și ție una, Bern? Fac eu cinste. Și adă-mi și mie un sandviș, dacă tot ești acolo. Cu șuncă, fără muștar”. Și sus pe raft, sus de tot, în capul barului, televizorul lui Bemie e numai bine potrivit și deschis, să se-audă la fix, cu ecranul așa fel înclinat ca sa poată orice Gîgă care s-așază la bar să stea cu ochiul și urechea la ce se petrece fără să se deranjeze nici atîtica, cînd cere de băut.

Cursele de la Doncaster. Reuniunea Handicap de la Lincoln.

Bernie îmi aduce sandvișul și mă vede că-s cu ochii la televizor și zice: „Presupun c-ai pus un pariu-două?” Și zic: „Nu, de fapt, nu. Nu știu de ce da' mi se pare că nu se face. Cu toată povestea”. Bernie dă din cap aprobator. „Da' oricum n-ai tu vreun cal în vedere?”, zice. Zic: „Secret, nu?” și mușc din sandviș. Bernie zîmbește ca unul care știa c-așa am să zic. Își toarnă de băut, uitîndu-se la televizor. „Și-altfel ai fi acolo acuma, nu? Dacă nu.” Și zic: „îhî”. Parcă Jack ar fi trebuit să se gîndească.

Și Cheltenham. Cupa de Aur, după aia Doncaster, prima din sezon.

Zice: „Hai noroc, Ray”, ridicîndu-și paharul. „Sănătate la toată lumea” Zic: „Sănătate”. Zice: „S-aude televizorul?” Aprob din cap și el se duce mai încolo șonticăind, cu șervetul pe umăr, cum face mereu cînd vede că n-ai chef de vorbă. Dar mă vede stînd cu ochii lipiți de ecran, prea de tot pentru cineva

care n-a pariat. Mă vede aprinzînd țigară de la țigară și stin-gîndu-Je mai repede decît de obicei. Zdravăn băutor e Ray, bea-ncet și cu temei. „Pune-mi o țarie după aia Bernie. Una dublă.” „Ce facem, ne pilim oleacă, Raysy?”

212

Dar din clipa în care începe trei-cinci nu mai gîndesc ca un jucător, din ăia care-și încearcă norocul, care se străduie să prindă oleacă de curaj. Gîndesc ca un jockey. Gîndesc de parcă eu aș fi jockeyul și n-aș avea încotro. Un tip căruia-i zice Irons, lanțuri, cică, n-am auzit niciodată de el, Gary Irons. Greu nume pentru-un jockey. Mă gîndesc ce face-un jockey căruia i se pune în spinare un cal căruia-i zice Magicianul-Miracle Worker? îl mai cheamă și Irons. Stau în Diligenta pe scaunul de la bar dar sînt ca un jockey, cu degetele de la picioare pe inelul de sus, apăsînd, cu genunchii strînși, gata să-mi salt fundul. Nu-rni mai trebuie decît o cravașa. Mă uit la el cum iese din padoc, pieptul cambrat, în dreptul nasului, curea din piele de căprioară, și capul sus la start și-mi dau seama, din felul în care-și face apariția în ce fel are să iasă din cursă, văd cum ia turful și intră-n plin galop, rapid, lungind pasul, perfect, că i-un rezistent, un tenace, că n-are să se piardă pe drum, și mă gîndesc: E ziua cea mare a calului ăstuia, e ziua cea mare a jockeyului ăstuia. Ce mai lanțuri. E ziua cea mare a lui Jack. Și după aia nu-ți rămîne decît să te uiți să vezi ce-ai văzut deja, să vezi ce știai deja în mintea ta, nu-ți rămîne decît să lași calul s-alerge pentru tine. îl văd alergînd cum n-a mai alergat niciodată și nici n-are să mai alerge vreodată, nu la o asemenea cotă, se-nscrie pe mijloc, găsește pe unde, atacă, fără să se mai încurce în preliminarii și, cu patru înaintea lui și cam trei lungimi cu totul, îi depășește pe toți de parc-ar avea nu un motor, ci două și-ar mai avea nevoie de cel puțin două sute de metri ca să se poată opri e u-adevărate l ea.

Uneori numai calul contează, în toată splendoarea lui.

Nu mi se clintește un mușchi de pe față cînd trece de potou. Ori cînd i se face turul de onoare pînă la padoc și jockeyul descăleca și-l deșeuează și-l mîngîie pe cap și el își apleacă gîtul și fornăie de parcă n-ar fi făcut cine știe ce. Nu mi se clintește un mușchi de pe față cînd se afișează rezultatele Și omologarea cîștigurilor. Micșorate puțin, dar n-am nevoie de omologare.

Treizeci și trei la unu.

Bernie zice: „Mare noroc au unii”. Și eu zic: „îhî”, luînd paharul de whisky, dîndu-l pe gît, și privind prin fundul de

213paharului ca prin ceafă. Apoi mă uit la ceasul meu de la mîină și la ceasul lui Slattery și pun pe bar paharul gol, descalec de pe scaun. „Ei, plec și eu, Bern. Pa.” Bernie zice: „Pa”, luînd paharul. E greu de imaginat locul ăsta fără Bernie, sau fără ceasul lui Slattery, în spatele barului.

Apoi ies și mă gîndesc: Ar trebui să mă duc direct la el. Douăzeci de minute, cu puțin noroc, dacă am noroc chiar și cu autobuzul. Ar trebui să mă duc direct la el să-i spun. Da' dacă l-a dus capul, știe, imposibil să nu fi ascultat. Norocosul ăla a reușit, i-a reușit figura.

Mai e și mia lui de lire, pusă la păstrare. Trebuie înapoiată, trebuie să i-o duc. Și-ar mai fi o mică problemă, cum să-i dau cîștigul că doar n-o să-i pun banii în mîină, cu toate c-așa trebuie să-și fi imaginat el, dacă și-o fi imaginat una ca asta, așa trebuie să-și fi imaginat Jack Dodds c-o să fie. Ditamai maldărul de bancnote, ce și-ar putea dori mai mult un vînzător. Treizeci și patru de mii de lire îndesați în noptieră, parc-ar face casa. Habar n-ai tu, soră dragă, ce-am aici.

Dar o să fie un cec, neapărat, Jack. M-am folosit de numele meu, să fie mai simplu. Să scriu un cec pe numele tău? Ori al lui Amy?

Așa că m-am întors la locuința mea și-am scos mia lui Jack și-am numărat-o, să fiu mai sigur, cu toate că nimeni nu se atinsese de ea Opt sute de cîte cincizeci și două sute de cîte douăzeci. Apoi am sunat iar la numărul ăla special de telefon, să mă asigur de cum se face plata, c-o voce cam prea calmă, pentru unul care-a cîștigat, tocmai, treizeci și ceva de mii de lire. M-am gîndit: Plătesc eu taxa, Jack, o să-ți scriu un cec cu trei zerouri pline. Apoi am simțit că mă clatin pe picioare. Mi-am zis: Cred c-am băut un pahar în plus la Diligenta, nu era cazul să mai beau și whiskyul, N-aveam nevoie, nu, din moment ce știam? Și nu se face să mă duc acolo, la Reanimare, puțind a bere și whisky, pe trei cărări. Duhnind a băutură în nasul sorei Kelly. Așa că mi-am făcut o ceașcă de cafea tare și m-am așezat să mă dreg nițel. Juma' de oră nu contează și dacă l-a dus capul.... Dar în loc să mă dreg am ațipit, m-a luat apa, într-o clipită și n-am mai știut de mine pînă ce-am auzit telefonul

214

sunînd, trecuse o oră și eu nu-mi dădeam seama de asta și cafeaua era unde-o lăsasem, abia atinsă și rece și-afară se vedea cerul încărcat și plumburiu, sfînd să plouă. Am ridicat receptorul și-am recunoscut vocea Era vocea lui Amy dar suna ciudat și nu reușeam să pricep ce-mi spune. Zicea: „S-a dus, Ray, s-a dus”.

Naratorul MARCATE

INTRĂM PRIN Canterbury Road trecînd pe lînga şiruri de case decolorate, coşcovite cu ferestre ogivale care arată ca un tort vechi proaspăt garnisit, cum arată întotdeauna casele la mare. Hoteluri, pensiuni cu mic dejun. Camere de închiriat. Clădirile par şi mai palide pe fundalul cerului plumburiu, ameninţător şi pe fundalul norilor vezi pete învîrtejite de alb, ca nişte fulgi desprinşi de clădiri, ca nişte presărări de alb duse de vînt de colo-colo. Pescăruşii. Simţi vîntul, chiar şi din Mers, ricoşînd pe străzile laterale, izbindu-ne în faţă şi ne zicem, fiecare pentru sine: O s-o vedem, dintr-o clipă în alta, acuş o vedem, nu poate fi departe. Şi-o vedem, de îndată ce-ajungem la o pantă şi clădirile se sfîrşesc brusc: marea, marea. Cu întregul Margate întins la picioarele noastre, faleza, golful, plaja, dincolo de care e Cliftonville. doar că plaja nu se vede, ori prea puţin din ea, din pricina fluxului, cum a zis Vie c-o să fie, şi marea e mohorîtă, întunecată, spumegîndă, ca cerul, scuipînd spumă aibă. Şi zidul ăla lung de port, de-acolo, de departe, de cealaltă parte a golfului, singurul care seamănă a dig din tot ce se vede, de care se izbeşte, cu plus de furie, marea, ăla pare-a fi locul în care trebuie s-ajungem, ăla pare-a fi locul în care trebuie s-o facem.

Cînd e gata să se sîrnească furtuna.

Lenny zice: „Capăt de drum. Aleluia. Vreau pişu”.

Doua halbe-n plus în Canterbury.

Zice: „Parcă pe noi ne-aşteaptă”.

215 Vie s-a înviorat, nu ştiu cum, de parc-ar fi în elementul lui, în fine. Mă gîndesc: Vîntul te poate sufla imediat de pe zidul ăla Iar îl țin pe Jack, la el în sacoşă, la el în borcan şi-l apuc mai strîns, parc-aş avea nevoie de balast deja Vince pare extrem de stăpîn pe sine, atent şi hotărît. Nu zice nimic. N-a băut decît la ultima oprire, dar nu mă-ndoiesc că sîntem mulţumiţi cu toţii c-am luat ceva mai mult la bord ca să căpătăm curaj pentru ce-are să fie. Nu se opreşte, conduce-ncet pe pantă, curbura golfului e drept în faţa noastră, cu ochii-n toate direcţiile. Nu se poate zice c-ar fi un trafic aglomerat ori plin de turişti. Nu sîntem în sezon. Ajungem chiar pe faleză, trage la marginea trotuarului, lăsînd să meargă motorul. Se vede treaba c-a luat în seamă mica problemă a lui Lenny. Să-ţi apară în faţă brusc atîta apă. Ce nu-i greu de găsit într-o staţiune la mare i-o budă şi el a oprit aproape de una din asta, zici că-i cazemată. Dar nu se opreşte aici. Deschide portiera şi se dă jos. Pătrunde înăuntru o pală puternică de vînt. Dă ocol maşinii, cu capul sus, scrutînd golful, cămaşa lui albă jechoşită flutură ca un steag, ajunge la trotuar, apoi îi deschide portiera lui Lenny, amabilitatea întruchipată, ca un şofer, îi arată cu capul clădirea fără ferestre aflată de cealaltă parte a trotuarului. „Fă-ţi treaba, Lenny”. zice şi se-aude de parcă ar fi zis-o zîmbind. Ca şi cînd ar vrea ca lucrurile să se desfăşoare cum se cuvine, de-aici înainte, decent, fără sîcîieli şi neplăceri cum ar fi o vezică prea plină. „Cine mai pofteste?” zice. Da' nu-mi vine. Eu am trecut la whisky, luîndu-mă după Vie.

Lenny se ridică de la locul lui, se strecoară afară ruşinat de tot şi supus. Altă pală de aer aspru năvăleşte în maşină cît sfî deschisă portiera lui Lenny dar lui Vince, că tot i-afară pe trotuar, nici că-i pasă. Ca şi cînd ar fi găsit scuza asta ca să fie el primul care păşeşte pe faleza din Margate şi simte în nări mirosul mării, întorc mult capul ca sa-l pot vedea trăgîndu-şi umerii şi ridicîndu-şi bărbia Auzi vuietul valurilor. Tot mai țin de Jack. Mici împunsături de ploaie ni se presară pe parbriz şi-s şterse deîndată aproape, de parcă, în ciuda norilor, ceru-i prea încins ca să pornească un adevărat torent de ploaie. Vînt numai, fără apă. Lenny stă pe trotuar şi-şi ia şi el porţia de aer,

216

de parcă i-ar prinde grozav de bine, dar i-ar şi căşuna, pe de altă parte. Se uită-n jur, încovoiat, prăbuşit, şi se uită la Vince, înalt şi drept, uitîndu-se în jur, în preajmă. Zice: „Ţi-aduci aminte, Flăcăule? Ţi-aduci aminte?”

titlu VINCE

AŞA CĂ INTRU ÎN SPITAL cu banii în buzunarul de la piept. Opt sute de cîte cincizeci, restul, de cîte douăzeci, în elastic, plic maro. Mă gîndesc: Nu cred că descinde prea multă lume aici ca la cazino. Şi sper să nu-şi închipuie c-a fost uşor. S-ar cuveni să ştie şi el cîte ceva despre rularea banilor, el, mai cu seamă. Şi-ar putea închipui c-o sumă ca asta e ca banii de buzunar pentru unul ca mine, asta pentru că port un costum de patru sute de lire şi pentru că vînd tărăboanţe cu plata pe loc, cu bani gheaţă, dar s-ar cuveni să ştie ce-i aia profit, acum, mai ales. Uneori banii curg, alteori nu. Acum, abia dacă picură.

Aşa că Hussein ar face bine.

Şi cînd am să-i primesc înapoi? Nu-i poţi refuza unui muribund, orice nebulie-ţi cere, dar asta nu-nseamnă. Nu-i poţi lua cu tine cînd te duci, dar el exact asta are să facă, el, da.

îmi zic: Pot la fel de bine să iau banii ăştia să-i zvîrl de pe-o margine de faleză.

Apoi însă ies din lift și-apuc pe coridorul pe care trec ca de-obicei tărgi și scaune și mese cu roțile și mă năpădește iar mirosul ăla cu care ajungi să te obișnuiești de-l simți și când nu e. Sînt în salonul de prezentare și-l simt. Respir mașini, dar am în nări mirosul ăla. Ca mirosul pe care-l simți când faci injecție, doar că la scară mare, și îndărătul lui, mirosul a ceva rînced și subțiratic și hiperfolosit, ca mirosul de piele bătrînă, obosită, pergamentoasă. E pesemne mirosul... Mă gîndesc la toți pacienții din spitalul ăsta, cap de pat, mă-ntreb care-i totalul, mă-ntreb ce s-a primit astăzi. Și mă gîndesc: Am făcut ce mi-a cerut, doar am făcut ce mi-a cerut și de-ar fi să nu mai

217pun mîna pe banii ăștia niciodată, tot am cugetul curat, n-am nimic pe conștiință.

Așa că merg pe coridorul ăla cu pași mari, cu capul sus, cum făceam când eram în careu la regiment și sergentul mă chema la apel. *Laa datoriee!* Și mă uit la toți bieții nenorociții ăia disperăți și la fetele bătrîne din cărucioare, gîndindu-mă: Pun pariu că n-aveți o mie de lire de dat, e? Dar nu-s decît bani, nu? Doar hîrtie.

Intru și uite-l și pe el cu tuburile și pompele lui și aparatele și burta umflată de tot, parcă-i gravid. Îmi dau seama că n-arată tocmai bine. Vreau să zic, ținînd cont că-i terminat. Azi are-o zi mai proastă decît ieri. Fiecare zi se trece, la răboj, într-o singură direcție. Dar vād la ce-i stă gîndul, așa că nu-l iau cu poante, nu-l mai țin. Scot plicul, privind pe furiș în jur, de parcă locul ar colcăi de hoți și de spioni și i-l întind, uitîndu-mă la el, zicîndu-mi: Nu mai vād eu banii ăștia niciodată.

Zic: „Poftim Jack, conform promisiunii date. Nu-i nevoie să-i numeri”.

Cu toate că pariez că asta face, de cum mă vede plecat. Aruncă o privire repede în plic, pipăindu-i grosimea, mîngîindu-l cu policarul, apoi se uită la mine, de sus pînă jos, măsurîndu-mă cu privirea ca sergentul ăla care-mi inspecta ținuta și zice: „Ești un băiat bun, Vince”.

Titlu Any

TREBUIE SĂ FI AJUNS de-acum, acolo, unde ne-am fi putut duce noi. S-o sfîrșim ori s-o luăm de la capăt. Oamenii noi, oameni vechi, bătrîni, aceiași oameni.

Se uită la mine cum stau, lîngă pat, ținîndu-l de mînă, degetul lui mare rotindu-se blînd, uscat în cercuri mici, la baza degetului meu mare și-mi zic: N-o să ne mai privim de prea multe ori de-acum înainte, n-au mai rămas prea multe dați în care să ne vorbim, începi să numeri anii, decadele și pe urmă, brusc, orele, minutele. Și chiar și-acum, când altă șansă nu mai

218

are, n-are s-o pomenească, n-are să rostească o vorbă despre ea. Ca și când ne-am putea întoarce înapoi, acolo, acum, cu cincizeci de ani în urmă, în pensiunea aia în care-am stat, eu știind, văzînd, brusc, limpede ca ziua că el n-are să vrea să aibă habar de asta vreodată. *Ai fi zis c-or să găsească ăștia o soluție.*

Se uită la mine parcă supărat c-a lăsat lucrurile pentru prea tîrziu, c-o să se ducă tocmai când era pe cale să facă ce era de făcut. Ar fi fost alt om, sigur că da, ar fi avut altă inimă, lumea s-ar fi întors cu susu-n jos de dragul nostru. Parcă-i pare rău c-a fost cel care-a fost. Care este. Dar n-are s-o pomenească, nu spune că-i pare rău pentru ea Nici măcar nu pare să-i pară chiar atît de rău de lucrurile de care te face să crezi că le regretă. Se uită drept la mine atît de fix și de stăruitor că mă vād silită să mă uit eu în altă parte, doar o clipă, deși ai crede că n-ar mai fi timp pentru asta, n-ai mai avea de unde risipi o secundă de privit Mă gîndesc însă: O să am mereu chipul lui în fața ochilor, o să păstrez chipul lui Jack, ca pe o fotografie mică, în minte. Că doar nu se poate muri în ochii minții.

Dar pe June n-o pomenește. Vorbește de Vince care nu e, n-a fost niciodată al nostru. Zice: „Vince are să aibă grijă de tine. I-un băiat bun. Și n-are o meserie chiar atît de rea”. Zice c-o să-mi fie bine, c-o să aibă cine să se-ngrijească de mine, dar nu zice că el n-a avut niciodată grijă de June, nu zice: „Și, pentru June toată dragostea mea”.

Așa că-mi zic: Atunci n-o să pomenesc nici eu de Ray, n-am să spun nimic despre Ray. Cu toate că nu mai am altă șansă și-acum e momentul, la căpătiul lui, acum ori niciodată.

El nu pomenește de June, nu pomenesc nici eu de Ray. Corect. Ce nu știi nu te doare. Se uită însă la mine cu privirea aceea fixă, neclintită, așa că sînt iar silită să mă uit repede în altă parte. Mă uit la patul de-alături care, pentru moment, e gol, cu cearșaful și cuvertura scoase, și când mă uit iar la el, ochii i-au rămas neclintiți, se uită prin mine, dincolo de mine, ca și când ar vrea să treacă prin mine mai departe să se-ntoarcă și să revină, să mă cuprindă. Și zice, parc-ar fi ultimul lui cuvînt în toate privințele, că de ce zace el acolo, că de ce stau eu ținîndu-l de mînă și de ce a trebuit să fie el, de ce m-am

219 procopsit cu el și nu cu o mie alții, așa mi-au căzut mie sorții, într-o noapte de vară: „I-un joc de noroc, nu? întreabă-l pe Raysy. Dar are să fie bine”.

naratorul MARCATE

N-AI ZICE CĂ-I CAPĂTUL drumului, n-ai zice că-i cel din urmă loc de odihnă unde ți-ai dori să vii să-ți sfârșești zilele și să găsești mulțumire și pace în vecii vecilor. Nu e Albastrul Bayou. Dacă te uiți într-o parte, dincolo de buda în care s-a făcut nevăzut Lenny, nu e decât cer cenușiu întunecat și mare cenușie întunecată și-un orizont cenușiu străduindu-se zadarnic să facă diferența dintre cele două și de cealaltă parte, peste drum, parc-ar fi pus cineva în grabă o fațadă să înfrunte întunecimea, ca și când clădirile ar fi un rînd de trupe în linia întâi, strînse laolaltă să facă pe curajoasele, dar nu ține, tocmai pentru că s-au gătit cu niște uniforme penibile.

Flamingo. Tirol. Regal. Orașul fatal.

Vince zice: „Terasa marinei”. A urcat la loc în mașină în așteptarea lui Lenny. De parcă s-ar fi hotărît să ne fie iar ghid, ca în Catedrala Canterbury, numai că de data asta are totul înregistrat în memorie. „Terasa marinei, Margate. «Mila de aur».*' Este însă o milă scurtă, are vreo patru sute de metri și nici de aur nu pare, nu pe-o asemenea vreme, nu pare să fie făcută din aur.

Hamburger Holdogînghețată Lapledepasăre Ceai-Floriceledeporumb Vatăde zahăr. E plin de finne și lumini colorate, aprinse, unele, altele, care* se-aprind și se sting pe dată, zăngănind cu toatele scuturate de vînt și, pe ici pe colo, cîte-o reclamă atîrnată de lanț aruncată de vînt. Mai toate galeriile cu magazine par închise, una sau două însă au luminile aprinse, sclipind cu toatele, licărind. La o intrare, un tip cu șapcă și fulgarin, instalat în mica lui gheretă de parcă s-ar simți obligat să-și facă datoria. Dar nu se prea înghesuie nimeni să intre.

Vince zice: „Nu-i sezon, bineînțeles”.

220

Ți-l poți închipui pe Vince proprietarul unui șir de așa de magazine. Nu-i mare diferență, de fapt. Saloanele de prezentare Dodds.

Miraj. Mina de aur. La Dl. B.

Alte pete mici, picături de ploaie stropesc parbrizul și Vince dă drumul la ștergătoare dar nu face decât să mîzgă-lească geamul așa că le oprește iar. Ploaia nu vrea încă să plouă cu toate că cerul se-ntunecă, de la o clipă la alta.

Vie zice: „Am nimerit la tanc, nu? Cui i-ar fi dat prin gînd, de dimineață?”

Vince zice: „Ei, bine c-arn ajuns”.

Marea habar n-are.

Vie zice: „Nu-i vreme bună de-mprăștiat...”, parcă altora nu le-ar fi dat prin gînd.

Vince zice: „Depinde cum vezi lucrurile”.

Eu țin cutia.

Vie zice: „Vînt bun și drag”.

Zic, parcă n-aș vrea decât să fiu sigur: „Unde-i Digul?”

Vince zice, încet și răbdător: „Drept în fața ta, Raysy. Ăla de-acolo la care te uiți, ăla-i Digul”.

Zic: „Nu pare dig”.

Vince zice: „Da' i se spune Digul. I-un zid de port, da' i se spune Digul”. După aia se lansează în turuiala aia a lui de ghid. „Pe vremuri era aici și un Chei, cum îi zicea lumea, care arăta ca un dig, te plimbai pe el ca pe-un dig, și acostau vapoarele acolo. Numai că lumea îi spunea Cheiul și, ăluia pe care-l vezi acolo, care e de fapt un zid de port, îi zic Digul”.

Zic: „Aha! Și, ce s-a-ntîmplat cu cealaltă chestie - cu Cheiul?”

Vince se uită la mine de parcă iar nu-mi învățasem lecția. „L-a măturat furtuna, mai știi? Prin șaptezeci și ceva. Mi-amin-tesc cum zicea Amy: «Ați auzit ce s-a înfimplat cu Cheiul din Margate?» Bănuiesc că de-aia a vrut Jack să fie neapărat Digul. Ce voia el să zică era Cheiul, nu Digul., Asta ne-amintim toți, cum ne plimbam pe Chei. Trebuie să-și fi adus însă aminte de Chei că nu mai există, așa că s-a hotărît pentru Dig.” Încep să nu mai înțeleg nimic așa că nu mai zic nimic.

221s Vince zice: „Nu se vede de-aici, trebuie să fie după Dig, dar se pare că mai e o bucată de Chei, că s-a mai păstrat, a mai rezistat o bucățică de Chei, în mijlocul mării”.

Zic: „E foarte posibil s-o fi măturat vîntul de azi și pe ea”.

Vie zice: „Asta nu-i furtună”. Opinia specialistului.

Mă gîndesc: Bineînțeles, uitîndu-mă la cum sar stropii.

Pescărușii trec vîjîind prin aer de parcă, fie se distrează ca niciodată, fie ar vrea să nu fi pornit în zbor.

Vince zice, privind atent de cealaltă parte a trotuarului: „Ce face? S-a apucat să facă baie, ori ce?”

Și-l vedem ieșind din adăpostul intrării înconjurate de ziduri de la Bărbați. E sigur că-l privim și șchioapătă nițel, special, în momentul în care intră-n bătaia vântului, prefăcându-se că-i mai rău decât este. Totuși, privește mohorât în sus, cerul, după aia zîmbește, moale, cum zîmbește omul după ce și-a golit vezica. Arată ca unul care rămîne mereu în urmă și știe asta, lasă mereu pe toată lumea s-aștepte. Rămîne o clipă așa, cu balustrada și marea cenușie drept fundal, de parcă, fiind la mare și-n centrul atenției, trebuie să facă repede vreo comicărie, dar nu-i vine nimic în minte așa că stă pur și simplu pe loc, rînjind, jenat, ca și cînd ar sta să i se facă o fotografie. Eu la Margate. Cumplită vreme. Se ridică deodată pe vîrfuri, cu pumnii strînși, rotindu-și un braț din umăr și-atacînd cu mîna dreaptă. Cred că fața lui Lenny i-o comicărie în sine. După aia se-ndreaptă spre mașină, ca și cînd i-ar fi greu să înainteze, parcă n-ar merge, ar înota, și deschide portiera Ne izbește în față o pală de aer.

„Nu-i vreme de plajă”, zice.

„Zile nebune de martie”, zice Vince.

Vie zice: „I-aprilie”.

„Aprilie luna proștilor”, zice Lenny.

„Mitraliorul Țațe Nebunu”, zice Vince ca din întâmplare.

„Nebunul de Jack Dodds”, zice Lenny închizînd portiera „întîi aprilie a fost ieri. Credeți c-a făcut-o special?”

Nu-ți poți da seama ținînd urna, nici o clătinare, nici un fel de răspuns, cît de mic. Numai motorul care toarce.

Vince se uită la Lenny prin oglinda retrovizoare, se uită după aia drept înainte. Stăm la marginea trotuarului.

222

Vie zice: „Mda”, de parcă ar fi sosit momentul.

Lenny zice: „Mda”.

Eu nu zic nimic. De parcă am aștepta cu toții ca altcineva să dea semnalul și poate că eu ar trebui să fiu ăla din moment ce eu îl țin pe Jack, ar trebui să-l simt cînd zice: „Hai băieți, caramba!” Nu zic însă nimic. Nu preiau comanda.

Vince se uită fix înainte, cu mîinile pe volan, de parc-ar conduce cu toate că nu ne mișcăm, parc-am fi într-o mașină de carton. Parbrizul e argintiu, cerul, ca plumbul. Și tocmai în momentul în care eram gata să spun: „Hai, să mergem”, începem să ne mișcăm, de la sine. Ca și cînd Vince n-ar fi făcut nimic pentru asta, mașina ar fi hotărît în locul nostru, ca și cînd noi toți n-am fi decît încărcătura, iar ea s-ar fi pornit singură de cum a-nceput să se miște cureaua, s-a auzit un mic declic, care-a făcut să dispară coșciugul lui Jack dincolo de cortina de mătase albastră.

N-ai zice că-i capătul drumului, n-ai zice că-i ceva la care să tinzi, pentru care să lupti. Parc-ai încerca să-ntinzi de-a lungul anului ceva ce s-a întîmplat o dată, numai, o nebunie într-un sfîrșit de săptămînă.

Vasăzică asta primești, aici ajungi. Bănuiesc că nu-i vorba decît de dorința de-a fi iar copilul cu lopățică și gălețușă și gura plină de înghețată. Ori e vorba, de fapt, de-a ajunge la capătul răbdării, la capăt, unde-ai și ajuns, în alt sens și știi asta Nu pe unde-o apucă drumul, ci chiar acolo unde nu mai are încotro, din pricină că-i afîta apă. Capătul drumului, capătul digului. Pleosc. Iar dacă marea e un lucru atît de frumos, de minunat în sine, n-ar mai fi nevoie atunci, nu-i așa, de toate bibelourile astea de Distracții? Încercînd să te stimuleze cu toatele ca o adunătură de-puicuțe obosite și uzate. Parcă n-am fi pe pista Kentului, ci pe Strada Pizdei, Cairo.

Flamingo. Tivoli. Regal.

Vince lasă mașina să ruleze lent, aproape fără benzină, ca și cînd ar ști ce-are de făcut, un Merțan știe ce vrea, cum știa Duke negreșit drumul spre casă și-mi dau seama ce face, îmi dau seama cum vrea el să fie. Ca și cum mașina ar fi dric, un dric albastru regal. Pentru că ăsta-i ultimul drum al lui Jack, de-a lungul Terasei marinei din Margate, de-a lungul Milei de Aur. Nu mai mergem nici călare, nici pe jos, de-acum, este.

Jack? Vince privește drept înainte, cu mîinile pe volan, dînd a înțelege că nu se mai lasă distras. *Miraj, Mina de aur. Oceanul.* Sînt vopsite și dichisite cu toatele ca o casă de om sărac, cu excepția uneia, de la capătul șirului, mai înaltă decît toate, un simplu turn de cărămidă cu numai cîteva cuvinte mari pe el. Seamănă mai degrabă a intrare de pușcărie decît a bilci. Am trecut deja de el, dar am observat cu toții, cum veneam în jos pe deal, roata cea mare care se zărea în spatele lui și marele polonic, conturîndu-se negru și subțire pe fundalul cerului cenușiu. Pentru asta-i faimoasă Margate, pentru asta vine lumea aici. *Tăritmil viselor.*

Titlu Any

Titlu any

ȘI TOT CE-AM VRUT, tot ce-am sperat vreme de cincizeci de ani, crede-mă, n-am cerut luna de pe cer. este să te fi uitat la mine, măcar o dată și să zici: „Mami!”. N-am vrut prea mult, atîta amar de vreme. La dracu', ai *cincizeci de ani*. Trebuia să fi zburat din cuib pîn-acum, n-aveai de ce să te mai ții de fusta mea, trebuia să-ți fi luat singură viața în mîini. Ce Dumnezeu, mami, sînt *fata mare*. Bine, sigur că da, du-te atunci, fată mare, fă cum îți place. E viața ta. fă ce vrei din ea.

M-am străduit să aflu cum e să fii tu. în Căminul ăla, unde eu nu vin decît în vizită, în trupul în care stai, tot timpul, pe care eu nu trebuie să-l privesc decît de două ori pe săptămînă. Ceea ce n-ar trebui să fie chiar atît de greu, nu, din moment ce-a făcut odată parte din mine? Carne din carnea mea. Cred însă că, tăind cordonul tai tot restul. I-un fel de-a zice: Ești pe picioarele tale de-acum, ești tot atît de separat și de diferit ca toți ceilalți, e nebunie curată să crezi altceva Și cînd adun la un loc toate vizitele alea de două ori pe săptămînă, se pare că nu ne-am ținut companie una alteia cu mult mai mult de-un an întreg, ceea ce nu-i mare lucru în cincizeci de ani, ceea ce nu-i cine știe ce pentru o mamă și-o fiică. Dar poți să privești lucrurile și altfel: un an întreg de stat numai în vizită.

224

Asta sînt, asta am fost: o vizitatoare. Și cînd am intrat să-l văd pe Jack, în cămăruța aia, Vincey aștepta afară, în vizită la trupul lui Jack, s-ar fi putut zice c-am fost în vizită și cînd era viu, dar n-am numărat dățile, în cincizeci de ani, mi-am zis: Care-i diferența? N-are să devină altceineva acum, n-are însă rost să te păcălești singură, Amy Dodds, asta era perfect valabil pentru Jack și cînd era viu, nu numai cînd e mort. Așa că, ce era valabil pentru tine, fetiço, era valabil și pentru el. Și poate de aia n-a venit niciodată să te vadă, pentru că deja se vizitase pe sine, privise cumva pe dinăuntru] lui, în cămăruța cea mică în care-i stătea lui trupul, știind că de schimbat n-are să schimbe. Poate că ăsta a fost sacrificiul lui pentru tine: nici o speranță pentru tine, nici una pentru el, atunci. I-a sacrificat pe toți acei Jack care-ar fi putut să fie. Asta să i-o spui lui 'mutu'. Poate că Jack, soțul meu, era într-adevăr un sfînt și eu n-am știut-o niciodată, nu m-am prins niciodată Și nu altceineva, ci eu am fost o slabă și-o egoistă. Bună dimineața, mami.

Cel mai bun lucru pe care l-ara putea face, Arne e

Nemernic ce ești, măcelar ce ești.

Stăteam acolo cu mîna pe fruntea lui rece, rece ca piatra, zicîndu-mi: ăsta-i singurul Jack care-a fost ori are să fie vreodată, unicul, bietul, bietul meu Jack. Zicîndu-mi: Trebuie să-I fi scos de la rece și-or să-l vîre repede la loc, cum făcea el cu carnea de porc și de vacă. Zi, ceva, Jack, nu te face că nu m-auzi.

Zicîndu-mi: Trebuie să fii calmă și puternică și mîndră de dragul lui Vince. Măcar i-am oferit un cămin bietei, micuței grămăjoare de scutece, lipsite de speranță.

Am zis: „Nu intri și tu să-l vezi, Vincey?”

M-am străduit să aflu ce-nseamnă să fii tu, fetiço. Să aflu cum o fi să pierzi ce-ai pierdut tu fără să ai măcar idee c-ai pierdut ceva. M-am străduit să aflu dac-ar fi fost mai bine sau mai rău, dac-am fi știut de la-nceput și dac-am fi putut alege, sa te fi scutit de suferință înainte să ai habar că tu ești tu. Dac-oi fi avînd habar că tu ești tu. Și-atunci Jack și cu mine am fi fost liberi să ne trăim altfel viețile, datorită ție, care ți-ai fi dat-o pe-a ta. Te-ai fi sacrificat tu.

225Atîta că acest procedeu nu i-a fost de mare folos lui Sally Țațe, sărăcuța, mititica Țațe care-a-ratat-ce-i-s-a-dat, nici atunci, pe loc și nici mai încolo. Se vede treaba c-a ajuns și ea vizitatoare. C-un soț pușcăriaș. După aia, avînd proprii ei vizitatori, oaspeți plătitori. E un mod de a-ți cîștiga existența, e de-nțelese ce poate împinge o femeie la asta Și Lenny Țațe i-a întors spatele, s-a spălat pe mîini. E viața ta, fă ce vrei din ea. Cu toate că n-a mai rămas cine știe ce nici din propria lui viață, dacă te uiți la el cum arată în ultima vreme, e o ruină și el. Și dacă Joan Țațe i-a întors și ea spatele lui Sally ori nu, ori ce-o fi gîndind ea, nu știu. Atîta cred c-a știut mereu, că Lenny avea o slăbiciune pentru mine.

Și e vorba de crimă, cum se considera pe vremea aia că este, oribilele zile de-altădată, o crimă. Să v-o tai, conită? De ce crimă, totuși, cînd jumătate din omenire, pe puțin, dacă stai să te gîndești, dacă stai să te gîndești la toate nenorocirile, preferă pesemne, cel puțin jumătate din viață, să nu se fi născut? Noi două ar trebui să ne considerăm tare norocoase, June. Și oricum, adevărul e, tristul adevăr e că Sally îl voia cu-adevărat pe Vince. Iar eu n-atn încetat să-l vreau pe Jack. Hai, cu toți pe Tărîmul viselor.

Fasole păstăi. Strecurătoare. Asta-ți mai lipsea, ce să mai zic.

Autobuzul ăsta se tîrîie azi. Ploaia trebuie să fie de vină, care-a transformat drumurile în rîuri. Cumplită vreme. Dar un autobuz răzbește în cele din urmă. O s-ajung tîrziu, azi, fetifo, dar tot aia e, că doar tu nu-ți dai seama ce oră ori ce zi e. Chiar dacă uneori în lunile și joile astea mă gîndeam că poate *aștepți*. Te gîndești: E luni, e joi, vine, înseamnă. Sper să vină, sper să nu cumva să uite.

Și nici nu vreau să se sfîrșească repede călătoria asta, nu azi. Inii dă timp de gîndire, timp în care autobuzul abia înaintează, timp să-mi pregătesc ce am de spus.

Am încercat și-am sperat și-arn așteptat cincizeci de ani, n-ai ce să-mi reproșezi. Poți să-mi reproșezi că te-ai născut, întâi de toate, dar n-ai ce-mi reproșa, acum. Cincizeci de ani înseamnă să te duci cu lucrurile prea departe. Și să te naști poate fi greșeala cea mare în ochii unei bune părți a lumii ăș-

226

teia, dar o dată născut, nu mai scînci, dă-i înainte. Asta înseamnă că și tu, fetițo, chiar și tu. Numai tu de-acum mai poți demonstra asta, mai poți s-o dovedești: că n-ar fi fost la fel dacă n-ai fi existat *niciodată*, că nu e ca și cînd ai fi putut la fel de bine *să nu fii*. Cincizeci de ani e peste poate cît privește creșterea copiilor. Și-mi pare rău pentru făgăduințele și speranțele deșarte și momentele de slăbiciune și toate rezervele pe care le-am avut, VinceySallyMandy. Dar asta nu te scutește să fii cea care ești de fapt. JuneJuneJune.

Trebuie să-mi port singură de grijă de-acum. Cu toate că tu nu știi asta, cum ai putea s-o știi? Uită-te la mine, o biată văduvă lipsită de apărare, călătorind cu autobuzul 44, pe platforma de sus, deși Dumnezeu știe de ce, și-afară lumea, ce se vede din ea prin ferestrele înceteșate, s-a făcut cumplită. Și Bermondsey parc-ar fi capătul lumii, în vremea din urmă. Mai sigur unde ești tu, fetițo, ascultă la mine. Și-acum, pentru c-am întârziat și-i ora la care le dă drumul de la școală ne-am mai și oprit într-o stație unde o întreagă haită urlă să urce. Puștani în bleumarin. Se-nghesuie la etaj, împingîndu-se, înghiontindu-se, zbierînd, parcă nici n-ar ști să vorbească. Și știi că nu-s decît niște copii, niște copii cu prea multă energie, dar aproape că mă sperie de moarte. Aproape că mă sperie de moarte, de două ori mai tare decît m-ar fi speriat dacă mai era Jack. N-ar trebui să se schimbe nimic, nu, din moment ce oricum n-ar fi aici? Ar fi tot acolo, în spatele tejghelei lui, o bucată frumoasă de pulpă, conică, nu aici în autobuz cu mine. Nu în drum spre tine, asta. *niciodată*. Și n-a întrebat *niciodată*, *niciodată*: Ce face? Ce mai face June? Dar mă sperie de moarte că, deși nu-i aici, nu-i nici acolo, unde-a fost mereu, ia uitați ce picior frumos. Nu e nici măcar proptit de pernele alea de la spital, parcă și-acolo a stat un veac, o viață întreagă, așteptînd vizite. Știi ce, Ame, treci pe la mine. Și nici atunci nu ți-a pronunțat numele. Nu mai e nicăieri. O fi pe apa mării, la ora asta, ori una cu plaja din Margate, dacă totuși s-a desfășurat conform planului, dacă s-a sfîrșit înainte să se strice vremea. Și știi ce-or fi spunînd, la ce s-or fi gîndind ei: Se cuvenea să vină și ea, se cuvenea să fie și ea aici, așa se cuvenea. Să mă condamne și pentru asta, s-o condamne pe Ame. Dar cineva trebuia să-ți spună.

227Ce-ncerc eu să-ți spun e că-i vina ta, fir-ar să fie. Dacă nimeni nu te-a vrut, dacă nimeni nu te-a avut în afară de mine. E treaba ta, fir-ar să fie. Și ar însemna să sper prea mult, presupun, ar însemna să pretind prea mult ca după cincizeci de ani fără-un sunet, fără-o șoaptă din partea ta, s-aștepti acum, dîndu-ți seama, s-aștepti să spui: înțeleg, am înțeles de la bun început. Nu-i nimic. Uită-mă.

Ce-ncerc eu să spun e Adio, June. Adio, Jack. Pare a fi unul și același lucru. Trebuie să ne ducem fiecare viața lui de-acum, fără celălalt, trebuie s-o luăm fiecare separat pe drumul lui. Eu trebuie să mă gîndesc la viitorul meu. Zicea Ray nu știu ce despre cît îmi lipsea.

Ți-l aduci aminte pe Ray, unchiul Ray? Am venit o dată împreună în vara aia în care am lipsit joile alea. Trebuie să stau pe picioarele inele de-acum. N-aș fi putut însă să nu mai vin pur și simplu fără să ți-o spun în față: Adio, June. Și nu ți-aș fi putut spune una fără alta. N-are să aibă nici o însemnătate pentru tine dar cineva trebuie să-ți spună, cine altul să-ți spună? Că tatăl tău care n-a venit *niciodată* să te vadă, pe care nu l-ai cunoscut *niciodată* pentru că el n-a vrut să știe de tine, că tatăl tău

Titlu RAY

CîND ERA DEZBRĂCAT pînă la brîu ca să sape tranșee, să-ncarce camioane, să care muniție ori cînd se ducea la ceea ce armata și numai armata numește abluțiune și o dată cînd ațipise la umbra unui zid bombardat la Matruh și eu eram pus să stau de pază, nimic nu-și dorește soldatul mai mult, jumătate din timp, decît să doarmă, îmi strecuram mîna în buzunarul lui de la piept și scoteam portofelul ăla. Trebuie să fi arătat ca un hoț, atîta că nu luam nimica, și scoteam fotografia aia și-mi doream să fiu în locul lui. Există nebunii și mai mari cu ajutorul cărora îți păstrezi mintea întreagă cînd ești pierdut în deșert. Cu toate că dacă eram în locul lui și o aveam pe ea, nu

228

I-aș mai fi avut pe el pavăză și protector să se pună între gloanțe și mine, ca să zic așa N-aș mai fi fost omul cel micuț care se-ascunde în spate aș fi fost omul cel mare din față. Ditamai ținta.

Și, oricum, m-aș fi simțit de două ori mai expus și mai lipsit de apărare, auzind, de puțină vreme, c-a murit bătrînul. Pentru că știrile ajung greu la vreme de război. Era mort însă de cîteva săptămîni și eu habar n-aveam. Era mort cînd eu eram pe cămila aia cu Jack, cînd le mîncam din ochi pe puicuțele alea. Cînd abia pusesem piciorul în Africa Eu și Africa Ei, Ray. băiatule, ai să mai vezi și tu lumea, ai să mai vezi și tu altceva decît fundul cartierului Bermondsey, dar vezi să-ți ții afurisitul ăla de cap plecat, ascultă la mine. Ceea ce reprezintă două sfaturi părintești pe care nu vedeam cum le-ai fi putut urma împreună.

Nu din pricina bombelor, ci a plămînilor. Și nu-ți vine a crede c-ar conta pentru siguranța ta imediată că el nu mai este, cînd nu era oricum acolo, era tot atît de departe viu. ca și mort. Atîta că parcă ți-ar tăia pensia, parcă te-ar lăsa fără garanția de la bancă. Te tace să te simți trecut în linia întîi, tu ești la rînd. Și ce ciudat să te gîndești c-a fost așa și nu invers. Cînd te-ai fi așteptat. Cînd tocmai îi trimisese o vedere, chiar înainte să aflu vestea despre el, să-l anunț că eram viu și teafăr și că mă prăjeam la soare deși nu se poate spune c-aș fi dorit să-l știu lîngă mine. Cu toate c-ar fi putut face o afacere pe cînte, zic eu, cu toate resturile astea de metal de-aici și aerul i-ar fi priit la plămîni, uscat și curat, minus praful și fumul și vaporii de benzină și afurisitele de muște. Și el se pregătea pesemne, își făcea curaj pentru cînd o primi vestea despre mine, Sg. Johnson R., că m-am dus. Jack a zis: „Ei, a scăpat măcar de grija asta”. Jack, prăbușit în somn, la picioarele zidului ăluia ca un mort. Și eu mă gîndeam la un moment dat, în viitor, cînd s-ar putea să mă văd silit să-i spun fetei din fotografie: „Doamna Dodds? Amy Dodds? Nu mă cunoașteți dar eu l-am cunoscut pe Jack. în Africa”. Ținînd în mînă o boccea micuță cu ceea ce armata numește efecte personale. „- Mă numesc Ray Johnson. Locuiesc chiar aici, în apropiere.”

229

Și nu uita, Ray, băiatule, că nu erai făcut pentru fiare vechi.

Era o poză de la mare. Se vedea cumva, nu știu cum. Rochia de vară, zîmbetul luminos, fotograful ambulant. Și-acum știu de unde.

Urmăm curbura străjuită de clădiri, în același pas de melc, solemn, lent, cum se cade. Ar trebui să ne grăbim dacă vrem să nu ne prindă ploaia Atîta că se pare că tot o să ne udăm pînă la piele, vîzînd stropii care împrășcă zidul ăla de port, Digul, adică. Vîntul trebuie să sufle cu putere peste golf, din vest spre est. Fațadele se fac tot mai mici și e tot mai puțin loc între ele și mare. Par mai șubrede și mai stinghere din pricină că sînt mai expuse ori din pricină că n-au prea avut de la-nceput cu ce să se prezinte. *Salon Cafe Mărio*. Unele par închise pentru totdeauna. *Prăvălia Bobo Rowland*. *Hanul Divanul rubiniu*, îmi închipui că Lenny e cu ochii pe ea, bătrînul față-roșie. îmi închipui că toți sîntem cu ochii pe ea. *La Casanova*. *Gata-pre-parate*. *Femme Fatale - Lenjerie, Sănătate și frumusețe*.

Nu-i cine știe ce. Nu te dă gata, dacă asta-i tot. Dacă marea e mare, deșert ud, iar restul prostioare. Un dig, o vedere, un bănuț într-un automat. Se poate zice, mi se pare mie, că Jack și cu Amy au fost cruțați, la urma urmelor, Amy a fost cruțată Jalnic vis. Atîta că toate visele sînt jalnice. Treizeci și patru de mii.

Aș putea să văd lumea. Nu poate fi numai deșert și mare pretutindeni. Aș putea să văd cealaltă parte a lumii, Portul Sydney, Plaja Bondi, Margate trebuie să fie nimic pe lîngă ea Aș putea s-o văd pe Sue înainte să primească vestea că... înainte s-apuce să-i spună lui Andy, care îmi închipui că nu mai poartă geaca aia afgană: „Știi, bătrînul”. S-a dus.

Și-aș putea să spun: îmi pare rău. îmi pare rău că n-am mai scris. Pentru că eu am fost ăla care-a încetat să mai scrie, recunosc, dar aveam și eu motivele mele. Sînt eu mic, dar am mîndria mea și sînt lucruri pe care mi-e greu să le recunosc. Din pricina lui Carol. Din pricină că pe ea a apucat-o să mă părăsească, m-a lăsat pentru unul și mie mi-a fost rușine și teamă să-ți spun pentru că mi-am închipuit că tu ai să crezi,

230

chît că tu și cu ea erați la cuțite, că era, într-un fel, vina mea sau că nu voiam decît să-ți stîrnesc mila sau c-avea nu știu ce legătură cu tine că tu ai fost prima care-a plecat M-am gîndit că era mai bine să nu scriu deloc decît să scornesc minciuni, așa m-am gîndit. Atîta c-acuma știi și știind acum că nu ți-am spus timp de aproape douăzeci și cinci de ani dau probabil de bănuț și mai tare. Și vreme de douăzeci și cinci de ani tu trebuie să te fi gîndit că, de cealaltă parte a lumii, sîntem Carol și cu mine. dar eu, mai ales, care-am hotărît, pur și simplu, să nu scriem. Ochii care nu se văd se uită. Trebuie să fi fost cii-atît mai fericită c-ai scăpat. Dar iată-mă, totuși, acum, po-vestindu-ți, spunîndu-ți-o direct. Carol m-a părăsit la vreo șase luni după tine, ăsta-i adevărul. Și adevărul e că de multă vreme nu mi-a mai fost dor de ea, asta e, dar de tine mi-a fost dor tot timpul.

Dar, unde mi-s nepoței? Și piscina Și nu-mi arăți și mie niște ursuleți koala?

Aș putea să văd lumea. O fi mai bine decît să văd hipo-droame. WincantonWolverhamptonYork. O fi mai bine decît să alerg după cai. Ai auzit? Bătrînul Johnson Norocosul s-a lăsat de cai. nu mai vrea să mai pună pariuri. Lumea-i plină de bărbați singuri, fără noroc, învîrtindu-se pe la curse, agenții de pariuri, urmărind rezultatele la fotbal, rupînd chitanțe, fițîndu-se în dreapta și-n stînga duminica după-amiaza ca niște buci vîrîte în detectorul de metale.

Și aș putea să-i zic lui Susie: Și mai e ceva ce nu ți-am spus. N-am făcut tot drumul ăsta de unul singur, nu. fetițo. Ia stai un pic. Vreau să-ți... Ea e Amy. Amy. nu ți-aduci aminte? Mătușa Amy, cum îi ziceai tu. Atîta că de-acuma, gata, n-o să-i mai poți zice mătușă. Știi ce fel de călătorie e asta, nu? Nu-i o călătorie ca oricare, nu-i o simplă întrunire de familie.

Atîta, c-atunci ar trebui să dau lucrurile pe față, nu? Să mărturisesc. Eu și cu mătușa Amy. Exact ca și mămica ta și... Mai exact, ar trebui să-i spun lui Amy întîi, s-o întreb, să risc. Nu obții nimic dacă nu ceri, cine nu riscă, nu cîștigă, prima lege a rămășagului. Dar nu obții nimic, uneori, nici dacă încerci să reaprinzi jarul de altădată. Numai cenușă. N-a zis ea: „Trebuie să terminăm cu asta, trebuie să mă duc iar s-o văd pe 231 June.” Părea o călugărită care fugise din mănăstire. A zis: „Nu pot să nu merg s-o văd pe June”.

Ți-ar plăcea să mergi în Australia? De cealaltă parte a pămîntului?

Și să presupunem c-ar spune: „Las-o baltă, Ray, au trecut peste douăzeci de ani de-atunci, nu? Sîntem oameni bătrîni acum”. Să presupunem că n-ar spune decît: „Las-o baltă”. Așa că poate o să-mi fie mai bine de capul meu, cum ani tot fost și-așa, întotdeauna. Să văd lumea de capul meu, să mă duc de cealaltă parte a pămîntului de capul meu, cu treizeci de mii de lire în buzunar ca să fiu un om cu greutate. N-ar ști nimeni.

Vincey nu știe nici măcar ce s-a întîmplat cu mia lui. Pe asta contez.

Așa ceva nu se mai întîmplă și altă dată, un miracol nu se întîmplă de două ori. Și-ar fi fost ca un cadou din partea lui Jack, și-așa și-așa.

Ori, poate ar trebui să-i dau direct banii, pur și simplu. Poftim, Ame, ia treizeci de mii, să n-ai probleme. Nu mie trebuie să-mi mulțumești, mulțumește-i lui Jack și unui cal de curse. Atîta că atunci nu văd cum aș putea să nu-i spun. Că a fost ca un semn, o îngăduință, ca un fel de binecuvîntare ce ni s-a dat nouă, mie și ei, să continuăm ce-am început. Și atunci ar fi iar, ori una ori alta, viața ta stînd în cumpănă între da și nu. Ce zici. Ame? Și lumea întreagă are să afle atunci, dacă sînt norocos. N-aș vedea eu lumea, lumea sta și s-ar uita la mine. Raysy e capabil de surprize, poate să cîștige, nu? A mers repede, părerea mea.

Vasăzică el știa de la bun început Asta e. ce mai tura vura. Se prinsese, aranjase totul. Din patul în care zăcea Ca și cînd ar fi zis: Ăla-i locul meu Raysy, hai, ia-ți-l, e-al tău. Al tău ar fi trebuit să fie dacă-n lumea asta ar mai exista și altceva decît pura întîmplare, dacă ne-am putea toți uita și-alege, în primul rînd. Tu și Ame. DAC-AM putea alege. Tu ai călări cîștigătorii la derby iar Lenny ar fi campion la categoria mijlocie. Iar eu aș fi Doctor Kildare. Dar Vie? Cred că Vie e acolo unde trebuie să fie, cred că pentru Vie e limpede. Hai, du-te. E de vreo patru ori mai mare dar cred că o să-ți prindă bine.

232

Dac-am putea toți vedea Ajungem în locul de unde începe Digul. *Hanul Bibanilor. Sala de jocuri Thanet - Snooker Monden.* Dac-am putea sa ne uităm și s-alegem cu toții. Agenții de pariuri ar da faliment. Dar ceva-ceva tot se întîmplă, de întîmplat tot se mai întîmplă cîte ceva. Ca și cînd nu noi ne-am uitat și-am ales întîmplările, deși am fi făcut-o dac-am fi putut, și totuși se întîmplă, de parcă ele s-ar fi uitat și ne-ar fi ales ele pe noi, ne-ar fi văzut venind, ca și cînd nu ne-ar fi ratat ori cu rotul trecut cu vederea cu toate că nu sîntem nici cei mai înalți, nici cei mai deștepți, nici cei mai șic, nici cei mai meseriași jucători de prin preajmă. Cerul a devenit apăsător parc-ar fi gata să plesnească și Vince caută un loc unde să lase mașina și eu stau și mă gîndesc că țin urna și n-o merit. Marea are culoarea părăsirii. Culoare de cenușă udă. Vine ploaia Ah, Ray, ești atît de drăguț. S-ajungi s-auzi o femeie spunîndu-ți asta, chiar dacă nu-i adevărat. Ești atît de drăguț. Ploaia pe capotă, vuietul mulțimii ca vuietul valurilor. Cu lacrimi în ochi și înflăcărare în voce: Ah, Ray, ești atît de drăguț, ești un norocos, ești o mică rază de soare, ești o mică rază de speranță.

Titlu JACK

A ZIS: „JACK, BĂIATULE, important e ce rămîne. Ce trebuie tu să înțelegi e că ce intră în prăvălie nu e tot aia cu ce iese de-aici. Toată arta măcelarului e cum scapă de resturi. Dacă măcelarul ar putea încasa parale pe ce azvîrle la gunoi ori în lada cu grăsimi, ar fi un orn fericit, nu crezi? N-ar mai avea treabă. Dacă scazi greutatea resturilor din ce cumperi și împărți ce rămîne la cît ai plătit, doar așa obții costul real pe care îl compari cu încasările, să nu care cumva să uiți asta vreodată. Oasele te costă și grăsimea te costă și contractarea cîrnii te costă și să n-ai un set întreg de cuțite al tău te costă. Și, ca să-ncheiem, dacă n-o depozitezi cum trebuie ori o tranșezi prost, o să te coste cel mai tare. Trebuie să fii totdeauna

233atent la resturi, totdeauna Ce trebuie tu să înțelegi e natura mărfii. Care e perisabilă”.

Naratorul MARCATE

VİNCE PARCHEAZĂ mașina iar eu (în urna zicîndu-mi: Nu merit, nu merit, între stradă și mare e o bucată de pămînt cu o clădire veche, mică, îndesată, în mijloc, cu turn cu ceas, vama, ori așa ceva, de unde începe Digul. De o parte e micul golf, ca o subsuoară a Digului, cu o rampă de beton coborînd în mare, iar de cealaltă, numai case, pe țarmul înalt, împrejmuیت cu balustradă, curbîndu-se în direcția opusă, unde se zăresc în depărtare, faleze, alb murdar în lumina cenușie, și pescărușii făcînd acrobații în aer ori înșirîndu-se pe balustradă cu aripile strînse ori pe jumătate înălțate, pregătindu-se de zbor. De parcă, în direcția aia n-ar mai fi, nici plajă, nici nisip, nimic, numai larg de mare, Marea Nordului, pînă

hăt-departe, în Norvegia, iar Digul a fost pus acolo ca să consolideze malul și golful, în primul rînd, și portul ca un braț proteguitor împotriva forțelor naturii. Necazul e însă că azi stihiiile vin din direcția opusă.

Vince zice: „Bun”, deschizînd portiera cînd nici n-a oprit bine motorul. „Haideți, haideți o dată!”. Ca și cînd în lenta alunecare de-a lungul litoralului i s-ar fi încordat arcul și-acum e musai să se pună fuga în mișcare. Cerul însă ne cere și-așa s-accelerăm, e greu de crezut că un cer se poate umple de nori în halul ăsta fără să plesnească. Vince privește în sus, cu palma ridicată, făcută căuș, ca să simtă stropii, pe de-o parte, dar și ca să ne facă semn, chemîndu-ne cu degetele, să ne ridicăm și s-o luăm din loc o dată. Însă scuipă doar, tachinîndu-ne numai, ploaia asta, valurile însă par să știe ele ceva. Se-mbulzesc și se-agită ca animalele cînd li se aduce hrana, de parcă s-ar pregăti să se mai ude.

Lenny zice: „Mai putem aștepta nițel. N-are să-l deranjeze pe Jack o jumătate de oră în plus sau în minus”.

Vie zice: „Nu-i o aversă de ploaie. Se strică vremea”.

234

„Nțeles, să trăiți, căpitane.

Vince dă ocol mașinii să-și ia haina din portbagaj, lăsînd portiera deschisă. Un vârtej de aer rece pătrunde în mașină, o dată cu izul mării: pe cît de jegos, ca fundul de cală și catranul, pe atît de plin de viață și de curat. Miroase ca o amintire, ca amintirea mării, atîta că pe mine nu m-a dus nimeni la mare, niciodată. *Mie fi (ie, Ray băiatule, nu ne-a mai rămas altceva tlccfl Cheiul de la Turnul Londrei.* Miroase a amintirea însăși, ca pe dinăuntru unei oale cu homari.

Vince vine în dreptul nostru, ocolind mașina să-l vedem. E cu toate hainele și pardesiele noastre în brațe, iar, ca un tată, dar noi, nimic. Cred că-i din pricină că ne e teamă la toți. Brusc, ne temem cu toții. Vince dă cu pumnul în capotă în dreptul lui Vie și-al lui Lenny și Lenny își bagă, instinctiv, capul între umeri cu gura atîrnîndu-i căscată și moale și ochii rotindu-i-se în cap, bulbucăți, ca la broscoi. „Haideți”, zice Vince, „să mergem!” Apoi, Vie își deschide portiera iar Vince îi întinde haina. Apoi, îmi deschid și eu portiera, dar rămîn așa, șezînd, cu urna în mînă, ca și cînd e prea grea s-o ridic. Apoi, Vince dă ocol mașinii pînă la portiera deschisă ca să ia cheia din contact și-mi lasă, pe locul șoferului, haina, s-o pun pe mine. Mă uit la Vince, cu Jack în mînă, ca și cînd l-aș pofti: „Nu iei? Servește, te rog”. Și zice: „Ține-l bine, Ray”, de parcă și-ar aduce aminte ca, dinspre partea lui, el l-a cărat și-a și aruncat un pic din el, o părticică de Jack care-a rămas pierdută pe drum. „Ține-l bine.” Ceea ce înseamnă că rămîne-n seama mea. Zice: „Nu cred că mai avem nevoie de sacoșă, da?” Așa că scot urna și las sacoșa să cadă pe jos. *Jack Arthur Dodds.* Ploaia s-a pornit să scuiepe mai cu foc. Apoi, îmi înșfac haina și cobor și Lenny deschide și el portiera și coboară. Vince îi întinde haina, îi închide ușa și-o încuie. Apoi, iată-ne pe toți în picioare bătuți de vînt în vuiet de mare, luptînd să ne îmbrăcăm. Fac echilibristică în timp ce-mi pun șapca, cu Jack în mînă, înfundîndu-mi-o bine pe cap, să nu mă bată vîntul, că nu vreau să-l pun jos pe asfalt, îmi dau seama că urna o să se ude și-atunci poate să-mi alunece din mînă. Dacă-l scap? Vince o să meargă cu capul gol și-așa părul ăla ai lui frumos

235pieptănat pe spate s-a zbîrlit de tot, însă mi-am pus bascul și mă-ntreb dacă se făcea

„Haideți, haideți”, zice „să mergem!”. Și, dintr-o dată nici nu mai pare a fi o contradicție chiar atît de mare că ne-a trebuit o zi întreagă s-ajungem pînă aici, pentru ca acum să intrăm în plină viteză. Cînd stăteau să te gîndești la asta, înainte, cînd priveai lucrurile cu ochii minții, totul curgea încet, lent și ceremonios, Vie mai intervenea poate uneori, cu cîte-o sugestie, comportîndu-se ca un maestru de ceremonii, nu atîta agitație, învîlmășeală și grabă. I-adevărat că, dacă ajungeam mai devreme, și-am fi putut s-ajungem, poate c-am fi avut parte de senin, de tihnă, de soare, de timp. Dar e ca și cum vremea ar fi fost nevoită să ne împingă din urmă, tot timpul, parcă forțele naturii nu ni s-ar împotrivi, ci ne-ar îmboldi, mai degrabă, din spate. De parcă pînă acum n-am fi făcut decît să orbecăim, să ne împleticim în drum spre capăt, dar acum, gata cu ezitățile. Din pricină c-or să se rupă zăgazurile, cerurile sînt gata să se deschidă.

Digul e mai lat decît părea de la distanță, e cît un drum de lat, ceea ce înseamnă că poate n-o să ajungem chiar murați, cel puțin, nu din pricina stropilor. De partea unde-i marea, partea unde-ar trebui să fie cel mai rău, dar nu e, e o porțiune ridicată, care merge pînă la capăt, înaltă de peste un metru, ca un zid de apărare, atîta că acolo sus se văd urmele a ceea ce pare a fi fost o balustradă veche și stîlpi de felinar, ruginiți și frînți, ca și cînd ai fi putut pe vremuri face o scurtă plimbare pe deasupra, dacă nu te sufla vîntul de-acolo, mai întîi. Dar acum nu mai ai cum ajunge pînă sus, treptele care urcă sînt mîncate de vreme și, aici jos, la nivelul pămîntului pe unde mergem noi, sînt niște tăblițe pe care scrie

TEREN PRIVAT -TRECI PE RĂSPUNDEREA TA. Așa că am avea o scuză ca să ne întoarcem din drum, ca să dăm înapoi. N-aveam cum, Jack, ar fi însemnat să intrăm pe proprietatea omului. Atîta că cine să vină să ne oprească într-o zi ca asta? Nu-i suflet de om prin preajmă. Și, oricum, sînt împrejurări speciale, o dorință și-o misiune specială. E ca încă o lovitură de cravașa să ne îndemne mai departe.

236

E lat și e solid. Mă bucur că nu-i un dig pe sub care să simți apa zbătîndu-se. Dar e plin de hîrtoape, cîrpăcit pe alocuri și denivelat, ușor de mers pe el n-ar fi nici pe cea mai bună vreme. Peretele interior al porțiunii mai ridicate are nișe înfundate cu pietriș, cutii de conserve ruginite și tot soiul de gunoaie și, mai departe, acolo unde porțiunea ridicată se face și mai înaltă, lipite de ea, sînt un fel de depozite și șoproane, cu vopseaua aproape dusă cu totul, cu lemnul de dedesubt înnegrit de vreme și scorțos. Arată exact ca groapa de gunoi, ce mai. -Are cam două sute de metri lungime, poate un pic mai mult, dar Jack a zis capătul, a precizat capătul. Ne continuăm drumul, împrăștiți, dar ca și cînd timpul ne-ar obliga să ne ținem la distanță, nu c-am fi vrut noi, e ca și cînd am avea de dat fiecare pe cont propriu mica lui bătălie cu foitele naturii. Ținem dreapta, ca să nu riscăm să cădem în mare și să nu ne împrăste prea rău cu stropi valul, asta nu înseamnă însă că din cînd în cînd nu ajunge pînă la noi ca o aversă de ploaie, picăturile mici pișcîndu-ne de obraji, grosul valului izbindu-se în adînc cu un zgomot ca de pietriș aruncat cu lopata. Sus de tot. în interiorul curbei Digului, se văd crestele valurilor, valuri spărgîndu-se, arătînd fiecare ca un animal înnebunit să se cațere pe suprafața de piatră, lovind puternic cu coada, cînd își dă seama că nu poate. Nu vorbim. N-avem cum să vorbim, înșirați cum sîntem. ca mărgelele pe ață, departe de ceilalți dar cred că oricum n-aș fi în stare să vorbesc. Pentru că simt în piept, invadîndu-mă pe dinăuntru, acolo unde-l țin pe Jack sub haina luată din mașină, alte valuri crescînd și izbindu-se parcă, în zidul portului din mine.

La asta nu mă așteptam, nu așa credeam c-are să fie. Parcă o parte din mine ar prelua conducerea, spunîndu-mi ce și cum sa fac.

Vince e în față de tot, la vreo patru metri depărtare, pășind hotărît, cu o mîină băgată în buzunarul de la haină, cu cealaltă tinîndu-și gulerul ridicat. E mînjif pe pantaloni cu noroiul Kentului. Vie l-a ajuns din urmă dar e mult mai în stînga ca și cînd nu l-ar deranja niște stropeală în plus. își ține capul sus, dar are întipărit pe față ceva ce-ar putea să treacă drept zîmbet.

237 Și Lenny e undeva în spatele meu, sper, cel puțin. Ar trebui să mă-ntorc să-i dau o mîină de ajutor, să-l apuc de braț și să-l trag după mine, ceea ce n-ar fi tocmai ușor, dat fiind că-l mai am de ținut și pe Jack. Se oprește însă brusc Vince, întorcîndu-se să vadă ce mai facem noi, codașii, și el e cel pe care îl iau de braț, continuîndu-mi drumul, fără să-mi mai fac griji pentru Jack, cîtă vreme or să se îngrijească de el mîina mea cealaltă și ce simt în piept, îl apuc, îl trag, îi strîng brațul și apropiindu-mă de el îi zic: „Mia ta e la mine. Am să-ți dau mia aia înapoi. Îți explic eu". Și mă bucur că în tot zgomotul, în vacarmul ăsta teribil nu ai cum discuta în voie și că stropii care ne împrăscă din toate părțile nu-l lasă pe Vincey să fie prea sigur de ce mi se vede pe față. Dar pe fața lui Vincey se citește un fel de ușurare, ușurare curată, ca și cînd s-ar fi revărsat asupra ei brusc soarele. Ca și cînd nu-i atît de grăbit s-audă întreaga po vestă dar a scăpat acum pe loc de o problemă marginală cam: sîciitoare și se poate concentra cu toată atenția asupra ches tiunii de față. Ne întoarcem amîndoi să ne uităm la Lenny —| schiopătînd gîrbovit, cu fața roșie ca focul, luptîndu-se să ne| ajungă din urmă. Vine în dreptul nostru și zice: „Mă bate gîn dul că Amy a luat o hotărîre bună".

Mergem mai departe, alunecînd la loc în spațiile noastre! separate, Vie ne-a luat-o înainte deja cu cîtiva metri. Se pare că Vie are să cîștige cursa asta Victor. Și-n vreme ce noi nel urmăm drumul se vede treaba că ploaia se hotărăște să plouai cu adevărat. Nimic nu se schimbă pe cer, doar ploaia se| pornește cu sete. Mătură totul, dusă de vînt ca și cum s-ar fii plictisit să ne mai vadă doar stropiți, așa că ne trezim uzi pînă| la piele în cîteva secunde, ne curg mici rîulețe pe nasuri bărbii, dar nu-mi pare rău de asta. Și, fie că vîntul preia o parte din greul ploii, fie că ploaia mai ia din puterea vîntului, pînă| la piele devine mai blind, mai sigur, o dată ploaia, ca și cînd ne-am afla în inima lucrurilor unde nu ne mă amenință nimic. Golful împrăstie în jur o lumină difuză, voa lată ca și cînd ar fi împînzit de valuri nesfîrșite și unduitoar de perdele dantelate, nici valurile nu mai par atît de furioase poate că Vie n-a avut dreptate cînd a zis că nu e o aver pentru că jos de tot pe cer în depărtare, pe pămînt,

238

întrezărește o strălucire subțire și palidă. De fapt, ne alegem momentul.

Nu mai avem mult de-acum. Nu știu dac-o rostesc cu voce tare ori doar în gînd, cert e că zic: „Nu mai avem mult de-acum, Jack", ținîndu-l pe dinăuntru hainei mele ude, „aproape c-am ajuns". Și, iată-ne ajunși chiar la cotul brațului de Dig, de unde se zărește, dacă te uiți drept înainte prin lumina mohorîtă, centrul

stațiunii Margate, ca și când am fi pe maluri diferite, pe alt pământ. Zărești de aici Terasa marinarilor, șirul de magazine pe lângă care am trecut mai devreme, luminate ici și colo, ca niște mici clădiri de jucărie, încercînd să ne facă semne cu mîna, încercînd să ne zică: Uite-ne. Și în spatele lor, avînd banda palidă de pe cer ca fundal, vezi conturul roții celei mari și carul mare și-ți poți chiar imagina că niște bieți nebuni s-ar putea învîrți acum cu ea, în scaunele care se leagănă, în mașinăria zăngănitoare, țipînd din răspuțeri în ploaie și vînt de parc-ar fi și mai nebuni decît noi.

Vie a ajuns la capăt Rămîne o clipă acolo privind în larg. Ca un căpitan pe pod. Una dintre luminile portului e chiar sus deasupra lui, pe porțiunea mai înaltă a digului, într-un turn, ca un far în miniatură, dar de unde stă el nu se vede decît ca o platformă de piatră cu o piatră prețioasă în vîrf. În așteptarea noastră, se-apucă să măsoare locul, plimbîndu-se în dreapta și în stînga. Mi se pare corect ca Vie să ajungă acolo cel dintîi să inspecteze zona, să vadă cum stă treaba, nu se face să nu fie totul pus la punct. Ne ducem pînă la el și el se întoarce să se uite la noi, stînd drept și ceremonios, ca și când vîntul s-ar fi decis să-l ocolească, întîmpinîndu-ne cu zîmbetul lui nelipsit-și-co-rect. Se uită la mine mai ales.

Zice: „Iată-ne ajunși”. Dar aici nu sînt decît blocuri mari de piatră rînduite ca niște dale, pline de spărturi și găuri în care apa stă baltă și un parapet scund de granit, ca o bordură de trotuar și vîntul și ploaia și valul. De-o parte, valurile se izbesc spărgîndu-se, de cealaltă cloncăne și clipocesc parc-ar da să se scuze, într-o direcție, Margate cu Tărîmul Viselor, în cealaltă, largul mării. Atîta că nu e numai largul mării, pentru că ne putem uita acum pe după capătul porțiunii ridicate și-o vedem: o masă ruginită de fierărie veche ivindu-se din apă, cam la

239 vreo trei sute de metri în larg, peste care se reped valurile ca și când ar fi un rest de pod dărîmat.

„E Cheiul”, zice Vince strigînd împotriva vîntului. „E Cheiul, partea pe care n-a măturat-o marea” îl aud pe Lenny că zice: „N-ar fi imposibil s-o măture azi”.

Sîntem la capăt iar eu îl țin pe Jack. Cred că se știe ce-i de făcut o dată ce ești la capăt, întotdeauna mi-am închipuit c-are să fie o pauză, un moment în care să-ți aduni gîndurile și poate că cineva simte nevoia să spună cîteva cuvinte și să dea un semn. O ezitare, ca atunci când te așezi la masa cu necunoscuți și te uiți în dreapta și-n stînga pentru că nu ești sigur dacă nu cumva sînt genul care spun mai întîi rugăciunea. Dar eu nu ezit. Scot urna de sub haină, Jack Arthur Dodds, și fără un cuvînt, mi-o lipesc de piept cu brațul, îi deșurubez capacul ca și când asta ar fi tot și atunci, ploaia se mai potolește, ca și când s-ar fi creat un spațiu în ea, destul de lung, ca să aibă timp să fie împrăștiată cenușa omului și, ce alt semn îți mai trebuie? Sîntem la capăt. Am întrebant: „Ce făcea înainte de a muri?” Amy mi-a zis: „Stătea în pat în capul oaselor și-asculța radioul și după aia, mi-a zis sora, și-a scos frumos căștile din ureche, cu mare grijă, și-a zis: «Vasăzică, asta este. E bine, vasăzică» și ea a ieșit numai o clipă să facă nu știi ce și când s-a întors era mort”. Am deșurubat capacul și l-am vîrit în buzunar, apoi m-ani întors cu spatele la vînt, și-am zis: „Haideți veniți!”, ca și când le-aș fi întins o cutie de bomboane ori m-aș fi apucat să împart rații de alimente. Aveți grijă acum, nu vă înghesuți, unul cîte unul, nu e loc decît pentru o mînă o dată. Lenny bagă primul mina înăuntru și ia un pumn și vezi cum i se cerne printre degete și Vie zice: „Păstrați-vă mîinile cît mai uscate”, în timp ce-și șterge propriile mîini cu batista. Și-mi dau seama ce vrea să spună. Ca să nu se lipească Jack de noi, ca să nu ne trezim cu Jack lipit de mînă. Dar eu nu mi-am luat batista, nici nu m-am gîndit. Tocmai azi nu m-am gîndit la batistă. Apoi Vie pune și el mînă înăuntru și ia o dată. Apoi Vince își suflecă mîneca dar ezită, ca și când ar vrea să spună: „După tine, Raysy”, pentru că el a luat o dată deja, a pus mînă o dată, ori pentru că vrea pur și simplu să fiu eu primul. Dar «îmi dau seama că n-are să fie ușor, cu urna udă în mînă, așa că f

zic: „Hai Vince, hai”. Și el ia un pumn și se duc cu toții la marginea adăpostită a parapetului cu pumnul strîns și brațul întins ca și când ar ține fiecare în mînă cîte o pasăre micuță căreia ar vrea să-i dea drumul în văzduh atîta că trebuie s-o facem toți o dată așa că mă așteaptă și pe mine. Vie zice: „în locul vostru, eu nu m-aș apropia prea tare de margine. O să-l ia vîntul oricum, lasă să-l ia vîntul”, ca și când noi am fi fost chiar așa de tîmpiți. Mai are puțin și-o să ne împartă cîte un colac de salvare. Și știu că trebuie să mă mișc repede, ca și când aș avea de aruncat semințe, cu singura mînă care mi-a rămas liberă, așa că mă duc la parapet, înclinînd urna ca să nu bată vîntul prin ea, după aia îmi cufund mînă în ea și iau o dată, pînă la refuz. E moale și aspră în același timp și-aproape albă ca nisipul moale și alb de pe plajă. Apoi îmi îndoi brațul și-arunc iute cu toată, puterea. Au aruncat și ei în același timp cu mine, fără îndoială, dar eu nu mă uit ce fac ei, mă uit la ce-am aruncat. Zic: „Adio, Jack”. O spun în vînt. Și ei zic: „Adio, Jack”.

I-adevărat ce zicea Vie. O ia vîntul, dispare într-o clipire de secundă, într-un vârtej. Acum o vezi și nu e. Apoi apuc iar urna cu amîndouă mîinile, mă uit repede înăuntru și zic: „Haideți, veniți!”. Se strîng în jurul meu toți să mai ia o dată. Abia dacă ajunge pentru patru bărbați să mai ia de două ori. Își afundă mînă iar, unul după celălalt Parc-am dibui după bilețelul cîști-gător. Îmi vîr și eu mînă și aruncăm iarăși, cu toții, o diră subțire de alb, ca fumul, înainte să dispară și niște pescăruși se ivesc deodată de nu se știe unde și se

reped asupra ei și se îndepărtează dezamăgiți ca și când ar fi fost trași pe sfoară. Atunci îmi dau seama că nu mai ajunge să mai împart o dată la toți, încă un rînd la toată lumea, așa că mă apuc să iau eu singur o mînă după alta, văd că nu pare să-i deranjeze. Vîr mînă și eu iarăși și iarăși ca un animal care scurmă să-și sape vizuina și știu că pînă la urmă n-o să am ce face și-o să iau urna și-o s-o răstorn și-o s-o scutur ca atunci cînd ajungi la fundul unei cutii cu alune. O mînă, două mîini, nu mai sînt decît două mîini. Zic: „Adio, Jack”. Nu mai distingi nici cer nici mare nici vînt, sînt complet amestecate, dar cred că și dacă nu erau, tot aia ar fi fost din pricina pînzei care mi s-a pus pe

241HI

ochi. Fețele lui Vie și-a lui Vincey sînt albe ca ceara dar fața lui Lenny e roșie ca flacăra și dincolo de apă, se văd luminile din Margate. Din capătul Digului Margate poți sta să te uiți dincolo la Tărimul Viselor. Arunc apoi o ultimă mînă de cenușa și pescărușii se întorc sperînd că mai au o șansă iar eu iau urna și-o scutur de parcă aș vrea s-o azvîrl și pe ea în mare, ca pe-un mesaj într-o sticlă, Jack Arthur Dodds, salvați sufletele noastre și cenușa pe care am avut-o în mînă. care era Jack care se vîntura altădată pe-aici e luată și dusă de vînt, e împrăștiată în vîrteje de vînt pînă cînd cenușa se face vînt, iar vîntul, Jack din ce sîntem făcuți.

GRAHAM SWIFT: POSTMODERNISM ȘI NARAȚIUNI ALTERNATIVE

ÎN PEISAJUL LITERELOR contemporane britanice. Graham Swift este un scriitor care îmbină așa-numita „metafictiune istoriografică”¹ cu proiectul modernist al realității subiective redate prin fluxul conștiinței și multiperspectivismul ce rezultă din orchestrarea mai multor voci auctoriale, din al căror buchet de versiuni, ce se completează reciproc, ia formă povestea totală, așa cum izbutește s-o reconstituie, la sfîrșitul lecturii, cititorul. în ceea ce privește afinitățile literare, s-a spus despre Graham Swift că îl continuă pe Thomas Hardy în descrierile ținutului mlăștinos din East Anglia în *Pămîntul apelor* (*Waterland*) din 1983 -roman cunoscut deja cititorilor români prin ediția apărută la Editura Univers în 1997 -. că rescrie romanul modernist al fluxului conștiinței, așa cum l-au practicat Virginia Woolf și James Joyce, prin specularea monologului interior din perspectiva confesiunilor mai multor personaje-naratori și prin abolirea cronologiei obiective, tradiționale, în favoarea unei cronologii a memoriei subiective - în *De parte de lumea aceasta* (*Out of Thh World*) din 1988 și mai ales *Ultima comandă* (*Last Orders*) din 1996 -, că se înscrie în tendința nostalgică a postmodernismului tîrziu, intertextual, care experimentează retrospectiv, cu formule artistice consacrate și cu dialogul între mentalități trecute și prezente, în maniera deja împămîntenită în romanul contemporan britanic prin opere ca *Logodnica locotenentului francez* de John Fowles (1964). *Posesiune* de AS. Byatt (1990), *Restaurația* de Rose Tremain (1989) sau *Oscar și Lucinda* de scriitorul australian Peter Carey (1988).

* Cf. Linda Hutcheon - *A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction*, New York & London: Routledge, 1988. Metafictiunea istoriografică presupune reactualizarea unor epoci istorice trecute, în virtutea presupusei lor relevante pentru prezent, în scopul depășirii fragmentarului postmodern și al restabilirii unei ordini și a unei coerente obținute prin intermediul unei narațiuni unificatoare care pleacă tocmai de la mimarea unor formule artistice canonice, stabile, cum ar fi, de exemplu, romanul victorian

243În acest din urmă sens, însă, ceea ce face Graham Swift nu este pur și simplu un experiment nostalgic de dragul căutării unei posibile forme care l-ar ajuta să depășească fragmentarul narativ postmodern; dimpotrivă, acesta este cultivat cu perseverență la toate nivelele, astfel încît, adesea, cititorului nu-i ajunge o singură lectură pentru a reconstitui o cronologie orientativă a evenimentelor. Dialogul cu trecutul ține de încercarea de a construi un metadiscurs despre istorie, chiar o întreagă filosofie a istoriei, menită să găsească, prin pastişă stilistică și aluzii intertextuale - v. *Hamlet în De-ci pururi* (*Ever After*), 1992 - sensul unui prezent absurd. Istoria îl fascinează pe autor pe de o parte ca sursă de povești - omul este doar, după cum se afirmă în *Pămîntul apelor*, „animalul-care-spune-povești” -, pe care personajele se pot baza pentru a-și explica un trecut haotic și un prezent derutant, pe de altă parte ca sursă de motive și imagini pe care cititorii le recunosc și cărora le pot atașa cu ușurință un sens.

Dacă din recuzita victoriană Swift împrumută motive de roman foileton, cu rezonanță melodramatică, cum ar fi cel al copilului orfan, sau, mai ales, crescut fără de mamă, ceea ce îl privează de poveștile pe care și-ar fi putut construi personalitatea, pe care le-ar fi putut internaliza ca fiind ale lui (cum se întîmplă cu Sophie în *De parte de lumea aceasta* sau cu Dick și Tom în *Waterland*), mai există o mult mai recentă epocă istorică asupra căreia personajele romanelor lui Swift se întorc aproape fără excepție, socotind-o, pe bună dreptate, parte din istoria lor personală: epoca celor două războaie mondiale, cu precădere al doilea, într-adevăr, războiul și experiența de soldat, chiar dacă sînt uneori privite ca un stagiul necesar, care pregătește pentru viață („Trebuie să treci prin armată ca s-ajungi să fii bărbat”, cum spune Lenny despre Vince în *Ultima comandă*), constituie un punct de reper atît de important în virtutea rezonanței cu apocaliptismul postmodern (sau post-Auschwitz) pe care, de fapt, îl generează. Al doilea război mondial lasă în urma sa o lume ieșită pentru totdeauna din vrajă și părăsită de

Dumnezeu, în care viața e un exercițiu greu, posibil numai cu prețul unui efort epuizant și care depinde în mod esențial de iluzia creată prin povești.

Preocuparea principală a romanelor lui Swift pare a fi neîncrederea oamenilor în posibilitatea de a fi fericiți, generînd o atitudine de negare a fericirii personale, ca și a fericirii celorlalți, o sîngăcie a relațiilor interumane ce ține de o fatalitate imposibil de controlat, datorată în mare măsură sterilității afective a mediului familial, moștenită de copii de la părinți, dintr-un inexplicabil fond genetic cu rezonanțe de păcat originar. Narațiunea se compune, după cum spuneam, din confesiuni directe, Swift manifestînd o preferință

244

exclusivă pentru impresia de autentic și de imediat pe care o conferă persoana întîi singular. Monologurile paralele se completează unul pe altul, spunînd aceeași poveste din perspective diferite, al căror prezent obsedant se aplică tuturor evenimentelor relatate, indiferent de distanța care le desparte de momentul în care se petrece actul narativ. Confesiunile acestea, de o sensibilitate paroxistică, descriind sentimente și reacții complexe cu o finețe a detaliului care pare a ajunge pînă la nivelul microscopic al terminațiilor nervoase, dezvăluie niște vieți interioare tulburate în permanență de conștiința faptului că lucrurile ar fi putut fi și altfel, că anumite fapte care au schimbat radical cursul evenimentelor ar fi putut să nu se petreacă. Oscilînd chinuit între prezent și trecut și negăsindu-și locul niciunde, personajele-naratori din romanele lui Swift trăiesc într-o lume care este departe de a se simți în largul ei, care a renunțat la speranță și pentru care, ca în *Pămîntul apelor*, salvarea nu mai e posibilă pentru că personajul distribuit în rolul Mîntuitorului nu este decît un biet retardat mintal, care nu se poate mîntui nici măcar pe sine.

În această lume, revelată cititorului prin confesiuni paralele ce par a i se adresa direct, dar care evoluează independent una față de alta. semnalînd o lipsă acută de comunicare, există cîteva teme care revin obsedant, cu mici variațiuni care par a nu urmări decît să demonstreze declinul ireversibil al istoriei și felul în care aceasta afectează tragic viețile oamenilor. Fragmentarul obținut prin multiperspectivism contrastează puternic cu forma romanescă (tradițional extrem de solidă) preferată de Swift, care este cea de saga familială, cu elemente de bildungsroman, tratamentul său fiind însă în mod inevitabil subminat pe de o parte la nivelul textului, prin întreruperea repetată a firului narativ și distorsionarea cronologiei, pe de altă parte la nivelul conținutului care, în locul unei linii evolutive, pare a urma cu încăpăținare una distructivă, involutivă. o demonstrație fără greș a eșecului căreia îi e sortită orice acțiune umană.

În acest sens, imaginarul acvatic, prezent la Swift cu atîta insistență încît numai titlurile cîtorva dintre volumele sale o arată clar -volumul de povestiri *Lecții de înot (Learning to Swim)*, 1976, *Pămîntul apelor (Waterland)*, 1983 și antologia co-editată cu David Profumo *The Magic Wheel: An Anthology of Fishing in Literature (Roata magică: o antologie a pescuitului în literatură)*, 1985 - continuă, pe de o parte, dimensiunea fluidă a fluxului conștiinței din romanul modernist, cu mișcările sale de du-te-vino neîncetat, care face și desface lucruri, evenimente, persoane, ca în *Valurile Virginiei* Woolf. Pe de altă parte, însă, Swift practică în acest mod o subtilă și. insistență critică la adresa declinului contemporan al Angliei, a

245 goliciunii afective a unor oameni, a prezentului ce lîncezește pe laurii gloriei trecute, a imposibilității adaptării la o condiție care nu mai este aceea a unei mari puteri, ci a unei țări nostalgice după vremuri de mult apuse, descrisă fidel de un peisaj mlăștinos, cu terenuri mișcătoare, ca cel din *Pămîntul apelor*; în care veșnica ploaie toamnă pune capăt oricărui impuls eroic, oricărei solemnități (a se vedea scena finală din *Ultima comandă*), pe care Sophie din *Departamentul lumea aceasta*, întorcîndu-se după mulți ani de viață la New York să-și revadă tatăl, împreună cu cei doi fii ai ei, o descrie în termeni ca aceștia:

„Anglia e ca o bătrînică cocoșată, care a ieșit pe plajă, întorcînd spatele restului Europei, înmuindu-și vîrfurile picioarelor în Oceanul Atlantic, cu fustele înfășurate în jurul trupului scofilcît. Stă jos, pentru că se cam clatină pe picioare. Cineva a aruncat spre ea o ghiulea de două tone numită Irlanda, iar ea se strîmbă, dezgustată. N-ai crede că a fost cîndva o împărăteasă mare, durdulie și despotică. Și n-ai crede că pînă și acum. În 1982. o flotă întreagă de vapoare a ridicat ancora, plecînd la luptă, în numele bătrîniciei acesteia, pentru o mîină de insule și mai mici, aflate de cealaltă parte a lumii.”²

Același lucru se întîmplă, la nivel individual, cu personajele, și poate că *Pămîntul apelor* (în mod interesant continuat de *Ultima comandă*, după cum vom vedea mai jos) este cel mai aproape de valoarea de alegorie, prin formula de saga familială, a declinului ce urmează inevitabil ascensiunii, într-adevăr. destinul glorios al familiei Atkinson se curbează spectaculos tocmai în momentul cînd se așteaptă ca ea să atingă culmea gloriei, cînd Ernest Atkinson decide că familia lui va zămisi un Mîntuitor al lumii întregi. Acesta se dovedește însă a nu fi nici pe departe cel așteptat, lucru firesc, de altfel, din moment ce calea zămislirii .lui n-a fost una mesianică, ci incestul, formă pervertită a dragostei, binele transformat în rău din exces de iubire; tot astfel, din gloria unui imperiu, se naște declinul acestuia.

Asocierea permanentă a destinului individual cu (macro) istoria națiunilor este legitimată prin actul povestirii care, în universul lui Graham Swift, ocupă locul central. După cum remarcă Stephen Greenblatt, reprezentant de marcă al neo-istorismului american, cultura postmodernă nu mai înregistrează o distincție operantă între planul estetic și cel real, lucru care conduce la o egalizare a valorii de adevăr a poveștilor adevărate (istorii, cu variantele lor concurente.

² Cf. Graham Swift - *Out of This World*, Penguin, 1988, p. 191.

reportaje mass-media) cu poveștile scornite (istorisiri sau ficțiuni)³. Cu alte cuvinte, cum spune Joel Fineman, în aceeași cheie neo-istorică, istoria și anecdota sînt două variante alternative de ficțiune, anecdota determinînd chiar practica istoriografiei⁴. Dacă istoria este totuși cu ficțiunea, atunci nu există nici o diferență între reportajele de război și povestirile romanțate despre acesta în ceea ce privește valoarea de adevăr, atîta timp cît, oricum, și unele, și celelalte sînt dependente de actul constructiv al povestirii. Povestirea depinzînd de un narator și, așadar, de un centru al conștiinței, caracterul subiectiv al tuturor acestor povestiri - istorii sau istorisiri - este inevitabil și, ca atare, istoria individuală, a subiectului receptor, constituie o parte esențială a istoriei unei țări. Pe de altă parte, în bună tradiție modernistă (de la Bergson, prin Virginia Woolf), singura realitate care există este aceea pe care o percepe șinele receptor; deci, realitatea nu e formată din evenimentele exterioare, ci din reflecția acestora în lumea interioară a conștiinței personajelor-naratori.

Felul în care Graham Swift rescrie în cheie postmodernă fluxul conștiinței, cu ecouri predilecte din Virginia Woolf, demonstrează observația Patriciei Waugh potrivit căreia postmodernismul n-ar trebui să fie privit ca o ruptură cu tradiția, ci din perspectiva evoluției sale din modernism, sub semnul unui estetism moștenit din epoca romantică⁵. Sensibilitatea de tip romantic - implicînd predilecția pentru moarte, pentru umorul macabru, obsesia destinului și a păcatelor care trebuie ispășite, sentimentul apocaliptic al sfîrșitului iminent și al imposibilității cunoașterii, dublat, în postmodernism, de înlocuirea tragică a esenței prin simulacru (prezent în modernism în roman, nu și în poezie, care, cel puțin în teorie, refuza subiectivismul) - se transmite romanului postmodern prin monologul interior și fluxul conștiinței, preluate cu variații. Astfel, dacă în romanul modernist fluxul conștiinței era o formă de cunoaștere, prin reflectarea unei realități în sensibilitatea sinelui receptor, în romanul postmodern - în care cunoașterea nu mai e un demers legitim, într-o lume a simulacrelor, a suprafețelor fără de esențe, în care, practic, nu mai e nimic de cunoscut - el devine o formă de a construi iluzia, de a oferi

246

³ Stephen Greenblatt - *Tovarăș a Poetics of Culture*, în Aram Veesser, *The New Historicism*. New York: Routledge. 1989, pp. 6-7.

⁴ Joel Fineman - *The History of the Anecdote: Fiction and Fiction*, în H. A. Veesser, op. cit. p. 50.

⁵ Patricia Waugh - *Practising Postmodernism, Reading Modernism*, London: Edward Arnold, 1992, p. 3.

247realități alternative sau, cel puțin, de a relativiza realitatea exterioară într-o multitudine de versiuni subiective din care, mai departe, cititorul poate obține altceva, oricît de diferit de punctul de plecare; o formă, în ultimă instanță, de a rezista multiplei disoluții a lumii contemporane.

Un astfel de roman al realităților alternative, suprapuse peste simplitatea dezarmantă a singurului adevăr obiectiv, acela al morții, afirmate pe parcursul celor aproape trei sute de pagini, este *Ultima comandă*, apărut în 1996 și distins cu prestigiosul *Booker Prize*. Poate mai mult decît în cărțile precedente, Graham Swift manifestă aici o atitudine prin excelență duală prin tratamentul aplicat realității, într-adevăr, narațiunea principală ocupă o singură zi, în care patru prieteni duc la îndeplinire ultima dorință a camaradului lor, Jack Dodds, măcelar londonez: aceea de a fi incinerat după moarte, iar cenușa să-i fie împrăștiată în mare de pe cheiul de la Margate, stațiune maritimă unde obișnuia să meargă vara cu soția sa Amy și cu fiul lor Vince. Pe parcursul zilei cu pricina, călătoria este întreprinsă și dorința adusă la îndeplinire, în afară de asta, nimic nu se întîmplă în timpul destinat acțiunii efective a romanului. Dar timpul prezent al povestirii este depășit de o multitudine de alte prezenturi. Într-adevăr, acesta este timpul gramatical dominant, parcă într-o încercare de a abolii succesiunile temporale, de a proclama simultaneitatea tuturor epocilor istorice și a tuturor vîrstelor omului, din moment ce toate pot fi contemplate pe aceeași hartă a memoriei, versiune în oglindă a celeilalte hărți, geografice, pe care cei patru călători, Ray, Lenny, Vie și Vince, împreună cu trista lor povară, o trasează în pelerinajul lor către țărmul de est. Căci despre un pelerinaj este vorba, după cum o arată atît începutul său - la hanul care nu numai că se cheamă „Coach and Horses”, invitație evidentă la drum și, mai mult decît atît, un spațiu al povestirii nu mai prejos decît „The Tabard” în *Povestiri din Ccmterbury* de Chaucer -, cît și itinerarul care include vizitarea unor catedrale, între care cea din Canterbury se află la loc de cinste. , Ecourile chauceriene nu se opresc însă aici, căci călătoria aceasta -un serviciu funebru neobișnuit, prelungit pe parcursul unei cărți întregi, pregătind o înmormîntare ce nu e o înmormîntare, o invitație la odihna veșnică, ci mai degrabă o abolire a odihnei, o proclamare a zbuciumului etern, a dizolvării în fluidul în perpetuă mișcare ca singur adevăr valabil, prin cenușa împrăștiată în valurile mării -este mult mai mult decît o călătorie în spațiu.

?

248

Dincolo de schematismul ritualic al procesiunii funebre în Mercedesul albastru, prilejul declanșează o serie de lungi și întortocheate călătorii în trecutul celor patru personaje (investite, astfel, cu rangul de naratori), de complexe introspecții ce ridică întrebări și încearcă să dea răspunsuri și care, mai presus de orice, spun povestea a patru vieți ce se intersectează pe alocuri, repetînd unele detalii dintr-un alt unghi, într-o serie de monologuri paralele care se completează reciproc, fără însă a comunica vreo clipă Cuvintele pe care le

schimbă personajele între ele pe parcursul călătoriei sînt remarce scurte, dialogul e minimal, taciturn, trista misiune a celor patru n-ar • permite altceva; cel mult, ele declanșează rememorări și discuții imaginare ce par a încerca să stabilească un alt nivel de comunicare, din moment ce aceasta a fost invalidată în planul realității exterioare.

Gestul proclamării unui mănunchi de realități construite, interioare, prin care Graham Swift sfidează funcția mimetică a literaturii în cea mai fidelă manieră postmodernă, este contrabalansat de tradiționalismul concepției despre personaje (menite, în complexitatea lor, să figureze ca oameni, și nu ca simple roluri), care nu numai că sînt extrem de credibile și de o sinceritate confesivă ce sfidează carnavalescul comportamental postmodern, dar își mai și analizează cu chinuitoare minuțiozitate propria vulnerabilitate în fața loviturilor sortii, într-adevăr, intenția lui Swift pare a fi schițarea portretului unei umanități în derivă, al cărei unic adevăr incontestabil este tema principală a cărții: moartea

Personajul principal, prezent în narațiunea centrală numai sub formă de cenușă (cu efectele cînd tragice, cînd comice ale acestui fapt), are, în mod semnificativ, profesia de măcelar, deși aflăm despre el mai tîrziu că ar fi vrut, de fapt, să se facă doctor, proiect abandonat de dragul păstrării tradiției în familie. Pe de altă parte, prăvălia lui se află peste drum de cea a lui Vie Tucker, antreprenor de pompe funebre. Triada care se formează între cele două meserii reale și cea dorită de Jack constituie sursa principală de simboluri pentru întreaga carte. Carnea, vie sau moartă, situarea omului între viață, boală și moarte sînt obsesii care sugerează inerția la care aceasta este în mod fatal condamnată, încremenirea în trup.

Dihotomia viață-moarte, care se complică în triada viață-boală-moarte, joacă un rol central și în organizarea spațiului în universul narativ din *Ultima comandă*. Districtul Smithfield, „inima sîngerîndă a Londrei”, după cum remarcă Ray, naratorul principal, Smithfield, cu imensul său centru comercial, paradisul măcelarilor, „nu era doar Smithfield, era Viață și Moarte”, între piața de carne, Spitalul St Bart. Old Bailey și închisoarea Newgate, termenii triadei viață-boală-

249moarte se transformă continuu unul în altul, dovedind faptul că, de fapt, între ei nu există prea mare diferență, că viața conține în sine moartea și nu există nici un mod de a depăși iminența acestui fapt. Moartea face parte din viață, este chiar un lucru firesc, bun, un lucru pe seama căruia cei vii pot să trăiască, deoarece, așa cum Jack Dodds își cîștigă traiul din moartea animalelor a căror carne o vinde, tot astfel Vie, antreprenorul de pompe funebre, trăiește de pe urma celor care mor și își consideră meseria „o afacere bună”, mai mult decît atît. una onestă, care, spre deosebire de majoritatea celorlalte, nu funcționează prin actul de „a cumpăra ieftin și a vinde scump”. Mai mult decît atît, moartea poate să nască viață: războiul (domeniu al morții prin excelență) a pecetluit prietenia dintre Jack, Ray, Lenny și Vie și i-a acordat lui Vince o nouă identitate, ca fiu adoptiv al lui Jack și al lui Amy, după moartea părinților săi într-un bombardament, la scurt timp după nașterea lui. Războiul este amintit chiar în timpul pelerinajului către Margate, cînd cei patru prieteni se opresc, la sugestia lui Vie, care a servit în Marină, la Monumentul Naval de la Chatham.

Viața care se naște din moarte în contextul dramatic al războiului constituie cel mai adesea legătura care se creează în universul romanesc al lui Graham Swift între macro-istorie și micro-istorie, sau destin individual. Pe de altă parte, însă, dacă războiul dă naștere la prietenii durabile, bariera dintre părinți și copii s-ar putea datora într-o mare măsură experienței războiului, pe care aceștia din urmă n-au trăit-o.

În ciuda acestei conviețuiri dintre viață și moarte în *Ultima comandă*, a conștiinței lipsei de sens a existenței, care nu-i părăsește niciodată pe oameni, personajele romanului au mîndria lor neclintită. Fiecare știe că există lucruri care trebuie făcute, care sînt de datoria sa. chiar dacă nu se vorbește niciodată despre ele, așa cum sînt vizitele lui Amy, soția lui Jack. în fiecare luni și joi, la căminul unde se află fiica lor June, acum „un bebeluș de cincizeci de ani”, pe care Amy o iubește în ciuda handicapului ei, dar de care Jack nu întreabă niciodată. Tot un subiect tabu este scurta aventură amoroasă dintre Amy și Ray, de care Jack nu știe, sau se prefăce că nu știe. Tăcerea planează și asupra relațiilor ratate dintre părinți și copii sau dintre copiii ce plătesc pentru greșelile părinților - un adevărat laitmotiv în romanele lui Swift -, cum ar fi faptul că fiica lui Lenny, Sally, a devenit prostituată (lucru care nu s-ar fi întîmplat, se sugerează în context, dacă Vince ar fi luat-o de nevastă).

Sterilitatea afectivă, încetarea comunicării între părinți și copii și, mai ales, între tată și fiică este pedeapsa cea mai frecventă pentru

250

greșelile din trecut Fiica este percepută, într-o mare măsură, ca un alter-ego al mamei (pierdute sau înstrăinate, într-o formă sau alta), deci, ca potențial obiect al iubirii reprimite a tatălui ei, care, la limită, se poate transforma în incest, ca în *Pămîntul apelor*; în *Departee de lumea aceasta*, Harry și fiica sa Sophie nu comunică, deși din monologurile lor paralele cititorul desprinde o uluitoare armonie a vibrațiilor afective și o nevoie extremă tocmai pentru această comunicare refuzată, pentru că subconștientul lui Sophie, de copil frustrat, crescut fără mamă, îl învinovățește involuntar pe tată de moartea, într-un accident de avion, a acesteia din urmă. în *Ultima comandă*, Sue, fiica lui Ray, își părăsește tatăl ca să plece să se mărite în Australia, așa cum și Carol, mama acesteia, îl va părăsi curînd pentru un alt bărbat (pedeapsa pe care soarta i-o rezervă lui Ray pentru relația cu Amy, pentru încercarea de a se substitui, la nivel simbolic, prietenului său de pe vremea războiului, Jack). Și lui Vince îi este

dat să plătească, prin fiica lui - „vîndută” afaceristului arab Hussein - pentru vina nernărturisită de a o fi părăsit pe Sally.

În grupul celor patru prieteni ce duc la îndeplinire ultima dorință a lui Jack Dodds. Vince are un loc privilegiat, prin faptul că este cel mai tânăr și, în plus, este urmașul acestuia într-un anumit sens, rebelul Vince este mai aproape de funcția de Mintuitor. care. în *Pămîntul apelor*; îi era destinată, ironic, retardatului Dick, chiar dacă și el plătește, prin fiica lui Kath. pentru greșelile sale. Asupra lui Vince planează, încă de la început, un semn - cu sugestii tragicomice - de ales al destinului, de care. după cum remarcă Lenny, se fac vinovați (dată fiind și timpuria lor moarte) părinții lui: inițialele V.I.P. ale numelui său, Vincent Ian Pritchett. Într-adevăr, chiar dacă Vince nu este nicicum un erou absolut, chiar dacă își dispută cu Lenny postura de cel mai nefericit personaj al romanului, el joacă fără îndoială un rol foarte important în universul acestuia, fiind agentul de mișcare, de transformare, într-o lume care nu vrea să se schimbe, care nu vrea să accepte ruptura produsă de război între generații. La condiția statică impusă de tradiție, de necesitatea de a păstra numele firmei de măcelari „Dodds and Son”, Vince se revoltă, alegîndu-și o meserie care se opune, prin natura ei dinamică, meseriei tatălui său. Pasiunea lui Vince pentru mașini izvorăște din dorința de a se împotrivi stării pe loc. tradiției încremenite a unei familii pe care o descoperă ca nefiind a sa, din rezistența la inerție și dorința de progres, din refuzul unei identități de împrumut, din încercarea de a fi el însuși, de a-și face propriul loc. independent de al altora: „Dacă n-ai un loc pe care să-l poți numi al tău, ești la tine acasă într-o mașină”

251sO astfel de mașină, impresionantul Mercedes albastru, din care Vince nu e sigur că va reuși să obțină un profit, vînzîndu-i-l lui Hussein, îl va purta pe Jack pe ultimul drum, pe parcursul căruia valoarea materială a Mercedesului - nu tocmai de neglijat - se transformă într-o valoare simbolică, într-adevăr, procesiunea funebă se metamorfozează într-un traseu inițiativ, dincolo de care, prin rememorare și introspecție, prin această reevaluare tăcută a vieții lor dinainte, declanșată de ruperea unei verigi importante cu trecutul prin moartea lui Jack, personajele își descoperă propria șansă de a merge mai departe, desprinzîndu-se de vechile greșeli, conștienți fiind de faptul că, la fel ca Jack, nu sîntem cu toții decît cenușă. Același sens îl are gestul lui Amy, soția defunctului, de a refuza să-l urmeze pe ultimul drum după cincizeci de ani de căsnicie și chiar de a-și lua rămas-bun de la June, mărturia vie a nefericirii ei trecute, pe care Jack o ignorase, așa cum o ignorase și pe ea în scrisoarea-testament ce nu-i era adresată: obligația, acum, de a o lua de la început, de a avea curajul să fie ea însăși.

Meseriile personajelor sînt pline de sens, rezonînd cu structura universului swiftian, cu ale sale implicații de viață și moarte. Există o dualitate ce se creează între Jack și Lenny, primul măcelar și al doilea zarzavagiu, ocupîndu-se așadar de hrana necesară trupului viu al omului, pe de o parte, și Vie, care se îngrijește de trup după moarte, pe de altă parte. Aceasta implică, însă, și o ierarhie socială în interiorul acestui grup aparent atît de armonios, pe care Lenny o simte și nu-i place, care, în viziunea lui, poartă o parte din vina eșecului relației dintre Sally și Vince.

Mai există însă și o altă ierarhie, ce legitimează poziția lui Ray -singurul dintre cei cinci prieteni care lucrează într-un birou, este, așadar, investit cu autoritatea de a scrie - ca narator principal, într-adevăr, pe lîngă incursiunile în propriul trecut, în capitolele marcate cu numele lui, lui Ray îi revine dreptul la cuvînt în celelalte capitole, ce poartă nume de locuri, desenînd pe harta sudului Angliei itinerarul parcurs de Mercedesul albastru. El este investit cu funcția de purtător de cuvînt al grupului către cititor, justificată, pe de o parte, de faptul că Ray este cel mai bun prieten al lui Jack, de pe vremea cînd au luptat împreună în Africa de Nord în timpul celui de-al doilea război mondial, pe de altă parte de rolul pe care îl joacă în grup, fiind chiar poreclit „Norocosul”, pentru că le poartă tuturor noroc la pariurile la cursele de cai. El este, însă, și un posibil alter-ego al lui Jack, prin relația cu Amy, iar această dublă calitate, de prieten și de rival, ca. și contrastul dintre superioritatea lui intelectuală și inferioritatea fizică față de camarazii săi, dintre poziția sa privilegiată în roman și eșecurile vieții sale personale, îi conferă lui Ray o complexitate mai mare decît a celorlalte personaje, o autoritate - în viață - în lumea care, lipsită acum de Jack Dodds, mai gravitează un timp, în virtutea inerției, în jurul lui.

Capitolele-confesiune și cele care reprezintă episoade ale pelerinajului alternează fiind conectate funcțional prin procedeul fluxului conștiinței, într-adevăr, în bună tradiție woolfiană, detaliile peisajului străbătut - Kent, o „grădină a Angliei” -. cu locurile prin care personajele au mai fost sau care le trezesc amintiri din trecut, stîrnind o serie întreagă de rememorări în capitolul următor (cum ar fi Monumentul de la Chatham pentru Vie) constituie corelativele obiective ale monologurilor, o geografie exterioară ce se reflectă într-una interioară, mult mai complexă, căci ea se compune nu numai dintr-o dimensiune spațială, ci și dintr-una temporală.

Pe lîngă personajele care iau parte la călătorie, mai există trei naratori secundari, care par să aibă rolul de a completa narațiunea principală: Jack însuși, Mandy, soția lui Vince și Amy. Unicul monolog al lui Jack, care figurează în carte chiar înainte de capitolul final, al aruncării cenușii sale în mare, filosofează pe jumătate de pagină pe tema meseriei de măcelar ca supremă cunoaștere a artei de a nu irosi, dublată de conștiința clară a perisabilității tuturor bunurilor de pe această lume. Mandy, tot într-un singur monolog, dublează povestea ce s-a spus deja despre ea, a întîlnirii ei cu Vince. Conștientă de statutul ei de intrus, care tulbură oarecum unitatea grupului, Mandy se potrivește cu Vince pentru că vine de pe drum, de departe, făcînd autostopul, și e gata să ia,

rebel, totul de la început, ca și el, chiar dacă asta presupune anumite riscuri, chiar dacă riscurile acestea vor fi plătite mai târziu, prin fiica lor Kath.

Monologurile lui Amy, care ocupă cel mai important rol printre naratorii secundari, însoțesc mental călătoria celor patru prieteni de-a lungul comitatului Kent către Margate, chiar dacă ea, soția celui defunct, refuză să vină cu ei. Calificând întreaga expediție drept o treabă de bărbați, drept cea din urmă escapadă a grupului ce se întâlnește pînă nu de mult la „Coach and Horses”, Amy însoțește mental procesiunea de la început pînă la sfîrșit, prin rememorări și mărturisiri ce dezvăluie, în cele din urmă, că această .căsnicie de cincizeci de ani a fost departe de a fi fericită. Asupra ei planează fără încetare tragedia lui June, și ceea ce o întristează cel mai mult pe Amy e că aceasta nu i-a spus niciodată „mamă”, n-a făcut niciodată efortul de a-și depăși condiția în care, în final, din vina ei se află. Declarația finală de independență a lui Amy nu este o trădare a memoriei soțului mort, ci mai degrabă asumarea responsabilă a unui

253nou început, a ruperii din rutina zilelor de luni și joi, un ritual care, de fapt, anticipează ritualul final al împrăstierii cenușii lui Jack de către prietenii lui care tocmai au ajuns la Margate.

Întreaga carte are conotații ritualice, susținute de o simetrie spațială care orchestrează simboluri vizuale ce își răspund unul altuia, se completează reciproc, în primul rînd prin cele două spații complementare care, la un anumit nivel, se suprapun: hanul și catedrala, într-adevăr, pelerinajul începe în Coach. pe care Ray îl compară cu o catedrală, cu sticlele aranjate ca țevile unei orgi deasupra barului. Conexiunea se restabilește la nivel vizual în Catedrala din Canterbury, articulînd o relație între mundan și spiritual, care, de fapt, își găsește ecouri în întreg romanul, alături de dihotomia viață-moarte. Depaite de orice blasfemie, această asociație are menirea de a proclama dimensiunea sacră a vieții, a bucuriei de a trăi, a trăinicieii prieteniei dincolo de dezamăgirile individuale și de moarte, în acest sens. titlul romanului - interpretabil în sens de testament, de dorință de pe urmă și, în același timp, ironic, ca ultima comandă din pub, înainte de ora închiderii - deconstruiește solemnitatea rigidă a morții, transformînd-o într-un joc, într-un exercițiu social, o întîlnire cu prietenii ce nu trebuie luată prea în serios, pentru că, oricum, ea nu-i decît un episod al vieții.

MARIA-SABINA DRAGA